Gheorghe Săsărman

2000

roman

Editura Eminescu

Gheorghe
Săsărman

2000

De același autor :

Oracolul
Editura tineretului, 1969

Cuadratura cercului
Editura Dacia, 1975

Himera
Editura Albatros, 1979

Funcțiune, spațiu, arhitectură
Editura Meridiane, 1979

Gheorghe Săsărman

2000

ROMAN

Editura Eminescu
București, 1982

Coperta de
TRAIAN ALEXANDRU FILIP

Partea întîi
EXPERIENȚA

1

0 : 02'21" ... 0 : 02'20" ... 0 : 02'19"...

În sala de comandă a superacceleratorului *Albert Einstein,* tehnicieni costumați în halate albe urmăreau în fața monitoarelor atingerea parametrilor programați. Operațiile pregătitoare se desfășurau normal, fără a solicita alte intervenții decît cele de rutină. Se făceau acum ultimele verificări.

0 : 02'08" ... 0 : 02'07" ... 0 : 02'06"...

În colțul dreaptă-sus al monitorului central, scurgerea monotonă a secundelor era marcată prin obișnuita numărătoare inversă. Dedesubt, în coloana de control, aproape toate carourile își schimbaseră culoarea din roșu în verde, semn că doar cîteva componente ale giganticei instalații mai rămîneau să intre în funcțiune. Momentul declanșării experimentului se apropia implacabil. Absorbit de supravegherea întregului proces, Lucas se mulțumea să răspundă cu cîte un zîmbet la glumele ironice ale lui Mark. Ca de obicei în asemenea împrejurări, acesta era în mare vervă și, nemulțumit de rezultate, își mută atenția asupra mult mai vulnerabilului Giovanni — care, și fără înțepăturile colegului său, se simțea îndeajuns copleșit de însemnătatea

acelor clipe. Cît despre Matthaus, el își savura pipa adîncit în meditare, absent parcă la tot ce se petrecea în jur.

„Cei patru" — cum se porecliseră singuri membrii echipei lui Lucas, bineînțeles la sugestia lui Mark — ținuseră să fie de față la începerea experimentului pentru a conferi caracter festiv faptului pe care îl socoteau pe bună dreptate, și nu numai ei, o importantă victorie morală. E lucru de multă vreme știut că menirea fizicienilor experimentatori nu este de a supraveghea aparatura (în întregime automatizată, dealtfel) ci de a stabili condițiile de desfășurare, de a elabora programele, de a perfecționa procedeele de înregistrare și, mai cu seamă, de a interpreta rezultatele. E nevoie uneori de luni de zile de studiu extenuant pentru a descifra semnificația unor interacțiuni petrecute într-o submiliardime de secundă; dar pentru ca acestea să poată avea loc în condiții experimentale, energii uriașe sînt devorate în instalațiile acceleratoarelor. Tocmai de aceea, în virtutea programului de echilibrare a balanței energetice adoptat de guvern, proiectele incluse în planurile de muncă ale marilor acceleratoare trebuiau avizate mai întîi de către o subcomisie specială a senatului. Or, proiectul lor era nu numai cel mai ambițios dintre toate — el își propunea, nici mai mult nici mai puțin, să elibereze quarkurile din capcana particulelor nucleare, permițînd identificarea în stare izolată a acestor presupuse ultime, ireductibile cărămizi ale materiei — ci și cel mai nesățios, întrecînd de zeci de ori consumul de energie solicitat vreodată de un experiment de fizică subatomică. Obiectivul nu era deloc nou; eliberarea quarkurilor devenise în ultimul deceniu un sinonim pentru cuadratura cercului, iar cei care își propuneau să identifice quarkul izolat ajunseseră să fie

priviți precum odinioară pretinșii inventatori ai cîte unui *perpetuum mobile*. Lucas și colegii lui erau însă creditați de un premiu Nobel și, în plus, beneficiau de două argumente extrem de convingătoare : vînătoarea de quarkuri se întemeia pentru prima oară pe o construcție teoretică impecabilă și, pe de altă parte, *Albert Einstein* urma să cedeze peste cîteva luni titlul de cel mai puternic accelerator din lume unor instalații noi din străinătate, ceea ce implica riscul pierderii unei posibile priorități — și nu într-o descoperire oarecare, de duzină. Astfel încît, în cele din urmă, avizul necesar fu obținut, în pofida consumului energetic exorbitant ; aceasta era victoria pe care „cei patru" o celebrau acum, prin prezența lor în sala de comandă.

0 : 00'57" ... 0 : 00'56" ... 0 : 00'55"...

— Am pus aluatul în cuptor, mormăi Lucas ca pentru sine.

„Cuptorul" înghițea în acel moment aproape un sfert din puterea instalată în centralele electrice ale țării. Desigur, eventualitatea unui eșec era de la bun început luată în considerare — dar șeful echipei refuza să o admită altfel decît în principiu. Nu putea totuși să-și reprime chiar orice neliniște și, pentru prima oară, gîndi că ar fi preferat să afle rezultatul imediat, nu după săptămîni sau luni de zile. Fraza cu aluatul și cuptorul, tocită ca un descîntec, îl întrerupse pe Mark tocmai pe cînd calcula cîte milenii ar fi trebuit să pedaleze în tandem, în două schimburi, dacă ar fi fost obligați să recupereze — punînd în mișcare un dinam — energia irosită. Și-l imagină pe Lucas costumat în brutar, cu nasul pudrat de făină, manevrînd voios interminabila coadă a unei lopeți de lemn încărcate cu cozonaci rumeni. Nu se potrivea deloc — nici cu personalitatea șefului, și nici măcar cu situația : ei nu dispuneau de

vreun mijloc de a scoate cozonacul din cuptor, chiar dacă ar fi fost să se prefacă în scrum.

— Vai de cozonacul nostru...

Giovanni profită de slăbiciunea pentru calambururi a colegului său spre a se descotorosi de viziunea mucalită a mileniilor de ispăşire ; se apropie de fereastră şi încercă să-şi stăpînească emoţia prin concentrarea atenţiei asupra unuia dintre copacii care străjuiau parcajul. Îşi propuse să numere cîte ramuri putea distinge de la acea distanţă.

0 : 00'23" ... 0 : 00'22" ... 0 : 00'21"...

Numărătoarea inversă continua.

0 : 00'16" ... 0 : 00'15" ... 0 : 00'14" ...

Gîndurile lui Matthaus se învîrteau în jurul aceleiaşi întrebări : ce se va întîmpla dacă experimentul va reuşi ? Teoria nu oferea nici un răspuns în această privinţă. Oare tenacitatea cu care erau înlănţuite quarkurile înăuntrul particulelor nu ascundea o nebănuită primejdie ? Nu cumva, geloasă, natura avea să se răzbune ? Îşi exprimase în mai multe rînduri temerile — evident, în discuţiile cu colegii săi, nu în faţa subcomisiei senatoriale — dar ceilalţi nu-i împărtăşeau scepticismul, socotind că ar fi absurd să renunţe tocmai cînd premisele succesului se aflau pentru întîia oară întrunite.

0 : 00'08" ... 0 : 00'07" ... 0 : 00'06" ...

Mark amuţi şi el, părăsit brusc de elanul său satiric. Punctul zero era mai aproape ca niciodată. Atunci se petrecu prima ciudăţenie — după ce trecu prin zero, în loc să continue în sens pozitiv, direct, numărătoarea inversă fu reluată din secunda — 57, de parcă aparatura, dereglată, ar fi simulat o întoarcere în timp :

0 : 00'02" ... 0 : 00'01" ... 0 : 00'00" ... 0 : 00'57" ... 0 : 00'56" ... 0 : 00'55" ...

— Am pus aluatul în cuptor, mormăi Lucas, stăpînit de strania senzație că mai rostise această frază, doar cu un minut mai înainte.

În principiu, experimentul putea să eșueze, dar șeful echipei refuza să ia în considerare o asemenea eventualitate. Cu toate acestea, el nu reușea să-și alunge definitiv neliniștea și, pentru prima oară (oare chiar pentru prima oară ? se întrebă, uimit, Lucas), admise că ar fi preferat să cunoască rezultatul imediat. Te repeți, șefule, te-ai cam ramolit, îl apostrofă în gînd Mark întrerupîndu-și iar calculele, ți-am mai spus că nu-ți stă bine nici șorțul, nici boneta, că postura de brutar nu te prinde. Oricum, îmi face impresia că pe aici a început să miroase a ars, continuă el și nu se putu abține să nu adauge cu glas tare :

— Vai de cozonacul nostru !

Profitînd de împrejurare, Giovanni se apropie de fereastră și în aceeași clipă observă cu stupoare că afară începuse să se întunece : abia dacă mai deslușea copacul ale cărui ramuri avusese parcă de gînd să le numere.

— Lucas ! Matthaus ! Mark ! Priviți !

Întunericul de afară era acum deplin. Își examinară ceasurile, nedumeriți — toate se opriseră ! Doar pe ecranele monitoarelor, numărătoarea inversă continua fără sens :

0 : 00'23"...0 : 00'22"...0 : 00'21"...

2

— Tu nu vii ?

— Bineînțeles că vine...

— Cine ? El să vină ?!

— Ce-l mai tot întrebăm : îl luăm cu noi, şi gata !

— Ţ-ţ-ţ-ţ... Nu vă gîndiţi ce-o să spună preasfinţia-sa ?

Quintus nu era dintre cei care se lăsau provocaţi ; continuă să mestece liniştit, ca şi cum nici n-ar fi fost vorba despre el. Cu sadvişul într-o mînă şi sacoşa pendulînd în cealaltă, nu părea preocupat de altceva decît de proverbiala-i poftă de mîncare, straşnic aţîţată de orele de antrenament — înotase cîţiva kilometri, iar acum ar fi fost în stare să rumege un berbec cu oase cu tot.

— Ce ne tot rugăm atîta de el ? Nu vedeţi că o face pe vedeta ? Se dă mare !

— Mare sînt, nu mă dau. Oricum, azi vin cu voi !

— La *Trib* ! La *Trib* ! răcniră cîţiva, exagerîndu-şi entuziasmul. Vine şi Q !

Deşi era simpatizat de mulţi şi chiar admirat de către unii dintre colegii săi, Quintus nu era din cale afară de sociabil. Tăcut, adeseori ursuz, nu o dată de-a dreptul grosolan, nu căuta prietenia nimănui şi evita să se lase angrenat în vreun grup — ceea ce, împreună cu statura şi musculatura sa, le impunea celorlalţi respect. Dacă acceptase acum să-i însoţească, fapt fără precedent, era din pură curiozitate. Nu asistase încă la asemenea spectacole, ştia despre ele doar din auzite, din reviste, din reportajele televizate ; aflase destul de multe ca să-şi facă o părere, socotea că nu erau genul lui, dar pentru a-şi forma o convingere fermă considera că numai participarea nemijlocită ar fi fost relevantă şi, pe de altă parte, nu intenţiona să se lipsească de nici o ocazie de a cunoaşte lumea reală, de nici o experienţă importantă pentru înţelegerea naturii umane în întreaga ei complexitate.

Guy rămase descumpănit : era obișnuit cu refuzurile potolite ale lui Quintus, pe care încerca întotdeauna să le folosească pentru a-i șubrezi prestigiul, aruncînd în urma lui glume răutăcioase, fără prea mare ecou. Decizia neașteptată a acestuia îl lăsase fără replică și îi trebuiră clipe lungi ca să improvizeze o tactică în noua situație :

— Q s-a făcut băiat mare ! Evenimentul trebuie sărbătorit !

— Te cam contrazici, Guy, interveni Petros, adineaori spuneai că se dă mare...

— Tu ce te bagi ? Ești avocatul lui ?

— Las-o baltă.

— La *Trib !* Să mergem la *Trib,* răsunară iar strigătele entuziaștilor.

Trib era denumirea prescurtată a corporației căreia îi aparținuse cîndva hala, acum părăsită, în care avea loc spectacolul. Cîțiva trecători priviră în urma gălăgiosului grup, cu aerul că ar spune „eh, tineretul de azi...“

— Drumul spre *Trib* trece pe la birt, improviză Grif, dîndu-i ca de obicei apă la moară lui Guy. Să bem pentru întoarcerea fiului rătăcitor !

— Părintelui Abel n-o să-i placă, reluă Guy atacul.

Asta așa e, gîndi Quintus. Preasfinția-sa părintele Abel nu era altul decît fratele său cel mare ; ca orice preot din categoria celor pătrunși de gravitatea misiunii lor pe Pămînt, acesta se socotea dator să-i trateze pe membrii familiei cu riguroasa exigență cu care păstorea sufletele parohiei. Era mai mult ca sigur că el n-ar fi încuviințat nici vizionarea spectacolului, nici popasul la cîrciumă — numai că fratele cel mic nu așteptase majoratul pentru a-și rostui singur soarta, în ciuda faptului că energicul Abel îi devenise tutore. Quintus era

destul de înțelept ca să evite înfruntările deschise, dar și suficient de echilibrat pentru a nu aluneca în nonconformism, tot așa cum știuse să se sustragă fanatismului bigot. Privilegiul mezinului, acela de a putea trage învățăminte din experiența celor mai mari, îi îngăduise să-și dezvolte de timpuriu discernămîntul, să aleagă ceea ce i se potrivea din pildele bune ale familiei și, mai ales, să se păzească cu străşnicie de primejdia de a repeta greșelile dovedite. Nu era dispus nici să-și sacrifice existența pe altarul mîntuirii creștine, ca Abel, nici să și-o încorseteze în canoanele de sclav al științei, ca Matthaus, nici să și-o dizolve în anonimatul cauzei obștești, ca Hana, și nici să și-o risipească în amăgirile unei libertăți neîngrădite, precum Xavier. Se simțea atins și el de patima absolutului, dar căuta o cale mai deplină, calea adevărată, calea cu literă mare. Chiar dacă nu era decît o himeră, un vis irealizabil, se simțea dator să încerce.

Își zicea uneori că poate așa începuseră și ceilalți. Poate că aceeași obsesie îl purtase pe Xavier spre otrava albă — și nu doar revolta față de predicile lui Abel, față de disprețul tăcut al lui Mat, față de poveștele binevoitoare ale Hanei. Poate că drumul Hanei începuse tot ca replică, la prăpastia care îi separa de omul concret în egală măsură pe preot și pe savant. Poate că Matthaus se dedicase cunoașterii științifice mînat nu numai de o înzestrare curînd remarcată de către dascăli, ci și de intenția de a spulbera crezul îndărătnic al întîiului născut. Și poate că Abel însuși n-ar fi ajuns să îmbrace sutana dacă ar fi descoperit temeiuri mai terestre pe măsura înclinațiilor sale. Quintus se sinchisea prea puțin de înțepăturile colegilor săi și pentru că învățase să caute un sens dincolo de aparența mărunte-

lor întîmplări cotidiene, prin vălmășagul cărora își croia cu tenacitate un drum propriu.

Știa foarte bine că ar fi putut pune capăt micilor răutăți ale lui Guy administrîndu-i o binemeritată labă peste bot, sau numai aruncîndu-i una dintre acele priviri semnificative care sînt schimbate în ring între doi adversari de categorie grea ; dar el nu agrea violența, și nici gesturile de intimidare. Le făcu deci semn băieților să-l urmeze în bar și, apropiindu-se de tejghea, comandă șapte cutii de bere. Barmanul ezită o clipă, apoi scoase din frigider cutiile cerute. Legea îi interzicea să servească băuturi alcoolice minorilor — dar ajunsese imediat la concluzia că nu avea absolut nici un motiv să-i supere pe vajnicii minori care simțeau nevoia să-și potolească setea și care, de bună seamă, ar fi fost în stare să-i facă praf localul în cîteva minute. La drept vorbind, dacă nu l-ar fi cunoscut foarte bine pe unul dintre ei, ar fi putut jura că vlăjganii aceștia au depășit vîrsta de la care orice om beneficiază de drepturile constituționale.

Petros îi ajută lui Quintus să aducă berea la mese, unde se instalaseră între timp ceilalți. Guy înțelese că a pierdut partida și, destupîndu-și cutia, o ridică pentru un toast :

— Să ciocnim pentru sufletele imaculate ale generoșilor !

Era felul lui de a-și manifesta sportivitatea — fără să renunțe cu totul la venin. Oricum, gestul său fu apreciat și de către ceilalți. Ciocniră, așadar ; cutiile de plastic plescăiră dogit, apoi se auzi doar gîlgîitul înghițiturilor.

— Și-acum, la *Trib !* exclamă Fred, care isprăvise primul.

— Pentru întîia oară, în formație completă... ținu Grif să sublinieze.

Ieșiră în stradă, lăsîndu-l pe barman să-și rumege singur mustrările de conștiință, fericit totuși că scăpase fără alte complicații. Afară începea să se facă simțită răcoarea serii. Cerul mai păstra încă o lumină spălăcită, dar automobilele își aprinseseră de-acum semnalizatoarele. Un autobuz se apropia de stație ; Hugo se lansă într-un sprint.

— Venim și noi !

— Să ne aștepte !

Urcară gălăgioși, tropăind, stîrnind priviri intrigate din partea unor călători. Șoferul demară brusc, obligîndu-i să apuce vîrtos barele de susținere ; Willy se dezechilibră și nu lipsi mult ca să se pomenească în brațele unei venerabile doamne. Așezate pe ultima banchetă, de unde urmăriseră întrega scenă, două fete începură a chicoti.

— Vă rugăm să cedați un loc pentru un invalid ! li se adresă Guy, luîndu-l protector de braț pe neîndemînaticul Willy.

Fețele mai adineaori intrigate se înseninară. Fetele zîmbiră, semn că erau nu tocmai lipsite de simțul umorului.

— Cum, nu se ridică nimeni ? rosti patetic Grif, care stătea proțăpit pe platformă. Vai, ce lipsă de îndurare ! Willy, scumpule, îți cedez locul meu — vino !

— Am impresia că prea sîntem veseli, observă Petros.

— Ești superstițios ?

Quintus era cel mai puțin atins de euforia pe care nu putea să nu o pună, măcar într-o oareeare măsură, pe seama berii. Desigur, sandvișul atenuase efectul băuturii, avea poate și o rezistență mai bună. Una dintre

cele două fete îi arunca în chip vădit ocheade ; era obișnuit cu asemenea reacții, se deprinsese să le ignore, convins fiind că nu trebuia să se aștepte la nimic bun în urma atenției pe care fizicul său o deștepta printre reprezentantele sexului opus. Nu o dată stîrnise indignarea colegilor prin maniera lui posacă de a zădărnici orice avansuri, cu atît mai mult cu cît ceilalți erau mult mai rar întîmpinați cu gesturi încurajatoare.

Numărul pasagerilor care coborau din autobuz începu să fie mai mare decît al celor care urcau ; cele două fete îi părăsiră și ele, iar către capătul traseului rămaseră singuri cu șoferul. Mai aveau de străbătut pe jos cîteva sute de metri, pe o șosea iluminată cu destulă zgîrcenie. Văzură grupuri de tineri care se îndreptau și ei spre *Trib ;* cum spectacolul se desfășura *non stop,* fără oră de începere sau de încheiere, afluența era aproape constantă. Unii, ajunși probabil la saturație, părăsiseră hala și veneau acum în sens opus. Două automobile ale poliției erau postate în preajma intrării.

Un zgomot caracteristic, de mulțime dezlănțuită, se făcu auzit și se înteți pe măsură ce se apropiau de poartă. Din mai multe motive, aici era îmbulzeală : cei care vroiau să intre se ciocneau de cei dornici să iasă, vînzarea biletelor se făcea chiar în pragul halei, organizatorii aveau de furcă mai tot timpul cu unii, destul de numeroși, care încercau să se strecoare înăuntru fără să plătească. Cei cîțiva polițiști prezenți se țineau deoparte, lăsînd lucrurile să se desfășoare de la sine : știau din experiență proprie că în asemenea împrejurări era mai prudent să nu provoace chiar ei scînteile care ar fi putut declanșa explozia, păstrîndu-și astfel calmul și întreaga energie pentru eventualitatea nedorită că intervenția forței de ordine ar fi devenit absolut necesară.

— Țineți-vă după mine, șuieră Guy.

Descoperise o breşă — pricinuită de zelul cu care huidumele purtînd brasardă violetă reprimau o tentativă de pătrundere frauduloasă — şi încercă să o exploateze în beneficiul colegilor săi. Grif, Hugo şi Petros izbutiră să se fofileze pe urmele lui ; Fred şi Willy trebuiră totuşi să-şi plătească intrarea. Cît despre Quintus, el n-ar fi intrat fără bilet nici în ruptul capului.

— M-aş fi mirat să faci tu blatul, îi zise Grif cînd se regrupară înăuntru.

— Unde stăm ? se precipită Willy.

Zăriră locuri libere în rîndurile din preajma podiumului. Mai cu coatele, mai izbind cu sacoşele, mai călcînd bătături şi bombeuri, îşi făcură drum printre trupuri. Puteau acum să se dedice cu totul spectacolului.

Amenajarea halei era mai mult o improvizaţie : în mijloc fusese instalată un fel de estradă mărginită de cîteva trepte, iar de jur împrejur — bănci simple, fără spătar. La capetele halei (care avea în plan forma unui dreptunghi alungit), cîteva gradene ameliorau vizibilitatea. Din fericire, instalaţiile de condiţionare a aerului mai funcţionau — altminteri atmosfera ar fi devenit rapid irespirabilă. Proiectoare puternice, montate printre grinzile metalice ale plafonului, contribuiau la focalizarea atenţiei asupra perimetrului central, lăsînd în penumbră hăţişul multicolor de ţevi, conducte şi cabluri care îmbrăcau pereţii. Megafoanele suspendate în colţurile halei menţineau intensitatea sonoră la pragul suportabilităţii, întreţinînd starea de surescitare a celor cîţorva mii de spectatori.

Cu tot aerul condiţionat, mirosul de sudoare amestecat cu fumul de tutun şi de marijuana îl impresionă pe Quintus chiar mai neplăcut decît asurzitorul vacarm care făcea să zornăie geamurile. Dimensiunea olfactivă

era, prin forța lucrurilor, absentă din documentara lui prealabilă și, cum era un adorator al igienei, al dușului și săpunului, se întrebă dacă nu cumva ar fi fost mai bine să nu fi acceptat provocarea colegilor săi ; oricum, era prea tîrziu pentru a se răzgîndi, căci nu încuviința treburile făcute pe jumătate. Se mulțumi să se consoleze spunîndu-și că mirosul de pucioasă, însoțitor legendar al coborîrii în infern, era cu siguranță mai agreabil.

Un ghiont al lui Hugo îi orientă atenția către podium : trei personaje grotești tocmai începuseră un dans ciudat, combinație de pantomimă și acrobație, în timp ce un grup mai numeros avea aerul că intonează o melodie, acompaniindu-se cu instrumente dintre cele mai insolite. Unul dintre pretinșii cîntăreți, așezat în genunchi, îndoia cu lovituri iconite ale frunții un burlan de tablă pe care îl ținea zdravăn cu amîndouă mîinile ; altul scotea răcnete guturale, lăsînd din cînd în cînd un bocanc de schi să cadă pe membrana unui timpan dogit ; trei lungani jonglau cu niște bile uriașe de lemn, pe care le izbeau îndemînatic cu tingiri de aramă ; două fete se trăgeau de păr, țipînd cît se poate de expresiv la fiecare smoc smuls definitiv — purtau, desigur, peruci chiar de la a doua reprezentație ; în fine, cel care părea a fi șeful formației scotea acorduri cutremurătoare dintr-o orgă electronică special preparată. Efectul de ansamblu nu era lipsit de un anume ritm, pe care dansatorii se străduiau să-l ilustreze prin mișcări sugestive și cam deșucheate.

Costumele personajelor de pe scenă, compuse din tricouri colante, vopsite în diferite nuanțe de violet, le puneau în evidență, prin contrast, paloarea fețelor și pielea alburie. Croiala urmărea cu tot dinadinsul nu să mascheze, ci dimpotrivă, să sublinieze defectele fizice care mai de care mai frapante ale protagoniștilor. Unul

dintre dansatori avea o superbă cocoașă, peste care se revărsau plete bogate, vopsite de asemenea în violet; altul își bălăbănea prin aer o mînă chircită, cu gheare lucitoare de animal de pradă; celui de-al treilea, complet spîn, cu brațele mai lungi decît picioarele, uriașul nas îi atîrna peste buzele subțiri, abia vizibile. Fetele care miorlăiau păruindu-se erau schiloade și obeze, iar organistul — un pitic slut, cu toracele bombat și capul cît banița. În tot acest panopticum al estropiaților, făcea notă flagrant discordantă prezența unei adolescente costumate pe de-a-ntregul în alb: frumoasă, cu un trup mlădios și bine proporționat, ea se plimba pe podium zîmbind cu seninătate, ca o apariție de vis, menită parcă să facă și mai odioasă hidoșenia celorlalți.

Monstruozitatea era, într-adevăr, trăsătura caracteristică a mișcării numite cînd *abortion*, cînd *merde* sau *Scheisse*, o a treia generație a fenomenului născut prin anii '50 sub numele faimos de *hippy* și reînviat în anii '70 în ipostaza secundă *punk*. O monstruozitate autentică adeseori — căci nu puțini dintre nefericiții descendenți din părinți *punk* și bunici *hippy* purtau în chip vizibil tarele genetice ale alcoolului și drogurilor — dar stimulată la nevoie în chip artificial ori imitată doar prin recuzită și machiaj, de dragul conformării cu ținuta programatică a mișcării.

Quintus regreta în acele momente că nu are elocința lui Abel: ar fi smuls atunci microfonul din ghearele unei stîrpituri de pe podium și, cu glas bubuitor, acoperind răcnetele tuturor, ar fi cuvîntat nu despre mîntuirea creștină, nu despre răsplata din ceruri sau caznele iadului, ci despre frumusețea adevărată a omului, despre dreptul lui de a fi fericit pe Pămînt. I-ar fi biciuit cu fraze usturătoare pe neguțătorii de carne și de suflete, le-ar fi smuls rînjetele ipocrite, izgonindu-i

în dispreț și nemernicie. Ar fi deschis ochii neștiutorilor și i-ar fi trezit din beția amăgirilor, ar fi destrămat mirajul ucigător al desfrînării. I-ar fi îndemnat să se cerceteze cu atenție, să privească lumea cu curajul de a o accepta așa cum era, nici mai rea nici mai bună, spre a descoperi apoi temeiurile reale ale existenței. Nu în numele unui Dumnezeu inaccesibil — care, dacă ar exista cu adevărat, n-ar putea îngădui nepăsător ca mii de nevinovați să fie tîrîți în brațele Satanei — ci în numele omeniei, al generațiilor dăruite speranței de mai bine, credinței în ziua de mîine.

Să fiu oare eu singurul care gîndește așa ? se întrebă Quintus examinînd fețele celor care îl înconjurau. Aproape toți colegii săi urmăreau electrizați desfășurarea demențială a spectacolului. Griffith fluiera din degete ; Guy o devora din priviri pe una dintre proaspetele performere, care tocmai își despicase bluza, dînd la iveală un sîn țeapăn ; Hugo și Fred, ridicați în picioare, scandau cu înfocare „mai departe ! mai departe !". Doar Willy, roșu la față, arunca în stînga și în dreapta căutături rușinate, în timp ce Petros, alb ca varul, își cufundase obrajii în palme. În hală izbucni deodată un val de hohote și interjecții : dintr-o nacelă purtată de podul rulant al halei, monstrul cu brațe lungi izbutise să înșface pe neașteptate o spectatoare și o transporta, spînzurată de mîini, în direcția scenei. Fata se zbătea și țipa înfricoșată, spre supremul amuzament al publicului. Deasupra estradei nacela coborî, iar răpitorul își lăsă prizoniera în seama cocoșatului. Începu o luptă surdă, în care era evident că noua victimă n-avea nici o șansă, în pofida înverșunării strădaniilor ei de a se elibera. Delirul spectatorilor atinse paroxismul.

Privirea disperată a fetei întîlni pentru o fracțiune de secundă privirea lui Quintus. În sufletul lui se cioc-

neau porniri contradictorii : îl umilea gîndul că ar putea să asiste impasibil la o asemenea silnicie, dar îi repugna profund să se amestece în vreun fel printre odioasele arătări de pe scenă ; detesta violența, știa că ea naște reacții în lanț, însă înțelegea că uneori forța nu poate fi combătută decît prin forță. Simțea mai ales că înțelepciunea lui nu făcea două parale dacă l-ar fi determinat să se refugieze în dileme speculative în loc să încerce, cît mai era timp, să împiedice triumful bestialității asupra inocenței, al brutalității asupra ființei lipsite de apărare. Cum ar mai fi conviețuit cu propria lui conștiință, dacă ar fi acceptat să închidă ochii, ca Petros, ținîndu-și cu grijă pielea la adăpost ? Ura lui mocnită împotriva acelei lumi infame se prefăcu în vîlvătaie. Dintr-un salt fu lîngă călău și, zgîlțiindu-l de umăr, curmă inegala înfruntare. Surprinși, actorii încremeniră în posturi caraghioase. În hală se făcu, pentru o clipă, liniște. Descumpănită, fata se întoarse spre salvatorul ei. Atunci, din nacelă se auzi un răcnet descreierat :

— Nu vă lăsați ! Ucideți-l !

— Să nu-l lăsăm singur, își îndemnă colegii Guy care, în fine, se dezmeticise.

Ajutorul sosi la timp, mai ales că celeilalte tabere începuseră să i se alăture cei mai înfierbîntați dintre spectatori. Bătaia se întinse vertiginos în întreaga hală, ca focul într-un hambar. Ocrotind-o în mijlocul lor pe fată, cei șapte camarazi se repliară spre ieșire, măturînd din calea lor pe oricine încerca să li se împotrivească ; era tocmai momentul potrivit, căci în prag se și iviseră polițiști în costum de asalt, cu masca pe figură, gata să-și lanseze grenadele lacrimogene și vomitive. Vacarmul crescu și, în vreme ce în hală răsu-

nau cele dintîi explozii, Quintus ieşea împreună cu ceilalţi la aer curat.

— Să ne grăbim spre autobuz, o să fie o înghesuială cumplită, zise el.

Goniră pînă în staţie, mărind cu încă două-trei minute avansul pe care îl aveau faţă de puhoiul celor alungaţi din hală de usturimea insuportabilă a pleoapelor şi accesele de tuse. Din fericire, la capătul liniei mai era un autobuz care tocmai se pregătea de pornire.

— Cum să vă mulţumesc ?... îngăimă fata, abia revenindu-şi din spaimă.

— Mulţumeşte-i lui Quintus, o îndemnă Guy.

— Tu... eşti Quintus ?

— Fetele cuminţi dorm la ora asta, mormăi el în loc de răspuns.

— Şi cum ziceai că te cheamă ? întrebă Grif.

— Sara.

— Dacă vă mai codeaţi, dădeam amîndoi de bucluc ! îi mustră fără exces de umor eroul serii pe colegii lui.

Aveau acum timp să-şi examineze cucuiele, ochii învineţiţi, mînecile sfîşiate, să facă bilanţul zgîrieturilor, al dinţilor care se clătinau şi al obiectelor pierdute.

— Părintele Abel n-o să se prea bucure cînd o să mă vadă, glumi Quintus, spre uşurarea celorlalţi.

— Maică-mea va fi în al nouălea cer, ripostă Hugo.

— Iar taică-meu mă va trimite desigur să-mi caut sacoşa, adăugă Grif.

O mîndrie secretă le inundă sufletele, poate bucuria de a se şti capabili de o faptă demnă de toată lauda, ori poate sentimentul atît de nou al solidarităţii. Quintus cugetă la cele întîmplate ; cu greu ar fi putut spune dacă nu cumva examenul prin care trecuseră era el însuşi la fel de însemnat ca faptul că izbutiseră să spulbere primejdia care plana asupra Sarei. Împiedicaseră o

fărădelege — dar cîştigaseră în acelaşi timp un semn de identitate, urcaseră o treaptă a maturizării, a autocunoaşterii. Era convins că nici unul dintre ei nu se va mai întoarce vreodată la *Trib;* delimitarea se produsese, şi era ireversibilă.

— La următoarea staţie cobor, preciză Sara.

— Nu vrei să te conducem acasă ? E tîrziu...

— Chiar aşa, erai singură acolo ?

— Nu, eram cu nişte prietene... mi-ar părea bine să mă conduceţi, mi-e urît să merg singură...

— Te conducem cu toţii.

3

„În streang cu kroniştii !"

În oraşul ăsta, îşi zise Hana, e suficient să participi la o grevă sau să simpatizezi cu mişcarea de emancipare a aborigenilor, ca să fii socotit *kronist.* Mototoli fluturaşul tipărit în culori violente, desigur pe cheltuiala *Prietenilor Constituţiei,* şi îl aruncă la coş. Aceeaşi destinaţie primiră prospectul Societăţii imobiliare *Eden,* reclamele proaspăt-inauguratului *Hermes* şi pliantul gratuit conţinînd o duzină de reţete de excelente salate, preparate invariabil cu ajutorul sosurilor speciale *Pip;* bineînţeles, pliantul era distribuit de firma *Pip & Pip.* Lăsă ziarele pentru mai tîrziu, nerăbdătoare să-şi savureze corespondenţa : primise trei scrisori şi două ilustrate.

Avea un nemaipomenit talent de a întreţine prietenii prin corespondenţă — şi, mai ales, de a descoperi disponibilităţi similare printre numeroasele cunoştinţe

prilejuite de activitatea ei sindicală. În unele cazuri, era însă destul de greu de spus dacă vocația interlocutorilor era autentică, sau era pe de-a întregul un efect al influenței miraculos catalizatoare a Hanei. Fapt este că i se scria din toate colțurile lumii, cu fidelitate și frenezie, ceea ce l-a determinat cîndva pe Abel să afirme că fără ea puține servicii poștale ar fi putut evita pericolul șomajului.

Lectura corespondenței se desfășura după un adevărat ritual : mai întîi, sortă plicurile, lăsîndu-l la urmă pe cel mai voluminos ; apoi, hotărî cu care dintre cele două ilustrate să înceapă. O alese pe cea de la Rolf — o reproducere color a *Odaliscăi culcate* a lui Ingres. Mesajul era telegrafic : „*Se spune că ar avea cîteva vertebre în plus. După gustul meu, de vizitator grăbit, Luvrul are și el o anatomie excedentară ; Parisul, să nu mai vorbim. Urmează scrisoarea. Rolf.*“ Cealaltă ilustrată — o vedere panoramică a Raguzei — era invadată pe verso de un scris mărunt : „*Pînă azi mi-a fost absolut imposibil să scap chiar și pentru un minut de teroarea ghidului și a superprogramului de grup. E prima și ultima mea experiență de acest gen. Prefer călătoria pe cont propriu, cu riscul de a face singură ocolul Pămîntului. Și totuși, Dubrovnikul m-a fermecat — ai avut atîta dreptate ! Mi-ar plăcea să mă retrag aici la bătrînețe ; cu o condiție : să se interzică accesul turiștilor... Te pup, Olga.*“

Deschise cel dintîi plic, expediat loco, fără menționarea expeditorului. Despături o coală de hîrtie pe care cineva scrisese (ca și adresa de pe plic, dealtfel) la mașină : „*Te-aș...*“ Hana rămase cîteva clipe în fața acelei grosolănii, incapabilă de vreo reacție. Cineva se năpustise tropăind, cu bocancii mînjiți de noroi, în imaculatul sanctuar al sufletului ei. Cutia de scrisori era, desigur,

la îndemîna oricui — de aceea reclamele, sau fluturaşii agresivi ai organizaţiilor extremiste, nefiindu-i destinaţi în mod expres, o lăsau indiferentă ; dar cineva scrisese adresa ei pe un plic, lipise un timbru, îşi inserase mesajul imund în circuitul poştal, abuzînd de această poartă larg deschisă pentru prieteni a sanctuarului : o cuprinse o panică instinctivă, de parcă aplecîndu-se visătoare asupra unui buchet de orhidee pentru a se pătrunde de parfumul lor exotic ar fi descoperit printre petalele multicolore un scorpion. Rupse hîrtia în două, în patru, în opt, în bucăţele din ce în ce mai mici. Tabuul fusese călcat.

Examină cel de al doilea plic cu multă circumspecţie. Recunoscu semnătura lui Ruth, scrisul ei perfect caligrafic — dar, în mod paradoxal, abia lizibil. Despică anvelopa cu un fin cuţit de fildeş şi începu să citească : *„Scumpa mea Hana, iată-mă ajunsă şi în Finlanda, spre a-mi împlini vechea dorinţă de a-mi revedea bunicii. Dacă s-au bucurat ? Mai încape îndoială ? A fost o adevărată sărbătoare. Pentru ei, pentru mine, şi mai ales pentru Katia. Mititica de ea a suportat admirabil neplăcerile primului ei drum atît de lung. În avion a fost răsfăţata stewardeselor, care au îndopat-o cu ciocolată, în ciuda protestelor mele. Întîlnirea dintre străne poată şi străbunici a fost de pomină : deşi se cunoşteau doar din poze, s-au plăcut numaidecît. Dragoste mare, de la prima vedere. Le-am vorbit bunicilor despre tine. Ar vrea să te cunoască. Te invită la ei oricînd ţi-ar face plăcere. Unchiul Alvar ne-a oferit o excursie la Aulanko ; e o adevărată desfătare călătoria pe şoselele atît de curate încît par a fi proaspăt spălate, printre lanuri de secară şi păduri de pini şi de mesteceni, dintre care răsar cînd nici nu te aştepţi ferme cochete, case vesele de ţară. Într-o asemenea casă locuiesc şi bunicii ; Katia s-a*

împrietenit cu cîinele, cu găștele, cu vitele. N-am știut pînă acum ce gust are laptele de vacă, ceea ce bem noi e o porcărie. La Aulanko am călărit, am jucat golf, am fost la saună. Sauna veritabilă, de la mama ei, cu bolovani de granit și măturice de mesteacăn, cu o maseuză de un chintal și cu o punte coborînd de-a dreptul în apa ca gheața a lacului. Ce-ar fi să te repezi și tu încoace, măcar pentru o săptămînă? Te-aș aștepta la aeroportul din Helsinki... Dacă te hotărăști, dă-mi o telegramă. Cu toată dragostea, Ruth." Zîmbi. N-ar fi fost o idee rea, își putea permite un scurt concediu, medicul îi recomandase chiar o schimbare de mediu. Numai că între timp zborurile fuseseră suspendate pe toate liniile internaționale. Companiile aeriene au fost cele care au dat tonul în privința măsurilor de prevedere, drept urmare a straniilor incidente petrecute în tot mai multe puncte de pe glob, dezvăluite în ultimele zile în coloanele presei, la radio și televiziune. Știri senzaționale, unele de-a dreptul incredibile, deși provenind din sursele cele mai autorizate, anunțau apariții și dispariții misterioase, pe lîngă care pretinsele evenimente găzduite de cîndva faimosul „triunghi al Bermudelor" păreau accidente neînsemnate, mărunte erori de observare.

Hanei nu-i făcea plăcere să zăbovească asupra acestui subiect, care ar fi obligat-o să-și pună întrebări neliniștitoare asupra desfășurării viitoare a prodigioaselor ei relații epistolare. Ca să-și abată gîndurile într-altă parte, desfăcu voluminoasa scrisoare pe care o lăsase dinadins la urmă. Îi scria Ellis, de undeva din Iran. Fără titlu, fără orice introducere protocolară, cu rînduri strîmbe și litere inegale — semne evidente de mare agitație sufletească din partea unui om altminteri extrem de echilibrat.

„Dacă faptele pe care ți le voi relata nu mi s-ar fi întîmplat chiar mie, aș refuza categoric să admit autenticitatea lor. Ești liberă deci să nu mă crezi, și nu ți-o voi lua în nume de rău. Îți încredințez, pur și simplu, această depoziție din partea unui martor ocular, care odată și odată va servi poate drept document. Mă aflam într-un compartiment de clasa întîia a expresului de Ispahan. Eram adîncit în lectura eruditului studiu al lui Smith asupra influențelor chinezești în ceramica persană medievală — tu știi cît de mult îmi place să arăt în orice prilej că îmi prețuiesc timpul — cînd unicul meu însoțitor, un bărbat între două vîrste, localnic după toate probabilitățile (cu toate eforturile lui de a-și etala cunoștințele de limbi străine, n-am izbutit să schimbăm decît vreo trei fraze într-un amestec de franceză și engleză, o fi fost desigur vina mea), încerca să-mi atragă atenția spre fereastră, prin semne insistent repetate cu arătătorul. Deși nu vroiam să par nepoliticos, nu i-am urmat decît într-un tîrziu îndemnul, neînțelegînd ce anume ar putea fi atît de interesant în peisajul semideșertic al podișului muntos pe care îl străbăteam. Recunosc însă că ceea ce mi-a fost dat atunci să văd merita cu prisosință întreruperea plicticoasei mele îndeletniciri: o nesfîrșită coloană de călăreți înveșmîntați în costume antice înainta la pas prin arșița amiezii, stîrnind praful roșiatic. Abia am avut timp să-mi revin din prima uimire, și trenul a frînat brusc, cu scrîșnete metalice. După cîteva secunde, s-a oprit dînd prelungi semnale de sirenă. Printre călăreți s-a iscat panică și rîndurile coloanei au prins să se destrame.

Vecinul meu de compartiment a început să se agite, palid, crezînd probabil că trenul fusese atacat de vreo bandă de răufăcători și așteptîndu-se din clipă în clipă să înceapă împușcăturile. Dacă n-ar fi fost numărul uriaș

al călăreților, lăncile și coifurile lor, o asemenea interpretare n-ar fi fost cu totul neverosimilă, dată fiind pustietatea locurilor, ca și distanța apreciabilă pînă la orice așezare omenească. Am respins repede o altă explicație plauzibilă, întîlnirea cu o armată de figuranți, aduși aici pentru reconstituirea vreunei bătălii celebre în cadrul unei superproducții cinematografice; căci filmarea s-ar fi putut face într-o zonă mai ușor accesibilă, deplasarea secătuitoare prin acel podiș torid era absurd să se desfășoare călare și în echipament de luptă, ca să nu mai spun că nu zăream nicăieri jeep-urile cineaștilor, camerele de luat vederi, grupurile electrogene, camioanele cu provizii, corturi, reflectoare, recuzită și toate celelalte. În fine, nu pricepeam de ce să fi blocat figuranții linia, și nici de ce să se fi speriat ei la vederea trenului.

Am descoperit pe la mijlocul coloanei un grup de personaje care păreau să țină sfat. Curînd se îndreptară fiecare către un punct determinat și, prin strigăte pe care noi le percepeam fără a le înțelege, reușiră să regrupeze călăreții în formații ordonate, orientate evident către trenul nostru; s-ar fi zis că se pregăteau, într-adevăr, de atac. O idee nebunească îmi fulgeră atunci prin minte: nu cumva, prin cine știe ce accident, deocamdată inexplicabil, eram puși față în față cu o autentică armată a antichității? Nu era momentul și nici eu nu eram omul cel mai potrivit pentru a descifra mecanismul unei asemenea rătăciri prin timp — dar dacă ceea ce aveam în fața ochilor era mai mult decît o halucinație colectivă, atunci confruntarea noastră cu o șarjă de cavalerie părea iminentă. Pornind de la observația că această eventualitate ar fi avut consecințe prea grave ca să nu fie luată în considerare, și convins că — mulțumită cunoștințelor mele de greacă și latină — aș

fi fost în măsură (probabil singurul) să mijlocesc tratative între cele două tabere, m-am repezit pe culoar, din vagon în vagon, în căutarea conductorului. L-am găsit în tovărășia unui ofițer care se oferise să-și pună revolverul, cele zece cartușe și geniul strategic în slujba cauzei nobile a salvării pasagerilor. Prima grijă a acestuia a fost să se adreseze călătorilor în mai multe limbi, prin intermediul stației de radioamplificare a trenului îndemnîndu-i să rămînă în compartimentele lor, să închidă geamurile, să evite a se lăsa văzuți în dreptul ferestrelor și să-și păstreze calmul. Recomandări pline de bun-simț, recunosc — calmul, mai ales, era acum absolut trebuincios — dar cam greu de urmat. În trecerea mea zorită prin cîteva vagoane îmi dădusem seama că starea de spirit nu era dintre cele mai optimiste: oamenii erau speriați, nu știau de ce se oprise trenul, nu înțelegeau nimic din ceea ce vedeau pe fereastră și așteptau explicații pe care nimeni nu le-ar fi putut da.

Le-am expus motivele care mă determinaseră să-mi părăsesc compartimentul; au fost de acord să încercăm să purtăm o discuție cu insolitii noștri oponenți, ale căror intenții războinice erau vădite îndeajuns. Mi-am permis chiar să remarc că rapiditatea cu care își biruiseră teama în fața necunoscutului dovedea o stăpînire de sine cu totul remarcabilă, cum numai soldații obișnuiți să învingă în orice împrejurare sînt în stare să dobîndească. Mă feream totuși de a face aprecieri concrete referitor la identitatea călăreților; esențialul era că se aflau acolo, barînd — poate fără să o fi vrut dinadins — linia ferată. Ofițerul se interesă dacă, în ultimă instanță, mecanicul n-ar putea trece cumva mai departe, cu riscul de a face cîteva victime printre îndărătnicii care ar fi întîrziat să se dea la o parte din fața trenului. Conducătorul precizâ că situația era mai com-

plicată, întrucît cîteva greoaie care de luptă se împotmoliseră chiar în timp ce încercau să depășească terasamentul : plecînd de pe loc, lipsit adică de inerția marilor viteze, trenul ar fi putut să deraieze din pricina unui asemenea obstacol. Am decis, așadar, împreună ca eu să-l însoțesc pe ofițer într-o solie de pace, iar conductorul să rămînă la postul său, în fața microfonului, pentru a-i liniști pe călători și a împiedica orice acțiuni necugetate.

Am improvizat un stindard alb, fără a fi pe deplin convinși că pentru ceilalți va avea aceeași semnificație, și am coborît. Trebuie să-ți spun că n-am deloc stofă de erou, iar dacă mă vîrîsem de bunăvoie în acea misiune era mai degrabă din curiozitate științifică decît din spirit de bravură ori din altruism. Șansa de a sta de vorbă cu posibilii viețuitori ai unui alt timp istoric era prea ademenitoare ca să o fi lăsat să-mi scape. Aflîndu-mă în tren, la adăpostul carcasei pe care civilizația o opunea naturii, nici măcar nu realizam cu adevărat primejdia ; dar cînd m-am trezit sub cerul dogoritor, în fața războinicilor cu priviri amenințătoare, am înțeles în sfîrșit că nu era un simplu spectacol și mi s-a făcut frică de-a binelea. Din tabăra potrivnică porni în direcția noastră un pîlc de călăreți. Cel care venea în frunte purta un coif strălucitor și o apărătoare metalică în jurul gîtului, iar peste platoșă avea o mantie prinsă cu o agrafă pe umăr ; era înarmat doar cu o sabie ușoară și își ducea scutul rezemat de gîtul calului. Judecînd după arme și după podoabele harnașamentului, cît le puteam eu distinge pe măsură ce se apropiau, aș fi zis că urma să-i întîlnim pe trimișii vremurilor de început ale elenismului. Se opriră la numai cîțiva metri depărtare, iar cel din frunte — pe care îl bănuiam a fi un comandant de seamă — descălecă și își scoase

coiful. Atunci am remarcat că semăna extraordinar cu Alexandru Macedon.

Acum, cînd îți scriu, abia realizez cît de palide sînt cuvintele prin care încerc să-ți redau absurdul acelei situații, pe lîngă ceea ce simțeam atunci. Recitesc rîndurile mele și am impresia că ele degajă o notă de firesc, de parcă tot ce se petrecea cu noi ar fi fost un fapt cotidian dintre cele mai obișnuite. Adevărul este că în clipele decisive ale întîlnirii eram pur și simplu depășit de împrejurări, copleșit de teamă și de uimire, stăpînit în egală măsură de curiozitate și de instinctul de conservare; dar, constrîns să acționez în asemenea condiții, întreaga mea atenție se concentrase asupra gesturilor și vorbelor, asupra momentului cutremurător dilatat. Doar mai tîrziu, după consumarea evenimentului, cînd am început să chibzuiesc asupra celor întîmplate, mi-am dat seama prin ce trecusem și, odată cu bucuria de a fi scăpat cu bine, mă încercă un dublu regret: că nu fusesem în stare să folosesc cum se cuvine acel prilej pe care îl socoteam unic și că era foarte puțin probabil — în pofida numărului mare al martorilor oculari — ca lumea să dea crezare relatărilor noastre.

Îmi amintesc foarte bine că, după ce călărețul descălecat și-a scos coiful, am schimbat cu tovarășul meu o privire semnificativă și de aici am dedus, în mod eronat dealtfel, că sesizase și el fraponta asemănare. Convins că voi avea foarte curînd nevoie de toată priceperea mea într-ale elinei (nu foarte solidă, precum știi), mi-am biciuit memoria spre a alcătui o frază ceremonioasă de întîmpinare. Gîndul că limba vie pe care o vorbeau grecii cu douăzeci și trei de veacuri în urmă s-ar putea deosebi, prin pronunție, destul de mult de cea pe care o învățasem eu de prin manuale îmi sporea emoția cînd am rostit, alegîndu-mi cuvintele:

— *Pace și viață veșnică celui ce vine cu gînduri bune !*

Neprimind nici un răspuns, începui să mă întreb dacă virtualul meu interlocutor nu înțelesese chiar nimic, sau doar evita să-mi răspundă. Oare greșisem eu în aprecierea identității călăreților ? Trebuia să mă lămuresc cît mai repede.

— *De ce tace ? mă întrebă cu voce joasă ofițerul, care nu pricepuse o iotă din pomposul salut.*

Am ridicat din umeri și m-am decis să merg direct la țintă.

— *Mă înșală cumva privirea, sau îl am în față pe însuși fiul lui Zeus, Alexandru, rege al Macedoniei și protector al Greciei, faraon al Egiptului de Sus și al Egiptului de Jos, rege al întregii Asii ?*

— *Ochii tăi văd bine, prietene — deslușii eu cu greu cuvintele pe care, cu un zîmbet binevoitor, mi le adresa, în sfîrșit, ilustrul elev al lui Aristotel. Dar cine sînteți voi ? Căci n-am mai auzit pînă acum pe nimeni stîlcind astfel limba lui Homer !*

Vorbirea lui suna, într-adevăr, cu totul altfel decît a dascălului meu, mai repezită și mai șuierată, împroșcată parcă din gîtlej în cerul gurii și strivită apoi printre dinți.

— *Ce zice ? mă chestionă neliniștit tovarășul meu.*

— *Îmi laudă pronunția.*

Intrasem în dialog, acesta era lucrul esențial. Conform celor convenite, urma să solicit degajarea liniei, pentru ca trenul să-și poată continua cursa.

— *Mă tem, slăvite rege, că mă vei socoti mincinos dacă-ți voi spune adevărul despre noi...*

— *Preferi deci să mă minți ?*

— *La ce mi-ar folosi? Minciuna cea mai bună e, totuși, adevărul. Dar făgăduiește-mi că vei încerca măcar să mă crezi.*

— *Prea bine : te ascult.*

— *Întîlnirea noastră, coborîtorule din zei, e tot atît de nefirească pe cît ar fi însoțirea fluturilor cu stelele de pe bolta cerului. Așa cum Homer nu știa că te vei naște după sute de ani, ca să reînvii vitejia eroilor săi, nici tu nu ne cunoști pe noi, căci două mii de ani ne despart viețile. Nu-ți pot spune dacă rătăciții sîntem noi sau sînteți voi, dar lucrul cel mai înțelept ar fi să ne vedem de drum, și unii și ceilalți.*

El mă privi cu dispreț :

— *Cutezi să-mi dai sfaturi tu mie? Îmi pierd zadarnic vremea străduindu-mă să pricep limba ta păsărească, iar tu mă îndemni să-mi văd de drum, eu, cel căruia întreaga lume i se închină! Vorbele tale n-au nici o noimă, și toți filozofii sînt de acord că timpul curge mereu în același sens, fără să se întoarcă vreodată ; astfel că el nu poate fi străbătut nici mai repede, nici mai încet, cum poate fi străbătută întinderea.*

— *Așa e precum spui, rege al regilor! Și totuși, privește cu atenție : ai mai văzut îmbrăcăminte ca a noastră, sau cutii pe roți care să alerge singure, atît de mari încît să aibă loc în ele zeci de oameni, cum sînt cele din care am coborît?*

— *Sînt multe lucruri pe lumea asta pe care nu le-am văzut încă...*

— *Dar foc să se aprindă la poruncă, ai mai văzut? l-am întrebat scoțîndu-mi bricheta și făcînd-o de mai multe ori să funcționeze.*

— *Dacă puterea voastră e atît de mare, să ne măsurăm în luptă! Ori, de e numai vorbă goală și vrăjitorie, supuneți-vă!*

Am tăcut. Știam că o înfruntare s-ar fi încheiat cu măcelărirea tuturor pasagerilor. Numai un miracol ne-ar fi putut salva. Trebuia să joc totul pe o carte superioritatea absolută a unicei noastre arme. Am mizat pe respectul față de convenții și tratate pe care istoricii i-l recunosc lui Alexandru Macedon.

— Ținteşti bine ? l-am întrebat pe ofițer.

— Binișor, mă asigură acesta ducînd mîna la tocul revolverului.

— La ce distanță ?

— Cel mult treizeci de metri.

— Fii pregătit !

I-am spus apoi regelui :

— Urăsc războiul și vărsarea de sînge chiar între egali, iar cu atît mai mult disprețuiesc uciderea celui slab de către cel puternic. Dar dacă vrei cu tot dinadinsul să ne măsurăm forțele, atunci fie să nu piară toată oastea ta sub armele noastre necruțătoare, ci numai unul dintre vitejii tăi să lupte cu acesta, cum se lupta sub zidurile Troiei. Ai să vezi cum, fără coif ori pavăză, ținînd în mînă o simplă bucată de fier eroul meu îl va face pe-al tău războinic să se prăbușească în sînge, mai înainte de a se apropia îndeajuns pentru a-și azvîrli suli a aducătoare de moarte. Primești ?

— Primesc.

— Dar jură-mi pe divinul tău părinte că de va fi așa, vei porunci călăreților tăi să înlăture carele de pe acel dîmb, din fața noastră, ca noi să ne putem vedea de drum ; iar voi să faceți mai apoi, o reg cum vei găsi că e mai bine.

— Și dacă învinge luptătorul meu ?

— Atunci sîntem înfrînți cu toții și soarta noastră e în mîinile tale.

— Pe Zeus, așa să fie! zise Alexandru și, încălecînd, dădu ordine însoțitorilor săi.

După un scurt răgaz, porniră împreună spre formațiile de luptă — cu excepția unuia, rămas pe loc.

— Speranțele noastre sînt în dumneata, i-am spus ofițerului. Va trebui să-l înfrunți pe acest cavaler: dacă îl vei răpune, ni s-a promis liberă trecere. Doboară-l din primul foc, înainte ca el să-și arunce lancea!

— Dar cine ne sînt potrivnicii?

— Cavaleria macedoneană, în frunte cu însuși Alexandru...

— Alexandru Macedon?!

— Este cel cu care am vorbit. Nu l-ai recunoscut?

Mă privi cu ochi holbați, ca lovit în moalele capului. L-am lăsat să-și rumege singur buimăceala și m-am retras spre tren. Cei doi adversari se depărtară la vreo sută de pași; apoi, la semnalul regelui, porniră unul către celălalt. Macedonenii începură să-și încurajeze, cu răcnete sălbatice, reprezentantul. Nesocotind recomandările primite, pasagerii se înghesuiră la ferestre. Mie unuia rezultatul luptei îmi părea dinainte hotărît; aveam însă emoții în privința urmărilor. În plin galop, călărețul ridică lancea și, în aceeași clipă, ofițerul apăsă pe trăgaci.

Nu s-a auzit nici o detunătură. Fie că o piesă din mecanismul revolverului se înțepenise, fie că — deși izbită de percutor — capsa nu detonase, împușcătura întîrzia să se producă. Cu un gest grăbit, nefericitul gladiator făcu să sară cît colo cartușul ratat și luă din nou linia de ochire; prea tîrziu însă, căci arma celuilalt, lansată cu o teribilă forță, îi străpunse pieptul neprotejat de vreun scut. Macedoneanul își struni calul, descălecă și, scoțîndu-și sabia, se năpusti asupra învinsului care, căzut pe spate, se chinuia să-și ațintească brațul

înarmat spre potrivnicul său. Într-un ultim efort, ofițerul își descărcă toate gloanțele în trupul părelnicului biruitor, și amîndoi se prăvăliră în pulbere. Înnebunit de zgomotul pocniturilor, calul se ridică în două picioare, nechezînd. La îndemnul regelui, al cărui panaș alb îl puteam recunoaște de departe, călăreții se repeziră spre noi. Nu mai era nici un moment de pierdut: i-am făcut semn mecanicului să pornească și m-am urcat în trenul care se și pusese în mișcare. Din fericire, ciocnirea dintre locomotivă și carele de luptă eșuate pe linie, mai puțin gravă decît se temuse conductorul, s-a încheiat în favoarea noastră, fără a duce la deraiere. După cîteva minute i-am lăsat mult în urmă pe freneticii asediatori, care izbutiseră între timp să spargă vreo trei geamuri. În afara unor răni ușoare, incidentul a luat astfel sfîrșit fără alte victime.

Bănuiesc că ziarele vor fi difuzat o versiune oficială a întîmplării mai înainte ca tu să primești scrisoarea mea; alege varianta care îți convine, dar păstrează rogu-te această mărturie în neprețuita ta arhivă epistolară. Pe curînd, Ellis."

Hana împături cu grijă colile de hîrtie și le puse la loc în plic. Își amintea că citise, într-adevăr, o știre referitoare la un tren care ar fi întîlnit ori o bandă de jefuitori, ori un războinic trib primitiv — găzduit, după toate probabilitățile, într-o zonă muntoasă și aridă, greu accesibilă, din vecinătatea traseului unei noi căi ferate iraniene. Relatarea lui Ellis, dacă ar fi fost să-i dea crezare, plasa incidentul printre celelalte cazuri enigmatice care începuseră să înfășoare globul terestru într-o rețea neliniștitoare. Întîlnirea cu Alexandru Macedon, își zise Hana, nu e chiar cu nimic mai puțin credibilă pentru mine decît stufoasa conversație întreținută de bravul meu prieten, în pofida recunoscut-modeste-

lor sale cunoștințe în materie de greacă clasică ; iar acolo unde imaginația întregește pompos un dialog desfășurat probabil mai mult pe înțelesul surdomuților, n-ar fi de mirare ca ea să prefacă niște turbane în lucitoare coifuri cu panaș.

Dar de ce să fi scornit Ellis toată această poveste ?

4

„Cînd, la sfîrșitul anilor '50, viitorul laureat al premiului Nobel pentru fizică Murray Gell Man își boteza ipoteticele cărămizi ultime ale materiei cu termenul de quark — schimbînd pentru a doua oară destinul acestui cuvînt care în limba germană nu însemna decît brînză de vaci iar în vocabularul lui Joyce avea probabil semnificația de absurditate — să fi fost oare el pe deplin conștient de proporțiile provocării pe care o adresa astfel nu doar savanților, ci întregii omeniri ?...“

— Dacă te deranjez, pot să mă retrag în altă cameră !

Întrerupt din dictare, Daniel eliberă cu un gest reflex clapa microfonului, pentru ca următoarele lui cuvinte să nu fie inserate în textul articolului :

— Nu mă deranjezi deloc, un gazetar e deprins să lucreze în orice condiții.

— Chiar dacă vorbesc ? Nu se înregistrează ?

— Numai cînd vorbești chiar în microfon. Zgomotul de fond e eliminat de un filtru electronic.

— Interesant ! Deci eu nu vorbesc, ci emit zgomot de fond !

Sara făcu o grimasă ofensată și reuși să-i smulgă fratelui ei un zîmbet.

— Să știi că există dictafoane și mai ale naibii, zise el, capabile să-ți recunoască timbrul vocii. Dacă vrei, le poți programa să scrie numai cînd dictezi tu.

— Ba eu i-aș lăsa pe alții să dicteze... Uite, te las să lucrezi !

Reporterul reciti prima frază, se concentră cîteva clipe, apoi își continuă șirul ideilor : *„Preocuparea de a pune ordine în familia tot mai numeroasă a hadronilor, a particulelor subatomice grele (proton, neutron, mezoni ș.a.) caracterizate prin așa-numitele interacții tari (de pildă, forțele nucleare) era mai veche și se arătase pînă atunci iluzorie ; Gell Man a avut însă curajul de a atribui sarcini electrice fracționare celor trei componente elementare prin combinarea cărora a reușit să reconstituie teoretic toate particulele cunoscute, ba chiar să prezică existența — confirmată ulterior — a particulei Omega. Deși nicăieri în natură n-au putut fi identificate vreodată sarcini electrice fracționare (de aici și sensul absurd joycean), numeroase alte dovezi experimentale au făcut ca teoria quarkurilor să fie unanim acceptată. Numărul acestor piese fundamentale a crescut la patru, apoi la cinci, și în cele din urmă la șase, pe măsura descoperirii unor particule cu energii tot mai înalte și cu proprietăți noi...“*

Fata nu reușea să-și fixeze atenția asupra temei pe care o avea de rezolvat pentru ora de desen din ziua următoare — intersecția dintre o piramidă și o prismă ; mînuia fără tragere de inimă teul, echerul și compasul, încurcînd mereu planurile și apelînd intens la radieră. Știa foarte bine că nu prezența lui Daniel o tulbura : uneori nici măcar nu sesiza înțelesul cuvintelor pe care el le pronunța monoton, cu un glas inflexibil, în fața

microfonului ținut strîns în pumn. Pesemne așa cere tehnica înregistrării, își spuse Sara, amuzată să constate că — din punctul ei de vedere — vorbele lui erau de fapt tot un zgomot de fond. Gîndul i se întorcea iar și iar la seara în care, în împrejurări atît de puțin obișnuite, îl cunoscuse pe Quintus. O preocupa faptul cel puțin ciudat că — deși trecuseră doar cîteva zile de atunci, și în pofida unei memorii vizuale îndeobște bune — nu izbutea să-și amintească chipul tînărului ei salvator. Să fi fost oare spaima de vină ?

„Vă veți întreba, stimați cititori, își continuă gazetarul dictarea, *de ce anume fizicienii n-au fost încă în stare să depisteze quarkul izolat, quarkul ca atare ; dacă ar ști cineva cu precizie acest lucru, problema ar fi, desigur, pe jumătate rezolvată. Pentru a explica îndărătnicia cu care quarkurile sînt ținute captive în structura particulelor subatomice, de-a lungul ultimelor decenii au fost avansate totuși unele ipoteze. Cea mai cunoscută (și cea mai simplă, dealtfel) presupune că, în mod paradoxal, forțele care leagă între ele aceste subparticule cresc odată cu distanța — adică tocmai invers față de celelalte forțe cunoscute — încît încercarea de a le depărta, de a le separa are de înfruntat o împotrivire din ce în ce mai mare, pînă cînd ajunge să fie pur și simplu copleșită. Alte ipoteze (a «coardei», a «sacului» etc.) recurg la explicații mai sofisticate, pentru a căror înțelegere ar fi necesare cunoștințe de specialitate ; fapt este că experiența inițiată de către faimoasa echipă a lui Lucas ar fi putut aduce, în caz de reușită, nu numai dovada definitivă a existenței quarkurilor, ci și startul celui mai important salt în fizica nucleară a deceniului, a ultimei jumătăți de secol chiar, inaugurînd prestigios știința mileniului al treilea...“*

Se afla în punctul cel mai dificil, unde considerentele teoretice introductive urmau să facă loc reportajului propriu-zis. Pînă aici ar fi putut scrie din birou, fără a se mai deplasa la fața locului — pierzînd, evident, prilejul de a reveni în orașul natal, de a-și revedea în trecere familia — dar mai departe ? Evitase în mod deliberat să înceapă cu descrierea faptelor, cu elementul senzațional (cum proceda de obicei și cum orice reporter versat procedează spre a-și cîștiga bunăvoința cititorului), tocmai fiindcă nu se putea decide asupra modalității optime de abordare. Avea oare temeiuri suficiente ca să afirme că experiența „celor patru" a eșuat ? Să se limiteze la o simplă relatare a întîmplărilor ? Cu un nedezmințit simț de copoi intuia evenimentul de proporții și nu și-ar fi iertat nici cea mai mică ratare. Să mai aștepte ? Șeful îi ceruse să transmită în aceeași zi, de bună seamă pentru a-și asigura prioritatea.

Abia sosit în oraș, Daniel luase drumul marelui accelerator, nerăbdător să vadă cu ochii lui spectacolul tulbure al presupusului accident. Accesul i s-a arătat mai dificil decît crezuse : de la un prim baraj, după cîțiva kilometri, a fost nevoit să renunțe la taxi și nu și-a putut continua drumul (bineînțeles, pedestru) decît făcînd uz de legitimația de ziarist. A trecut, după multe tîrguieli, de o a doua barieră, dar la cea de a treia a trebuit să se oprească. Dincolo de ea nu pătrundeau decît echipele de intervenție. Echipe de intervenție e un fel de a spune, i-a explicat un ofițer de poliție care, recunoscîndu-l — îl avusese în subordine, cu ani în urmă, pe tatăl reporterului („Nu cumva ești băiatul lui David ?" „Așa se pare". „Ia te uită ! Și te-ai făcut gazetar". „Mănînc și eu o pîine...") — a devenit ceva mai amabil. De fapt, a fost o singură echipă, dar nici aia nu s-a mai întors, deși au trecut deja două zile de cînd s-a

topit în ceața asta păcătoasă, și-a încheiat ofițerul lămuririle. Ceața a văzut-o și Daniel : o ceață albă, orbitoare, densă, un front opac nemișcat care începea brusc la vreo douăzeci de metri, învăluind în mister tot ce se afla mai departe. A mai aflat de la polițiști că trecuseră pe acolo și alți trimiși ai unor jurnale : priviseră, fotografiaseră, puseseră întrebări, plecaseră. Un corespondent al televiziunii filmase echipa de intervenție dispărînd în negura strălucitoare. Toți se opriseră, ridicînd din umeri, în fața cortinei ; el ar fi vrut să descopere ce se întîmpla îndărătul acesteia. Dar cum ?

Restul dimineții și l-a petrecut adunînd informații de la toți cei care aveau vreo legătură cu acceleratorul : ce știau despre experiență, cînd îi văzuseră ultima oară pe cei patru fizicieni, cînd s-au întrerupt legăturile telefonice, cînd a apărut ceața, ce alte semne neobișnuite au fost înregistrate, dacă după declanșarea experienței s-a mai întors cineva de la accelerator. A reconstituit, din crîmpeie disparate, firul aproximativ al întîmplărilor. Totul începuse în minutele în care în cîmpul electromagnetic al superacceleratorului protonii au pornit în formidabila cursă a gigaelectronvolților. Exact de atunci telefoanele n-au mai răspuns la apeluri — și nimeni n-a mai revenit de atunci în oraș. Primele semnalări ale straniei neguri s-au produs în următoarele zece minute ; survolarea ulterioară a zonei de către o formație de elicoptere a permis să se precizeze că norul compact de ceață, de formă elipsoidală, cu un diametru maxim de aproximativ nouă kilometri și înălțimea de circa trei sute de metri, masca pe de-a întregul clădirile și instalațiile de la „Albert Einstein". Încercările de fotografiere în infraroșu au eșuat, ceea ce dovedea că perdeaua era opacă și pentru această gamă a spectrului. Nu s-au înregistrat nici un fel de semne ale

unei posibile catastrofe — nici explozii, nici șocuri seismice, nici vreo creștere a nivelului radioactivității.

Mai existau însă două ciudățenii. Una ținea de consumul uriaș de energie electrică, aprobat în principiu pentru cel mult 24 de ore — și care continua de aproape cinci zile ; nimeni nu îndrăznise să ia decizia de a-l întrerupe din exterior, neștiind ce consecințe ar fi avut un asemenea act pentru cei de la accelerator. Cealaltă întîmplare neobișnuită s-a petrecut la intrarea în acțiune a echipei de intervenție : șeful ei, aflat în legătură radio cu cei rămași pe loc, remarcase de la bun început că negura se retrăgea pe măsură ce înaintau — astfel încît, privind în urmă, îi puteau vedea foarte bine pe ceilalți, deși pentru aceștia ei se făcuseră deîndată nevăzuți, dispărînd în ceață. Curînd, echipa care îi urmărea a constatat că frecvența, în mod normal stabilă, a radioemițătorului scădea — mai întîi abia perceptibil, apoi în mod accelerat — după care legătura s-a întrerupt cu totul.

Ce concluzie să tragă din toate aceste date ? Ce să fi fost cu pîcla aceea, impenetrabilă și transparentă în același timp, în funcție de direcția și sensul privirii ? Dar cu amuțirea telefoanelor, ca și a radioemițătorului ? Exista cumva o relație între feluritele fenomene semnalate ? Pe de altă parte, Daniel ar fi vrut să știe dacă întregul caz putea fi inclus în vreun fel printre tot mai numeroasele incidente insolite cu a căror relatare teleimprimatoarele agențiilor de presă asaltau de cîteva zile redacțiile marilor cotidiene. Din cîte își dădea el seama, acelea erau oarecum înrudite, alcătuiau o mare familie — precum mai vechile întîmplări grupate sub inițialele OZN. Era vorba, aproape invariabil, de dispariția unor obiecte mai mici sau mai mari, aflate în repaus ori în mișcare, antrenînd adeseori oameni, chiar grupuri re-

lativ numeroase ; sau dimpotrivă, de apariții nu mai puțin bizare, multe dintre ele de o materialitate absolut incontestabilă. Evident, la *Albert Einstein* părea să se petreacă ceva de cu totul altă natură, cel puțin la fel de enigmatică însă. Putea fi o simplă coincidență, după cum putea fi mai mult de atît. Lăsă microfonul din mînă, neînstare să se decidă asupra celei mai bune continuări a articolului început.

— Te-ai poticnit ? rîse Sara, revenindu-și dintr-o prelungă visare.

— Se întîmplă. Tehnologia cea mai savantă nu face două parale acolo unde nu te mai duce capul. Încă nu s-a inventat o mașină care să-și dicteze singură articolele.

— Eu credeam că tu ești o asemenea mașină...

Își privi amuzat sora : în cei aproape doi ani de cînd n-o mai văzuse se săvîrșise asupra ei acel miracol fără nume care, prin cîteva detalii insesizabile, rotunjește proporții și echilibrează armonii, prefăcînd adolescente cenușărese în frumuseți fără cusur. I-o fi spus cineva cît e de frumoasă ? O fi descoperit ea singură ? Sau își purta încă făptura cu deplină candoare, ignorînd și binele și răul stîrnite împrejur prin simpla ei apariție... Plecat de atîta vreme de acasă, pierduse din vedere că era singurul frate al Sarei, fratele mai mare, mai înțelept, și că ea ar fi putut avea nevoie de ocrotire sau de sfaturi, că ar fi putut avea nevoie de el. Iar acum, mai mult ca oricînd ! Ar fi trebuit să vină mai des — și nu doar pentru o zi sau două, cu treburi ; ar fi trebuit s-o îndemne să-i scrie — dar el n-avea timp să-i răspundă. Ar fi trebuit s-o poftească să-și petreacă o parte a vacanțelor la el — dar era mereu pe drumuri. Ar fi trebuit să lase la o parte reportajul care oricum nu-i prea ieșea și, măcar acum, să stea de vorbă — dar cum

să înceapă, ce să întrebe, ce să spună ? Era deprins, desigur, să intre în dialog chiar şi cu cei mai dificili interlocutori ; meseria îl învăţase cum să pună întrebări şi cum să obţină răspunsuri, cum să învingă muţenia altora şi propria-i inerţie. În faţa ei se simţea însă în încurcătură : nu erau atît de prieteni încît să ştie ce anume o preocupă, ce i-ar face plăcere şi ce ar face-o să sufere, dar nici nu erau atît de străini încît să-i fie indiferente urmările unei posibile convorbiri. Daniel decise să amîne pe a doua zi continuarea articolului — îi va telefona şefului şi îi va explica de ce, îi va spune că era absolut necesar să mai adune date — şi, apropiindu-se, cercetă planşa pe care o prismă căuta fără succes să intersecteze o piramidă.

— Văd că nici tu n-ai mai mult spor decît mine. Ce-ai zice să ne aşezăm la taclale, la o cafea ?

— Şi crezi că dictafonul va începe să scrie singur ?

— Mai ştii ? Hai, roag-o pe mama să ne facă două cafele...

Sara deschise uşa şi strigă spre bucătărie :

— Mamă ! Două cafele, te rog !

— Asta puteam face şi eu...

— Crezi că se supără ? Aşi, îi face plăcere să fie terorizată de scumpii ei copii. Mai ales de tine.

— O plăcere cam rară.

— Greşeşti : tu o terorizezi şi prin absenţă — de ce nu vii, de ce nu scrii, de ce nu-ţi schimbi profesia, oare nu ţi s-o fi întîmplat vreo nenorocire ş.a.m.d. Şi, fiindcă veni vorba, ţie îţi place ceea ce faci ?

— Cum adică ?

— Aşa. Să-ţi petreci un sfert din viaţă în avioane şi pe trenuri, să dormi prin hoteluri, să mănînci din mers, să întîlneşti mii de oameni şi să nu cunoşti ca lumea nici unul...

— Depinde cum privești... vreau să zic, de interpretare !

— Să nu crezi că nu te admir ! Ba mă și laud cu tine, toate colegele mă invidiază că am un astfel de frate. Ești foarte deștept, te descurci într-o mulțime de domenii, prinzi totul din zbor — adineaori eram pur și simplu în extaz, auzindu-te cum jonglezi cu quarkurile și cu hadronii !

— Sînt măgulit.

— Dar nu-i păcat să irosești atîta inteligență într-un foc de artificii, într-o operă de-o zi ? Pe care mîine nu mai dă nimeni nici o ceapă degerată ?

— Parcă l-aș auzi pe tata.

— Și nu crezi că are dreptate ?

Ia te uită, își zise Daniel, și eu care nu știam cum să încep discuția ca să n-o vatăm, să nu-i lezez sensibilitatea ! Fata asta nu pare să sufere de complexe !

— Ții neapărat să mă apăr ? Să-ți spun ce fascinantă e viața unui gazetar, ce trăire nemaipomenită îți dă faptul de a fi mereu în actualitatea cea mai fierbinte, de a-ți acorda viața, clipă cu clipă, cu viața planetei ? Rămîne doar cenușă, de acord, însă ce combustie mirifică !

— Nu tînjești după lucruri mai statornice, mai stabile, mai durabile ?

— De pildă ?

— O casă, o familie, o carte...

Ar fi vrut să spună : iubire, fericire, împlinire...

— E mai statornic lacul decît rîul ?

— Într-un fel, da.

— Ți-am mai spus : depinde cum privești. Asta nu înseamnă că sînt întotdeauna și întru totul mulțumit : mai degrabă se potrivește nemulțumirea acestui fel de viață.

— Schimbă-l !

— Iată cum mă îndemni la nestatornicie...

Zîmbiră amîndoi. El simţea că Sara nu face decît să evite, poate nu în mod conştient, deplasarea discuţiei spre propria ei viaţă, spre frămîntările şi preocupările ei. Deşi, indirect, tot despre acestea era vorba. La vîrsta ei, deosebirea dintre durabil şi efemer îi păruse şi lui clară, uşor de definit. Ca şi deosebirea dintre bine şi rău, dintre drept şi nedrept, dintre alb şi negru. N-ar fi avut nici un sens să-i expună teoria griurilor : chiar dacă ar înţelege, ar fi păcat să o determine astfel să treacă în grabă peste o etapă de neînlocuit a maturizării. Dobîndirea înţelepciunii, cugetă Daniel, era la fel de importantă ca şi înţelepciunea însăşi.

— Oare n-or fi gata cafelele ?

— Merg să le aduc.

5

Se îndreptă în vîrful picioarelor spre banca lui preferată. Ca de obicei, îşi făcu apariţia tocmai la timp pentru ca, urcînd spre amvon, Abel să se poată încredinţa că se afla acolo. Proceda astfel, mai întîi de toate, pentru a evita reluarea unor stupide discuţii moralizatoare, mult mai plicticoase decît o predică ; dintre două rele îl alegea pe cel mai mic, tributul minim pe care acceptase să-l plătească spre a salva tihna duminicală a familiei — afectată oricum în acea zi de absenţa prelungită şi neliniştitoare a lui Matthaus. Spre deosebire de Xavier, a cărui copilărie fusese un model de pioşenie, lui Quintus nu-i făcuse niciodată plăcere să participe la

liturghie, să se supună îngenuncheat rugăciunilor şi canoanelor, ori să-şi toarne în creştet cenuşa spovedaniei. Nu era nici credincios, nici necredincios ; după ani de frecventare a bisericii din ascultare şi din inerţie, se stabilise acum la o formulă de compromis care, departe de a răspunde la toate exigenţele tutorelui său, îi dădea totuşi acestuia o umbră de satisfacţie. La drept vorbind, audierea predicilor lui Abel nu era întotdeauna lipsită de interes, şi de aici decurgea pentru mezin un alt temei de acceptare a compromisului. Ştia, desigur, că fratele cel mare era destul de perspicace pentru a descoperi că prezenţa lui în lăcaşul divin nu se întindea mult peste limitele discursului rostit din amvon, dar conta pe dramul de toleranţă datorat stupidului sfîrşit întru erezie al lui Xavier şi pe dramul de resemnare în faţa iminenţei majoratului.

În arpegii de orgă, cu mîinile împreunate şi faţa evlavios plecată, preotul urcă treptele şi li se înfăţişă apoi, în plină lumină, enoriaşilor. Ecoul melodioaselor acorduri mai tremură o clipă sub bolţi, răsucind volute eterate. Deschise cu stînga Biblia la pasajul pe care urma să-l desluşească, iar cu dreapta desenă în aer două linii perpendiculare :

— În numele tatălui, al fiului şi al spiritului sfînt !

În liniştea ireală a bisericii, glasul lui sonor părea să coboare din alte sfere. Era momentul care, de fiecare dată, îl emoţiona cu adevărat pe Quintus ; privirile celor doi fraţi se intersectară în gol, fără putinţă de comunicare, căci — depăşit de spectacolul pe care îl regiza — Abel se adîncise în sine, ca pentru a distila din genunile obscure ale firii aureola necesară.

— Stă scris în Apocalipsul lui Ioan : *„Şi cînd vor fi sfîrşiţi cei o mie de ani, dezlegat va fi satana din închisoarea sa, şi va ieşi să rătăcească neamurile care sînt în*

cele patru unghiuri ale pămîntului, pe Gog și Magog, ca să-i adune la război, al căror număr este ca nisipul mării. Și se suiră pe fața pămîntului și înconjurară tabăra sfinților și cetatea cea iubită ; și se pogorî foc din cer și-i mistui ; și diavolul care-i rătăcea fu aruncat în lacul focului și pucioasei, unde sînt atît fiara cît și profetul mincinos, și vor fi munciți zi și noapte în vecii vecilor. Și văzui tron mare alb și pe cel care șade pe dînsul, de la a cărui față fugiră pămîntul și cerul, și nu fu aflat loc pentru dînsele. Și văzui morții, pe cei mari și pe cei mici, stînd înaintea tronului, și cărți fură deschise ; și altă carte fu deschisă, care este a vieții ; și fură judecați morții din cele scrise în cărți potrivit cu lucrurile lor. Și dete marea pe morții care sînt în ea, și moartea și iadul deteră pe morții care sînt într-însele, și fură judecați fiecare potrivit cu lucrurile lor." Astfel a grăit Domnul prin gura apostolului Ioan, dezvăluindu-i acestuia scena judecății de apoi.

În definitiv, se refugie Quintus în gîndurile lui (întrucît tema judecății de apoi nu-i acaparase niciodată atenția), deși țelul declarat diferă, esența procesului e aceeași : unii propovăduiesc pierzania și ceilalți mîntuirea, dar în egală măsură nu fac decît să convertească suflete, să inoculeze credințe prefabricate, raționamente comode care cu timpul sfîrșesc prin a paraliza gîndirea. Cugetului liber îi este impus comportamentul turmei ; o turmă asudată la *Trib*, aici una cu miros de busuioc și tămîie. Oare cocoșatul care o înhățase pe Sara era mult mai nociv decît bunul păstor din amvon ? Iată, acum își va înmuia vocea, pentru a sublinia trecerea de la textul biblic la comentariu, dîndu-le ascultătorilor impresia că se apropie de frămîntările lor zilnice spre a media între nemărginirea Ziditorului și existența lor mărgini-

tă. Şi, într-adevăr, părintele Abel coborî printre muritori :

— Iubiţii mei fraţi creştini ! De cînd primii oameni au gustat fructul oprit al cunoaşterii binelui şi răului, cine oare n-a fost încercat, măcar o dată, de viermele îndoielii ? Cine n-a fost ispitit să-şi cunoască dinainte soarta ? A existat cumva vreun mare gînditor pe care să nu-l fi preocupat destinul omenirii, naşterea şi stingerea ei ? La ce bun, ne vom întreba ca dreptcredincioşi ce sîntem, cînd vieţile noastre se află în mîna celui Atotputernic, la ce bun cînd începutul şi sfîrşitul sînt scrise în cărţile sfinte ! Dar a fost voia Lui ca tainele de necuprins să răzbată în Scriptură doar prin alegorii şi simboluri, pentru a feri ochii noştri de orbire şi minţile noastre de tulburare. Ioan a văzut, dar n-a putut înţelege totul, iar cuvintele lui spun mai puţin decît a înţeles. Precum la Ezechiel şi la alţi profeţi ai Vechiului Testament, găsim în Apocalips poezie şi mister, efortul de a pătrunde ceea ce e de nepătruns şi de a ascunde ceea ce e mai strălucitor decît Soarele.

Un semn neliniştitor, ca o uşoară gîdilitură a pielii în regiunea lombară, abia furişat în pragul conştientului, îl făcu pe vorbitor să-şi întrerupă doar pentru o clipă discursul. Pauza fu interpretată de către auditori drept un strălucit artificiu de retorică.

— Dar creierul hipertrofiat al omului modern vrea rigoare şi exactitate ; pentru el, poezia e mistificare, iar profeţia — o simplă potrivire a hazardului. Mai mult, teoria viitorurilor multiple a lui Lucius, despre care sînt sigur că aţi auzit, îşi asumă chiar misiunea deloc demnă de a demonstra că profeţia nici măcar nu există, întrucît orice frază referitoare la viitor ar fi adevărată cel puţin într-unul dintre infinit numeroasele viitoruri posibile. Aşadar, dacă ar fi să dăm crezare domnului Lucius, ori-

cine poate fi profet, pînă și în insula lui. Nu ar avea nici un sens să combatem asemenea speculații zadarnic menite să stîrnească neîncredere în autenticitatea sfintei învățături creștine, în sensul ei de revelație divină a adevărului unic ; și spun zadarnic deoarece însuși autorul a recunoscut că, întrucît ramificațiile timpului ar fi paralele, fără putință de a comunica între ele, teoria lui nu poate fi în nici un chip verificată. Și chiar dacă am admite, prin absurd, teza viitorurilor multiple, viziunea Apocalipsului tot n-ar fi negată ca profeție, căci judecata de apoi ar rămîne în mod necesar una și aceeași, oricît s-ar ramifica timpul. Ca întotdeauna, biserica noastră iese consolidată din confruntarea cu dușmanii ei.

Ceea ce era la început o imperceptibilă neliniște dobîndea acum, tot mai net, semnalmentele neîndoielnice ale unei repede crescătoare mîncărimi de piele, într-un loc pe cît de sensibil pe atît de incomod. Cum remediul simplu și universal al scărpinatului rămînea inaccesibil în acele împrejurări solemne ca fiind cu totul nepotrivit cu prestanța unui predicator, sfinția-sa se mulțumi să-și răsucească smerit trupul sub odăjdii, bineînțeles fără a obține rezultatul scontat. Își propuse să amelioreze situația printr-un efort de concentrare asupra subiectului abordat.

— În repetate rînduri, frați ai mei întru Domnul, s-au găsit minți lipsite de cucernicie care au pus în discuție dacă învierea generală din morți dinaintea judecății trebuie interpretată în sens propriu sau figurat, de parcă Atotștiutorul nu ne-ar fi putut grăi mai puțin ambiguu dacă ar fi dorit să cunoaștem răspunsul unor asemenea întrebări. Luînd textul Bibliei *ad litteram*, vocile iconoclaste îl ridiculizează, întrebîndu-se cu prefăcută gravitate cum va putea marea să-și restituie morții după miile de reciclări ale substanței care a aparținut pe rînd

atîtor generații. Partizanii unui scientism inutil se străduiesc, dimpotrivă, să demonstreze că lucrul ar fi posibil printr-o modelare a continuului spațio-temporal care să contopească prezentul tuturor generațiilor, existența lor simultană doar echivalînd cu o înviere ; în sprijinul unei asemenea ipoteze ei citează cazurile, mult trîmbițate în ultimul timp, de apariție a unor obiecte și persoane din alte vremuri. Această căutare cu orice preț a explicației raționale, științifice este încă și mai blasfemiatoare, căci ea răpește de fapt atributele transcendente ale Creatorului, urmărește să-i despoaie faptele de orice strai miraculos !

Deși simțea el însuși nevoia să se despoaie, la modul propriu, preotul se mulțumi cu o nouă tentativă de șerpuire printre straie. Mîncărimea devenise greu suportabilă și părea să inaugureze un al doilea front. Putea să fie opera unui purice rătăcit de la vreuna dintre pisicile culese pe ascuns de pe drumuri de către Hana. Oamenii lipsiți de umor susțin că un tratament energic nu ar face în asemenea împrejurări decît să agraveze lucrurile, întreținînd iritația și accentuînd usturimea ; Abel descoperi acum cît de stupidă era recomandarea, emanînd desigur de la niște diletanți, de a te abține de la aplicarea oricărei fricțiuni locale. Dumnezeu cel bun și milostiv îi punea oare răbdarea la încercare ? Un sentiment de beatitudine îi încolți în suflet cu oarecare timiditate. Dar dacă puricele acționa din proprie inițiativă, fără poruncă divină — sau, și mai rău, dacă îndeplinea cumva o misiune diavolească ?

Vorbirea reputat curgătoare a oratorului se împovăra cu șovăieli și întreruperi, astfel încît pînă și cei mai cucernici enoriași prinseră de veste că ceva nu era în ordine. Începură să se privească între ei, iscodind cam ce pricini l-ar fi putut nemulțumi în asemenea mă-

sură pe părinte ; erau însă foarte departe de a pătrunde pămînteana taină. Quintus își cercetă alarmat fratele, neînțelegînd nici el rostul atîtor pauze.

— Voia Domnului este însă în toate, își zise mai mult sieși Abel într-un suprem gest de stăpînire, ridicînd ușor tonul ca pentru a-și acoperi poticnelile. De la El ne vine și îndoiala, și puterea de a cerceta. Mulți s-au întrebat ce tîlc ar avea cei o mie de ani ai domniei lui Christos ; și fiecare și-a răspuns după priceperea lui. Unii au crezut, începînd cu Augustin preafericitul, că domnia debutase chiar cu întruparea Mîntuitorului, așa că așteptau sfîrșitul lumii pentru anul 1000 — și numai înțelepciunea plină de har a capilor preasfinți ai bisericii, care au recunoscut că doar Dumnezeu cunoaște cumplitul soroc, a salvat lumea creștină de convulsii pe cît de dramatice, pe atît de inutile. Dar iată că milenarismul a reînviat în zilele noastre, vestind cu aceeași deșertăciune învierea din morți pentru anul 2000. Sectele eretice se înmulțesc ca ciupercile după ploaie, abătîndu-i pe cei slabi de la dreapta credință. Catastrofele naturale, cu nimic mai desė ori mai pustiitoare decît în alți ani, sînt interpretate cu spaimă ca pretinse prevestitoare semne ale unui apropiat act final. Incidentele stranii, care n-au lipsit niciodată, sînt socotite mesaje elocvente. Nu întîmplător, iubiți frați creștini, osînda profetului mincinos e înfățișată de apostolul Ioan în același pasaj cu pedepsirea definitivă a satanei. Necunoscute sînt căile tale, Doamne !

Nestingherit și sprinten, puricele își continua fără pic de evlavie și fără remușcări opera demoniacă, mînat de un apetit parcă ignorat de la zidirea lumii. Arsuri pe lîngă care cele produse de rugurile Inchiziției ar fi semănat a adiere răcoroasă de primăvară acaparau centimetru cu centimetru tegumentele atît de omenești totuși ale răbdătorului slujitor al Celui de Sus. Cîtă ușurare

i-ar fi adus să se frece măcar de un zid, precum necuvîntătoarele ! Şi cu cîtă satisfacţie ar fi strivit între unghiile policarilor parazitul acela nesăbuit, tescuindu-l de sînge ! Păcătuia în amvon, nesocotind mila şi iertarea creştinească pe care le datora tuturor creaturilor ; acest gînd îl sperie. Îi invocă pe marii martiri ai credinţei, pe cei ce înfruntaseră cu seninătate foamea şi chinul, răstignirea şi lapidarea, călăii şi fiarele — dar nu un purice afurisit cu mandibule de foc ! Păcătuia iarăşi, prin trufie... Broboane reci de sudoare i se scurgeau pe mijlocul spinării, iar respiraţia i se înteţi, încurcîndu-i şi mai mult dicţia. Nu se mai simţea în stare să urmărească arhitectura savantă a predicii pe care o proiectase cu atîta minuţiozitate ; făcu un uimitor salt pe sub cîteva arcade monumentale şi se precipită spre triumfala încununare a edificiului :

— În loc să încercăm în zadar a cuprinde ce e de necuprins cu mintea noastră îngustă, să ne plecăm cu evlavie frunţile şi să cerem îndurare. Căci de-ar veni judecata din urmă peste o zi ori peste milenii puţin contează, cînd Atotmilostivul ne poate chema la El dintre cei vii în orice clipă ! Oare căruia dintre noi îi va fi dat să-i cunoască glasul chiar în această noapte ? Oare pe mine cînd mă vei slobozi de povara trupului meu, Stăpîne Atotputernic ?

Rosti ultimele două fraze cu o voce patetică şi atît de percutantă, încît izbuti să-şi înspăimînte de-a binelea auditorii. Cei cîţiva dintre aceştia care obişnuiau să picotească mai tot timpul slujbei tresăriră buimaci, gata să îngenuncheze pentru o presupusă rugăciune. Tot mai nedumerit, Quintus se sucea în banca lui, muncindu-şi creierii ca să priceapă ciudăţeniile neprevăzutei evoluţii ; dacă admira ceva fără rezerve la fratele lui cel mare era tocmai retorica desăvîrşită, capacitatea de a-şi canaliza

toate resursele personalității — calmul, elocința, erudiția, puterea de sugestie, știința gradației, inteligența, tactul și chiar un anume farmec — într-o demonstrație magistrală, condusă cu eleganță spre scopul propus. Cu o asemenea vocație Abel ar fi putut ajunge la vîrsta lui printre prelați, dacă n-ar fi fost excesiv de consecvent în a crede tot ceea ce afirma și în a afirma numai ceea ce credea cu adevărat ; îl iubea și îl stima, ca pe toți frații dealtfel, deși nu-i urma poveștele și nu-i împărtășea convingerile îl prețuia cu adevărat — și tocmai de aceea suferea cînd îi descoperea defecte, tocmai de aceea se agita acum, văzîndu-l cum se depărta de performanțele știute și întrebîndu-se temător ce mai avea să urmeze. Își aminti că îl comparase cu apostolii drapați în violet ai mișcării *abortion* și, rușinat, socoti că se lăsase purtat totuși prea departe de logica ideilor abstracte și de suflul cumva livresc al idealurilor. Revolta împotriva manipulării conștiințelor, în principiu întemeiată, îl făcuse să neglijeze două lucruri importante : întîi, că nu e chiar totuna să-i condiționezi pe oameni spre bine sau spre rău (trecînd peste întreg relativismul noțiunilor de bine și de rău, subiect de interminabile discuții), că nu e același lucru să-i îndemni la drog sau la împărtășanie (deși Xavier...) ; al doilea, că nu toți indivizii speciei umane sînt dispuși să poarte răspunderea propriei judecăți, în pofida numelui de *homo sapiens,* că destui preferă discernămîntului și responsabilității individuale comportamentul turmei, preferă să încredințeze altora mandatul de a gîndi pentru ei, de a le oferi precepte gata rumegate, reguli care să-i scutească de neplăcuta treabă de a decide. Acest din urmă motiv îi făcea nu o dată la fel de vinovați pe cei care se lăsau manevrați ca și cei care îi manevrau — desigur, cu excepția cazurilor cînd procesul era declanșat cu mult înainte de

atingerea vîrstei prezumtive a deplinei responsabilități. La acest capitol, recunoscu Quintus, biserica avea un avans serios asupra celor de la *Trib.* Dar nu era oare pură naivitate să creadă într-o libertate absolută a conștiinței ? Ridică ochii spre fratele său, ca pentru a-l asigura că era acolo, alături de el, de același sînge, gata oricînd să-i vină în ajutor. Acesta însă, îmboldit de neostoita sete de sînge a minusculei dihănii, continua să caute îndurare la ceruri :

— Să ne unim, așadar, rugile, iubiți frați creștini, și să-l implorăm cu umilință și adîncă pioșenie pe bunul Dumnezeu ! Ascultă-ne, Doamne, pe noi, păcătoșii, și arată-ne semnul bunăvoinței Tale nemărginite ! Dă-ne suferințe după puterile noastre și apără-ne de ispită ! Învață-ne calea mîntuirii pe pămînt și în împărăția de veci ce va să vină, ferește-ne de focul celui izgonit de lîngă Tine și deslușește pentru ochii noștri lumina cea fără prihană ! Întărește-ne întru credință în încercările fără de număr ale vieții celei trecătoare ca să dobîndim viață veșnică, miluiește-i pe cei care slăvesc numele Tău și nu îngădui celui puternic să-l împileze pe cel slab ! Fie ca gîndurile noastre să se întoarcă de la patimile trupului la înălțarea sufletului, de la sîngerarea cărnii la bucuria inimii ! Nu pentru tîlcuri ce stau în umbra tainei divine să cerem noi, frați ai crucii, înțelepciune, ci pentru adevărurile simple de fiecare zi, pentru plînsul sugarului și odihna truditorului, pentru grija datornicului și pînda celui însetat, pentru belșugul bucuriei și ruginita secere a refuzului. Să ne rugăm ca iarba să crească, grîul să dea în spic, laptele să coboare în ugere, fructele să se pîrguiască, pruncii să vină pe lume, vîntul să aducă ploaie, cei săraci să se îndestuleze, bolnavii să fie lecuiți, armele să amuțească, potrivnicii să-și jure prietenie, iar toți să lăudăm numele Tău, Doamne ! Să

nu lăsăm nici o faptă bună nerăsplătită, nici o greșeală nereparată, nici o durere nealinată, nici o strîmbătate nespulberată. Să ne învingem mînia, și ura, și supărarea, dar să nu întîrziem nici o clipă de a da curs generozității, iubirii aproapelui, pornirilor pline de noblețe cu care ne însuflețește Cel-fără-de-moarte. Numai așa vom părăsi pentru totdeauna neliniștea și zbuciumul fără noimă, gata oricînd să întîmpinăm cu seninătate și împăcare Ziua de Apoi. O, Dumnezeule mare, exclamă părintele Abel, binecuvîntează-ne pe noi și ne iartă pentru toate păcatele, acum, pururea și în vecii vecilor, amin !

Se lăsă în genunchi, sleit de puteri, secătuit după o atît de îndelungată încordare a voinței. Și în vreme ce turma dreptcredincioșilor, urmîndu-i îndemnul, se cufunda îngenuncheată în murmur de rugăciune, el — adăpostit privirilor de parapetul aurit al amvonului — își strecură discret dreapta spre șale și începu, în sfîrșit, să se scarpine.

6

— Am verificat din nou tot montajul. Nicăieri, nici o greșeală !

— Programul e corect. E absolut corect.

— Să recapitulăm, propuse Lucas. Experimentul s-a desfășurat normal, fără erori, pînă în momentul zero al numărătorii inverse. Atunci a intervenit ceva neprevăzut, iar efectele observabile sînt cele pe care le cunoaștem : ceasurile s-au oprit, numărătoarea se reia mereu din secunda —57, gîndurile și acțiunile noastre au ten-

dința de a se repeta în același ritm, iar la aproximativ nouă minute — adică la nouă asemenea reluări — se succedă cicluri complete lumină-întuneric. Întrucît legăturile noastre telefonice sînt deocamdată întrerupte, trebuie să decidem singuri dacă oprim sau continuăm experimentul — iar pentru aceasta ar fi necesar să convenim asupra unei explicații, fie și sub titlu provizoriu, a celor petrecute...

— Acum să te vedem, filozofule! îi aruncă Mark taciturnului Matthaus o provocare.

— Dacă îmi amintesc bine, replică acesta examinîndu-și cu atenție pipa, eu v-am prevenit asupra unor posibile complicații.

— N-am uitat, Mat. Dar nu cred că e momentul cel mai potrivit ca să ne facem reproșuri, interveni șeful echipei.

Aproape toți își părăsiseră posturile și se regrupau către „cei patru", în așteptarea unei lămuriri. Tăcerea fu brutal întreruptă de o suită de interjecții ale lui Giovanni, care nu își schimbase postul de observație de la fereastră. Se precipitară într-acolo și descoperiră cu stupoare că Soarele se deplasa în chip vizibil pe bolta care mai înainte fusese acoperită de nori compacți. Izbucniră exclamații, strigăte, comentarii. Ridicîndu-se, Matthaus făcu și el, tacticos, cîțiva pași spre fereastră; ajunse însă prea tîrziu pentru a mai înregistra personal fenomenul, întrucît astrul ieșise deja din cîmpul de vizibilitate.

— E limpede, declară cineva, de unde vine alternanța atît de zorită dintre întuneric și lumină... Pămîntul se învîrte acum mult mai repede!

— Ba nu e limpede deloc, îl contrazise Mark pe cel care vorbise. Ar fi absurd să ne închipuim că, printr-un simplu bobîrnac, viteza de rotație a planetei noastre a

crescut instantaneu de peste 160 de ori, sau că unicul efect al unei asemenea schimbări ar fi, vezi doamne, reducerea ciclului noapte-zi la nouă minute. Ar fi trebuit să simțim un șoc formidabil, asta în cazul prea puțin probabil că prăpăditele noastre inimi n-ar fi plesnit ca niște băşici de gaz carbonic ieşind dintr-un pahar de sifon. Ca să nu mai vorbim de zguduirile tectonice, de revărsarea mărilor şi oceanelor, de pulverizarea atmosferei, de reducerea gravitației.

— Nu, întări Lucas, puterea consumată de experimentul nostru este cu totul neglijabilă față de cea care ar fi fost necesară pentru a produce un astfel de cataclism. Dar ca experimentul să n-aibă nici o legătură cu ceea ce vedem e iarăşi improbabil ; ar însemna să admitem o coincidență absolut extraordinară. Absolut extraordinară...

— Ar fi şi păcat ! Atîta muncă şi atîta energie risipite printr-un capriciu al destinului, murmură Giovanni.

Mark rînji :

— Hai că m-ai înduioşat, băieţaş, uite, îmi dau şi lacrimile !

Lucrurile ar putea fi limpezite mai repede, îşi zise Lucas, dacă n-ar fi senzația stranie că totul a mai fost gîndit şi a mai fost spus, o dată sau de mai multe ori, dacă n-ai fi mereu şi mereu tentat să-ți înghiți vorbele, ca să nu repeți de pomană aceleaşi fraze. Îi făcea impresia că se rătăciseră, ca Alice, într-o țară a minunilor, iar acum nu găseau nicicum locul tainic pe unde s-ar fi putut înapoia pe tărîmul ferm al realității. Era convins că se aflau aproape, foarte aproape de elaborarea soluției şi că numai împrejurările ieşite din comun, care îi împiedicau să raționeze întru totul coerent, prelungeau această orbecăială. Îl zări pe Matthaus golindu-şi pipa într-o scrumieră şi deveni atent : era un semn că blon-

dul avea de gînd să-şi formuleze opinia. Într-adevăr, acesta glăsui :

— Eu cred că experimentul a reuşit. Măcar în parte. Cînd vom analiza înregistrările, vom şti precis în ce măsură. Adică, dacă au fost eliberate sau nu quarkuri izolate. Este cert însă că aici a luat naştere o singularitate. O perturbare a liniilor de univers. Un punct nodal al continuului spaţiu-timp. Într-un anume sens, o micro-gaură neagră.

— Adică în ce sens ? îl întrerupse Mark.

— Avem un timp local stagnant, care se răsuceşte în loc, ca pe o bandă Moebius, revenind mereu în acelaşi punct. Curgerea lui este evident mai înceată decît în restul spaţiului terestru. Aşa cum ai calculat şi tu, cam de 160 de ori mai înceată. Mişcarea mai rapidă a Soarelui pe boltă e doar efectul aparent. În realitate, viteza de rotaţie a Pămîntului a rămas, evident, neschimbată. Diferenţa dintre vitezele de curgere a timpului ar explica şi imposibilitatea comunicării telefonice. Dacă interpretarea mea e corectă, atunci ne aflăm în această sală de aproape o săptămînă. Cred deci că ar fi cazul să întrerupem experimentul.

— Dar aprobarea era pentru cel mult 24 de ore ! murmură şeful echipei. Cum de nu ne-au suspendat alimentarea cu energie ?

— Şi cum de nu le-a dat prin gînd să se deplaseze pînă aici să vadă ce s-a întîmplat cu noi ? Dacă mai trăim ori ba, se înverşună Mark, dacă nu cumva ne-am prefăcut în îngeraşi ?...

Fu întrerupt de un tropăit greoi care se auzea apropiindu-se pe coridor. Uşa se deschise şi în prag apăru un individ costumat în echipament alb de protecţie îm-

potriva radiațiilor. Cîteva momente, cei din sala de comandă amuțiră. Ne-am dus pe copcă, își spuse Mark văzîndu-l pe noul venit cum își consulta dozimetrul, și ce păcat, doar eram băieți buni !... Să se fi defectat sistemul nostru de avertizare ?

Cu un gest reflex, intrusul își scoase casca etanșă :

— Fiți pe pace, domnilor, nu-i nici un pericol.

— Ne-ai cam speriat, fire-ai să fii !

În sală pătrunseră încă doi oameni, echipați la fel. Primul venit preciză :

— Sînt locotenentul Step, șeful echipei de intervenție. Vreau să mă conving mai întîi că aici totul e în ordine, că toți sînteți teferi.

— E rîndul nostru să-ți dăm asigurări, răspunse Lucas.

— Atunci vă rog să mă lămuriți de ce sînt deranjate telefoanele și de ce nu v-ați înapoiat pe la casele voastre nici acum, după mai bine de trei zile...

— Șapte zile, preciză Matthaus.

— Cum șapte ?

— Se pare că, de cînd ați plecat voi încoace, au mai trecut cîteva zile, interveni Mark. V-ați mișcat cam încet...

— Dimpotrivă ! E drept că, din cauza ceței ăleia păcătoase, a trebuit să ne deplasăm pe jos, dar pot să jur că n-a trecut mai mult de o oră ! Dealtfel, vă pot spune exact:

Își examină ceasul și, nedumerit, exclamă :

— Ei drăcie ! S-a oprit !

— Nu te necăji pentru atît, aici toate ceasurile stau. Dar despre ce fel de ceață e vorba ? se interesă șeful „evangheliștilor".

— Pe o rază de patru-cinci kilometri, acceleratorul e înconjurat de o pîclă alb-argintie foarte densă. Ciudat este că negura asta e sesizabilă numai cînd privești din exterior : s-a tot retras din fața noastră, pe măsură ce înaintam. Pentru cei rămași pe loc, însă, ea nu s-a clintit defel și, deși pentru ei dispăruserăm în ceață, noi am continuat să-i vedem foarte limpede.

Lucas zise îngîndurat :

— Ar putea fi doar un efect optic. Știi, Mat, s-ar părea că ai dreptate : se potrivește de minune cu haloul regresiv care, în teorie, ar trebui să înconjure o microgaură neagră ! O capcană pentru lumină — radiația pătrunde spre centru, dar în sens invers este oprită...

— Să oprim instalația !

— Stinge cuptorul, meștere brutar ! făcu Mark.

Lucas dădu dispozițiile necesare tehnicienilor care trecuseră iarăși la posturile lor. Poate numai astfel vom ieși din cercul vicios al acestui timp Moebius, își zise el — fără a fi absolut sigur că era pentru prima oară că acel gînd îi venea în minte.

— Și să plecăm acasă pînă nu mai trece încă o săptămînă, își continuă Mark butada. Nu de alta, dar tot umblînd cu cozonacul prin cuptor, mi s-a făcut foame. Noroc că, spre deosebire de eroicul marș al salvatorilor noștri, noi vom merge în direcția bună și vom folosi automobilele. Altfel, cine știe, am putea să-l concurăm pe Ulise...

— Dar nu ne-ați lămurit cum e cu zilele pe care le-am pierdut noi într-o oră de mers spre accelerator !

— Lasă, îți explic eu pe drum. Ia spune, n-ai observat că, în timp ce vă apropiați, s-a făcut de mai multe ori întuneric ?...

7

Cuplă dictafonul la telefon, formă prin interurban numărul serviciului de înregistrare automată al redacției și comandă derularea mesajului. În mai puțin de un minut, textul de două mii de cuvinte al articolului fu astfel transmis la destinație, pentru a fi inclus chiar în ediția de seară a ziarului. Șefului îi va trece supărarea, se felicită Daniel, căci deși l-am amînat trei zile, îi servesc acum primul reportaj edificator asupra cazului *Albert Einstein*. Cînd fac o treabă, îmi place s-o fac ca lumea ! Reciti ultima pagină a copiei de control :

„Așa cum mi-a declarat cunoscutul fizician dr. Lucas Bochumy, care a condus experiența, rezultatele definitive vor putea fi stabilite abia peste cîteva săptămîni, după examinarea sistematică a tuturor înregistrărilor și prelucrarea integrală a datelor obținute. Se poate însă afirma de pe acum că omul a făcut un pas hotărîtor spre descifrarea celei mai fine structuri a materiei, spre înțelegerea fenomenelor care au loc acolo unde se leagă și se dezleagă spațiul și timpul, coordonatele fundamentale ale existenței noastre. Interpretarea fenomenelor cu totul insolite declanșate de cea mai recentă încercare de a elibera quarkurile va da loc, de bună seamă, la discuții aprinse — și nu numai printre specialiști. Mulți vor pune la îndoială presupusa apariție a unei singularități, oferind poate o altă explicație pentru enigmatica ceață argintie, ori pentru oprirea ceasurilor. Mai există, desigur, destule aspecte obscure, contradictorii, de neînțeles. Rămîne însă incontestabilă decalarea vitezelor de curgere a timpului, certificată de absolut toți cei prezenți la accelerator, ca și de membrii echipei de inter-

venție ; este o dovadă peremptorie a faptului că a fost afectată însăși textura continuului spațio-temporal.

La rugămintea mea de a se referi la speculațiile tot mai insistente privind o eventuală legătură între experiența de la «Albert Einstein» și mereu mai numeroasele dispariții și apariții care se petrec de atunci — conform unor cercetări preliminare, în puncte sau în perimetre strict delimitate ale globului — distinsul interlocutor a refuzat orice confirmare dar și orice dezmințire, mulțumindu-se să observe că succesiunea în timp nu reprezintă în mod necesar o înlănțuire cauzală ; dictonul «post hoc, ergo propter hoc»* *— a remarcat el — constituie de prea multă vreme ilustrarea clasică a raționamentului lipsit de discernămînt științific, pentru a mai fi folosit ca argument într-o discuție serioasă. Totuși, a adăugat savantul, colegul și prietenul meu Matthaus crede că introducerea unor termeni inelari în ecuațiile supergravitației, care stau la baza unificării teoretice a tuturor categoriilor de forțe și de particule cunoscute în Univers, ar permite explicarea fenomenului — bineînțeles, dacă existența unei asemenea legături ar fi dovedită. La replica mea că, de cînd cu mecanica cuantică, în microfizică tot ceea ce este îngăduit este, se știe, obligatoriu, mi-a răspuns că ar fi prea devreme să formulăm concluzii și că opinia unui singur om de știință, oricît de competent, nu echivalează cu o certitudine.*

Să-i urmăm îndemnul, stimați cititori, și să așteptăm cu calm desferecarea tainei de către cei care mînuiesc mai bine decît noi cheile adevăratei cunoașteri".

În pofida finalului moderat și moderator al propriului său articol, Daniel se afla el însuși destul de departe

* „după aceasta, deci din cauza aceasta" (lat.).

de a aștepta cu înțeleapta răbdare pe care o recomanda altora verdictul oamenilor de știință. Fără a putea afirma că ar fi avut un punct de vedere determinat, nu se ferea deloc să sucească lucrurile pe toate fețele, căutînd să și le lămurească măcar pentru sine și cîntărind temeinicia ori potrivirea feluritelor presupuneri și tălmăciri. Multe aspecte îi trezeau neîncrederea — de pildă, nu înțelegea cum de o microgaură, care ar fi trebuit să capteze toată energia pe o rază cît de cît semnificativă, nu determinase prin apariția ei ipotetică oprirea tuturor instalațiilor acceleratorului și nici măcar o coborîre sesizabilă a temperaturii ambianței, limitîndu-se la a absorbi radiația luminoasă, cu acel spectaculos efect de halou regresiv. Dintre toate faptele relatate, însă, cele referitoare la timp îi provocau o maximă nedumerire.

Să nu fi fost decît șocanta nepotrivire dintre oprirea ceasurilor și continuarea numărătoarei inverse — chiar sub acea formă contorsionată, care sugerase o analogie cu banda lui Moebius — și tot ar fi avut motive serioase să pună la îndoială compatibilitatea fenomenelor cu o explicație unică. Mai interveneau însă și alte stridențe : de exemplu, continuitatea gîndirii și acțiunii personajelor în contextul paradoxalelor reluări ciclice, sugerate și în planul memoriei (o ciudată dialectică a continuului și a discontinuului !) ; sau, încetinirea instantanee a vitezei de derulare a timpului local. Existau deci trei feluri de timp — toate deviate de la cursul firesc : unul încremenit (al ceasornicelor cu arc — să fi fost oare o simplă defecțiune mecanică ? dar cum poate fi explicată generalizarea unei asemenea defecțiuni mecanice ?), unul răsucit în cicluri stagnante (timpul presupus al acceleratorului, surprins în numărătoarea inversă, dar oglindit întrucîtva și în timpul subiectiv al personajelor) și, în fine, timpul local, de 160 de ori mai lent decît

cel terestru și apreciat ca timp obiectiv, normal, de către cei prezenți. Părea cam mult ! Sau, cine știe, poate că diseminarea sistemelor de coordonate mersese chiar mai departe, dar nu fuseseră sesizate decît un număr restrîns de aspecte semnificative...

Clasicele paradoxuri temporale prin care fizicienii ilustrau la nivel intuitiv teoria relativității se păstrau în general la o paralelă între numai două sisteme de coordonate — și nici imaginația făuritorilor anonimi ai basmelor nu mergea mai departe. În folclorul multor popoare erau descrise tărîmuri fantastice unde cîteva zile durau cît sute de ani pămînteni, ori procedee miraculoase mulțumită cărora eroii reușeau să trăiască adevărate epopei în răstimpul unei clipe. În mituri străvechi, își mai aminti reporterul, se pomenește chiar despre absența timpului — simbolizată în cosmogonia vedică de cobra Ananta — sau despre un timp inert primordial — personificat în zoroastrism de Zurvan Akarana. Toate acestea rămîneau însă în planul abstracțiunii, al simbolurilor poetice, al miticului sau fantasticului pur ; experiențele prin care fusese demonstrată valabilitatea teoriei relativității puneau în joc timpi infinitezimali, distanțe astronomice, sau viteze luminice — aflate toate mult dincolo de pragurile experienței umane nemijlocite. Și iată că acum anomalii temporale irumpeau cu brutalitate în viața de fiecare zi ; iar oamenii nu păreau deloc pregătiți să înfrunte provocatoarea lor sfidare.

Unul dintre cele mai solide suporturi ale existenței spirituale — credința senină și de milenii nedezmințită în curgerea inexorabilă, uniformă și ireversibilă a timpului — era amenințat de o gravă zdruncinare. Fie că aveau sau nu vreo legătură cu întîmplările de la marele accelerator, celelalte incidente stranii care își anun-

ţau prezenţa pe toate continentele păreau să aducă şi ele în discuţie viziunea newtoniană asupra spaţiului şi timpului la nivelul faptului cotidian. Încercă să-şi imagineze o lume lipsită de criteriile obişnuite ale orientării spaţio-temporale : constată că îi era pur şi simplu imposibil măcar să şi-o reprezinte.

Undeva se auzi o pendulă bătînd de şapte ori. Numără distrat bătăile, cu sufletul inundat de sentimentul liniştitor de a fi recunoscut în chip nesperat poteca spre casă după o prelungă rătăcire prin codrul tot mai slab luminat de amurg. Nepreţuită certitudine, exclamă ca vrăjit Daniel, de parcă sunetul acela al pendulei ar fi întrunit toate atributele statorniciei, restabilind echilibrul ameninţat al Universului. Dar nu poate fi ora şapte, constată el numaidecît, doar abia a trecut de cinci ! Întinse mîna spre etajera pe care îşi lăsase ceasornicul şi verifică : într-adevăr, acesta arăta ora cinci şi opt minute. Poate întîrzie ceasul meu, îşi continuă gazetarul gîndul, şi atunci articolul a ajuns prea tîrziu la redacţie ca să mai apuce ediţia de seară. Întrebă cu glas puternic :

— Cît ai ceasul, tată !

— Cinci şi nouă minute ! se auzi dinspre *living* răspunsul lui David. De ce întrebi ? Al tău a stat ?

— Am vrut doar să-l confrunt.

Pendula grăbea, de bună seamă. Grăbea cam mult, o fi fost o pendulă veche, poate mergea cu totul aiurea şi posesorul ei o păstra pe perete din raţiuni pur decorative. Sau o păstra ca relicvă a familiei, ori ca simbol al continuităţii generaţiilor. Chiar dacă grăbeşte, conchise Daniel, o pendulă încarnează ideea însăşi a timpului îmblînzit, a timpului aservit omului, mereu egal cu sine, livrat în calupuri identice, perfect omogene, uşor de împărţit în minute, secunde, zecimi ş.a.m.d. Fericiţi

cei care aveau în casă o pendulă, sau o auzeau măcar din cînd în cînd pe aceea a vecinului ! Descoperi cu oarecare surprindere că îşi dorea şi el una — de multă vreme nu-i mai dăduse prin minte să achiziţioneze ceva pentru apartamentul său cam rar locuit. Ar fi armat din cînd în cînd răbdătorul arc de oţel şi ar fi urmărit cu încîntare legănarea elegantă şi exactă, de metronom, a discului auriu.

Îşi închipui orologiul cosmic, şi pe Demiurg răsucind cheia începuturilor. În minte îi reveni apoi imaginea din meditaţiile sale, a cobrei Ananta purtîndu-l prin haos pe Vishnu, zeul a cărui trezire din somn urma să genereze timpul. O alungă, căci timpul metafizic al speculaţiilor filozofice nu-l atrăgea acum ; cugetul îi era disponibil numai pentru alergarea veselă, optimistă a secundelor concrete, pentru sunetul liniştitor al tic-tacului, pentru freamătul robust al clipelor de viaţă. Auzi iarăşi pendula — tot şapte bătăi ! Poate am greşit la numărătoare data trecută, îşi zise, poate că atunci a bătut numai de şase ori ! Oricum, nici vorbă să fi trecut între timp o oră — cel mult zece minute... Pendula aceea o fi fost hodorogită de-a binelea. Oare a cărui vecin era ?

Se îndreptă spre *living*.

— Ai şi terminat articolul ? îl chestionă David.

— L-am şi transmis. Spune-mi, tată, a cui ar putea fi pendula ?

— Care pendulă ?

— N-ai auzit-o adineaori ?

— Tu ştii că-s cam tare de urechi...

— Trebuie să fie complet dereglată, bate orele la interval de zece minute...

Se opri la jumătatea frazei : nu cumva agresiunea temporală devenise contagioasă ? Poate că nu pendula era defectă, ci chiar mecanismul derulării timpului se

deteriorase ; începuse poate un proces de dereglare, cu focarul în inima acceleratorului, o progresivă eroziune a oricăror repere. Şi el care identificase bătăile ritmice cu un simbol al statorniciei ! I se strecura în suflet o bănuială prea gravă ca să mai rămînă impasibil.

— Vreau să văd imediat pendula ! Chiar nu ştii a cui e ?

— Dar ce s-a întîmplat ? Crezi că ar contraveni legilor în vigoare să ţii în casă o pendulă ?

— Zău nu-mi arde acum de glumele tale de copoi pensionar !

Pe vremuri era ceva mai amabil cu părintele său, constată David pentru sine şi adăugă cu voce tare :

— Stai să văd, să mă gîndesc — cine ar putea avea gusturi atît de fistichii... A, desigur, Nathan trebuie să fie ! O să-i facă mare plăcere să te vadă, chiar zilele trecute m-a întrebat cu ce te mai îndeletniceşti. Să vin cu tine ?

— Chiar te rog !

— Să iau şi un mandat de percheziţie ? glumi tatăl.

— Neapărat. Şi pistolul...

Degeaba încerc eu să mă pătrund de gravitatea situaţiei, cînd bătrînul e în vervă ! Poate că nici nu e cazul, se linişti Daniel.

— Nu crezi că s-ar cuveni să-mi explici şi mie ce-i cu pasiunea asta subită a ta pentru pendule ? întrebă David în timp ce urcau la etajul al doilea.

— Îţi explic pe urmă.

De cum îi văzu, Nathan parcă se lumină la faţă, neascunzîndu-şi bucuria :

— Intraţi, încîntat de asemenea oaspeţi rari ! Cred că ţi-a spus tatăl tău cîtă plăcere mi-ar face să mai stăm de vorbă...

— Domnule Nathan, eşti amabil ca întotdeauna şi mărturisesc că mi-am amintit nu o dată foloasele pe care le-am tras din discuţiile purtate între aceşti pereţi.

— Sămînţa a căzut într-un teren prielnic.

— Tata nu e chiar de aceeaşi părere... zice că să fii ziarist nu-i o meserie...

— N-am dreptate ?

— Cum, vecine, ar trebui să fii mîndru ! E puţin lucru să te citească o ţară întreagă ?

— Şi să se şteargă apoi la dos...

— Vezi, tată, folosul e dublu !

Se porniră pe rîs.

— Ia spuneţi, ce vînt vă aduce ? Dar, mai întîi, ce beţi ?

— Ce ne oferi ?

— Am o vişinată nemaipomenită, reţetă proprie...

— S-o vedem !

Le turnă în pahare şi ciocniră.

— Domnule Nathan, nu cumva ai o pendulă ?

— Fiul meu colecţionează pendule...

— O pendulă ? Mi-ar fi plăcut să am...

— Ştii că e bună vişinata asta a ta ? Cum o faci ?

— E un secret — dar ţie, vecine, o să ţi-l divulg odată. Şi tu, Daniel, chiar colecţionezi ?

— Te iei după pişicherul de taică-meu... Am auzit adineaori o pendulă bătînd şi voiam s-o văd. Pare caraghios, nu ?

— Am auzit-o şi eu. Chiar m-am întrebat ce stăpîn o fi avînd de o lasă aşa s-o ia razna : grăbea vreo trei ore !

— Două.

— Ba trei. A bătut de opt ori, şi abia trecuse de cinci.

— Eu am auzit doar şapte bătăi. Iar după nici zece minute a bătut din nou — tot de şapte ori !

— Şi voi aţi bănuit că a mea era pendula ! Pun pariu că David s-a şi legat de gusturile mele fistichii !

— Ai cîştigat.

— Deci va trebui să căutăm pendula în altă parte. Să ne ierţi, domnule Nathan, că nu mai rămînem, dar vreau să descopăr cît mai curînd explicaţia. Voi reveni altă dată ca să mai stăm de vorbă — cu atît mai interesat cu cît vişinata este, într-adevăr, extraordinară.

— Să vă mai torn un păhărel, la plecare...

— Nu, mulţumim, însă ar fi păcat : e o băutură care trebuie savurată.

— Să mă ţineţi la curent, sînt curios şi eu al cui e ceasul ăsta zănatic.

Trecură, din uşă în uşă, pe la toate apartamentele — nu multe la număr — ale imobilului. Unii locatari habar n-aveau despre ce era vorba, alţii auziseră bătăile (cîte anume nu s-ar fi putut stabili, cifra diferea de la o mărturie la alta), dar pînă la urmă deveni cert că în nici una dintre încăperile acelei clădiri nu se afla nici urmă de pendulă. Nici unul dintre onorabilii cetăţeni care domiciliau în bloc nu avuseseră în posesie, nu deţineau şi nici măcar nu intenţionau să-şi procure un asemenea instrument. Cel puţin opt dintre ei recepţionaseră sunete caracteristice, pe care nu le-ar fi putut scoate decît o pendulă bătînd orele, şi erau cu toţii de acord în a localiza sursa undeva în vecini, poate la un alt etaj, dar nici într-un caz nu în exteriorul construcţiei. Dispunerea în spaţiu a încăperilor unde bătăile fuseseră înregistrate era cu totul nesemnificativă. Dată fiind dispersarea subiecţilor, o hipnoză colectivă părea exclusă. Daniel urcă pe terasă şi cotrobăi prin subsol — fără absolut nici un rezultat. Neizbutind să găsească obiectul cu pricina, îi era cu neputinţă să stabilească dacă dereglarea aparţinea mecanismului de măsurare, sau însuşi

procesului de curgere a timpului. Senzația de coșmar îi era accentuată de strania constatare că în prezența lui se produsese un fenomen inexplicabil, ale cărui cauze rămîneau învăluite în mister.

Văzîndu-și fiul atît de cătrănit, David nu mai insistă să primească lămuririle promise ; odată reîntorși acasă, îl lăsă să se retragă în camera de lucru. Rămas singur cu gîndurile lui, ziaristul fu învăluit de idei tulburi. Prin minte i se perindau imagini bizare, unele generate de propriile lanțuri neuronale, altele evocînd celebre pînze suprarealiste de prin muzeele lumii. Treptat, reprezentarea unei singure picturi i se înstăpîni în cuget — *Statornicia amintirii* a lui Salvador Dali, numită uneori și *Timpul care se topește*. Deși o văzuse de mai multe ori la *Metropolitan,* sau reprodusă în diferite albume, nu îi acordase niciodată o atenție specială — și totuși, fără să se fi putut lăuda cu o memorie vizuală ieșită din comun, o percepea acum de parcă ar fi avut-o în fața ochilor. Fundalul — panorama pustie a plajei din Cadaquès — se destrămă pe nesimțite într-o ceață cafenie, împreună cu unul dintre cele două corpuri paralelipipedice ; Daniel se fixă, cu toată puterea de concentrare, asupra celor patru ceasornice de buzunar care alcătuiau o atît de sugestivă alegorie a relativității timpului, a inconsistenței vechilor simboluri ale exactității absolute. Ca lovite subit de un infernal suflu dogoritor, cadranele înmuiate precum ceara atîrnau neputincios, închipuind părelnice șei ori jalnice clătite emailate, tivite cu plastilină de aur și argint — iar singurul cronometru oarecum teafăr, ascuns sub capace roșiatice, era invadat — asemenea unui cărnos fruct exotic — de furnici polarizate centripet. Ar fi fost greu de produs o ilustrare mai potrivită pentru deruta temporală care amenința lumea dinspre viscerele energetice ale superaccelerato-

rului „Albert Einstein", gîndi reporterul ; dar nu realiză pe de-a întregul, în acele momente, proporțiile și gravitatea adevărului pe care îl intuise. Încercă să-și alunge din minte tulburătoarele cadrane mistuite de povara propriei lor greutăți. Atunci se auzi, răspicat, mai presus de orice îndoială, nevăzuta pendulă bătînd de douăsprezece ori.

În pragul camerei apăru David :

— Acum am auzit și eu !

8

De multă vreme plănuia s-o facă, zăbovise nu o dată în fața vitrinei de cristal, se apropiase chiar de ușă dar, cînd să o deschidă, neliniștea îi paraliza mișcările și își spunea că ar fi fost mai bine să lase totul pentru ocazia următoare. Repetata amînare nu părea totuși să o deranjeze ; dimpotrivă, îi sporea parcă plăcerea așteptării. La drept vorbind, nu de un refuz îi era teamă, ci de eventualitatea unei deziluzii. Pentru ea devenise ceva obișnuit să stăruie în fața vitrinelor, imaginîndu-se în cele mai extravagante toalete, să intre în magazine pentru a cere detalii sau pentru a se interesa de prețuri, ba chiar să probeze lucrurile care îi plăceau. Deși era departe de a-și putea permite să și cumpere, nu găsea nimic nepotrivit într-o asemenea purtare : avea intenții dintre cele mai oneste și numai insuficiența mijloacelor o împiedica să și le realizeze.

Adevărul era că nu fusese refuzată niciodată. Fără să-și facă cea mai mică iluzie, vînzătorii ori vînzătoarele se purtau amabil, o ajutau să încerce pantofii cei

mai scumpi, să îmbrace haine de vizon, o urmăreau cum făcea piruete în fața oglinzii, îi ofereau mostre de țesături fine sau de cosmeticale franțuzești. Peregrinările ei pe străzile comerciale erau oare anume destinate să o antreneze pentru această încercare decisivă, apoteoză a unei cu totul nevinovate cochetării ? Acum era decisă să meargă pînă la capăt.

Nu se grăbea. Respectîndu-și deprinderile, se opri îndelung în preajma geamului incasabil, spre a cerceta cu atenție obiectele expuse și a reține ce anume apăruse nou și ce fusese retras. Era o operație de rutină, fără legătură cu ținta întregii operațiuni : nici pentru o clipă nu s-ar fi îndoit că obiectivul rîvnit se afla acolo, pe știutul suport de catifea neagră. Puse mîna pe clanță și, învingîndu-și emoția, intră. Unicul cumpărător din magazin tocmai achita o factură și, după ce salută ceremonios, se îndreptă spre ușă. Sara înaintă spre tejghea și zise cu tonul cel mai firesc :

— Vreau să probez colierul de unșpe' mii.

Bătrînul bijutier o examină impasibil prin sticlele groase ale ochelarilor. Nu i se întîmpla pentru prima oară ca o fetișcană purtînd pe umăr cîte-o geantă jerpelită să-i ceară — în joacă, ori pentru a-și satisface un capriciu — să încerce o piesă scumpă ; de fapt, destule femei în toată firea se perindau prin magazin fără a se putea împotrivi tentației de a-și împodobi efemer chipul cu bijuterii inaccesibile lor. Deși pretențiile nu urcau niciodată pînă la asemenea valori, obișnuia să le întîmpine cu refuzuri politicoase dar ferme ; proceda așa nu din neîncredere, nici din comoditate, și nici măcar din motive de securitate — ci pur și simplu din principiu, socotind că ar fi fost imoral să stimuleze dorințe aflate în evidentă nepotrivire cu posibilitățile.

Abătîndu-se, spre propria lui nedumerire, de la regulă — și în ciuda faptului că era vorba despre unul dintre obiectele sale cele mai de preț — bijutierul se lăsă de astă dată înduplecat. Naturaleța atitudinii, ținuta degajată, lipsa oricărei ezitări, a zîmbetelor complice ori jenate nu puteau în nici un caz să-l amăgească asupra solvabilității iluzoriei cliente ; văzuse prea multe la cei aproape șaptezeci de ani ai lui ca să mai fie înșelat de aparențe. Era mai curînd un omagiu adus frumuseții neprihănite, credința secretă a celui care, cunoscînd valoarea nestematelor, știa că adevărata lor menire este să încununeze nu bogăția, ci desăvîrșirea. Fără a scoate vreo vorbă, se apropie de vitrină, o deschise și, ridicînd de pe suport colierul, i-l întinse apoi fetei.

Sara își prinse în jurul gîtului subțirel șiragul de perle baroce și se privi în oglindă, fascinată. Își adună părul negru într-un coc improvizat și rămase cîteva clipe cu brațele ridicate, visătoare, admirînd lucirea magică a mărgăritarelor. Un surîs involuntar îi lumină chipul și printre buzele-i întredeschise alte perle își arătară albul sclipitor. Martor unic al scenei, bijutierul urmărea ca vrăjit gesturile de o necăutată eleganță ale fetei. Nu regreta defel că-și nesocotise obiceiul și nu îndrăznea să spulbere farmecul nemaiîntîlnit al acelor momente. Ea însăși abia se putu hotărî să pună capăt seninei voluptăți ; își lăsă pletele să cadă pe umeri, desfăcu colierul și îl așeză cuminte pe tejghea. Ieși repede, fără să mulțumească și fără să întoarcă privirea. Ajunsă în stradă, se trezi după cîțiva pași față în față cu Quintus.

— Ce bine îmi pare că te văd ! exlamă Sara, cuprinsă de o bucurie spontană. Constat că ești omul care apare întotdeauna la timp !

— Te paşte iarăşi vreo primejdie ? Nu-mi face impresia...

— Ba da, ba da ! Nici nu ştii ce aproape am fost de a-mi vinde sufletul !

— Ţi se oferea un preţ bun ?

— Oho ! Te cred şi eu !

— Şi vrei să-mi asum rolul de înger păzitor ?

— N-ar fi prima oară... Tu cari în permanenţă sacoşa asta cu tine ?

— Numai cînd merg la sau vin de la antrenament.

Chipul lui îi părea acum atît de familiar, încît nu mai reuşea deloc să-şi explice amnezia progresivă care o asaltase de fiecare dată cînd încerca să şi-l readucă în memorie. Şi nu era nici pe departe ceea ce s-ar fi putut chema o figură ştearsă ; dimpotrivă, faţa lui parcă iradia forţă şi inteligenţă, întregind şi echilibrînd impresia produsă de o musculatură bine reliefată.

— Aşadar, mergi la, sau vii de la ?

— Merg.

— Păcat... Am un chef nebun să stau cu cineva de vorbă.

— Despre ?

— Despre orice.

Nu se aşteptase s-o întîlnească. De fapt, nici măcar nu se gîndise la o asemenea eventualitate. Intuia că împrejurările în care o cunoscuse nu erau deloc de natură să-i apropie : pe ea amintirea celor întîmplate la *Trib* nu putea decît să o jeneze, iar el ar fi fost înclinat să respingă orice amabilitate, de teamă să nu fie doar o manifestare de recunoştinţă. Fetele deţineau îndeobşte un loc neglijabil printre preocupările lui ; cînd nu le ignora deplin, era în cel mai bun caz politicos. Simţea însă că politeţea lui rece ar fi părut jignitoare

ca răspuns la explozia de molipsitoare voioșie a Sarei, mult prea însuflețită pentru a fi convențională.

— Dacă vrei, vino cu mine să-mi cumpăr lentile de contact.

— În loc de ochelari ?

— Nu, pentru înot.

— La înot mergi ?

— Nu ți-am spus ? Credeam că știi.

— De unde să știu ? Nu știu nimic despre tine. Ești campion mondial ?

Quintus zîmbi. Ambițiile lui sportive nu țintiseră niciodată atît de sus.

— La înot nu există campioni mondiali, ci doar recordmeni. Și, bineînțeles, campioni și recordmeni olimpici. Dar eu n-am stofă de campion...

Îl măsură cu o privire plină de nedumerire poznașă.

— Nu te uita așa, nu-i suficient să ai mușchi...

— Dar ce-ți lipsește, voința ?

— Mai degrabă fanatismul, voința n-ajunge.

— Chiar nu ești deloc fanatic ?

— N-am spus asta... dar cred că fanatismul meu își caută încă obiectul. Și, oricum, nu în sport !

Magazinul specializat în articole de optică era destul de aproape ; prinși de discuție, ajunseră pe neobservate în dreptul acestuia și n-a lipsit mult să treacă mai departe. O vînzătoare foarte amabilă găsi îndată lentilele trebuincioase — de o alcătuire specială — și-i dădu solicitantului toate lămuririle în privința folosirii și întreținerii lor.

— Pînă acum te-ai descurcat și fără lentile ? întrebă Sara cînd își reluară mersul.

— Purtam ochelari de protecție.

Îi scoase din sacoșă ca să i-i arate. Ea voi numaidecît să-i încerce. Evident, îi erau prea mari.

— Arăt minunat, nu-i așa ?

— Nu sînt absolut sigur...

— Și fără ochelari nu poți înota ?

— Depinde.

La un colț de stradă el se opri, semn că drumurile lor urmau să se despartă. Îi era teamă să nu întîrzie, ceea ce n-ar fi fost tocmai pe placul antrenorului. Ea pricepu că era decis să meargă la piscină și își zise, nu fără o umbră de regret, că n-avea nici un sens să insiste ; nu se putu abține, totuși, să nu remarce cu un zîmbet ironic :

— Parcă n-aveai ambiția să devii campion...

— Sînt un tip disciplinat.

Îi era ciudă că insistase, știa dinainte că va fi refuzată, dar se simțea bine alături de el și era convinsă că — în pofida atitudinii lui rezervate, ale cărei temeiuri nu le prea înțelegea — senzația aceasta era reciprocă.

— Nu mă înveți și pe mine să înot ?

— Chiar nu știi ?

— Ca toporul.

— Există cursuri speciale de inițiere. Vrei să mă interesez ?

— Frumos mi-ar sta printre preșcolărime...

— Nu prea am talent pedagogic...

— În schimb eu sînt o elevă foarte sîrguincioasă. Promit !

În ochii ei negri și ghiduși era atîta nostimă rugăminte, atîta dezarmantă candoare, încît nu cuteză să refuze. Iată, își spuse Quintus, o fată care știe să obțină ceea ce dorește.

— Te previn că metoda mea e cam dură. Voi fi necruțător !

— Care sînt șansele de supraviețuire ?

— Aproximativ 28,3%...

— Cam mici, rîse Sara.

— Te mai poți răzgîndi.

— Nici gînd ! Știi doar că îndrăgesc riscul...

— Fiecare pasăre pe limba ei piere. Ne întîlnim sîmbătă, la ora zece. Te previn că nu aștept mai mult de zece minute.

— Unde ?

— Aici.

— Chiar aici ?

— De ce nu ? Nu uita să-ți aduci costumul de baie.

— Și lentile de contact ?

— Dacă vrei... În orice caz, însă, cu o declarație scrisă, autentificată la notariat, prin care să îți asumi întreaga răspundere în caz de înec.

Îi zîmbi amical și, aruncîndu-și sacoșa pe umăr, porni grăbit spre piscină. Trebuia să admită că, spre marea lui nedumerire, gîndul că o va reîntîlni peste cîteva zile pe Sara îi făcea pur și simplu plăcere. Nu identificase în purtarea ei nici un semn supărător — nici al străduinței de a-și manifesta presupusa recunoștință, și cu atît mai puțin al acelui iritant magnetism, pur biologic, pe care prezența lui părea să-l inducă în rîndul fetișcanelor mai sărace cu duhul. Ori poate că devenise el mai puțin susceptibil ? La drept vorbind, ea nu numai că nu i se arăta deloc lipsită de duh, ci era o făptură cuceritoare din toate punctele de vedere. Iar dovezile de simpatie din partea unei asemenea fete n-avea de ce să le trateze cu neîncredere ori cu dispreț. Ajuns la această concluzie, Quintus întoarse capul : Sara se afla tot la colț, acolo unde o lăsase și, văzînd-o, îi făcu semn cu mîna, invadat de o bucurie necunoscută. Ea îi răspunse la fel, de parcă anume asta ar fi așteptat, și porni apoi spre casă.

9

Deşi nu-i plăcea să facă anticameră, venise cu cîteva minute mai devreme. Discuţia pentru care fusese convocat era mult prea importantă ca să-şi poată îngădui riscul unei întîrzieri oricît de mici. Desigur, numele lui oferea destule garanţii de seriozitate — ca dovadă, reacţia fusese extrem de promptă — dar cu atît mai mult era obligat să confirme prin toate amănuntele, inclusiv prin punctualitate, încrederea care spera să-i fie acordată. Or, încredere însemna, în cazul de faţă, finanţarea neobişnuitului său proiect de anchetă. Era de presupus că bătălia nu putea fi încă socotită cîştigată, confruntarea decisivă abia urma să se producă, după toate probabilităţile tocmai acesta era rostul invitării lui în faţa comisiei executive a fundaţiei ; totuşi, deocamdată bătălia nu era nici pierdută, şansele de succes erau aşadar neîngrădite, căci un eventual refuz i-ar fi fost comunicat, de bună seamă, pe o cale mai simplă, printr-o obişnuită adresă scrisă.

Ar fi putut să solicite sprijinul unei instituţii oficiale — nu era greu să o găsească chiar pe aceea într-ale cărei atribuţii investigarea plănuită să se fi înscris în chip firesc. Fundaţiile particulare aveau însă numeroase avantaje : operativitate, autonomie, detaşare de orice interese departamentale şi idei preconcepute, un minim de timp irosit cu formalităţi birocratice, elasticitate în readaptarea pe parcurs la situaţii noi etc. Pe bună dreptate, ele erau socotite o a treia putere în stat — iar Fundaţia Dourf se bucura de privilegiul de a fi cea mai puternică dintre toate, fapt care îi permitea să se angajeze uneori în proiecte cu scadenţe depărtate sau chiar

aparent lipsite de vreo finalitate. Milioanele lui Dourf erau visul de aur al făuritorilor de himere.

Fu poftit într-un cabinet spațios, înzestrat cu cel mai modern echipament audio-vizual, cu un terminal al puternicului ordinator al fundației, dar mobilat extrem de simplu — o masă pătrată, cu cîte un singur loc pe fiecare latură, fiecare dispunînd de cîte un monitor. Trei locuri erau ocupate de către cei trei membri ai comisiei executive; președintele Oneida îi făcu semn să se așeze în fața lui, pe locul rămas liber. Ruben se instală în fotoliul confortabil și zări pe ecranul monitorului o schemă prin care membrii comisiei i se recomandau: un pătrat, purtînd pe orizontala de sus numele Oneida, pe verticala din stînga numele Elf, iar pe verticala din dreapta numele Lapp.

— Domnule Ruben, i se adresă pe un ton neutru președintele, propunerea dumneavoastră necesită o examinare mai amănunțită spre a ne pronunța asupra ei. În invitația noastră se preciza că aveți latitudinea de a aduce în sprijinul argumentelor materialul documentar pe care îl considerați util, dar constat că n-ați dat curs acestui îndemn; ori poate aveți o videocasetă în buzunar?

— Mă bizui pe ceea ce am aici, arătă cel interpelat cu degetul spre tîmplă. Sînt un om de modă veche.

— Foarte bine. Presupun deci că doriți o cafea și un trabuc...

Ruben nu-și putu reține un zîmbet:

— Aș prefera un pahar de apă minerală.

Oneida acționă unul dintre butoanele monitorului său; pe ecran își făcu apariția imaginea secretarei și președintele comisiei îi comunică opțiunea invitatului.

— Altceva? Poate un suc de fructe? Un whisky?

— Mulțumesc, doar apă — întări solicitantul.

— Ne ajutați să facem economii la fondul de protocol...

— Recunosc că e o slabă compensație în raport cu fondurile pe care le cer.

— Rămîne de văzut dacă le veți primi, observă Lapp. Am vrea să știm mai în detaliu, în primul rînd, pe ce se bazează presupunerea dumneavoastră că între experiența de la acceleratorul „Albert Einstein" și anomaliile temporale tot mai grave la care vă referiți ar exista o legătură cauzală.

— Ipoteza, după cum știți, nu-mi aparține. Ea face de pe acum obiectul unei furtunoase dezbateri publice, în care sînt antrenați cîțiva dintre cei mai străluciți fizicieni contemporani. Dealtfel, primul obiectiv al anchetei ar fi tocmai elucidarea deplină a acestei legături.

— Totuși, interveni Oneida, care este punctul dumneavoastră de vedere ?

În cabinet își făcu discret intrarea o tînără purtînd pe o tavă cromată sticle, pahare, ceșcuțe, scrumiere, un vas cu gheață, pachete de țigări, o cutie cu trabucuri. Consecvent, Ruben opri pentru el doar apa minerală pe care o ceruse și, în timp ce membrii comisiei erau la rîndul lor serviți, sorbi cîteva înghițituri.

— Îngăduiți-mi să rezum mai întîi faptele, zise el după ce tînăra ieși cu ceea ce mai rămăsese pe tavă. Experimentul de la *Albert Einstein* vă este, cred, bine cunoscut, astfel încît mă voi mulțumi să subliniez în legătură cu el doar două aspecte — caracterul lui absolut inedit și natura preponderent temporală a anomaliilor locale apărute drept consecință. Lipsa oricărui precedent, mai precis eșecul tuturor tentativelor anterioare de a elibera quarkurile subminează analogiile, generalizările și extrapolările, dar atrage în același timp atenția asupra îndărătniciei cu care natura și-a apărat o

taină dintre cele pe care le-aş numi înfricoşătoare. Nu cred într-o fatalitate, dar mă tem că o asemenea îndărătnicie — tradusă prin colosala energie solicitată — dovedeşte esenţa foarte adîncă a prefacerilor puse în joc. Faptul că anomaliile locale consecutive experimentului au afectat în mod dominant derularea timpului poate constitui un indiciu asupra naturii acestor prefaceri, care ar ţine, după unele interpretări, de structura spaţio-temporală a universului, adică de desfăşurarea liniilor de univers. Să examinăm acum celelalte anomalii : vom observa că toate pot fi încadrate într-o categorie unică, deşi manifestarea lor exterioară pare extrem de variată. În toate cazurile este vorba, în ultimă analiză, de un salt în timp — reversibil sau ireversibil, aplicat unor entităţi actuale ori aparţinînd unui trecut mai mult sau mai puţin depărtat, şi avînd drept rezultat întîlnirea dintre două sau mai multe momente istorice diferite. S-a remarcat, pe bună dreptate, că nici unul dintre aceste incidente n-a fost semnalat anterior experimentului de la accelerator ; mai mult : că, socotind în mod convenţional acel moment drept origine, distribuţia în timp a incidentelor urmează cu suficientă exactitate o creştere exponenţială. Dacă prima observaţie se poate explica printr-o simplă coincidenţă, cea de a doua e mai greu de pus pe seama întîmplării. Lucrurile se petrec ca şi cum experimentul ar fi declanşat o perturbare — care se propagă vertiginos pe întregul glob terestru — a liniilor de univers, perturbare manifestată prin apariţia de noduri temporale autorizînd trecerea din prezent în alte epoci istorice, sau trecerea inversă.

— Colegii mei vor fi, cred, de acord să vă mulţumim pentru această interesantă privire de ansamblu, zise Elf amabil cînd vorbitorul îşi încheie expunerea.

Faptele ne erau și nouă cunoscute — dar o sinteză pertinentă și pătrunzătoare e binevenită. Trebuie oare să înțelegem că sînteți un susținător al ipotezei care leagă toate aceste incidente într-un fenomen coerent ?

— În măsura în care a fi adeptul unei ipoteze nu e totuna cu a renunța la discernămînt. Sînt gata să accept argumente tot atît de temeinice care ar infirma teza formulată de mine.

Lapp tuși ca pentru a-și drege glasul, semn că avea ceva de spus :

— Din cîte sînt eu informat, cercetările efectuate în cîteva țări asupra pretinselor salturi în timp sînt destul de prudente la capitolul concluzii. Evident, răgazul e încă scurt, insuficient, dar multe declarații oficiale îmi amintesc mai degrabă tonul faimoaselor rapoarte O.Z.N.

— Există o preocupare firească de a preveni panica, atitudinea autorităților este de înțeles. Totuși, nici măcar un singur incident nu a fost dezmințit, indiferent de interpretările propuse, iar restricțiile introduse în traficul aerian, maritim și terestru sînt din păcate mai elocvente decît toate apelurile la calm și la ordine. Mă tem, sublinie Ruben, că tăctica struțului nu e deloc recomandabilă în situația de față.

Președintele comisiei cunoștea destul de bine părerea colegului său la acest capitol și socoti că n-ar fi fost de dorit să îngăduie prelungirea unei controverse întemeiate pe presupuneri, mai cu seamă cînd chestiunile de fond încă nici nu fuseseră abordate.

— Să admitem, domnule Ruben, zise el, că prima etapă, preliminară după cum am reținut, a anchetei va stabili plauzibilitatea unei legături între experiment și incidente. Ar urma, nu-i așa, o investigație asupra răspunderilor implicate.

— Exact.

— Dar experimentul a fost autorizat de către guvern ; nu cumva ancheta ar părea că tinde să facă statul nostru responsabil pentru toate daunele, fără îndoială enorme, provocate de anomaliile temporale de pe glob ?...

— Şi, implicit, ar împovăra fundaţia noastră cu învinuirea că finanţează acţiuni îndreptate împotriva intereselor naţionale ? se montă Lapp.

— Eu zic să nu-l speriem pe invitatul nostru, replică bonom Elf. Cu sau fără ancheta respectivă, vor fi destule voci care vor pretinde ţării noastre să plătească pagubele. Eu cred, dimpotrivă, că o cercetare bine condusă ar putea demonstra inconsistenţa unei asemenea pretenţii. În definitiv, şi alte state au aprobat experienţe similare şi nu e vina nimănui că tocmai a noastră a reuşit.

— Iar atunci vom fi învinuiţi de toată lumea că urmărim să muşamalizăm afacerea, că dăm apă la moara guvernului, că toată pretinsa noastră obiectivitate nu face două parale. Nu, categoric, protestă Lapp, oricum am suci-o iese prost.

Cîteva clipe se făcu tăcere. Ruben mai bău cîteva înghiţituri de apă minerală. Prevăzuse că tocmai în jurul acestui aspect se vor schimba replici decisive pentru soarta proiectului şi îşi pregătise minuţios pledoaria.

— Domnilor, m-am adresat Fundaţiei Dourf tocmai cunoscînd prestigiul îndreptăţit de care se bucură în lume pentru modul ei obiectiv, imparţial de a privi rezultatele acţiunilor finanţate. Acest bun renume este o chezăşie pentru reuşita anchetei, după cum succesul investigaţiei ar fi un argument în plus în sprijinul autorităţii fundaţiei. Afirmaţia domnului Elf este perfect întemeiată : nu numai că încercări neizbutite de a elibera quarkul au mai fost întreprinse cu zecile, dar chiar

asemenea experimente cum este cel de la *Albert Einstein* se află în pregătire în țări care construiesc în prezent acceleratoare și mai puternice. Răspunderea nu poate reveni unei singure națiuni, astfel încît ancheta noastră nu poate fi suspectată de vreo lezare a sentimentelor patriotice. Dar tocmai pentru a preîntîmpina acuzațiile opuse — de eludare a oricărei răspunderi — majoritatea membrilor comisiei de anchetă vor fi cetățeni ai altor state, aleși dintre personalitățile situate mai presus de orice bănuială. Pentru același motiv am evitat să antrenez în această acțiune instituțiile de resort ale statului nostru.

— Și la ce concluzii credeți că va ajunge astfel a doua etapă a anchetei ? se interesă președintele comisiei executive.

— În măsura în care îmi e îngăduit să avansez o opinie personală — și nu o anticipare principial inadmisibilă — analiza serioasă a premiselor și a consecințelor experimentului ar putea identifica semnele unei crize grave în evoluția culturală a umanității, aducînd în centrul atenției răspunderile și limitele științei.

— Înțeleg că urmăriți transformarea acestei investigații într-un proces intentat cunoașterii, remarcă Elf.

— Ea este de la bun început un proces al cunoașterii. Un proces al ucenicului-vrăjitor.

— Și chiar credeți, obiectă Lapp, că e necesar ? Că e util ? Că e posibil ? Ar fi o naivitate să-i facem răspunzători numai pe savanți pentru ponoasele aduse de știință. Și o inechitate flagrantă să aruncăm întreaga povară asupra contemporanilor. Nu văd cui i-ar folosi această înverșunare în jurul unui rechizitoriu steril... Nu văd de ce ar trebui să finanțăm noi o asemenea întreprindere găunoasă...

— Să nu ne pripim cu calificativele, îl temperă Oneida pe impulsivul său coleg.

— Eu cred că ideea unui proces al cunoașterii, fără a fi deloc nouă, e mai actuală astăzi ca oricînd, observă Elf. Ancheta propusă de domnul Ruben ar avea răsunet... Și încă ce răsunet...

— Pe mine nu m-a convins. Și-apoi, cu ce rezultate palpabile s-ar solda ? Cum ar putea fi justificate cheltuielile ?

— Ca președinte al comisiei executive, mă simt dator să precizez că fundația noastră, deși se ocupă și cu așa-numite opere de binefacere, nu-și poate îngădui gesturi gratuite. Așteptăm, așadar, să ne arătați rațiuni mai temeinice, domnule Ruben, pentru fondurile cerute. Am reținut deocamdată că proiectul dumneavoastră nu încalcă prevederile constituționale, că nu contravine intereselor securității naționale și nici nu presupune divulgarea vreunui secret de stat. Mai rămîne să ne convingeți că el este conform cu principiile și cu mobilurile Fundației Dourf.

Înțelese că va trebui să recurgă la argumentul pe care îl păstrase în rezervă, pentru o ultimă eventualitate. Ar fi preferat să nu-l aducă în discuție, căci îl expunea riscului de a fi considerat un temerar lipsit de simțul realității, un visător atins de morbul aventurii. Totuși, nu prea avea de ales. Dacă voia să-i facă pe interlocutorii săi să perceapă adevăratele dimensiuni ale proiectului, era obligat să meargă pînă la capăt, cu orice risc. Și Ruben zise :

— Domnul Lapp a sesizat foarte bine punctul nevralgic al întregii investigații — limitarea ei firească la contemporaneitate. Ei bine, îmi permit să declar că această limitare poate fi depășită. Dacă vom reuși să prefacem într-un avantaj chiar consecința cea mai ne-

fastă a experimentului, anomaliile temporale, dacă vom izbuti adică să cartăm rețeaua de noduri ale liniilor de univers și să înțelegem mecanismul traversării lor, atunci vom ajunge stăpînii saltului în timp și, implicit, ai instrumentului care ne va permite să extindem ancheta noastră la toți savanții, la toți marii gînditori care au contribuit la progresul cunoașterii în întreaga istorie a omenirii. Imaginați-vă că, alături de contemporanii noștri, îi vom audia pe titanii tuturor timpurilor, pe Euclid și pe Einstein, pe Ptolemeu și pe Newton, pe Copernic și pe Lavoisier, pe Darwin și pe Galilei. Imaginați-vă că printre jurați se vor număra nu numai geniile de azi ale filozofiei, ci și Platon, Aristotel, Kant, Hegel. Oare un asemenea proces al cunoașterii — unul autentic, nu fictiv, o dezbatere vie, nu pur speculativă — nu justifică destul în ochii dumneavoastră banii pe care vi-i solicit ?

— Dar ceea ce spuneți dumneavoastră este extraordinar ! exclamă Elf. Ideea este absolut...

— Și dacă scamatoria asta cu saltul în timp n-o să reușească ? Mie îmi sună clar a literatură științifico-fantastică...

Elf insistă :

— Merită să încercăm ! Trebuie să încercăm ! E o șansă uluitoare, n-avem dreptul...

— Eu cred, se pronunță Oneida, care pînă atunci chibzuise cu o figură absentă, că abia acum propunerea a fost formulată în termeni demni de a fi luați în considerare.

— Dacă îmi permiteți, îl întrerupse Ruben, aș vrea să-i răspund pînă la capăt domnului Lapp. Evident, riscul unui eșec există și nu intenționez să v-o ascund. Dar îmi îngădui să observ că întreprinderea nu e tocmai găunoasă, cum spunea dumnealui, și că ea ar putea adu-

ce fundației chiar beneficii materiale, și încă substanțiale. Mă gîndesc, de pildă, la contractele care ar putea fi încheiate cu agențiile de presă și societățile de televiziune pentru acordarea drepturilor de difuzare a informațiilor dobîndite, sau de transmitere în direct a unor dezbateri, audieri, chiar a unor incursiuni în timp... și asta n-ar fi decît începutul. Ar putea fi organizate expediții avînd drept scop recuperarea unor manuscrise pierdute, a unor opere de artă distruse, dezlegarea unor enigme ale istoriei, studiul unor epoci și popoare puțin cunoscute...

— Și toate celelalte paradoxuri promise de ficțiunea călătorului temporar. Să nu ne lăsăm amăgiți de presupuneri.

— În această privință, ai dreptate, încuviință președintele. Poate însă că optimistul nostru Elf mai are ceva de spus.

— Mie imaginea care ne-a fost schițată adineaori nu-mi pare chiar fantezistă. În definitiv, incidentele care au loc în prezent nu par și ele de domeniul ficțiunii ? De ce n-am admite că fenomene care se petrec acum spontan, mijlocind salturi de neînțeles peste secole, vor fi într-o bună zi stăpînite la fel de simplu și eficace cum stăpînim, de pildă, energia nucleară ? Fundația noastră are prilejul de a contribui la o acțiune de autentic pionierat — și ce oare poate fi mai potrivit scopurilor pe care le urmărim ? În același timp, ea ar deveni inițiatoarea unei grandioase, fără precedent judecăți asupra evoluției și sensurilor cunoașterii, în definitiv asupra rosturilor celor mai adînci ale existenței umane. Este oare aceasta în neconcordanță cu obiectivele noastre ?

Oneida zîmbi :

— Domnule Ruben, v-ați cîștigat printre noi un avocat plin de entuziasm și mă întreb pînă unde îi va rezista scepticismul nu mai puțin consecvent al celuilalt coleg al nostru. Nu ne vom pronunța acum asupra proiectului dumneavoastră, decizia definitivă vă va fi comunicată în scris. Vă pot asigura însă că întîlnirea a fost extrem de utilă și vă mulțumesc pentru timpul pe care ni l-ați dedicat.

10

Nu, era imposibil să se înșele : bucata aceea de lemn lăcuit era patul carabinei pe care, cu două zile în urmă, o înfipsese în nisip în loc de cruce la căpătîiul bietului Ohris. Fără gloanțe, lui tot nu i-ar mai fi fost de nici un folos. Împlîntase doar țeava, dar iată că între timp vîntul îngropase și trăgaciul, și închizătorul, și cureaua, lăsînd la vedere numai capătul gălbui al patului. N-avea sens să-și irosească forțele pentru a o degaja ; pe placa de oțel care consolida talpa patului erau gravate inițialele și blazonul lui, dar și fără acest indiciu inconfundabil ar fi fost în stare să-și recunoască arma chiar pe întuneric. Era, așadar, dincolo de orice îndoială că timp de două zile nu făcuse altceva decît să parcurgă prin deșert un colosal cerc. Cunoștea foarte bine acest efect al asimetriei corpului asupra înaintării fără repere sigure și încercase să aplice o corecție constantă care să-i garanteze deplasare în linie dreaptă — dar corecția fusese fie prea mică, fie prea mare, astfel încît năzuita dreaptă se rotunjise totuși într-o circumferință. În doi, sau într-un grup mai numeros, riscul

unei asemenea erori era practic neglijabil, deoarece abaterile se compensau reciproc ; dealtfel, cîtă vreme busola mai funcționa, nici nu-și puseseră astfel de probleme. Pentru prima dată, poate, lordul Knowshire simți că își pierde stăpînirea de sine. Calmul și dîrzenia care îl ajutaseră să supraviețuiască tuturor încercărilor erau acum tulburate de o ireprimabilă neliniște. Nu se putea opri să gîndească cu vagă nostalgie că bunul său prieten Ohris era oricum scutit de orice deziluzii în somnul acela fără leac de sub ghinturile carabinei.

Mai avea oare destulă putere să continue singur ? Și mai avea vreun rost ? Chiar admițînd că ar fi mers pînă la capăt, că ar fi descoperit ceea ce căuta, cui îi folosea triumful lui solitar ? Glasul iezuit al îndoielii îi stîrni nemulțumirea. Încă nu era înfrînt ! Cîtă vreme se putea ține pe picioare, era dator să umble ! Era dator față de Ohris, față de toți ceilalți, chiar și față de cei care îl vînduseră — căci a-i trăda pe morți ar fi fost infinit mai grav decît a te lepăda de cei aflați în viață. Irosise două zile rătăcind în cerc, dar nu era încă totul pierdut ! Avea voie să se îndoiască de orice, însă nu și de sensul propriei sale existențe, debitoare prea multor jertfe pentru a o mai pune în cumpănă. Viața nu-i mai aparținea, era doar păstrătorul ei.

Își continuă drumul. Anii numeroaselor călătorii desăvîrșiseră adaptarea lui la ambianța aspră a deșertului ; se mișca lent dar uimitor de spornic, ca o cămilă pe două picioare, fără gesturi de prisos, respirînd abia vizibil și clipind foarte rar. Călca ușor și tălpile ghetelor lui uriașe lăsau în nisipul fin urme cu totul superficiale, șterse imediat de curgerea nepotolită a vîntului. Scruta orizontul printre pleoapele întredeschise, cu o pătrunzătoare privire de vultur. Pielea arămie îi era acoperită de un puf incolor care îl proteja în egală mă-

sură împotriva arşiţei şi a frigului ; nu transpira aproape deloc şi putea să umble o zi întreagă fără să bea nici măcar o înghiţitură de apă.

Încerca acum să-şi menţină direcţia mersului cu şi mai multă consecvenţă. Pentru început, drumul îl repeta desigur pe cel parcurs cu două zile în urmă — şi lordul reuşi să identifice cîteva dintre domoalele coline care îi serviseră drept repere, atît de asemănătoare totuşi altora în monotonia pustiului. De pe o asemenea spinare ca de cetaceu cercetă împrejurimile, mai mult în virtutea obişnuinţei decît în nădejdea că va zări ceva anume. Astfel încît mai întîi nici nu vroi să-şi creadă ochilor, socotindu-se victima unui miraj, ori căzut pradă halucinaţiilor. Doar mai trecuse o dată pe acolo şi atunci nu văzuse nimic altceva decît dune ! Mirajul însă refuza să se destrame. Pe măsură ce înainta, realitatea percepţiei nu făcea decît să se consolideze, sfîrşind prin a-l convinge. Şi cu toate că gigantica alcătuire nu avea cum să răsară peste noapte din nisipuri, renunţă la întrebările fără răspuns.

Îşi stăpînea cu greu emoţia acum, cînd în faţa lui, la numai cîteva mile, zidurile roşii ale Sah-Harahului luceau ademenitor în lumina amiezii. Pentru o clipă, uită întîmplările tragice ale expediţiei, uită destinul nefericit al tovarăşilor săi şi dezertarea călăuzelor, uită pînă şi îngrozitoarea moarte a lui Ohris, uită totul cu excepţia fascinantei imagini pe care, în sfîrşit, privirea lui o putea admira în voie. O visase ani în şir, repetînd cele cîteva citate din Abu-Abbas pe care ajunsese să le ştie pe de rost în original, comparînd cele trei interpretări ale inscripţiei copte de pe stela 36H de la Abydos cu papirusul, mai vechi cu două milenii, descoperit în mormîntul anonim de la Deir-el-Bahari şi rămas încă, pînă în acel moment, fără o explicaţie certă. Şi-o dăruise

în pofida oricăror adversități, pregătindu-și cu meticulozitate și răbdare înaintarea tenace, prevăzînd toate capcanele sorții și toate sacrificiile. Și iată-l ajuns la țintă ! Își îngădui să încerce gustul rar al multrîvnitei victorii ; cele cîteva momente de desfătare fuseseră plătite scump. Își săltă în spinare sacul în care purta tot ceea ce-i mai rămăsese din fabuloasa lui avere și se îndreptă cu pași hotărîți spre zidurile strălucitoare de granit, care îi aruncau de departe o ultimă și irezistibilă provocare.

Pe măsură ce se apropia, forma circulară a orașului devenea tot mai limpede. Lordul îi aprecie din ochi diametrul : nu putea fi mai mic de două mile. În exterior, Sah-Harahul înfățișa singuraticului vizitator un zid continuu, alcătuit din blocuri mari de piatră perfect lustruite, îmbinate fără cusur ; paramentul, înalt cam de 60—70 de picioare, era lipsit de orice relief, de orice joc de intrînduri sau ieșinduri, de orice denivelare. De departe, orașul arăta ca și cum ar fi alcătuit un unic, colosal edificiu cilindric, încununat de o calotă sferică, destul de turtită. Pe măsură ce exploratorul se apropia, zidul — înălțat în prim plan prin efectul perspectivei — îi ascundea vederii calota. Ajuns chiar lîngă zid, atinse cu palma piatra roșie, înfierbîntată de soare. Alungă pentru totdeauna gîndul că ar fi robul unor halucinații ; în ciuda logicii sale riguroase, admise posibilitatea ca accesul să fi fost anume conceput în așa fel încît șansa de a descoperi orașul să nu fie acordată decît celor care, parcurgînd un cerc perfect, reveneau fără speranțe la locul făgăduitei revelații. Substratul mistic al unei asemenea idei nu părea să-l deranjeze. Cu palma încă pe zid, prețui cu încîntare perfecțiunea de necrezut a execuției. Începu apoi să dea ocol în căutarea unei porți, convins că nu se putea să nu existe măcar una. După calculele sale, străbătuse aproape o pătrime din circum-

ferința uriașului cilindru cînd, în fine, ajunse la o deschizătură înaltă și strîmtă, atît de strîmtă încît numai un om foarte slab ar fi cutezat să se strecoare înăuntru. Aici se opri, lepădă sacul și chibzui ce avea de făcut.

Intrarea — căci nu se putea decide să o numească poartă — era de o simplitate șocantă. O deschizătură, o fantă prelungă și întunecată, care întrerupea continuitatea zidului în treimea lui inferioară. Nimic înfricoșător, nici un element menit să înspăimînte sau să-l oprească pe acela care ar fi îndrăznit să se aventureze mai departe : nici urmă de porți ferecate, de zăvoare, sfincși sau himere. Și totuși, privind intrarea, temerarul lord Knowshire simți cum un fior neplăcut îl străbătea din creștet pînă în tălpi. Absența oricărei amenințări vizibile era parcă impregnată de presimțirea unor primejdii neștiute — însă cu atît mai redutabile. Dar era mult prea tîrziu ca să dea îndărăt și, după un minut de ezitare, trecu peste nevăzutul prag.

Cu toate că era de o zvelțețe proverbială, cu toate că zilele de marș prin deșert îl făcuseră încă și mai costeliv, fu nevoit să înainteze lateral, cu bărbia proptită într-un umăr și tîrînd de curea sacul în urma lui. Contrar tuturor legendelor care circulau pe seama unor asemenea locuri, intrarea nu era străjuită de acele trape sau curse perfide, care să îi piardă pînă și pe cei mai prudenți și ingenioși asediatori. Dimpotrivă, foarte curînd deschizătura aceea strivitoare se lărgea, prefăcîndu-se într-un coridor nu prea larg, e drept, dar potrivit unui mers comod. Lumina venea de undeva de sus, aerul era respirabil, pardoseala urca într-o pantă abia simțită, pereții erau netezi, iar coridorul cotea ușor și constant, spre stînga : curbura lui părea să o urmeze îndeaproape pe aceea a zidului exterior.

După cîteva ore de umblet, lordul pricepu că forma în plan a coridorului nu era absolut circulară, căci atunci ar fi trebuit, după toate probabilitățile, să ajungă din nou la intrare, sau într-un alt punct prin care mai trecuse. Coridorul își continua însă neabătut traseul, cotind mereu, cîte puțin, spre stînga. Nu se înșela : drumul se răsucea într-o uriașă, domoală spirală, al cărei capăt rămînea pentru el imprevizibil, deoarece nu îi putea calcula cu precizie curbura, nu cunoștea grosimea pereților și nici nu putea aprecia dacă spirala se prelungea tocmai pînă în centrul giganticei construcții sau se sfîrșea mai curînd. Nu avea decît o singură posibilitate, să meargă consecvent înainte, învîrtindu-se de fapt în jurul zidurilor.

Serile erau foarte scurte la acea latitudine și, cum lumina coridorului venea totuși de afară, lordul se pomeni brusc într-o tainică semiobscuritate. Mai avu timp să-și scoată povara pe care o ducea în spinare și să-și pregătească sacul de dormit — pentru eventualitatea că noaptea urma să fie la fel de rece ca sub cerul liber. Întunericul era deplin. Ore în șir nu auzise alt zgomot decît acela, amplificat de ecou, al propriilor săi pași. Acum își încordă auzul, dar degeaba : nici cel mai slab sunet nu îi clinti timpanele. În liniștea netulburată a nopții, doar respirația și bătăile rare, ritmice ale inimii sale erau singurele semne de viață. Închise ochii. Imaginea coridorului, legănată în cadența pașilor, îi stăruia în minte. Apoi, frînt de oboseală și de stăpînite emoții, bărbatul se cufundă într-un somn fără vise.

Noaptea trecu fără incidente. În zori, pentru prima oară de cînd pornise în expediție, lordul se trezi cu sentimentul acut al unei fatale, ireversibile curgeri a timpului. Cercetă cu grijă conținutul tot mai sumar al sacului : un binoclu, o hartă, o busolă dereglată, un jur-

nal în care de multă vreme nu mai notase nimic, o carte de care nu se despărțise niciodată, cîteva cutii cu cartușe pentru revolverul atîrnat în șold, un bidon plin pe jumătate cu o apă clocită, pesmeți, ciocolată, cutii de conserve, un cuțit și... cam atît. Cu multă zgîrcenie, mîncarea i-ar mai fi ajuns pentru cîteva zile. Apa — pentru cel mult trei. Situația lui nu era deloc liniștitoare. Porni. Trebuia să meargă înainte. O clipă se temu că o luase în sens opus, dar fusese numai o părere : coridorul cotea ușor spre stînga, deci totul era în ordine.

Dificultatea acestui drum comod abia acum începea să se arate : mai trecu o zi, trecură două și, încă înainte de a se împlini săptămîna, foamea și, mai ales, setea îl secătuiră. Pasul lui altădată elastic se făcu nesigur, privirea atît de ageră i se tulbură, curbura vagă a coridorului ajunse să îl obsedeze. Somnul îl părăsi și, dealtfel, nici nu se mai oprea în timpul nopții. În interiorul masivului de granit, temperatura era aproape constantă ; apoi, cu tot întunericul, imaginea drumului i se săpase atît de adînc în retină, mereu aceeași, încît o avea încontinuu în fața ochilor, servindu-i noaptea drept călăuză. Umbla neîncetat, fără să mai poată deosebi ziua de noapte, fără să le mai numere, cu gîndul la capătul coridorului, care se îndărătnicea să rămînă imprevizibil. Îl cuprindea furia, de teamă că s-ar putea întoarce din drum, deși știa că s-ar fi stins de sete cu mult înainte de a ajunge la ieșire. Și îl îngrozea gîndul că, neputincioase, picioarele vor refuza să-l mai poarte și atunci se va prăbuși, se va mai tîrî o vreme și va pieri fără să dea de capătul blestematului coridor.

Se împiedică și căzu, lovindu-se dureros la genunchi. Abia acum își dădu seama că umbla într-un întuneric deplin. Întinse mîna, bîjbîind, în căutarea peretelui, de care vroia să se sprijine. Degetele întîlniră oasele unui

schelet. Se ridică cu greu : trebuia să plece mai departe. Era convins că, dacă ar fi rămas pe loc, să se odihnească, nu s-ar mai fi urnit de acolo niciodată. Regreta că nu fusese, într-adevăr, victima unor halucinații — de care ar fi putut, totuși, să se debaraseze ; coșmarul pe care îl trăia era însă chiar realitatea, iremediabila realitate. Făcu cîțiva pași, precaut, evitînd cu grijă orice obstacol, ca nu cumva să se împiedice iarăși. Curînd, cînd se lumină cu adevărat, mai întîlni cîteva schelete. Un rest de luciditate îi îngădui să constate că raza cercului în care se răsucea devenise acum mult mai mică, iar curbura coridorului sporise considerabil. Nu mai avea mult pînă va ajunge în centru ! Răsufla cu multă greutate, limba i se umflase, foamea îi spinteca măruntaiele. Hotărî să se debaraseze de sacul pe care îl purtase cu încăpățînare pînă aici, deși de mult încetase să-i mai fie de vreun folos. Își lepădă ghetele, apoi hainele, una cîte una. Sentimentul fără-întoarcerii, cu care se deșteptase în prima dimineață, pusese între timp stăpînire tenace pe întreaga lui ființă.

Cînd se furișă, complet gol, în sala circulară din mijlocul numuliticului oraș Sah-Harah, lordul Knowshire trecuse dincolo de capătul puterilor. Se rezemă de perete și, înainte de a se lăsa să alunece, încet, pe pardoseală, izbuti să cuprindă cu o privire întreaga încăpere. Ceea ce văzu ar fi avut darul să uluiască pe orice muritor : sala era înconjurată de douăsprezece jilțuri de aur masiv, în care se ridicau, durate din fildeș și pietre prețioase, statui ale lui Osiris. Pereții din alabastru, sculptați în basorelief, alcătuiau o uriașă friză, compusă din scene ale cărții morților, intercalate ca șiruri de hieroglife. În mijlocul încăperii — între mese de abanos încărcate cu ulcioare și coșuri, pline cu miere, grîu, vin și curmale — se înălța un splendid sarcofag din argint.

Capacul sarcofagului stătea sprijinit în două vergele din lemn de cedru. Alături, pe un scaun a cărui simplitate contrasta cu fastul întregii încăperi, atîrnau veşminte de purpură.

Vrăjit, lordul se ridică, parcă plutind ; trupul lui nu mai simţea nici o durere, setea şi foamea pieriseră, nu-l mai chinuiau, ori încetase el să le mai înregistreze. Uitase cu desăvîrşire ce l-a adus pînă aici — sau, poate, abia acum aflase adevăratul rost, ascuns pînă în ultima clipă, al ireversibilului drum ? Cu priviri rătăcite, ca în transă, se apropie de sarcofag şi, fără să acorde atenţie meselor îmbelşugate care îl înconjurau, îşi plecă ochii pentru a se convinge că sarcofagul era gol. Se mişca încet, cu gesturi lente, ca îndeplinind un ritual sacru. Ciudatul lui fel de a umbla prin deşert fără nici un efort vizibil fusese parcă în mod exclusiv o îndelungată, ascetică pregătire a acestui act solemn. Luă hainele de purpură şi se îmbrăcă. Apoi, cu multă grijă, ca să nu doboare capacul, se lungi în sarcofag. Un surîs straniu, uimire şi înţelepciune, i se întipări pe buze. Se stingea lin, fără să observe hotarul dintre lumi, ca şi cum un asemenea hotar nici n-ar fi existat.

Murise.

Vergelele putrede trosniră, împroşcînd pulbere fină ; capacul greu al sarcofagului se prăbuşi cu un zgomot asurzitor. Pe capac se afla sculptat chipul, transfigurat de un inexprimabil surîs, al lordului Knowshire.

Partea a doua
RĂTĂCIREA

1

Meseria de polițist nu are nimic romantic ; dimpotrivă, cei mai mulți o socotesc — și nu fără motive — abrutizantă, dură, hărăzită celor cu pumn greu și minte mai puțină, unei categorii intermediare, situate între oameni și roboți. Imaginea, cultivată de autorități, a vajnicului apărător al ordinii publice, curajos și întreprinzător, plin de tact și politețe, invincibil și incoruptibil, gata oricînd să-și riște chiar și viața pentru a se împotrivi răufăcătorilor, imaginea polițistului ideal așadar, mult mai aproape de serialele de televiziune decît de adevăr, nu pare să-i convingă nici pe cetățeni și nici măcar pe polițiști. Fără să și-o fi ales cu tot dinadinsul (dar asta e o altă poveste), David își iubea totuși meseria ; nu pătimaș, nu cu ostentație, ci cu o credință statornică decurgînd din mai bine de treizeci de ani de serviciu, din gustul pîinii dobîndite cu destulă sudoare. Mai avea doar cîțiva ani pînă la pensie, dar refuzase să dea curs îndemnurilor binevoitoare ale șefilor săi de a accepta o muncă de birou. Obișnuit cu lumea străzii, cu rondurile de noapte, cu o viață de patrulări și de veghe, se temea că i-ar fi fost imposibil să se acomodeze cu o tihnită, plicticoasă slujbuliță de contopist ; toc-

mai de aceea, cînd i s-a cerut să preia șefia pichetului de pază de la nodul A-81 s-a considerat împins pe linie moartă și prima lui pornire a fost să se opună, desigur în limitele regulamentului. Comisarul-șef i-a citit raportul, l-a chemat la el în birou și a încercat să-i explice situația, asigurîndu-l că paza unui nod temporal nu era nicidecum o sinecură și că numirea ca șef de pichet, departe de a reprezenta o mascată pensionare înainte de termen, avea în vedere calitățile lui îndelung verificate, cerința de a dispune acolo de un om cu experiență, cu nervii tari, capabil să ia decizii rapide în situații neprevăzute. Cum continua să ezite, i s-a propus o detașare provizorie, pentru o perioadă de două luni, după care să decidă singur dacă urma să rămînă sau nu. Împotriva acestui compromis nu mai avu ce obiecta. Comisarul-șef i-a arătat atunci pe hartă punctul în care se afla nodul A-81, i-a înmînat un plic cu instrucțiuni și i-a ordonat să se prezinte la noul său post în dimineața următoare la orele șapte.

Își amintea perfect starea de spirit care îl stăpînise în drum spre casă : pe de o parte, era nemulțumit că raportul său nu fusese luat în considerare, că fusese nevoit să accepte — fie și temporar — o muncă pentru el lipsită de noimă, de orice interes ; pe de altă parte, întrucît nu-și pierduse cu totul simțul umorului, se grăbea spre casă pentru a comenta cu Daniel proaspăta investire ca „paznic de nod în papură", cum îi tot venea să se autointituleze. Era convins că noutatea nu îl va lăsa indiferent pe fiul său, cu preocupările lui pentru urmările incidentului de la accelerator. Frenezia cu care încercase să dea de urma blestematei aceleia de pendule era mai mult decît edificatoare în acest sens. Lucrurile se potriveau de minune, căci simțea nevoia să înțeleagă mai bine ce adică voia să însemne nod spa-

ţio-temporal şi bănuia că fiul lui ar fi putut să-i dea mai multe lămuriri decît comisarul-şef — iată deci că şi un gazetar era bun la ceva ! Ajuns acasă, află însă că Daniel fusese rechemat de urgenţă în capitală, astfel încît trebui să se mulţumească, cel puţin pentru moment, cu ceea ce ştia. Nu-i rămînea altceva de făcut decît să studieze instrucţiunile.

Acum, dacă stătea să chibzuiască, ar fi putut spune că acele instrucţiuni — cu toate nepotrivirile şi imperfecţiunile explicabile datorită cunoştinţelor şi experienţei sumare — dovedeau un bun spirit organizator şi multă intuiţie. Cînd le citise însă pentru prima oară, ele i-au părut bizare şi pe alocuri chiar caraghioase. Mai întîi, erau precizate coordonatele geografice exacte ale nodului A-81, localizarea lui în raport cu reperele caracteristice oferite de teren. (În treacăt fie spus, ulterior s-a stabilit că nodurile din categoria A nu erau fixe, că ele aveau o foarte lentă mişcare de pendulare, combinată cu o şi mai înceată rotaţie în jurul unui ax de obicei vertical ; pentru perioade de timp scurte, de ordinul săptămînilor, localizarea lor într-un anume punct putea trece totuşi drept o aproximare convenabilă). În continuare erau descrise instalaţiile de care dispunea pichetul de pază, destinate să împiedice atît accesul persoanelor neautorizate sau al animalelor către nod, cît şi pătrunderea în teritoriul înconjurător a unor persoane, fiinţe sau obiecte rătăcite din alte vremuri prin intermediul nodului. Asemenea formulări îl amuzaseră pe David cel mai mult la prima lectură a instrucţiunilor, iar arsenalul pus în joc îi păruse cu totul exagerat — baraje de sîrmă ghimpată, curenţi de înaltă tensiune, cîmpuri de microunde, baterii de proiectoare, aparate de supraveghere nocturnă în infraroşu, apoi centurile de mine, mitralierele automate, tunurile cu gaze para-

lizante și generatoarele de unde hipnotice. Erau specificate în continuare condițiile de funcționare a instalațiilor aflate în activitate permanentă și împrejurările în care urma să fie puse în acțiune celelalte mijloace restrictive. Un capitol aparte era destinat enunțării circumstanțelor în care era admis accesul spre și dinspre nod, aprobările necesare, lista persoanelor autorizate permanent să solicite libera trecere, modul în care urma să se procedeze în aceste cazuri. Urmau regulamentul de ordine interioară, atribuțiile șefului de pichet, împuternicirile lui speciale în cazuri de urgență, definirea cazurilor de urgență, lista persoanelor care trebuiau anunțate în asemenea situații, modul de întocmire a jurnalului de activitate, modele de rapoarte scrise ș.a.m.d.

În dimineața următoare, la volanul automobilului care îi fusese pus la dispoziție, se îndreptă pe șoseaua 23 spre kilometrul 736, de unde, pe un drum lateral, trebuia să se apropie la cîteva sute de metri de nod. Aici era clădirea principală a pichetului, cu biroul său, sala de supraveghere a instalațiilor, centrala telefonică, camera de gardă, sala de mese, biblioteca și clubul. Într-o construcție alăturată se aflau încăperile destinate cazării, un soi de garsoniere nu prea elegante. Se vedea că ambele edificii avuseseră inițial o altă folosință și că reamenajarea se desfășurase în mare grabă. Își lăsă geamantanul în camera care îi fusese rezervată și ieși să inspecteze instalațiile. Polițistul care îl întîmpinase îl însoți pentru a-i da lămuririle necesare. Terenul era perfect plan. La suprafață se vedeau doar panourile care avertizau asupra centurilor de mine, barajele de sîrmă ghimpată, turnurile de pază prevăzute cu proiectoare. Tunurile și mitralierele nu fuseseră încă aduse, iar celelalte instalații erau subterane. De la unul dintre turnurile de pază pornea singura cale de acces spre nod,

după ce îi fu prezentat paznicul, se îndreptară spre barajul de sîrmă ghimpată în care, printr-o comandă efectuată din turn, fusese deschis un foarte îngust culoar. În mijlocul terenului împrejmuit se opriră : pe iarbă era trasat cu vopsea albă un cerc cu diametrul de vreo opt metri.

Acea primă întîlnire cu nodul A-81 îi lăsase o impresie tulburătoare. La drept vorbind, nu se aşteptase la ceva atît de simplu : un perimetru oarecare marcat pe cîmp, pe unde ai fi putut trece de sute de ori fără să observi nimic deosebit. În închipuirea lui, un astfel de loc ar fi trebuit să aibă o înfăţişare cumplită, să trezească spaimă, precum gura misterioasă a unui horn coborîtor către alte tărîmuri. Cînd colo — un semn convenţional, ca în centrul unui teren de fotbal. Nu putea fi doar atît !

— Şi, mă rog, unde e nodul ? întrebase atunci, cu un zîmbet conspirativ care ar fi vrut să sugereze că el nu se lăsa păcălit cu una cu două.

— Aici, chiar acesta este... deşi nu se observă...

Şi pentru că el continua să surîdă indulgent şi neîncrezător, poliţistul care îl însoţea şi-a întins precaut mîna înainte : mai întîi degetele, apoi palma şi, în cele din urmă, braţul întreg dispărură treptat în neant, pe măsură ce traversau imperceptibila barieră reprezentată pe sol printr-o linie albă. Lui David surîsul i se stinse brusc. Celălalt îşi retrase lent mîna — şi braţul, palma, degetele îi reapărură ca prin farmec. Miracolul se petrecea la lumina zilei, contrastînd în chip neverosimil cu ambianţa banală, contrazicînd-o, violentînd bunul simţ. Proaspătnumitul şef de pichet îşi stăpîni cu greu tentaţia de a repeta şi el surprinzătorul experiment ; îşi aminti că un articol al regulamentului interzicea categoric personalului de pază să se apropie de nod altfel

decît în împrejurări impuse de cazurile de urgență. Imaginea mîinii aparent retezate din cot a subalternului său îl obsedă însă multe zile și, mai ales, multe nopți.

Prima săptămînă trecu fără incidente. Paznicii își făceau rondurile, ziua plictisiți iar noaptea morocănoși, își petreceau timpul liber în fața televizorului, sau jucînd biliard, sau povestindu-și anecdote răsuflate. David avea toate motivele să regrete că acceptase numirea și își pregătea argumente pentru a refuza permanentizarea ei la capătul celor două luni de încercare. În fiecare dimineață înscria în jurnal formula stereotipă *„nu s-a întîmplat nimic deosebit"*. Pînă în ziua cînd a avut loc prima întîmplare ieșită din comun : cineva a dat alarma, s-a iscat panică, oamenii s-au repezit care încotro, unii la posturile de supraveghere, alții spre incinta delimitată cu sîrmă ghimpată. Acolo, înăuntru, prin iarba care creștea netulburată pe terenul împrejmuit, se zbenguia un mînz. Uriașul țarc nu părea să-l deranjeze după cum nici apariția siluetelor umane nu-l speriară ; era evident că venea dintr-o lume mai mult sau mai puțin civilizată. Dacă vreunul dintre componenții pichetului s-ar mai fi îndoit de existența reală a unei comunicări, prin intermediul nodului, cu alte timpuri istorice, avea acum prilejul să se convingă definitiv, întrucît pentru toți era limpede că mînzul n-ar fi putut pătrunde în țarc din exterior.

Conform instrucțiunilor, animalele care ar fi traversat nodul urmau să fie capturate cu ajutorul cartușelor somnifere și predate imediat pentru a fi supuse investigației biologice. Ordinul de a trece la acțiune ar fi trebuit să fie dat și îndeplinit fără întîrziere ; dar tinerețea și vioiciunea mînzului îi înduioșară pe toți. Ezitarea s-a dovedit iremediabil păgubitoare, căci tot zburdînd așa — spre delectarea polițiștilor exasperați de monotonia

programului lor zilnic — năbădăiosul căluț se năpusti la un moment dat drept spre centru și intrînd în cercul alb se făcu nevăzut, de parcă l-ar fi înghițit brusc pămîntul. Consemnat fără comentarii în jurnal, evenimentul i-a adus lui David o săpuneală din partea comisarului-șef, dar și deplina simpatie a subalternilor. Adevărul era că faptele îi surprinseseră nepregătiți : nu crezuseră pînă atunci că ar fi fost posibil să se întîmple ceva. Fură obligați să organizeze cîteva alarme fictive, unele chiar pe întuneric, pentru ca mecanismul de acțiune să fie pus la punct pînă în cele mai mici detalii.

Au sosit apoi exploratorii și, vreme de mai bine de o lună, personalul pichetului a avut parte de obligații suplimentare, substanțial răsplătite însă prin întreaga animație legată de cercetarea nodului, prin informațiile pe care aveau privilegiul să le afle direct de la sursă. Nodul A-81 se număra printre cele care fuseseră desemnate pentru a fi utilizate experimental în cadrul unei investigații de mari proporții menite să aducă lumină în privința posibilității de a alege ținte precise pentru eventuale călătorii în timp și de a le garanta întoarcerea. Investigația se baza pe rezultatele unor calcule teoretice de mare complexitate, care însă trebuiau verificate în practică. Cei din echipa de explorare nu și-au dat prea multă osteneală să le explice paznicilor ipotezele de lucru ; dealtfel, doar unul dintre ei era la curent cu toată teoria și cunoștea rezolvarea ecuațiilor deduse din fizica supergravitației pentru cazul particular al unei rețele de noduri în cîmpul liniilor de univers. În schimb, rezultatele puteau fi expuse extrem de simplu, pe înțelesul tuturor. Astfel, dacă teoria și calculele erau corecte, atunci orizontul temporal de destinație depindea practic de direcția intrării în nod și de unghiul dintre aceasta și direcția ieșirii. De exemplu, în cazul concret

al lui A-81, pătrunzînd în nod pe direcția nord-sud și continuînd înaintarea în linie dreaptă, exact pe aceeași direcție, pînă la părăsirea nodului, exploratorii ar fi trebuit să ajungă în anul 1865. Revenirea nu se putea produce decît urmînd în sens invers, cu cea mai mare strictețe, direcțiile alese la plecare — în exemplul dat, urmînd mereu direcția sud-nord. Orice abatere, atît la dus cît și la întors, era echivalentă cu o rătăcire în timp : fie cu atingerea unui alt orizont decît cel propus (de pildă, anul 1860 în loc de 1865 — dar erorile puteau fi mult mai mari, cu consecințe ușor de imaginat), fie cu ratarea întoarcerii în prezent.

În realitate, lucrurile erau ceva mai complicate. Pentru fiecare nod trebuia calculată o direcție de referință, notată cu zero, care depindea exclusiv de poziția acestuia în ansamblul rețelei de noduri. Direcțiile corespunzătoare destinației alese, care din calcule rezultau raportate la direcția de referință, trebuiau puse apoi în relație cu punctele cardinale. Păstrarea unei direcții cu ajutorul busolei la traversarea nodului presupunea, pentru decalaje mari de timp, aplicarea unor corecții decurgînd din deriva polilor magnetici. Odată ajunși la destinație, exploratorii trebuiau să localizeze cu precizie nodul în cadrul noului peisaj, cu ajutorul unor repere sigure. În fine, ei aveau obligația să stabilească operativ — și evitînd, pe cît posibil, contactele cu populația — anul pe care l-au atins, pentru a verifica exactitatea calculelor și a orientării. Evident, incidentele nu puteau fi cu totul excluse — de unde cerința deplasării în grupuri de minimum trei, ca și aceea a portului unor arme eficiente, de utilizat însă numai în situații extreme. Iar traversarea nodului în grup punea probleme suplimentare, de coordonare, destul de dificile și ele. Pentru cazul unor expediții cu durată mai mare, erau necesare

și alte corecții, care să țină seama de pendularea și de răsucirea nodului. Pe de altă parte, mișcarea exploratorilor fiind limitată prin însăși existența solului la o deplasare în planul orizontal, traversarea după alte direcții ale spațiului fiind așadar exclusă, orizontul temporal accesibil era și el limitat ; prin nodurile de acest tip nu se putea călători decît în trecut, și numai într-o zonă cuprinsă aproximativ între începutul mileniului III î.e.n. și deceniul opt al secolului XX e.n. În afara intervalului respectiv se întindea „conul din umbră", „unghiul mort", domeniul inabordabilului. Nodurile de tip B, situate în atmosferă, ori cele de tip C, din mediul submarin, ofereau în principiu un orizont temporal nelimitat ; practic, însă, reperarea lor exactă era atît de dificilă și respectarea direcțiilor de traversare prestabilite atît de improbabilă, încît utilizarea lor fie și sub titlu experimental a fost din capul locului exclusă.

În discuțiile lor amicale cu paznicii nodului A-81, exploratorii recurgeau de obicei la o analogie. Pentru a se face mai ușor înțeleși, ei comparau nodul cu cadranul unui ceasornic : direcția de pătrundere dinspre prezent era materializată de arătătorul orar, iar direcția ieșirii înspre trecut — de minutar. Călătorul trebuia deci să urmeze orarul pînă la ax, iar de aici să urmeze minutarul. La înapoiere, drumul era invers : minutar-ax-orar. Pe tot parcursul călătoriei, „ceasornicul" stătea, căci el nu arăta curgerea timpului ci diferența absolută dintre timpul prezentului și timpul trecutului mai mult sau mai puțin depărtat, ales ca țintă a expediției — iar această diferență trebuia să rămînă constantă, aceeași la întoarcere ca la plecare, pentru a reveni în prezent (evident, după un număr de zile egal cu acela al zilelor cheltuite în trecutul-țintă). Exploratorii nu uitau să precizeze că diviziunile „ceasornicului" erau incomparabil mai

numeroase decît cifrele unui cadran obişnuit, că numerotarea lor se făcea într-o ordine bizară, discontinuă, diferită pentru cele două arătătoare — prin urmare, că arătătoarele nu efectuau — paralel cu creşterea decalajului dintre prezent şi trecutul-ţintă — o mişcare de rotaţie uniformă, continuă şi coordonată, ci salturi sacadate, fără o corelare reciprocă evidentă. Concluzia era limpede pentru oricine : deşi trecerea prin nod era simplă şi la îndemîna oricui, atingerea anului dorit şi, cu atît mai mult, întoarcerea pretindeau cunoştinţe speciale, instrumente precise de orientare, o pregătire minuţioasă.

Verificarea tuturor prezumţiilor, a datelor obţinute prin calcule, elaborarea unor metode sigure de traversare în ambele sensuri, de menţinere a legăturii dintre membrii expediţiilor, de prevenire a rătăcirii şi de salvare în caz de accident luară cîteva săptămîni. Cei din pichetul de pază nu se mai plîngeau acum de plictiseală şi începură chiar să întrevadă rostul misiunii lor. Ideea că, ales pentru desfăşurarea investigaţiilor preliminare, nodul A-81 avea toate şansele să fie desemnat şi drept bază de plecare pentru expediţii viitoare era de natură să le incite orgoliul. Pînă şi David se văzu nevoit să admită că linia pe care fusese împins nu era întru totul una moartă. Mulţi se şi închipuiau asaltaţi de reporteri, intervievaţi, încadraţi în focarul camerelor de televiziune, abordaţi de trimişii marilor edituri pentru contractarea exclusivă a volumelor de memorii.

Impactul mijloacelor de comunicare în masă interveni însă mai repede decît se aşteptau şi în împrejurări nu tocmai festive. Şeful pichetului asistase, în îndelungata lui activitate de poliţist, la multe incidente apăsătoare şi era departe de a fi un sentimental ; totuşi, deşi despre acea întîmplare — care determinase ziarele să pomenească pentru întîia dată nodul A-81 — nu-i făcea deloc

bine să-şi amintească, n-ar fi acceptat cu nici un preţ să şi-o şteargă definitiv din memorie. Dealtfel, îi era cu neputinţă s-o uite. Adeseori îl surprindea, insinuîndu-se din adîncurile subconştientului, parcă anume spre a-i spulbera clipele de răgaz, chipul desfigurat al muribundului. N-avea ce să-şi reproşeze : măsurile de pază fuseseră stabilite de alţii, minele erau deja instalate cînd luase pichetul în primire, panourile de avertizare erau la locul lor, scrise citeţ, semnul capului de mort nu lăsa nici o îndoială. Dar nefericitul intrus îşi alesese o noapte ceţoasă, fără lună, cu vizibilitate zero — era chiar de mirare că nimerise drumul ! Totul putea să pară un accident stupid, datorat exclusiv lipsei de vizibilitate, o eroare, o rătăcire întîmplătoare şi regretabilă.

Nu era, totuşi, nici o rătăcire. Victima — un adolescent — purta un rucsac cu echipament şi merinde, o armă automată ascunsă într-o husă veche de undiţe, un cleşte de tăiat sîrmă ghimpată, un aparat de filmat, un tratat de istorie şi cîteva dicţionare. Avea o hartă pe care era însemnată exact poziţia nodului, se orientase cu ajutorul busolei şi al unei lanterne. Cînd cerberii — cum erau poreclite aparatele de supraveghere în infraroşu — îi avertizaseră pe paznici că se apropia cineva de prima centură de mine, cîţiva porniră în direcţia indicată, proiectoarele fură aprinse, iar megafoanele începură să împroaşte în liniştea nopţii somaţia de oprire. Netulburat — ori, poate, dimpotrivă, speriat —, intrusul se precipită spre locul tristului deznodămînt. Trezit din somn, David mai apucă să vegheze cîteva minute la căpătîiul rănitului. Apoi, acesta îşi dădu sfîrşitul, fără să fi scos o vorbă.

Făcuse autostopul pe şoseaua 23 : un şofer de camion avea să recunoască la anchetă că îl lăsase la kilometrul 736. Cineva îi vorbise despre nodul A-81 şi i-l arătase

pe hartă ; poate îi explicase cîte ceva despre modul de traversare, poate și despre asigurarea întoarcerii. Uitase însă, ori nu știuse, să-i atragă atenția asupra minelor. Iar nevîrstnicul explorator se lăsase cuprins de entuziasmul adolescentin al aventurii, acaparat de pasiunea redescoperirii istoriei, tîrît de zelul inconștienței către întîlnirea fatală cu schijele și suflul exploziei. Lipsit de sfetnici sau rău sfătuit, părăsit de prieteni — dacă va fi avut vreunul — pornise singur să înfrunte necunoscutul. Plătise cu o viață al cărei preț nici nu-l aflase încă îndrăzneala de a se crede liber și puternic. Moartea lui, deloc întîmplătoare, nu era prin aceasta mai puțin stupidă.

Din acea clipă, David știu că nu va mai putea refuza numirea definitivă.

2

— Deșertăciunea deșertăciunilor ! Toate sînt deșertăciune !

Abel rostise cuvintele Eclesiastului pe un ton mai curînd mustrător decît profetic. Între ai săi se ferea să adopte discursul patetic al predicilor și, cu toate că nu încetase niciodată să spere în reușita eforturilor sale de persuasiune, căuta să le adapteze relațiilor de familie. Cel puțin așa socotea el. Nu putea să nu recunoască, în rarele momente cînd se gîndea la sine, că marea amărăciune a vieții i se trăgea de la ființele cele mai apropiate, de la propriii săi frați. Își amintea cum, în anii studiilor teologice, se visa păstorind un clan preacucernic, ca înainte-mergător întru dreapta credință, urmat cu

supunere și evlavie. Își iubea frații, era sigur că îi cunoștea, își imaginase pentru fiecare un drum, pe care dorea din toată inima să-l călăuzească, smerit și sobru, cu tact și discreție. Planurile lui nu erau foarte pretențioase : ele nu urmăreau să impună și altora, cu tot dinadinsul, veșmintele preoțești — nici măcar lui Xavier, copilul cu chip de înger, în privirile căruia se citea parcă o predestinare. Fratele cel mare intuise în mod corect că, în ciuda asemănării fizice frapante și a numeroaselor similitudini psihice, fiecare avea o individualitate mult prea puternică pentru a accepta să se dedice unei profesiuni reprezentate deja în familie. Forța personalității lor se dovedi însă mai presus de orice pedagogie fraternă, spre surprinderea și dezolarea lui Abel. Următorul născut se emancipase primul : luînd calea cercetării microcosmului, Matthaus nu pe Dumnezeu voia să-l afle. Ateismul Hanei, de sorginte mai degrabă socială decît scientistă, se dovedi apoi tot atît de intransigent, deși mai puțin polemic. Stînjenit oricum față de unica lui soră, asupra căreia transferase parcă întreaga sfială și timiditate nutrită cîndva la adresa mamei, preotul își concentră întreaga atenție spre Xavier. Cu toată strădania sa de a se lepăda de orice trufie, orgoliul rănit îl făcu pe Abel să se abată de la înțelepciunea dintîi și, nesocotindu-și făgăduielile făcute sieși, se lăsă atras într-o consolatoare convertire tot mai adîncă a celui de al patrulea născut la vocația hirotonisirii. Nu-l acuzase nimeni pentru sfîrșitul atît de timpuriu al lui Xavier, dar el însuși nu-și putea ierta vina de a fi contribuit, prin încercarea de a interveni în cumpăna destinului, la tulburarea unui echilibru mult prea fragil. În zadar își repeta că așa a fost voia Domnului ; credința nu-i aducea prea multă mîngîiere la acest capitol și își spunea că prețul ispășirii nu era prea mare. Cu Quintus însă se

resemnase să fie mai concesiv, mai puțin despotic, mai elastic : deși îi era tutore legal, se mulțumea să-i vegheze pașii de la distanță, în cadrul unor convenții respectate reciproc. Ceea ce nu-l împiedica să observe, cu destulă amărăciune, că — în pofida resemnării cu care îl însoțea la slujba duminicală și a unui comportament aproape ireproșabil — mezinul părea să nu creadă în nimic.

Matthaus nu se grăbi să răspundă versetului biblic prin care Abel îi dăduse de înțeles că, în ochii lui, cunoașterea științifică era de prisos. Dealtfel, teribilele cuvinte atribuite lui Solomon nu fuseseră citate acum pentru prima oară — ele reveneau constant în disputele lor prelungite, care de multă vreme începuseră să semene în asemenea măsură între ele, încît păreau reproduse de pe o bandă de magnetofon. Desigur, ar fi urmat el să spună conform tipicului, preaînțeleptul ziditor al templului avea tot dreptul să afirme, cu trei mii de ani în urmă, că nimic nu e nou sub Soare, dar de atunci raportul dintre etern și efemer a avut tot timpul să se modifice — iar înțelegerea lumii a îngăduit oamenilor să inaugureze noul chiar în temeiurile cele mai solide, mai durabile, socotite cîndva imuabile, ale realității. La care celălalt ar fi replicat că nimic nu se face fără voia Domnului și că sufletul muritorilor este supus ispitelor de tot felul, dintre care tentația de a se crede egali în cunoaștere și putere cu Dumnezeu este cea mai perfidă. Fizicianul curmase însă, prin tăcerea lui prelungită, derularea obișnuitului scenariu. Conștiința răspunderii la care se făcuse părtaș — chiar în mai mare măsură decît ceilalți colegi de echipă, căci el era singurul care întrezărise riscurile experimentului — îl împiedica să pronunțe fraza aceea triumfătoare despre asaltul noului pe

meterezele imuabilului. Vorbi într-un tîrziu, dînd discuției o turnură inedită :

— Am să vă fac o mărturisire. Deschideți-vă bine urechile, e un lucru care mi se întîmplă rar.

— Chiar foarte rar, observă Hana.

— Ani de zile, continuă Matthaus fără să ia în seamă întreruperea, am considerat că singura realitate autentică a omului de știință este cea care cade sub incidența instrumentelor sale de investigație. Dumnezeul religiei mele a fost ecuația cîmpului unificat, iar numele lui era sinonim cu numele particulei fundamentale.

— Să nu iei numele Domnului în deșert... Nu păcătui, iubite frate !

Întrerupt din nou, de astă dată de către Abel, simți că înclinarea lui de moment către confesiune începea să se destrame. Ce voise, de fapt, să le spună ? Că, în urma experimentului, descoperise semnificația reală a limitelor cunoașterii științifice ? Că a avut revelația abisului care îl pîndește pe cel ce se aventurează dincolo de aceste limite ? Că abia atunci a înțeles nevoia unei credințe absolute, irațională, fie într-o forță transcendentă, fie în destinul omenirii ? Nu, n-avea nici un rost, vorbele i-ar fi fost răstălmăcite ; numai cine a pășit măcar o dată pe puntea fragilă de deasupra prăpastiei ar fi putut pricepe o asemenea îngenunchere a rațiunii în fața infinitului nu ca pe o capitulare întru misticism, ci ca pe o redobîndire a conștiinței de sine, ca pe o negare a individualismului, ca pe o imperioasă trebuință de comunicare. Poate că tocmai de aceea se simțise îndemnat la o spovedanie în sînul familiei — dar ar fi fost oare, într-adevăr, un act de comunicare ?

— Între Dumnezeu și Om, am ales Omul.

Revenind la obișnuitul său laconism, rezumase o întreagă prelegere la miezul unei idei.

— Dar ce este omul fără Dumnezeu ? cugetă cu voce tare preotul. Țărînă... hrană pentru viermi...

— Numai atît ? se indignă Hana.

Cu simțul acela special, înmugurit în anii de cînd luase locul mamei, deslușea ecoul afectiv al unei schimbări în sufletul lui Mat, semnul îmbucurător al unei dorințe de apropiere. Geniul însingurat și rece schițase o timidă dar frățească întindere a mîinii, iar lipsa de tact a slujitorului bisericii risca s-o curme, suindu-l înapoi pe piedestal. În ciuda ierarhiei vîrstelor, ea era adevăratul cap al familiei : în momentele decisive reușea să se facă ascultată, știa cînd să roage și cînd să poruncească, ținea piept la fel de bine cicălelii moralizatoare a preotului și tăcerii îndărătnice ori rarelor accese de mînie ale fizicianului, și numai iscusinței ei i se datora conviețuirea fraților sub același acoperiș. Matthaus o numea uneori, în glumă, Albă-ca-Zăpada, iar Abel îi lăuda talentele gastronomice — apreciere nu tocmai potrivită cu îndemnurile sale la cumpătare creștinească, însă menită în chip iezuit să limiteze autoritatea surorii mai mici la o abilitate de menajeră. Fapt este că — mai ales după moartea lui Xavier — puținele prilejuri de a fi cu toții împreună se consumau în jurul mesei, în aromele fripturilor, sosurilor și cremelor fără pereche cu care Hana continua să-i răsfețe.

— Numai atît ? repetă ea, cu furculița de desert ridicată în semn de protest. Crezi că totul se rezumă la Dumnezeu și la mîncare ?

— Nu mă citi *ad litteram*, surioară !

— Crezi că Dumnezeu ar putea porunci viermilor să creeze Gioconda ? Sau Parthenonul ?

— Am să mă rog pentru păcatele tale...

— Ba te rog să nu te rogi ! Pot să răspund și singură de faptele mele.

— Hana e majoră, ținu Matthaus să explice.

Pusese paie pe foc.

— Poftim, eu îi iau apărarea, iar el... Vă e teamă că am să rămîn pe capul vostru, fată bătrînă ? Nici o grijă, nu duc lipsă de mușterii, sînt destul de arătoasă și destul de isteață ca să-mi aleg omul potrivit la momentul potrivit.

— Dar, scumpă soră, surîse Abel ironic, să nu te superi dacă îmi permit să remarc că, din cîte știu, căsătoriile nu se încheie nici prin corespondență și nici în ședințele sindicale...

— Căsătoriile se fac și se desfac în ceruri, nu-i așa ?

— Să nu lăsăm chiar totul în grija Celui-de-Sus !

— Totuși, cu rugăciunile tale... insinuă fizicianul.

Hana se înfurie de-a binelea :

— Ați face mai bine să vă vedeți de treburile voastre, burlaci înrăiți ce sînteți ! Unul s-a cununat cu Sfîntul Spirit, celălalt cu Sfînta Materie, iar acum îmi dau mie sfaturi de măritiș. N-am și eu dreptul să optez pentru Sfînta Umanitate ?

Și cine ar mai purta grija voastră dacă m-aș mărita ? ar mai fi vrut ea să adauge, dar se opri. Apoi, adresîndu-i-se lui Quintus :

— Nu-ți dai și tu cu părerea ? Ce mai aștepți !

Spre deosebire de alte dăți, cînd intervenea și el în discuție, dînd un ajutor prețios la păstrarea echilibrului prin tușe fine și deplasări de accent abia sesizabile, ferindu-se să sporească tensiunea prin formularea unor opinii personale, dar neezitînd să atragă asupra lui, întocmai ca un paratrăznet, spre a liniști atmosfera, descărcările de nervi ale fraților mai mari, mezinul părea acum destul de absent ; pînă și cunoscuta lui poftă de mîncare se manifesta în limite cu totul modeste.

— Eu sînt ceva mai egoist : prefer o soră care să aibă grijă de noi, unor nepoței pe care să-i scot la plimbare cu căruciorul.

Consecvent conduitei sale, nu făcea decît să exprime cu voce tare ceea ce socotea mai mult ca sigur că gîndeau și ceilalți, dar, dintr-un motiv sau altul, se fereau să spună. Părerea lui sinceră era, bineînțeles, alta — dar cui i-ar fi folosit dacă o dădea la iveală ? Dealtfel, nici nu ținea să se angajeze într-o dezbatere care l-ar fi sustras gîndurilor sale, îndreptate spre întîlnirea de a doua zi cu Sara. Nu bănuise niciodată că o asemenea împrejurare ar putea fi în stare să-i acapareze atît de tiranic și totuși atît de plăcut preocupările. Atunci cînd acceptase — fără prea mult entuziasm, și numai la insistențele fetei — ideea de a o iniția în tainele înotului habar nu avea ce proporții urma să dobîndească, în cugetul lui, peste numai cîteva zile, evenimentul. Încă din clipa cînd își luau rămas bun începuse parcă să o privească cu alți ochi ; lipsit de orice precedent, faptul acesta nu-l pusese în alertă. Pe deplin ignorant în materie, neglijase cu totul semnificația primelor simptome — gesturi involuntare, reacții mărunte, în aparență neînsemnate, dar care unui om cu experiență i-ar fi dat numaidecît de gîndit — ale dulcei răni pe care o lasă în suflet vîrful săgeții otrăvite a buclucașului zeu cu înfățișare de copil nevinovat.

Otrava lucra pe îndelete, dar fără greș. A doua zi se surprinse gîndindu-se la Sara. Din ziua următoare se lăsă furat de anticiparea imaginară a primei lecții și simpla amintire a cuvintelor rostite în plimbarea lor spre magazinul de articole optice avea darul să-l cufunde într-o reverie blîndă, vegetală. Ajunse să regrete că fixase întîlnirea abia pentru sîmbătă — deși, la drept vorbind, era prima lui dimineață liberă. Nu mai era

foarte atent la ore, la teza de matematici făcuse eforturi considerabile pentru rezolvarea unor exerciții care altminteri nu i-ar fi luat mai mult de zece minute, iar invitat la tablă de către profesoara de biologie s-a văzut nevoit să pretexteze o durere de cap pentru a-și motiva refuzul de a răspunde la cea mai simplă întrebare din lecția curentă. Între colegi toate acestea nu trecuseră neobservate, fetele șușoteau pe seama lui vrute și nevrute, iar Guy nu pierdu ocazia să trîmbițeze într-o pauză, cocoțat pe catedră, că marele, impenetrabilul Q, zis Inimă-de-andezit, se îndrăgostise !

Poate că răutăciosul Guy întrecuse măsura, dar cuvîntul fusese rostit și Quintus nu-l mai putea ocoli. Nu arătă în nici un fel că provocarea celuilalt l-ar fi atins ; totuși, trebui să se confrunte deschis cu stînjenitoarea ipoteză. Deși admitea în principiu că fiecare vîrstă își avea farmecul și slăbiciunile ei și că ar fi fost neghiobie din partea oricui să încerce a sări etapele irepetabilei vieți, se obișnuise mult prea statornic să-și handicapeze întru maturitate colegii, pentru a accepta acum, dintr-o dată, că avea de fapt și el aceeași vîrstă. Îndrăgostit ca un adolescent, îndrăgostit ca un licean, îndrăgostit ca la optsprezece ani — toate aceste expresii care în vorbirea adulților sunau nostalgic și chiar admirativ aveau pentru adolescenți, pentru liceeni, pentru cei de optsprezece ani o notă disprețuitoare, discriminatorie, peiorativă, căreia nici el nu i se putea sustrage cu totul, deși îi sesiza lipsa de temei. Teama de ridicol ceda însă în fața bunului simț : mai întîi de toate, nu era deloc sigur că diagnosticul fusese pus corect. Se știa doar că uneori aceleași simptome puteau fi atribuite mai multor maladii ; pe de altă parte, de la un individ la altul, o boală se putea manifesta în forme mai grave sau mai ușoare, în funcție de robustețea organismului, de rezistența lui specifică.

Apoi, cazul în speță ar fi intrat în categoria dragostei la prima vedere (sau la a doua, ceea ce era același lucru), noțiune mai degrabă livrescă și care lui îi păruse întotdeauna suspectă. În sfîrșit, nu izbutea să descopere nici un inconvenient grav în a fi îndrăgostit ; desigur, ar fi fost de preferat — în această situație extremă — o echitabilă reciprocitate, dar era dispus să înfrunte pînă și riscurile combustiei sufletești unilaterale. Cel puțin pe plan teoretic.

Cînd revenea însă pe pămînt, asediat de nerăbdarea cu care pîndea trecerea zilelor, a orelor, a minutelor, recunoștea că nu i-ar fi făcut prea mare plăcere să afle că Sara își petrecea tot acest timp altfel decît într-o încrîncenată așteptare. Iată, își spunea cu un serios efort de detașare în asemenea momente, una dintre cauzele ticăloase ale nefericirii omenești este că atribuim altora propriile noastre gînduri și sentimente, că pretindem să ni se răspundă la generozitate cu generozitate, la dărnicie cu dărnicie, la iubire cu iubire, de parcă semenii noștri ar fi obligați să acționeze așa cum credem noi că am acționa în locul lor. Rațiunea îi spunea că era foarte probabil ca o fată plină de farmec, asaltată fără îndoială de nenumărați curtezani, să nu fi așteptat apariția lui pentru a se decide asupra unei alegeri ; cu alte cuvinte, că era mult mai realist să și-o imagineze, chiar în acea clipă, plimbîndu-se cu altul sau măcar gîndindu-se la altul, decît să-și închipuie că își irosea vremea numărînd minutele rămase pînă sîmbătă la ora zece. Alunga asemenea reflecții dureroase ; le prefera iluzia reconfortantă a unei perfecte concordanțe între pornirile celor două inimi.

La ce bun, așadar, să le expună fraților săi asupra măritișului Hanei un punct de vedere pe care — dacă ei nu îl adoptaseră pînă atunci — l-ar fi luat prea puțin

în considerare ? Pentru el era limpede că, antrenată cu întreaga ei ființă în prodigioasa-i activitate socială, în numeroasele comisii și comitete municipale, provinciale, naționale și internaționale de sprijin, de solidaritate, de întrajutorare, într-o nu mai puțin uimitoare corespondență de asemenea cronofagă, sora lor vedea în căsnicie stingerea înceată ori sacrificarea violentă a preocupărilor în care își zidise temeinic existența. Desigur, efortul gospodăresc dedicat deocamdată celor trei frați ar fi fost mai mult decît suficient pentru întemeierea și întreținerea unui cămin propriu ; întrebarea era însă dacă virtualul soț ar fi acceptat cu seninătate și resemnare o poziție secundară în bugetul de timp al consoartei, dacă el ar fi privit cu aceeași bunăvoință inepuizabilă cultul oficiat pe altarul Umanității. Decît să dezvolte și să argumenteze toate aceste considerații, nu era mai simplu să subscrie la legenda jertfei liber consimțite a Hanei în numele bunăstării fraților ei ?

Declarația formală de egoism a lui Quintus fu primită cu ușurare atît de către grijulia soră, care se văzu scutită de a-i învinui chiar ea pe ceilalți pentru statutul rezervat în sînul familiei, cît și de către frații mai mari, care n-ar fi recunoscut de bunăvoie că amînarea multdiscutatului măritiș le aducea unele foloase. Nu împinseră însă ipocrizia pînă la a-l mustra pe mezin ; cu desăvîrșită eleganță, Abel îndreptă dialogul spre un alt subiect :

— Mă așteptam la mai mult din partea mărturisirii tale, Mat. Mă așteptam să ne spui ce e adevărat și ce nu din acuzațiile aduse echipei voastre în privința consecințelor experimentului...

— Mă interesează și pe mine, îi ținu Hana isonul. Un prieten al meu susține că ar fi fost martor ocular al unuia dintre incidentele paratemporale, cum le-au bo-

tezat ziariștii. Îmi scrie că ar fi întîlnit, undeva în Orient, armata lui Alexandru Macedon !

Matthaus ezita. Peste cîteva zile urma să se prezinte, împreună cu colegii săi, în fața unei comisii internaționale care desfășura o anchetă pe această temă — și nu era dornic să anticipeze.

— Se exagerează, mormăi el.

— Dacă nu mă înșel, un gazetar te și cita, indirect — ceva despre ecuațiile supergravitației, n-am înțeles nimic. Dar, de cînd cu amicul care crede că ar fi conversat cu Macedon, subiectul a început să mă preocupe.

— Gazetarul acela a vorbit cu Lucas, nu cu mine...

Pronunțase cuvintele „gazetarul acela" cu un nedisimulat dispreț. Avea o părere foarte proastă despre gazetari, și mai ales despre cei care aveau aerul că se pricep într-ale științei.

— Nu crezi, totuși, insistă Abel, că insolența savanților care se pretind atotcunoscători a sfîrșit prin a trezi mînia divină ?

— Adevărații savanți sînt tocmai cei care înțeleg limitele cunoașterii.

— Deși te apropii de adevăr, frate preaiubit, ești încă orb precum nou-născutul... Adevărata cunoaștere este credința !

Hana interveni :

— Credința în oameni, de bună seamă. Ea dă sens științei.

— V-am mai spus — între Dumnezeu și Om am ales Omul.

— Iar eu v-am mai spus că toată știința lumii nu prețuiește cît rugăciunea plină de căință a sufletelor care l-au regăsit pe Domnul.

Cum nu se plictisesc oare să tot schimbe aceleași replici, să tot repete aceeași melodie, precum o placă

plesnită de patefon ? se întrebă Quintus, întrerupîndu-și pentru o clipă visarea. Ca un răspuns, îi ajunseră la urechi cuvintele mustrătoare ale lui Abel, care atăca plin de smerenie încă o felie de tort :

— Deșertăciunea deșertăciunilor...

3

Întîmplător, îl chema Gabriel.

Sub degetele delicate ale Laurei, un fluid miraculos îi străbătea țesuturile, încălzindu-i-le blînd și făcîndu-l parcă să renască. Era neîntrecută în arta masajului, tot așa cum Beatrice n-avea rivală în recitarea sonetelor, sau cum Elena nu putea fi egalată în dansul vălurilor. Fiecare dintre cele șapte tinere care îl serveau întruchipa, cel puțin în cîte un domeniu, desăvîrșirea ; în dragoste însă erau deopotrivă măiestre. Le găsise nume noi, mai potrivite cu frumusețea și cu aptitudinile lor decît cele înscrise în actele de identitate. Le lăuda fără părtinire și le plătea regește.

Întîmplător, pe el îl chema chiar Gabriel.

Pe tatăl său nu și-l mai amintea : era copil cînd îi părăsise pe toți, lăsîndu-i fără un ban, pentru a-i urma pe adepții lui Jones în Guyana. Sora lui se stinsese curînd, atinsă de o gravă anemie, iar mama, muncind peste puterile ei ca să-l crească, muri la patruzeci de ani neîmpliniți. Rămas singur și silit să trăiască din expediente, cunoscu de-a curmezișul Pămîntului treptele mizeriei umane. În acei ani, îl urmărea obsedant o imagine : pămîntul acoperit de cadavre — fotografia victimelor sinuciderii silite de la Jonestown, publicată

pe pagina întîia de toate ziarele și revistele vremii. Oricare dintre trupurile chircite, de nerecunoscut, putea fi al tatălui său.

Palma catifelată a Laurei îi desena molatic cercuri între omoplați. Filomela își acordă chitara și începu să fredoneze în surdină.

Citise, pe apucate, cam tot ce se scrisese mai important despre tragedia din Guyana, despre *Templul Poporului,* despre Jim Jones. Citise la nimereală, fără un scop anume, cu un inexplicabil, crescînd interes. Ideea de a întemeia o sectă îi venise peste noapte, aparent fără nici o legătură cu acele lecturi, pe jumătate uitate. Dealtfel, ideea nu era cîtuși de puțin originală, căci pe măsură ce se apropia anul fatidic 2000 sectele proliferau nestăvilit și nu era săptămînă să nu mai apară cîteva. Nenumărați clienți ai pomenii publice își descopereau subit vocația de profet și străbăteau periferiile marilor orașe în căutare de adepți, în căutarea unora mai deznădăjduiți ca ei. În asemenea condiții de aprigă concurență, cultivarea prozelitismului și fidelității cerea aptitudini reale. În pofida unor semne evidente de psihoză colectivă, durata medie de existență a unei secte nu depășea o lună de zile — și ea tindea să scadă, pe măsură ce numărul întemeierilor sporea. Escrocheria măruntă înflorea în acest teritoriu, iar încăierările erau nelipsite. Succesul statornic rămînea o floare rară : organizațiile cu mai mult de o mie de membri și cu o viață depășind anul puteau fi ușor numărate, iar pentru cele cu adevărat prospere ajungeau degetele a trei-patru mîini. O federație le unea pe cele mai puternice. Intrușii nu erau agreați.

Dacă ideea de a înființa o sectă nu era deci nemaipomenită, nu același lucru s-ar fi putut spune despre trăsăturile pe care Gabriel — căci îl chema, într-adevăr,

Gabriel — reuși să i le imprime acesteia de la bun început. Un spirit analitic puțin obișnuit îi îngăduise să întrevadă în modelul Jones întrunirea a tot ceea ce putea fi detestabil într-o asemenea instituție; *Templul Poporului* îi servise de fapt ca antimodel. Acum, cînd culegea roadele, nu rezista tentației de a se felicita — intuise perfect primejdia ascunsă îndărătul unor caracteristici care păreau recomandabile, dar care pe termen lung și prin forța generalizării deveneau nocive. Rătăcite în cuprinsul unor programe eclectice, cum era îndeobște cazul, ele pricinuiau neplăceri difuze, greu de dezvăluit și de înlăturat; reunite însă într-un fascicul convergent în experiența curmată la Jonestown, își puneau reciproc în lumină nefasta înrîurire. Fatalul deznodămînt fusese înscris în înmănuncherea acelor caracteristici, precum moartea timpurie în stigmatul anomaliilor genetice.

Eroarea cea mai mare, și cea mai răspîndită dealtfel, socotea ingeniosul inițiator cu nume de arhanghel, era însăși constituirea sectelor ca grupări aparte, mai mult sau mai puțin închise, rupte de restul societății, opuse ordinii ei firești, condamnate la claustrare, la autoizolare, la o viață de ghetou. Cele mai multe rele decurgeau direct de aici. Sumele și bunurile donate inițial erau departe de a acoperi cheltuielile pentru asigurarea unui nivel rezonabil de existență — căci persoanele cu stare se lăsau prea rar convertite — astfel încît, mai devreme ori mai tîrziu, membrii colectivității trebuiau să accepte un regim de muncă extenuantă, de slabă productivitate, greu de înscris în balanțele severe ale economiei naționale. Calificarea prealabilă devenea inutilă, cînd nu era un adevărat balast. Cerințele de organizare a muncii generau o elită, în frunte cu șeful sectei, care nu rezista ispitei de a se îmbogăți — chiar cînd

acesta nu era, dintru început, scopul nemărturisit al întregii afaceri. Lăcomia celor care profitau antrena o degradare treptată a condițiilor de trai pentru cei care trudeau : prelungirea programului de lucru, suspendarea pauzelor, a zilelor de repaus, reducerea rațiilor, împuținarea echipamentului. Averea secretă a șefului și a acoliților săi căpăta proporții, născînd tensiune între dorința de retragere prudentă într-un anonimat lipsit de griji și tentația rotunjirii în continuare a sumei. Prea puțini au știut să se oprească la timp.

Eu voi ști să mă opresc la timp, își repetă pentru a c mie și una oară Gabriel.

Desigur, un om normal, întreg la minte, cu judecată limpede, n-ar fi acceptat cu una, cu două să renunțe — și încă de bunăvoie — la statutul minim garantat fiecărui individ în urma unei lungi evoluții sociale și a unui întreg șir de revoluții ; premisa fundamentală a obedienței era tulburarea echilibrului rațional prin îndoctrinare. Pentru a legitima regimul de muncă silnică la care membrii sectelor trebuiau să se supună (în cazul ideal, chiar cu exaltare), un sofisticat program ideologic se rezema pe piatra unghiulară a negării ordinii existente. Dar simpla negare nu putea fi suficientă, căci ea ar fi generat nihilism și nu ascultare ; era necesar ca rînduielii contestate să i se opună în plan teoretic o alternativă cu semnul plus — fie un model în principiu superior, fie măcar o aspirație ascendentă. Și într-un caz, și în celălalt, șefului sectei îi revenea un rol extrem de important în stabilirea obiectivelor strategice, a căilor și metodelor de urmat, ca și în luarea deciziilor, în definirea și menținerea structurii organizatorice. În toată această înlănțuire de condiționări se ascundea o gravă eroare, descoperise înțeleptul întemeietor : o dublă contradicție risca în orice moment să ridice masa adepților

împotriva șefului și a acoliților săi. Pe de o parte, averea acumulată în secret ajungea să fie dată în vileag în vreun fel — și atunci întregul eșafodaj de principii, inspirate îndeobște de ideile lipsite de viabilitate ale socialismului utopic sau ale unui egalitarism rudimentar, se năruia iremediabil ; pe de altă parte, conviețuind cu „idolul" lor, adulatorii ajungeau în mod fatal la constatarea că acesta (om și el) era departe de a personifica întocmai trăsăturile proclamate prin normele etice care le erau impuse. Oricît de abilă ar fi fost știința manipulării, oricît de adînc i-ar fi lovit pe cei mai mulți orbirea, se găseau în cele din urmă cîțiva care își păstrau un dram de luciditate — și era de ajuns ca erezia să-și croiască drum, făcînd îndoiala să încolțească, spiritul critic să devină molipsitor, nemulțumirile să explodeze. Nepotrivirile dintre idealurile răsunător trîmbițate și realitatea dură a existenței materiale a comunității duceau la un neliniștitor impas.

Nici o sectă nu izbutise încă să depășească acest punct mort — dincolo de care pîndea pericolul destrămării definitive, ori acela al înlocuirii periodice, convulsive, a elitelor — fără a recurge la o formă de constrîngere. Neputînd rivaliza cu marile religii, care dispuneau de sisteme de un remarcabil rafinament, elaborate de-a lungul secolelor de luptă pentru supraviețuire, sectele mai noi se vedeau nevoite să improvizeze pe un teren dificil, refractar experimentelor. Minate de neconcludența exemplelor personale oferite de către șefi, constrîngerile morale se dovedeau ineficiente ; de cele mai multe ori, ele erau întărite prin încercări de reprimare a vieții afective, de interzicere a accesului la cultură și la mijloacele de informare, prin manevrarea instinctelor și mai ales a sexualității. Revolta și represiunea se instigau reciproc, într-o reacție în lanț, implacabilă precum o ava-

lanșă. Într-o bună zi, constrîngerea fizică li se arăta șefilor ca o ultimă, salvatoare soluție — iar atunci pedepsele corporale, teroarea, torturile, sadismul, cultul cinic al morții, asasinatele izbucneau cu violența unei erupții telurice. O spaimă animalică îi lega tot mai mult pe călăi și pe victime într-un dans macabru a cărui apoteoză firească nu putea fi decît sinuciderea. Ceea ce părea la început act de protest la adresa unei societăți care, evident, era departe de a fi cea mai bună cu putință, ajungea, din aproape în aproape, negare a vieții și a însăși condiției umane. *Templul Poporului* fusese ilustrarea perfectă, esențializată, a destinului funest al sectelor.

Vocea suavă a Filomelei îl menținea pe Gabriel într-o stare de euforie, alimentată și de masajul abia isprăvit. Amalthea se apropie în vîrful picioarelor, purtînd un pocal cu vin pe o tavă de argint. O lăsă să aștepte cîteva clipe ; se ridică apoi într-un cot și îi făcu loc să se așeze pe pat, alături de el. Luă pocalul și, înmuindu-și buzele în licoarea aurie, se adînci din nou în meditare.

Ceea ce întemeiase el nu era o sectă în adevăratul înțeles al cuvîntului. Evitase în mod deliberat și sistematic erorile pe care analiza cazului Jones i le relevase. Secta lui nu era o organizație delimitată, ci mai curînd o rețea deschisă. Începuse prin a converti zece suflete. Adepții erau aleși la întîmplare, din rîndul persoanelor necunoscute ; ei nu trebuiau să știe unul de altul, nu aveau să conviețuiască și urmau să-și continue existența ca și pînă atunci, în sînul familiei, exercitîndu-și profesiunea, făcîndu-se utili societății și respectîndu-i normele. Mai mult, odată convertiți, adepții nu trebuiau să se mai întîlnească nici măcar cu inițiatorul lor. Obligațiile fiecăruia erau simple și precise : să cunoască doc-

trina, să depună în fiecare lună o cotizație simbolică, egală cu o unitate a monedei naționale, să fie abonat al rețelei de difuzare a presei prin televiziune (pentru primirea comunicărilor) și să formeze, în termen de trei luni, zece noi prozeliți. Comparativ cu imaginea tradițională a unei secte, rezultatul era de-a dreptul revoluționar : nimeni nu cunoștea, nici măcar cu aproximație, numărul membrilor — așadar, nu putea emite vreo presupunere privind ordinul de mărime al sumelor provenite din cotizații ori destinația lor reală. Căci, în al doilea rînd, nimeni nu știa cine era întemeietorul, șeful sectei. Dealtfel, autoritățile ignorau pînă și existența acesteia. Singurul deținător al informațiilor era Gabriel. Centralizînd lunar depunerile — în conturi și la bănci diferite, pe care avea grijă să le schimbe periodic — avea evidența permanentă a numărului adepților. Pentru a preveni orice indiscreție, își asigurase mai multe identități — cîteva îi serveau ca titular al conturilor, altele ca autor al comunicărilor destinate prozeliților, sub unele se prezentase celor zece pe care îi convertise chiar el, iar sub adevăratul său nume se lansase în afaceri și își organiza viața particulară. Tinerele care îl desmierdau cu numele lui veritabil — căci întîmplător îl chema Gabriel — nu bănuiau cîtuși de puțin că erau plătite și că întreaga regie a luxoasei vile în care locuiau era suportată din cotizația simbolică a membrilor unei secte atît de originale.

În deplin anonimat, el acționa singur. Prima lui realizare fusese descoperirea sistemului acelei rețele deschise, arborescente, în care fiecare părtaș avea știință doar despre propriul său dascăl și despre propriii săi învățăcei, zece la număr. Desigur, transmițîndu-le acestora ce aveau de făcut, putea presupune că și ei vor mai converti cîte zece suflete — și așa mai departe — sau că

dascălul său mai avea încă nouă adepți, colegii lui de promoție, și că acesta, la rîndul lui, era unul dintre cei zece recruți ai altui propovăduitor ; dar nu putea avea nici un fel de certitudine, nu știa unde începea și unde se sfîrșea rețeaua, cît era ea de întinsă. Gabriel însă urmărea, de la un trimestru la altul, creșterea semnificativă a depunerilor lunare : 10, 110, 1110, 11110... Acum, după un an și jumătate de la întemeiere, numărul adepților trecuse de un milion.

Dacă la început finanțarea paginii săptămînale pe care o închiriase la un mare cotidian i-a înghițit toate economiile, curînd cheltuielile cerute de păstrarea acestui mijloc de comunicare ajunseseră să reprezinte un procent neînsemnat din totalul cotizațiilor. Redactarea propriu-zisă nu-i lua multă vreme : se mulțumea îndeobște să facă o selecție a știrilor și comentariilor referitoare la marea temă a Apocalipsului, pe care un computer anume programat i le extrăgea din presa zilnică. Mesajele destinate în mod expres adepților erau rare — de regulă, ele priveau schimbarea periodică a conturilor, ori alte măsuri de prevedere. Îi rămînea astfel timp destul pentru a se îndeletnici cu investirea profitabilă a fondurilor tot mai substanțiale de care dispunea, ca și pentru viața de desfătare, ca a unui prinț oriental, derulată între pereții vilei sale.

Marea, formidabila forță a rețelei patronate din umbră de către Gabriel stătea însă în doctrină. Conturată îndeajuns spre a-i marca iremediabil pe adepți — făcîndu-i să se deosebească de restul indivizilor prin simpla ei cunoaștere —, dar suficient de ambiguă pentru a putea fi conciliată cu exigențele și credințele oricărei conștiințe, doctrina se baza pe cîteva idei simple, percutante. Teama mistică în fața prorocitului sfîrșit iminent al lumii era prefăcută într-o tonică certitudine :

celor convertiți le era promis un destin aparte, ei urmau să fie aleșii, erau chemați să alcătuiască oastea triumfătoare a Apocalipsului. Nu li se cerea în schimb decît să plătească o cotizație minimă, să citească în fiecare vineri pagina care le era destinată, să mediteze asupra semnelor prevestitoare rezumate în cuprinsul ei și, în așteptarea ordinelor, să-și pregătească uniforma (o pelerină albastră), „arma" (o ediție oarecare a Bibliei), voința de a acționa. Ordinele erau trei la număr : *„auzii glas din cer"*, ceea ce voia să însemne că oastea era completă și convertirea de noi adepți trebuia să înceteze ; *„căzu Babilonul"*, semnalul de adunare a tuturor membrilor sectei la locul stabilit ; *„și din gura lui ieșea spadă ascuțită"* — ordinul suprem, de pornire la asalt. Fanatismul era anulat prin egolatrie. Citarea Apocalipsului trimitea la bibliografia creștină, implicit la o condamnare a ordinii existente — fără însă a o pronunța în mod expres. Unica finalitate a preparativelor în vederea asaltului era aceea de a întreține tensiunea, așteptarea, de a legitima existența rețelei, de a justifica plata cotizației. Evident, ordinul ultim nu urma să fie rostit niciodată.

Vinul nu făcu decît să-i accentueze senzația de beatitudine. O chemă pe Morgana, maestra artelor vizuale, stăpîna iluziilor perfecte. Îi ceru un spectacol în premieră. Se lăsă îmbrăcat și, însoțit de huriile lui, se deplasă într-o altă încăpere, unde se instală într-un jilț.

Gîndurile îi rămîneau însă, pe mai departe, fixate asupra organizației sale : difuză, proteiformă, infiltrată în tot cuprinsul societății, ca o tumoare care își ramifică metastazele în întregul organism, ea ar fi conferit unui singur om puteri neîngrădite. Un milion ! Un milion de

adepți... Gabriel știa că ar fi fost momentul să se oprească ; n-avea decît să includă primul ordin în obișnuita pagină de vineri. Totuși, ezita. Se lăsa ademenit de viziunea acelui cancer care înlănțuia pe neobservate celulă cu celulă, țesut cu țesut, paralizînd organismul. În orice clipă, putea să renunțe la programul inițial. Pagina de comunicări i-ar fi servit drept manifest. Rețeaua deschisă, vegetîndă, putea fi metamorfozată peste noapte într-o sectă autentică, redutabilă, invincibilă. Se vedea perorînd în fața unui milion de capete înfierbîntate, extaziate, disciplinîndu-și oastea, asmuțind-o la atac. Isteria era o posibilă alternativă la paranoia sinuciderii colective — dar nu constituia·și ea, de fapt, o sinucidere ? Un fior de nebunie părea să-l încerce. Cu un simplu gest, și-ar fi putut aservi un milion de fanatici. Bineînțeles, nu dorea să repete lecțiile istoriei. Nu era îndeajuns de nebun pentru asta. Alungă vedeniile : era cazul să se oprească.

Morgana se întrecu pe sine — cufundă încăperea în penumbră și, cu o pricepere de neegalat, însufleți spațiul cu cele mai neașteptate plăsmuiri. Un peisaj paradisiac, în care vegetația subtropicală se întîlnea cu viețuitoarele multicolore ale lumii subacvatice, oferea un cadru insolit pentru feerii năstrușnice, pentru povești poznașe de iubire între satiri și naiade, pentru înfruntări amfibii între zîne și zmei, între viteji și balauri. Decorul evolua lent, accentuîndu-și nota suprarealistă, pe măsură ce subiectele își schimbau caracterul, alunecînd de sub zodia fantasticului pur și a miraculosului către aceea mai stranie a științei-ficțiune. Locul eroilor era luat de către savanți singuratici, astronauți temerari, călători prin timp, roboți omniscienți și omnipo-

tenți, iar locul ființelor supranaturale — de către stihiile naturii, civilizațiile microscopice, aștrii cugetători, monștrii de siliciu-fluor. Minute în șir, Gabriel se lăsă fermecat de spectacol. Sub platoșa arhanghelului, sub crusta atîtor sîngerări, palpita încă miezul cald, vulnerabil al unei inimi de copil. Înciudat, enervat să-și descopere astfel slăbiciunile, se răsti brutal la grațioasa regizoare, cerîndu-i să spulbere vraja aparențelor. Morgana se supuse, speriată.

Sînt un sentimental stupid, își zise pretinsul cavaler al Apocalipsului. Deși adevărul adevărat era că nu din sentimentalism se păzea să abuzeze de teribilul instrument pe care și-l făurise cu atîta migală și ingeniozitate — ci, mai degrabă, dintr-un acut simț al realității, avertizator asupra gravelor riscuri implicate într-un asemenea gest. Scăpase de griji, se ridicase din mizerie, capturase găina-cu-ouă-de-aur ; ar fi fost cea mai mare prostie să o pună în frigare, numai și numai pentru a rămîne consemnat în istorie drept singurul om care a îngurgitat friptură de găină-cu-ouă-de-aur ! Alții l-ar fi acuzat de suficiență, de lașitate, i-ar fi reproșat lipsa de ambiție. El însă prefera să rămînă un găinar onest decît să pornească pe drumul opțiunii între cianură și spînzurătoare, sub imboldul megalomaniei. Altminteri, tatăl lui s-ar fi răsucit în mormînt...

Pentru vinerea următoare, hotărî el, va insera în pagină un mesaj codificat, alcătuit din patru cuvinte : *„auzii glas din cer“*. Va trăi apoi, cît timp adepții nu-și vor fi pierdut răbdarea, din frumoasa sumă de un milion pe lună. Gabriel — căci așa îl chema — o socotea pensia lui de orfan, primită cu oarecare întîrziere. „Glasul din cer“ îi vestea numai lucruri plăcute.

4

Dezbaterile se desfășurau la o masă rotundă. Comisia de anchetă optase pentru o asemenea formulă pentru a evita, în această fază a investigațiilor, impresia că ar porni de la teze prestabilite. Era necesar ca dialogul să evolueze liber, nestingherit de vreo demarcație formală între anchetatori și anchetați. Masa era rotundă la modul propriu, pentru a înlesni afirmarea sensului ei figurat. De jur împrejur luaseră loc la nimereală membrii comisiei lui Ruben și membrii echipei lui Lucas ; orice separație între cele două grupuri fusese astfel, în mod deliberat, exclusă. În colțurile sălii erau plasate camerele de luat vederi. Gazetarii, trimișii agențiilor de presă, cei invitați oficial aveau locurile dispuse în lungul pereților.

Daniel acceptase cu plăcere propunerea lui Ruben de a fi desemnat printre membrii comisiei de anchetă. Subiectul îl interesa în cel mai înalt grad, iar perspectiva de a deveni, dintre toți ziariștii, cel mai direct informat asupra dezbaterilor era mai mult decît atrăgătoare. Alegerea — o elogioasă confirmare a prestigiului său de comentator al vieții științifice — îi adusese felicitări din partea redactorului-șef. Ca și ceilalți membri ai comisiei, cercetase cu atenție piesele dosarului pe care participanții îl primiseră încă în ajun : un raport detaliat asupra experimentului desfășurat la acceleratorul *Albert Einstein,* o copie a autorizației eliberate de către subcomisia senatorială, o declarație semnată de „cei patru", o statistică a tuturor incidentelor paratemporale semnalate, descrierea celor trei tipuri de noduri spațio-temporale, dispunerea lor în rețea, o listă apreciativă a pagubelor și o evaluare a numărului persoanelor dispă-

rute, un raport preliminar asupra posibilității existenței unei legături între experiment și incidente. În esență, dezbaterea urma să se pronunțe tocmai în privința acestui ultim aspect.

Raportul preliminar — întocmit sub directa supraveghere a unuia dintre membrii comisiei, eminentul matematician și fizician englez Tobias — se ferea să formuleze o concluzie categorică. Pornind de la faptele cunoscute, el dezvolta o analiză a cărei rigurozitate ar fi fost foarte greu de contrazis și din care reieșea similitudinea de natură a fenomenelor localizate în nodurile spațio-temporale. Numărul mare al incidentelor, cercetarea sistematică efectuată în cîteva cazuri, studiul teoretic al sistemului puneau, toate la un loc, mai presus de orice îndoială autenticitatea faptelor. Preluîndu-se apoi din raportul asupra experimentului numai elementele acceptate în declarația celor patru, se demonstra că acestea erau suficiente pentru a fundamenta ipoteza că — în urma reacțiilor provocate de încercarea de a elibera quarkul — la acceleratorul *Albert Einstein* ar fi luat naștere o singularitate. Se arăta în continuare că valorile impuse pentru parametri în ecuațiile supergravitației printr-o asemenea ipoteză ar fi putut duce în final la o explicație comună pentru generarea singularității de la accelerator și a rețelei de noduri ale liniilor de univers. După opinia autorilor raportului preliminar, posibilitatea astfel ilustrată nu trebuia considerată o dovadă certă a unei relații cauzale efective : numai urmărind în continuare evoluția rețelei de noduri se putea stabili în ce măsură calculul matematic corespunde realității. Conform predicției teoretice, rețeaua urma să atingă o configurație maximală și apoi să involueze pînă la destrămarea completă, marcată prin dispariția singularității de la accelerator. Termenul final nu putea

fi determinat, dar durata fenomenului avea o valoare finită. Pe de altă parte, însă, studiul proprietăților rețelei — absolut necesar, din punct de vedere practic — era posibil chiar dacă erau ignorate cauzele apariției.

— Ne-am adunat aici, rosti Ruben cu voce solemnă, pentru a încerca să aducem lumină într-o controversă de maximă însemnătate.

Cuvintele sale fură întîmpinate cu obișnuita salvă de fulgere electronice a fotoreporterilor. Imperturbabil, șeful comisiei continuă :

— Asupra comunității oamenilor de știință apasă povara unei răspunderi uriașe, de o gravitate fără precedent. Cunoașteți bilanțul dramatic al pagubelor materiale și al vieților smulse fără speranță prezentului. În pofida măsurilor de identificare și pază, aflate în curs de generalizare în tot mai multe țări, proporțiile catastrofei continuă să crească. Desigur, istoria omenirii a înregistrat cataclisme mult mai violente — cutremure, inundații, erupții vulcanice — a cunoscut epidemii cumplite, războaie pustiitoare. Acestea au fost însă manifestări ale furiei forțelor stihinice ale naturii neînsufletite, ori ale fetei întunecate a naturii umane. Cunoașterea, pasiunea cea mai nobilă a omului, n-a fost niciodată implicată nemijlocit în distrugere — evident, abstracție făcînd de accidentele relativ mărunte — căci, orice s-ar spune, decizia de a declanșa exploziile de la Hiroșima și Nagasaki a fost luată de politicieni și nu de oamenii de știință. De data aceasta, însă, chiar dacă un verdict definitiv nu poate fi formulat, acuzația la adresa savanților nu poate fi totuși respinsă. Gravitatea ei nu ne îngăduie să așteptăm clarificări care se pot dovedi îndelungate. Mai mult, cred că și o legătură virtuală, posibilă doar, ar trebui să ne preocupe în cazul de față la fel de acut ca una efectivă. Iată de ce consider că prima

întrebare la care avem de dat un răspuns limpede nu este dacă experimentul a declanșat sau nu incidentele paratemporale, ci dacă este sau nu posibil ca el să le fi declanșat.

Raportul preliminar pare destul de convingător în această privință, își zise Daniel, ușor contrariat de accentele retorice ale șefului comisiei. Cunoscînd mai îndeaproape lumea presei și știind cu cîtă abilitate fac unii confrați din alb negru, cît de ușor se ajunge la relatări potrivnice exploatîndu-se și cele mai mici ambiguități ale unei declarații, el nu împărtășea întru totul ideile tactice ale lui Ruben. Răspunzînd oarecum acelorași îndoieli, Lucas ținu să intervină :

— Doresc să subliniez pentru toți cei prezenți — și făcu un gest larg cu mîna, ca pentru a accentua faptul că se adresa în primul rînd ziariștilor — că experimentul nostru s-a desfășurat în conformitate cu programul aprobat de guvern, că efectuarea lui nu contravenea în nici un fel legislației naționale, acordurilor și convențiilor internaționale. El a fost perfect legal.

— Dar cine o contestă ? exclamă Tobias. Și apoi, nu aceasta e problema...

— E bine, totuși, să se precizeze, încuviință italianul Norman, expertul jurist al comisiei, cu atît mai mult cu cît din dosarul nostru nu reieșea limpede legalitatea experimentului. Ne întoarcem astfel la străvechea relație dintre răspunderea juridică și răspunderea morală. Perfect adevărat. Dar nu-i mai puțin adevărat că sub această aparență se poate ascunde un viciu de formă al legislației, cum se întîmplă atunci cînd precedentele lipsesc. Nu însă și un viciu de fond, căci legea prevede răspunderea faptelor săvîrșite fie prin neglijență, fie prin imprudență. Totuși, aici nu sîntem în instanță ; să lăsăm, așadar, deoparte aspectele juridice și, luînd

notă de precizările domnului Lucas, să îl rugăm să ne împărtășească opinia dumnealui asupra ideilor raportului preliminar.

— Nu am nimic să-i reproșez. Eu însumi am declarat cîndva unui ziarist prezent chiar la această masă că posibilitatea unei legături între experiment și noduri există. Dealtfel, am tot respectul pentru competența maestrului Tobias.

Cel numit zîmbi afabil. Celălalt, invocat doar, dar al cărui nume nu fusese pomenit, Daniel adică, se mulțumi să remarce pentru sine buna memorie a experimentatorului-șef.

— Dar ceilalți membri ai echipei ce părere au ?

Întrebarea fusese pusă de filozoful Idomeneus, cel de-al cincilea membru al comisiei de anchetă. Giovanni se bîlbîi :

— E-eu sînt... sînt de aceeași părere.

— Iată-mă într-o dilemă, glumi Mark. Nu știu dacă e mai bine să susțin că împărtășesc opinia lui Lucas, sau pe cea a lui Giovanni. Am să aleg o cale cu totul originală : mă declar de acord cu concluziile raportului preliminar. Mai ales că, plin de eleganță, el se încheie înainte de a le exprima...

Matthaus nu socoti necesar să-și formuleze punctul de vedere — doar coincidea cu acela al colegilor săi. La drept vorbind, tocmai lui îi aparținea ideea unei posibile relații cauzale între „vînarea" quarkului și perturbarea liniilor de univers. Dezvoltarea matematică inclusă de Tobias în raport fusese întrezărită de către Matthaus chiar în ziua întoarcerii de la accelerator ; și nu îi avertizase el pe ceilalți asupra riscurilor încă înaintea declanșării experimentului ? Nu prea vedea utilitatea întregului bîlci și, dacă acceptase — la insistențele lui Lucas — să fie prezent la masa rotundă, nu

înțelegea să intervină în dezbatere decît în caz că ar fi fost absolut necesar.

— Cu alte cuvinte, conchise Idomeneus, putem conveni asupra corectitudinii raportului preliminar.

— E un punct cîștigat, zise Ruben. Dar cu aceasta ne aflăm în fața unei noi întrebări : nu cumva posibilele consecințe ale experimentului erau previzibile ?

În rîndurile gazetarilor se stîrni agitație. Cei mai mulți dintre ei sesizaseră semnificația decisivă a aspectului abordat. Cîteva clipe nimeni nu se hotărî să vorbească. În cele din urmă, Tobias se simți dator să nuanțeze :

— Eu cred că, formulată așa, întrebarea este mult prea tranșantă. Se zice că, după război, mulți eroi se arată — și n-aș vrea ca noi să adoptăm o asemenea atitudine. În mod cert, calculele matematice pe care le-am inclus în raport au devenit posibile abia după cunoașterea efectelor experimentului. În fizica de astăzi intercondiționările dintre teorie și experiment sînt atît de adînci, încît uneori un singur rezultat experimental poate răsturna un întreg eșafodaj teoretic. Cred că cunosc destul de bine stadiul actual al dezvoltării fizicii pentru a afirma că nimeni n-ar fi putut prevedea înainte de experiment care vor fi urmările lui concrete. În această privință nu încape nici o îndoială. În cel mai bun caz, un fizician înzestrat cu mult fler și cu o intuiție matematică ieșită din comun ar fi reușit poate să întrezărească un risc, fără însă a ști să-i precizeze natura.

Lucas se vedea pus în încurcătură : a recunoaște acum că Matthaus le atrăsese atenția asupra caracterului riscant al experimentului îi părea inacceptabil. Ar fi însemnat să admită că își depășise competența, întrucît ar fi fost de datoria lui, ca șef al colectivului, să in-

formeze subcomisia senatorială și să-i lase ei căderea de a decide dacă riscul putea fi sau nu asumat. În împrejurările date, îi venea foarte greu să-și justifice hotărîrea de a trece sub tăcere avertismentul lui Mat. Dacă nu s-ar fi întîmplat nimic grav, actul lui de indisciplină, un gest mărunt, ar fi rămas neobservat. Dar primejdia s-a dovedit reală ! Pentru un om familiarizat cu relațiile dintre cercetători și senat, decizia sa ar fi fost de înțeles : membrii subcomisiei senatoriale erau departe de a dispune de cunoștințele necesare pentru a putea judeca în mod competent gravitatea unui risc pe care nici chiar cel ce îl sesizase nu reușea să-l formuleze în termeni expliciți. Soarta experimentului ar fi depins în cele din urmă de cine știe ce factori ai conjuncturii politice, iar Lucas socotise că, pe bună dreptate, el și colegii săi erau mai îndreptățiți să ia o hotărîre. Dealtfel, Matthaus nu insistase, și șeful echipei era convins că putea conta pe discreția lui. Pe de altă parte, însă, evitînd să-și recunoască deschis greșeala, nu făcea decît să proiecteze umbra răspunderii asupra întregului colectiv. În mod neașteptat, Idomeneus îi veni în ajutor :

— Dacă înțeleg bine, situația era de așa natură încît chiar dacă un anume risc ar fi fost semnalat, el n-ar fi fost luat în considerare cu toată seriozitatea. Lumea științei este și ea, să nu uităm, alcătuită din oameni : și aici se înfruntă ambiții, se ciocnesc interese, se dă o luptă pentru supremație. Experimentul viza prioritatea într-o descoperire fundamentală și mă îndoiesc că există măcar un singur savant care ar sta mult în cumpănă într-o asemenea împrejurare, sau care ar renunța la pasul decisiv în fața unor temeri cu totul vagi. Mai ales cînd și alții se află pe același drum și e limpede că cineva tot va face pasul...

— N-aş vrea să dau impresia că încerc să disculp echipa noastră, se grăbi Lucas să preia sugestia filozofului, dar e bine să se ştie că cel puţin trei alte centre de cercetări se aflau într-o fază foarte avansată cu pregătirea unor experimente similare. Două mari acceleratoare sînt construite anume în acest scop.

— Nu avem dreptul să facem presupuneri, ripostă Ruben.

— Dar nici să facem abstracţie de ele ! Să nu repetăm chiar noi eroarea pe care o reproşăm altora ! exclamă Tobias. Eu cred că Idomeneus are dreptate. Ar fi stupid să ne limităm la a căuta un ţap ispăşitor atunci cînd responsabilitatea se răsfrînge în mod evident asupra întregii colectivităţi a oamenilor de ştiinţă. Mai bine să incriminăm spiritul concurenţial care în atîtea rînduri pune în umbră pasiunea autentică pentru aflarea adevărului.

Ne aflăm pe calea cea bună, îşi spuse Daniel. După opinia lui, ar fi fost timpul ca întreaga omenire, şi nu numai lumea savanţilor, să devină conştientă de răspunderea copleşitoare implicată în progresul fără limite al cunoaşterii ştiinţifice. În faţa acestui imperativ, consecinţele experimentului de la *Albert Einstein* serveau drept semnal de alarmă, iar dezbaterea iniţiată venea în ceasul al doisprezecelea. Pentru o fracţiune de secundă, cuvintele „ceasul al doisprezecelea“ îi evocară bătăile fantomaticei pendule din casa părintească ; alungă din minte începutul de gînd şi reveni la ideea trezirii conştiinţelor. El cunoştea intenţia lui Ruben de a transforma ancheta într-un amplu proces al ştiinţei şi socotea utilă o asemenea întreprindere doar în măsura în care ea n-ar fi degenerat într-o negare globală, retrogradă a sensurilor cunoaşterii. Luciditatea, cerinţa de accentuare

a spiritului etic nu trebuiau confundate cu o dezavuare a lungului drum al umanității spre lumină.

La drept vorbind, sesizarea dimensiunii etice a științei avea o istorie respectabilă. Legenda ucenicului vrăjitor, legenda lui Faust, cugetările avînd drept laitmotiv „știința fără conștiință" au precedat revoluția științifică ; geniul rău, savantul malefic ilustrează de mai bine de un secol una dintre temele fundamentale ale literaturii științifico-fantastice. Pare semnificativ, își continuă Daniel monologul interior, că cel mai prestigios premiu științific a fost întemeiat de către inventatorul dinamitei — desigur, în semn de căință — sau că Einstein, autorul scrisorii care a declanșat pregătirile pentru fabricarea primei bombe atomice, s-a numărat mai apoi printre semnatarii apelului solemn privind interzicerea armelor nucleare. Totuși, în acei ani de la mijlocul veacului mai exista credința, adînc înrădăcinată, într-o știință aflată deasupra noțiunilor de rău și de bine, o știință pură, „pasteurizată", ale cărei eventuale efecte nocive decurgeau exclusiv din modul de întrebuințare a rezultatelor, adică din decizii administrative, întrecînd competența savanților și mai întotdeauna inaccesibile mijloacelor de influențare ale acestora. Singura lor posibilitate de a acționa pentru a preveni orice riscuri părea să fie refuzul de a continua investigațiile ; atitudine hazardată, întrucît era sortită fie ineficienței (cît timp se limita la cazuri individuale, izolate — adevărate sinucideri profesionale), fie să amenințe însuși mecanismul progresului bazat pe dezvoltarea neîntreruptă a științei și tehnologiei (dacă tindea spre generalizare). Moratoriul benevol din anii '70 al geneticienilor n-a făcut decît să infirme această soluție. El a avut însă darul să marcheze începutul sensibilizării opiniei publice la dilemele morale ale savanților.

Ştia că Ruben aştepta de la el o intervenţie decisivă, care să împingă dezbaterea pe făgaşul plănuit; îi era limpede motivul pentru care, ca reprezentant al presei, fusese inclus în comisie: preşedintele trebuia să păstreze aparenţa deplinei obiectivităţi, de arbitru imparţial. O asemenea poziţie îl împiedica să facă propuneri care ar fi părut că ţintesc, prin lărgirea cercetărilor, la scoaterea de fapt de sub acuzare a echipei experimentatorilor. Un gazetar era însă, prin însăşi profesia sa, investit cu girul de reprezentant al opiniei publice, cuvintele lui nu puteau fi suspectate. Dacă ar fi fost să vorbească, era momentul cel mai nimerit acum, după ce disculparea lui Lucas şi a colegilor săi fusese rostită, în consens, de către doi dintre membrii de altă cetăţenie ai comisiei, astfel încît era evident că nu se urmăreşte protejarea unor interese naţionale. Acum ar fi trebuit să spună frazele pregătite — şi totuşi ezita.

N-ar fi putut zice că proiectul lui Ruben nu-l atrăgea. Era chiar fascinat de viziunea unei anchete care se ambiţiona să pună faţă în faţă marile personalităţi ale tuturor timpurilor. Şeful comisiei avea darul extrapolărilor, al perspectivelor grandioase, al ideilor monumentale. Fără îndoială, dacă mijloacele se vor dovedi pe măsura scopului, spectacolul va fi formidabil, va stîrni o reacţie fără precedent. Dar va mai putea fi apoi stăpînită o asemenea dezlănţuire de forţe? Direcţia va putea fi oare menţinută sub control, sau va deveni o simplă rezultantă de impulsuri întîmplătoare? Ezitarea lui Daniel tocmai de aici venea, din absenţa unor garanţii convingătoare asupra capacităţii iniţiatorilor de a păstra orientarea pînă la capăt. Căci marea dificultate nu consta, în cele din urmă, în a întoarce spiritul critic către raţiunea care l-a zămislit, ci în a împiedica transformarea acestui necesar examen într-un prilej de răbufnire

grosolană, fără leac poate, a iraționalismului. A pune rosturile științei la îndoială, dar a preveni prăbușirea în misticism agnostic — iată dificultatea cea mare!

— Domnilor, aș avea și eu ceva de spus.

Se hotărîse.

— Aș spune pe scurt că adevărata noastră misiune ar fi să lămurim cum a fost cu putință ca un experiment științific să implice în asemenea măsură destinul planetei și ce anume avem de făcut pentru a schimba cursul de pînă acum al activității de cercetare, îndreptat parcă dinadins spre înfruntarea unor riscuri din ce în ce mai mari. O astfel de sarcină n-ar fi prea mult servită dacă vom limita investigația la cazul dat; dimpotrivă, ea cere extinderea dezbaterilor la întregul orizont al științei — și, cînd spun orizont, am în vedere o cuprindere panoramică atît în spațiu, cît și în timp.

Frazele fuseseră rostite.

5

Desculț, în slip, cu o pătură sub brațul stîng și cu nelipsita lui sacoșă atîrnînd, doldora de mîncare, în mîna dreaptă, Quintus privea nemișcat către vestiarul femeilor, de unde trebuia să apară, dintr-o clipă într-alta, Sara. Cel puțin așa socotea el, încă neînvățat cu gîndul că unei fete îi ia mai multă vreme decît unui băiat ca să se pregătească pentru a se înfățișa în public, fie și în costum de baie, și fără a ține seama de graba neobișnuită cu care el însuși se dezechipase. Ceva se petrecea cu metronomul ritmurilor sale vitale — observase pînă și el! Deși știa foarte bine cîte minute face de

acasă pînă în centru, deşi avea timp suficient pînă la ora stabilită, străbătuse aproape în fugă străzile spre locul de întîlnire, aşa încît a ajuns cu un sfert de oră mai devreme. S-a tot sucit prin faţa vitrinelor, consultîndu-şi ceasul din minut în minut, s-a asigurat de mai multe ori că pusese în sacoşă tot ceea ce pregătise, dar timpul trecea, oricum, al naibii de încet! A descoperit apoi pe proprie piele ce înseamnă să ai emoţii; îi dădea tîrcoale presentimentul tulbure — şi, din fericire, mincinos — că Sara o să întîrzie, ba că nu va veni deloc, că uitase pur şi simplu de întîlnire. Se liniştea singur, mirat să se surprindă atît de prăpăstios, pentru ca în secunda următoare să-şi spună că totul fusese din partea ei o farsă, plănuită prin cine ştie ce conjuraţie cu afurisiţii lui colegi, pe care se şi aştepta să-i vadă dînd buzna cu rînjetele lor batjocoritoare, ori ivindu-se cîte unul, ca din întîmplare, şi întrebîndu-l cu prefăcută candoare cu ce se îndeletnicea în acel loc; sau că era maniera ei obişnuită de a-i ridiculiza pe băieţi — şi regreta atunci că se abătuse de la buna lui deprindere de a evita să aibă de-a face cu fetele. Constata apoi că mai erau destule minute pînă la ceasul convenit şi se ruşina pentru învinuirile nedrepte cu care o potopise în gînd. Exact la ora zece Sara s-a apropiat cu paşi sprinteni, din direcţia opusă celei pe care el o ţinea sub supraveghere şi, oprindu-se în spatele lui, i-a astupat copilăreşte ochii cu palmele. Au izbucnit amîndoi în rîs, iar Quintus şi-a stăpînit cu greu pornirea de a o ridica în braţe, acolo, în mijlocul străzii, şi de a o arunca în aer ca pe un pui de pasăre care învaţă să zboare. Era convins că ea ar fi plutit ca un înger, aşa cum plana el în visele copilăriei — dar o asemenea minune trebuia să rămînă taina lor.

Sara întîrzia să apară în ușa vestiarului ; însă acum, mîntuit de emoții, el o aștepta cu sufletul inundat de o calmă bucurie. În minte îi răsări chipul surîzător al femeii încărunțite parcă înainte de vreme care îi adusese cu automobilul — conveniseră să facă autostopul — pînă nu departe de țărm și care, deși tăcuse aproape tot timpul, avea aerul că participă la sărbătoarea lor secretă. Oare li se citea pe fețe reciproca încîntare, sau în privirile învăluitoare pe care le schimbau ? Le adresase la coborîre o urare ciudată — *nimic* să nu-i despartă — accentuase cuvîntul nimic, pronunțîndu-l aproape în șoaptă, ca într-o formulă mistică. Și pentru că ei o priviseră descumpăniți, sau tocmai pentru a spori misterul, ea le făcu înainte de a porni mai departe un semn cu mîna întoarsă spre cer — ori fusese poate un simplu salut ? Quintus lăsă pentru altă dată tălmăcirea sibilinicului mesaj, căci făptura elevei sale binevole se arătase în sfîrșit : călca temător cu tălpile goale, neînvățate cu mersul descult, iar trupul zvelt, drept dar mlădios, se unduia abia vizibil la fiecare pas. Era perfecțiunea însăși, cel puțin așa își spuse el privind-o, și n-ar fi știut să explice de ce anume, n-ar fi putut găsi părților, ori proporțiilor, ori detaliilor atributele potrivite, descrierea necesară, din care armonia fără pereche a întregului să rezulte firesc. Nu se știa timid și, iată, stătea fără glas, paralizat, neaflînd ce ar fi trebuit să facă, neîndrăznind să spulbere vraja acelei clipe. Soarta îi hărăzise o nevisată favoare, privilegiul unic de a împărți, fie și pentru cîteva ceasuri, aerul, apa, iarba, lumina, hrana cu această ființă descinsă parcă din mitologie.

— Ce-ai rămas ca la fotograf ? întrebă Sara pe un ton poznaș, încîntată de ceea ce citea în ochii lui. Îți plac ?

— Nici-nu-bănuiești-cît-de-mult-îmi-placi ! exclamă el dintr-o suflare, brusc redat vioiciunii de spirit.

— Sînt frumoasă ?

— Ești cea mai frumoasă !

— Și atît de alburie... Hai repede să ne găsim un loc la soare, zise ea și, smulgîndu-i pătura de sub braț, porni în căutarea rîvnitului petic de gazon.

O urmă supus ; nu avu nimic de obiectat nici atunci cînd ea se răzgîndi pentru a treia oară, iar cînd, în cele din urmă, optă pentru o pajiște ușor înclinată spre apă, nu departe de malul lacului, el o ajută să întindă pătura, așeză alături sacoșa și, după exemplul ei, se prăvăli cu burta la soare. Rămaseră nemișcați minute în șir, toropiți sub razele astrului care urca spre amiază. Își aruncau din cînd în cînd, pe furiș, printre pleoapele întredeschise, priviri curioase, iscoditoare. Erau atît de aproape unul de celălalt ! Brațele lor, abandonate de-a lungul trupurilor, mai că se atingeau : ar fi fost de ajuns o răsucire ușoară a palmei, ori o deplasare a cotului, și și-ar fi simțit reciproc pielea dogorind. Trăiau o stare euforică, despărțiți de restul lumii prin perdeaua unor sentimente nemaiîncercate, ca și cum ar fi fost singuri în ștrandul nu tocmai pustiu, numai ei doi sub bolta străluminată. Nu băgau în seamă privirea admirativă, ocrotitoare, ori geloasă a celor ce treceau prin preajmă, n-auzeau decît foșnetul insectelor și țipătul păsărilor acvatice.

Pe pătură se rostogoli mingea uriașă și ușoară, de plastic, a unui copil ; Quintus se ridică în capul oaselor și, cu o mișcare scurtă a labei piciorului, o expedie în direcția proprietarului ei.

— Nu crezi c-ar fi cazul să începem prima lecție ? se interesă Sara.

— Ții cu tot dinadinsul ? Și unde-i declarația prin care îți asumi toate riscurile ?

— Nu-mi faci mai întîi o expunere teoretică ?

El rîse, amuzat :

— Te-am prevenit că metoda mea este dură... teoria e absolut inutilă.

— Cum adică, mimă ea spaima, vrei să spui că o să intrăm de-a dreptul în apă ?

— Mă tem că da. Ca să fiu mai exact, vei intra de-a dreptul în apă...

— Eu singură ? Poate în bazinul pentru începători...

— Ai vrea tu !

— Dar în lac e apă adîncă ! protestă fata.

— Te mai poți răzgîndi. Cred că ți-am mai spus-o o dată.

— Și dacă mă înec ?

— Există, evident, unele riscuri...

Se ridicaseră și se apropiau de mal. Mai multe limbi înguste de beton înaintau paralel în lac, la intervale de opt-zece metri ; Quintus coborî la întîmplare și merse pînă la capătul uneia dintre ele.

— Iată, zise el arătîndu-i fetei capătul debarcaderului alăturat, te arunci în apă și încerci să ajungi pînă acolo. Eu rămîn aici și, dacă nu te descurci, sar după tine.

Sara stătu cîteva clipe în cumpănă, apoi, fără nici un cuvînt, se azvîrli înainte, dreaptă, cu brațele date în lături. Apa plescăi împroșcînd jerbe de stropi. Nu-i rău pentru început, își spuse el, surprins de curajul elevei ; căci se așteptase ca ea să se codească, să ceară explicații, sau chiar o amînare. O pîndea să apară după două-trei secunde la suprafață, agitîndu-se speriată, tușind și dînd dezordonat din mîini. Suprafața cu care corpul ei izbise masa fluidă fusese destul de mare ca să-i frîneze căderea, astfel încît scufundarea nu putea să dureze mai mult ;

forța ascensională a apei trebuia să o scoată numaidecît la aer. Totuși, după socoteala lui trecură vreo zece secunde fără ca ea să-și facă reapariția. Fața încă agitată a lacului nu-i îngăduia să deslușească ce se petrecea în adînc ; să se fi agățat de corpul unui alt înotător era exclus, întrucît alesese un loc liniștit, fără amatori de scaldă prin preajmă — dar atunci ce să se fi întîmplat ? S-a lovit cumva de un obiect scufundat și a înghițit prea multă apă ? Și-a pierdut oare într-atît cumpătul încît, vîslind înspăimîntată cu brațele, nu făcea decît să anihileze tendința lichidului de a o împinge în sus ? Nu mai era nici o clipă de pierdut ! Sări în apă și, înotînd vijelios începu să o caute. Lentilele speciale de contact îi îngăduiau să vadă cu destulă claritate, în limitele impuse de transparența mediului : de jur împrejur, pe o distanță de cîțiva metri, nu se zărea nimic. Se scufundă mai mult, pînă aproape de fundul lacului — zadarnic ! Ieși să respire și reluă operația, însă fără mai mult succes decît prima dată. Dezorientat, speriat, se ridică din nou la suprafață. Nu voia să admită că s-ar fi petrecut o nenorocire ; și cînd tocmai se pregătea să se scufunde pentru a treia oară, se auzi strigat. La vreo douăzeci de metri, în larg, Sara îi făcea semne insistente, cu amîndouă brațele înălțate deasupra capului.

Așadar, fusese tras pe sfoară ! Nu numai că diavolița aceea pentru soarta căreia trăsese o spaimă cumplită știa să înoate, dar era chiar o maestră de vreme ce reușise să străbată o asemenea distanță pe sub apă, și încă după un plonjon cu totul nepotrivit, menit desigur să evite orice bănuială din partea lui și să păstreze astfel neștirbită surpriza ! Quintus izbucni în rîs. Deși fusese păcălit ca niciodată pînă atunci — iar ziua de întîi aprilie trecuse demult — pricepu nu numai că ar fi fost o prostie să se supere, ci și că avea toate motivele să se bucure

din toată inima : căci dacă ea știa să înoate era evident că „lecția" pe care i-o ceruse a fost un simplu pretext, că ceea ce o interesa cu adevărat era prezența lui, prilejul de a fi împreună. Iar ea nu pregetase să-i dezvăluie acest lucru, și încă într-un mod ingenios, năstrușnic...

Se năpusti în direcția ei, făcînd apa să dea în clocot și în spume, hotărît parcă să doboare toate recordurile lumii într-un singur sprint. Fata chicoti și, pusă în continuare pe șotii, se făcu iarăși nevăzută. Era convinsă că într-o competiție cinstită, cu tot handicapul, n-avea nici o șansă să-i scape. Așa, el trebuia să meargă pe ghicite, iar avantajul forței, al vitezei, al rezistenței se reducea considerabil. Un joc plin de fantezie se țesu între ei, un balet subacvatic sui-generis, cu meandre și șerpuiri neprevăzute, cu mișcări înșelătoare și sărituri în gol. Dar distanța se micșora și așa, iar cînd aceasta coborî sub limita vizibilității Sara își căută ultimul refugiu într-o goană impetuoasă. Așa cum era de așteptat, lui nu-i trebuiră prea multe secunde ca s-o ajungă. Rîdeau amîndoi, gîfîiau, inimile suprasolicitate le băteau nebunește.

— Vreau să-ți expun cîteva noțiuni teoretice, zise el.

— Nu, protestă ea, m-am răzgîndit...

— Elementul de bază — scufundarea mincinosului...

— Țip ! Oameni buni, vrea să mă înece !

— Îl lași întîi să tragă aer în piept, continuă Quintus imperturbabil, îl înhați de gît...

— Ajuto-o-r !

— Și-l bagi cu capul sub apă.

— Chiar te lasă inima să-mi faci una ca asta ?

— E un fleac pe lîngă ce mi-ai făcut tu mie...

— Răzbunarea...

— Iar acum exemplificarea : hai, trage aer în piept !

Ea se zbătu, îl împroşcă, dar degeaba ; simţindu-se apăsată în jos de braţele lui vînjoase, schimbă fulgerător tactica şi, atîrnîndu-i-se de gît, îl trase şi pe el la fund. Ieşiră apoi fornăind, scoţînd apă pe nări şi pe gură. Abia atunci priviră în jur : prinşi de hîrjoana lor, traversaseră lacul şi se aflau foarte aproape de celălalt mal.

— Ieşim să ne odihnim ?

— Cum vrei tu, încuviinţă băiatul.

Curînd atinseră fundul ; ţinîndu-se de mînă, înaintară cu precauţie prin mîlul gros şi urcară pe ţărm. Printre copacii rari ai unei păduri bătrîne căutară un loc însorit, căci de atîta stat în apă ei i se făcuse frig. Găsiră un luminiş cu iarbă mătăsoasă, întors în bătaia soarelui.

— Ştii că încă ne mai ţinem de mînă ? constată el uimit, cu voce înceată.

În apă, într-un mediu care îi era familiar, întreaga lui sfială se topise ca prin farmec ; simţea palma catifelată, degetele fragile ale fetei, încredinţate lui cu senină supunere. Ea s-ar fi ghemuit ca o pasăre speriată în pumnul lui fierbinte, croit parcă anume să o ferească de orice primejdie. Un tremur care era mai degrabă al nervilor decît al pielii se transmitea de la unul la celălalt, amplificîndu-se la fiecare traversare a punţii. Tulburaţi, cuprinşi de ireprimabilul frison, nu cutezară să se privească în ochi.

— Să alergăm, propuse Sara. Să ne încălzim.

— Să alergăm.

Fugiră în jurul luminişului, printre trunchiuri deformate de vîrstă, fără să-şi desprindă mîinile. Era o fugă nostimă, căci ea călca cu teamă, mai mult pe vîrfuri, ferindu-şi tălpile delicate pe care iarba le curăţase de mîl, pe cînd el înainta cu paşi mari, săltaţi, de cocostîrc.

— Uf ! Am obosit...

— Ţi-e mai cald ?

— Mi-e bine.

Degetele li se descleştară. Se lungiră amîndoi în iarba înaltă, savurînd fierbinţeala soarelui.

— Priveşte cerul, numai cerul, îl îndemnă ea. Fă abstracţie de coroanele arborilor care îţi tivesc cîmpul vizual. Încearcă să te concentrezi exclusiv asupra cerului... Reuşeşti ?

— Mă străduiesc.

— Nu-i nici un nor. N-ai nici un reper. Pînă la ce distanţă crezi că străbate privirea noastră ? Îţi poţi face o idee ?

— Nu.

— Nu observi nimic deosebit ? Nimic neobişnuit ?

Se lăsă furat de sugestiile ei. Într-adevăr, senzaţia era stranie : la un moment dat îşi pierdu noţiunea de sus şi de jos, se simţi cuprins de un fel de beţie, de parcă ar fi plutit într-un ocean de lumină.

— Nu ţi-e teamă că te vei prăbuşi în această genune azurie ?

Quintus se răsuci într-un cot şi o privi. Ochii li se întîlniră şi o beţie întru totul asemănătoare îi încercă.

— Sara...

Îi rostise numele în şoaptă. Ar fi vrut să aibă tot harul poeţilor lumii, ca numele ei să sune a stih. Ar fi vrut să aibă toată înţelepciunea filozofilor, ca să îi poată spune în cuvinte cît preţuia clipa aceea, începutul începuturilor.

Nu mă lăsa atît să aştept, îl rugă ea în gînd ; şi totuşi, ce dulce aşteptare ! Oare vorbele sînt cele care ne aduc fericire, sau această potrivire a lor, dureroasă şi mîgîietoare, cu ceea ce dorim ?

— Ai să mă crezi ?...

Sigur că am să te cred, îi veni ei să strige. De ce ți-e teamă ? Vrei poate să închid pleoapele ?

— Nu, nu închide ochii, te rog...

De fapt, nu-i era teamă. Își imaginase întotdeauna că în asemenea momente e nevoie de curaj. Curajul de a înfrunta adevărul. Curajul de a pronunța cuvinte care unei urechi străine i-ar părea calpe, răsuflate. Curajul de a risca să te descoperi singur și ridicol. Iată însă că se înșelase : era atît de sigur că ea îi împărtășea gîndurile și sentimentele, că fuseseră atinși amîndoi de aceeași binecuvîntată maladie ! Nu-i era teamă — și totuși, numai la gîndul că va da glas acelor doruri nelămurite care îi răscoliseră sufletul, se simțea înfiorat.

— Să știi că n-am glumit cînd ți-am spus că ești frumoasă.

— Mai spune-mi !

— Ești frumoasă !

— Încă !

— Am văzut prea puține lucruri frumoase ca să găsesc cu ce să compar frumusețea ta. Nici nu mi-am închipuit că e cu putință ca o făptură terestră să fie atît de frumoasă...

— Nici eu n-am știut pînă acum. Bănuiam, dar nu eram sigură. Mi-era teamă că tu nici n-ai să observi...

— Am fost orb. Dar m-am lecuit la timp.

— Aveam atîta nevoie de ochii tăi, de mărturia lor ! Se zice că te vezi cu adevărat doar cu ochii celuilalt.

— Tu cum mă vezi ?

— Întocmai cum mi-am visat de cînd mă știu. Ești așa cum mi-am dorit.

El se lăsă din nou pe spate și închise ochii. O liniște necunoscută îi potolise bătăile inimii, iar căldura binefăcătoare a soarelui i se răspîndea prin încheieturi. Nu se mai gîndea la nimic, sau avea măcar impresia că nu

se gîndește la nimic. Se simțea una cu pămîntul, cu iarba, cu aerul pe care îl respira, zidit într-o veșnicie de vorbele ei. N-ar fi putut preciza dacă trecuseră ceasuri sau doar cîteva secunde ; o atingere fierbinte și ușoară îl făcu să tresară — buzele Sarei îi căutaseră gura. O fracțiune infimă de timp. Deschise pleoapele : fata alerga spre lac.

— Mi-e foame ! îi strigă ea, în timp ce intra în apă.

Quintus se ridică și porni agale în urma ei. Trecu și el prin mîl și, cînd apa se adînci îndeajuns, plonjă. O lăsase să se depărteze și păstră distanța aproape pe tot parcursul traversării. Înota calm, cu mișcări ample, rare, de parcă ar fi avut de gînd să facă așa înconjurul lumii. Apoi, cînd mai erau doar cîteva zeci de metri pînă la mal, izbucni într-un iureș năpraznic, ca un monstru cu zbaturi, și în cîteva clipe o ajunse. O întrecu, se opri și se întoarse cu fața spre ea. Sara se apropie.

— Sînt îndrăgostit de tine pînă în vîrful urechilor !

— Sînt îndrăgostită de tine pînă în vîrful unghiilor !

Din punctul de vedere al teoriei matematice, se produsese încă o catastrofă.

6

Socrate ? Era oare bine să înceapă tocmai cu Socrate ? E adevărat, expertul lor în civilizație elină, Chris, se declarase de acord cu această idee ; totuși, Daniel se întreba dacă fuseseră cîntărite îndeajuns toate argumentele. Desigur, printre cei doisprezece înțelepți ai unui juriu reprezentativ pentru întreaga istorie, Socrate merita cu prisosință să figureze, mai mult poate chiar decît Platon

sau Aristotel. Căci nici discipolul său şi nici discipolul discipolului său n-ar fi atins probabil acea măreţie de gîndire unică în istorie dacă el n-ar fi avut îndrăzneala nemaipomenită de a topi zgura pietrificată a prejudecăţilor şi dogmelor în vîlvătaia spiritului critic, deschizînd — cu îndoiala lui ironică, iscoditoare de sine — drum liber metalului incandescent al filosofiei. Dispreţuind litera scrisă, propovăduitorul maieuticii s-a mulţumit să dialogheze şi, de vreme ce învăţătura sa prin excelenţă orală ni s-a păstrat totuşi, cugetă gazetarul, ea trebuia să fi avut forţa unei revoluţii ; deoarece, oricîte idei proprii va fi înglobat Platon *Dialogurilor* sale, el nu le-ar fi atribuit pe de-a întregul Maestrului dacă nu i-ar fi datorat acestuia mai mult decît simpla recunoştinţă de învăţăcel. Pe de altă parte, nu numai ca membru de drept al unei supreme curţi, îşi justifica Socrate locul pe lista expediţiilor plănuite, ci şi ca promotor al autocunoaşterii, ca reprezentant ideal al condiţiei umane depline, al responsabilităţii asumate conştient, al consecvenţei duse pînă la ultimul sacrificiu. Socrate era mai mult decît un om, el era un simbol — şi încă unul care nu putea fi omis la marea judecată.

Dar exact de la acest punct porneau şi îndoielile. Evident, Daniel nu mergea pînă la a acorda credit celor care puneau sub semnul întrebării însăşi existenţa reală, ca personaj istoric, a strălucitului filozof. Contradicţiile dintre textele lui Platon, Xenofon şi Aristofan — luate prea în serios doar de către cei lipsiţi de simţul umorului — îi păreau neglijabile în raport cu elementele convergente. Dar cine ar fi putut trasa aici cu precizie limita dintre adevăr şi legendă ? Poate că tocmai o asemenea confruntare constituia aspectul cel mai incitant al expediţiei, mai ales din punctul de vedere al lui Chris — iar entuziasmul elenistului era astfel explicabil. Chiar

admițînd însă că renumele se potrivea întocmai cu realitatea, nu cumva se ascundea aici o capcană a destinului ?

„Debarcarea" în antichitate era oricum o aventură plină de riscuri. Mai întîi de toate, trebuia găsit nodul spațio-temporal cel mai apropiat de locul ales ca destinație, pentru a elimina distanțele prea mari de parcurs după traversare, în absența unui mijloc de locomoție ; întîmplător, între Atena și Pireu, nu departe de traseul antic al „zidurilor lungi", exista un nod de tip A, situat convenabil. Ar fi fost de neconceput ca membrii expediției să se înfățișeze într-o altă epocă echipați sau costumați altfel decît oamenii acelor vremuri : adevărata lor identitate trebuia să rămînă secretă, pentru a nu provoca perturbații inutile în mersul istoriei. Acțiunea lor urma să se limiteze cît mai strict cu putință la abordarea personajului căutat și la aducerea lui în anul 2000. Apariția în plină antichitate a unui vehicul modern, de pildă, ar fi stîrnit, desigur, un adevărat dezastru.

Era apoi de stabilit mărimea și componența echipei. Un număr prea mare de exploratori ar fi putut da naștere la suspiciuni și la reacții de ostilitate ; un grup foarte restrîns era mai mobil și mai puțin bătător la ochi, dar ar fi fost foarte vulnerabil. În nici un caz expediția nu se putea limita la un singur om, și nici măcar la doi. Cifra patru îi păruse lui Ruben cea mai potrivită și, în cele din urmă, o acceptaseră cu toții. Unul dintre exploratori trebuia să stăpînească — la perfecție, dacă era posibil — limba localnicilor, lucru improbabil în privința vechilor civilizații. În cazul în speță, cunoscătorul de elină era Chris. Un altul avea să fie desemnat dintre membrii comisiei ; Daniel se oferise din proprie inițiativă pentru a ocupa permanent acest post. Un al treilea fusese recrutat dintre campionii de *karate* și se numea

Hara. În fine, cel de al patrulea era Zeno, șeful uneia dintre formațiile care studiaseră proprietățile rețelei de noduri, modalitățile de traversare și de orientare. Dat fiind că fiecare component avea atribuții precise și că, în feluritele situații posibile, serviciile fiecăruia erau de neînlocuit, echipa trebuia să rămînă tot timpul grupată ; era oricum preferabil, și din motive de securitate.

Ruben propusese ca membrii expediției să îmbrace obișnuitele veșminte ateniene — sandale, tunică, *himation*. Chris era însă de altă părere : el socotea că era imposibil să-și ascundă obîrșia străină, iar în asemenea condiții portul grecesc ar fi părut suspect ; ar fi fost așadar de preferat să se dea drept barbari, soli ai unei căpetenii trace, de exemplu, și să îmbrace costumul acelei seminții. Rămînea și așa primejdia ca relațiile atenienilor cu tracii să nu fie în momentul respectiv dintre cele mai cordiale, dar soliile erau îndeobște respectate. Și mai rămînea de văzut dacă ideea unei solii nu încurca inutil lucrurile cu cine știe ce obligații protocolare de prezentare în fața arhonților ; oricum, ele erau de preferat riscului de a fi vînduți ca sclavi în Agora sau — știute fiind vremurile tulburi ale războiului peloponeziac — de a fi lapidați de mulțime, ca presupuse iscoade spartane.

Numeroase discuții s-au purtat în timpul pregătirilor în jurul planului propriu-zis de acțiune : deși era necesar să se lase locul cuvenit și unor întîmplări neprevăzute, operațiunea trebuia chibzuită pînă în cele mai mici amănunte. În mod firesc, solilor li se încredința un mesaj scris, ei aduceau daruri din partea celui care îi trimitea ; mesajul și darurile urmau să fie pregătite cu toată grija — dar era nevoie și de animale de povară, măgari sau catîri, care să ducă desagii. Pentru a preveni contaminarea într-un sens ori în celălalt, membrii ex-

pediției aveau să fie supuși unei vaccinări complete, unei șederi pregătitoare de 24 de ore în mediu aseptic și unei carantine la întoarcere, iar întregul lor echipament avea să fie sterilizat. Imediat ce ar fi traversat nodul, ei trebuiau să-și fixeze repere pentru înapoiere și să stabilească dacă data vizată în prealabil corespundea cu data reală la care au descins. Era de preferat să nimerească în timpul zilei, pe lumină ; altfel, ar fi fost siliți să-și caute o ascunzătoare pînă la ivirea zorilor, căci niște străini furișîndu-se noaptea în preajma zidurilor ateniene n-ar fi fost priviți cu prea multă simpatie. Odată trecuți de porți și de străji, urmau să-și găsească găzduire la un han și să plece apoi în căutarea lui Socrate.

Aici începeau disensiunile : Ruben credea că lucrul cel mai nimerit ar fi fost ca, dînd curs pretinsei lor solii, membrii expediției să se înfățișeze de-a dreptul la casa filozofului și să-i solicite o întrevedere ; pe cînd Chris aprecia că o asemenea comportare i-ar fi jignit pe magistrații cetății și ar fi înmulțit motivele de nemulțumire la adresa amfitrionului exploratorilor. Chiar dacă Socrate avea să fie oricum condamnat să bea zeamă de cucută, ei trebuiau să se ferească de a-i înăspri situația. După opinia expertului elenist, ar fi fost mai bine ca întîlnirea să aibă loc ca din întîmplare — fie în Agora, unde înțeleptul obișnuia să-și exercite în mod improvizat priceperea de a moși spiritele, profitînd de faptul că mai toți cetățenii de vază se perindau pe aici în cursul dimineții, fie lăsîndu-se invitați la un *symposion* de la care, desigur, interlocutorul cel mai strălucit nu putea să lipsească. În acest fel, ei puteau face cunoștință fără a da de bănuit că o urmăreau cu tot dinadinsul și, la momentul potrivit, i-ar fi transmis ca din

partea stăpînului lor invitația de a-i face o vizită, însoțind solii pe drumul de întoarcere.

Marea întrebare era însă dacă Socrate se va arăta sau nu dispus să dea curs invitației — și aici se afla capcana pe care Daniel socotea că destinul ar fi putut să le-o întindă. Căci filozoful nu părea să fi fost un fanatic al turismului, iar dacă legenda lui era întemeiată pe realitate, cu ce argumente să-l fi determinat exploratorii pe acel titan al replicii să accepte o călătorie pe care nu o dorea ? Cum să-l convingă să-și părăsească cetatea (și chiar secolul), cînd nici măcar cupa cu otravă nu a putut-o face ? Pînă și admițînd că ar fi primit, în cele din urmă, să facă drumul, cum ar fi reacționat el oare văzîndu-se înșelat, trezindu-se — după traversarea nodului — într-o lume cu totul străină ? Iar dacă tot recurgeau la o silnicie, nu era mai comod să-l răpească pur și simplu ?

Evident, se putea obiecta că ei aveau nevoie de un cugetător dispus să coopereze și nu de un ostatic zăvorît în propria-i tăcere ; dar, în ultimă instanță, chiar venit de bunăvoie și cu cele mai lăudabile intenții, va fi în stare atenianul — fie și cel mai înțelept — să suporte șocul unui salt peste aproape două milenii și jumătate, să priceapă frămîntările unei civilizații capabile să-și distrugă planeta, să participe cu adevărat la dezbaterea marilor ei dileme ? Nu cumva întreaga serie de expediții menite să recruteze din rîndurile istoriei jurați pentru plănuitul proces era o biată himeră, rodul unui moment de exaltare, al entuziasmului necontrolat ? E drept, erau vizați totodată principalii făptuitori, cei care împinseseră cunoașterea, din aproape în aproape, către monumentalul impas ; dar reușita întreprinderii era oricum condiționată de posibilitatea înjghebării unui

dialog efectiv cu împricinații. Discuția cu Socrate avea să fie, așadar, un test semnificativ.

Prea bine, își zise reporterul, să începem deci cu Socrate ! Acum, cînd îl mai despărțeau doar cîteva minute de clipa traversării nodului, îndoielile ultimei săptămîni îl invadară din nou, cu o forță irezistibilă. Preparativele se dovediseră mai sîcîitoare decît își imaginase — se obișnuia greu cu portul tracilor, hainele îl stinghereau și-l rodeau, iar mediul aseptic era de nesuportat. Își examină cu coada ochiului tovarășii de suferință ; nici ei nu păreau să se simtă mai în largul lor. Uruitul monoton al elicopterului le tăiase pînă și cheful de vorbă. Zeno le făcu semn să se pregătească pentru aterizare : aparatul de zbor își încetini coborîrea și atinse elegant solul. Ușa se deschise și simțiră aerul proaspăt pătrunzînd în cabină. O scară metalică îi aduse pe pămînt unde îi așteptau cei doi catîri, „purificați" și ei, purtîndu-le bagajele în spinare. Se aflau în incinta bine păzită a nodului A—732 ; de la vreo 30 de metri, șeful pichetului îi salută ceremonios. Lîngă el, îl zăriră pe Ruben. Se așezară în șir indian, cu animalele de povară intercalate ; Zeno mergea în frunte, urma Chris, iar Hara încheia plutonul.

— Succes ! murmură Daniel.

— Să ne vedem cu bine pe celălalt tărîm, răspunse Chris.

Mai aveau doar cîțiva pași.

Brusc, Zeno se făcu nevăzut. Reporterul își simți gîtlejul uscat și tuși instinctiv. Dispăru și elenistul, apoi blajinul animal care îl urma. Era rîndul lui. Încercase de mai multe ori să-și imagineze acest moment, și de fiecare dată fusese nevoit să admită că exista ceva care îl înfricoșa — poate nu atît ceea ce îl aștepta „dincolo", cît o anume incertitudine în privința întoarcerii. Ce s-ar

fi întîmplat, de pildă, dacă între timp nodurile ar fi prins să se destrame ? Nici nu apucă să-şi răspundă : îi revăzu pe primii doi şi înţelese că se şi afla de partea cealaltă a nodului. Trecerea se făcuse pe neobservate. Răsuflă uşurat. Continuă să înainteze, conform instrucţiunilor, deşi ar fi fost tentat să privească în urmă, pentru a-l vedea pe Hara ivindu-se din neant. Încerca să-şi întipărească bine în minte fiecare detaliu : avea de gînd ca la înapoiere să publice un reportaj al călătoriei şi trebuia să se bazeze exclusiv pe memorie. Cercetă împrejurimile cu atenţie. În limitele cîmpului său vizual, peisajul rămăsese aproape neschimbat — relieful era, bineînţeles, acelaşi şi numai vegetaţia părea uşor modificată. După frunze şi flori, s-ar fi zis că era primăvară, şi încă timpurie. Instalaţiile pichetului de pază se făcuseră nevăzute ; în schimb, la cîteva sute de metri se zărea conturul unuia dintre „zidurile lungi". Judecînd după direcţia şi lungimea umbrelor, era încă dimineaţă.

Zeno se opri. Abia atunci se uitară unii la ceilalţi : se aflau cu toţii acolo. S-ar fi cuvenit să-şi strîngă mîinile, să se felicite pentru reuşită, dar nu cutezau să schiţeze nici un gest care ar fi putut atrage atenţia asupra lor. Priviră în jur şi, în timp ce specialistul în orientare spaţio-temporală îşi alegea reperele pentru localizarea nodului şi direcţionarea traversării la întoarcere, descoperiră că se aflau în preajma unui drum. Memorară cu toţii reperele ; era absolut necesar ca, dacă întîmplările i-ar fi despărţit totuşi, fiecare să fie în stare să revină pe cont propriu în lumea pe care o părăsiseră.

După toate probabilităţile, drumul ducea la Atena. Dealtfel, se putea distinge destul de bine silueta colinelor la poalele cărora era aşezată cetatea antică. Nu le rămînea decît să se îndrepte în acea direcţie. Curînd ajunseră din urmă doi ţărani care mînau cîţiva porci

— îi duceau, desigur, să-i vîndă. Oamenii vorbeau destul de tare pentru ca un cunoscător al limbii eline să fi putut urmări ceea ce discutau. Așa că, după ce îi lăsară în urmă, Daniel nu se putu stăpîni să nu-l întrebe pe Chris :

— Nu ne spui și nouă despre ce sporovăiau unchiașii ?

— Mi-e teamă că n-am înțeles mare lucru ; urechea mea nu-i încă obișnuită cu pronunția acestor vremuri, ori graiul rustic să fie de vină ? La tot cazul se pare că deplîngeau soarta unei familii prietene, ai cărei bărbați au fost uciși nu demult lîngă Delion, dacă am auzit eu bine.

— Nu cumva e o informație care ne-ar putea ajuta să precizăm în ce an am nimerit ? se interesă Zeno.

— Din cîte știu, răspunse elenistul, lîngă Delion, în Beoția, s-a consumat în noiembrie 424 unul dintre cele mai mari dezastre ale armatei ateniene din întregul război peloponeziac. Dacă este vorba tocmai despre această bătălie — lucru de care nu putem fi deocamdată siguri — atunci ne aflăm probabil în anul 423. Au trecut șase ani de la moartea lui Pericle ; Socrate are 46 sau 47 de ani.

— S-ar părea că am ajuns unde trebuia...

— Rămîne de verificat.

Întîlnirea cu țăranii mai era importantă și dintr-un alt motiv ; dacă înfățișarea exploratorilor ar fi fost șocantă, drumeții ar fi reacționat fățiș, și-ar fi manifestat uimirea — însă faptul că aceștia își văzuseră tihniți de convorbirea lor dovedea contrariul. Prima încercare fusese trecută, așadar, cu succes. De vreme ce nimic nepotrivit n-a fost găsit în purtarea și în straiele lor, se puteau înfățișa fără prea multe emoții la porțile cetății.

Străjerii cercetară peceţile scrisorii pe care le-o prezentase Chris, îi măsurară din cap pînă în picioare şi îi îndrumară spre hanul metecului Anafon, unde erau găzduiţi de obicei solii străini ; nu înainte însă de a le atrage atenţia că *ecclesia* urma să se întrunească abia peste cinci zile. Lăsară deci catîrii şi bagajele în grija hangiului şi se grăbiră spre Agora, sperînd să-l întîlnească acolo pe filozof. Şi după o rătăcire de aproape o oră printre tarabele cîrnăţarilor şi zarzavagiilor, ale olarilor şi pescarilor, ale negustorilor de ulei şi de brînzeturi , ale măcelarilor şi brutarilor, ciocnindu-se la tot pasul de hamali, de comisionari şi de vînzători ambulanţi, zăriră într-adevăr în pragul unei frizerii vreo zece gură-cască strînşi roată în jurul unui om între două vîrste, cîrn, urît, cu barbă rară şi frunte pleşuvă, cu picioarele-i desculţe cam scurte pentru mătăhălosul trup înveşmîntat doar într-o manta aspră, şi în legătură cu care elenistul nu mai avu nici o îndoială că era chiar Socrate, mai cu seamă după ce îi auzi pe ceilalţi că i se adresau cu acest nume. Văzîndu-i pe străini, înţeleptul curmă cu un gest al mîinii flecăreala însoţitorilor săi — care îl îndemnau să pună la încercare priceperea unuia dintre oratorii la modă — şi li se adresă noii-veniţilor :

— Vorbeşte vreunul dintre voi grecește, căci portul vă arată a nu fi de prin părţile noastre...

— Cu învoiala ta, luminatule, sînt singurul dintre tovarăşii mei care îţi înţelege spusele, rosti cu un tremur în voce Chris.

— Mă întreb cît de bine le înţelegi, de vreme ce eu te întreb de una iar tu îmi răspunzi de alta ; căci a înţelege o limbă nu-mi pare acelaşi lucru cu a o vorbi şi cunosc destui oameni care pricep o altă limbă fără să poată totuşi să o vorbească, după cum chiar răspunsul

tău îmi arată că poți vorbi grecește și să nu deslușești prea bine nici măcar ceea ce spui. Cum altfel să-mi explic faptul că te arăți gata să înțelegi spusele mele, însă numai dacă mă învoiesc eu la aceasta ? Oare ți-aș putea porunci să privești degetele unei mîini și să nu vezi că sînt cinci la număr, ori să guști dintr-o băutură și să nu-i simți aroma ? Te rog să nu-mi iei în nume de rău nedumerirea, dar eu călătoresc foarte rar și cunosc doar oamenii dimprejurul Atenei, iar de cîte ori am prilejul să întîlnesc străini încerc să aflu de la ei lucruri noi.

— Încep să înțeleg, Socrate, de ce a ajuns chiar pînă la noi despre tine faima că ai fi nu numai cel mai înțelept dintre greci, ci și neîntrecut în a suci vorbele pe toate părțile. Nu m-am gîndit nicidecum să-ți cer învoiala pentru a-ți înțelege spusele, ci am vrut doar să mă exprim cu bună cuviință ; dar îți promit că voi fi mai atent și că mă voi strădui să nu-ți mai stîrnesc fără rost nedumerirea.

— Văd că m-am înșelat în privința ta atunci cînd am spus că faci parte dintre cei în cazul cărora a vorbi și a înțelege nu-i unul și același lucru, și te rog să mă ierți. Totuși, deși grăiești curgător limba lui Homer, rostirea ta nu se aseamănă nici cu aceea a altor greci, nici cu aceea a tracilor care au învățat grecește. Nu cumva am ajuns eu să nu mai cunosc portul tracilor ?

— Explicația e mai simplă. Eu însumi sînt străin printre cei ale căror straie le-am îmbrăcat, căci mă trag dintr-un popor care trăiește mai spre miazănoapte.

— Aș putea afla și eu cum se numește acel popor ?

— Poporul meu n-are încă nume...

— Iată o afirmație care mă umple de uimire !

— De ce, Socrate ? Tot ce există la voi are nume ?

— Poate că greșesc, și atunci aș vrea să mă îndrepți spre adevăr, însă la noi n-am auzit pe nimeni care să poată spune despre ceva fără nume că va dobîndi nume mai tîrziu. Iar ce altceva înseamnă că un popor nu are încă nume decît că într-o bună zi îl va avea ?

— Chiar asta am și vrut să zic.

— După cum mă duce pe mine mintea, asta presupune pricepere de a cunoaște nu numai ceea ce s-a întîmplat și ce se întîmplă în fiecare clipă, dar și ceea ce urmează să se întîmple de acum înainte. Însă știința prezicerii aparține doar zeilor, căci numai pentru ei viitorul n-are taine. Ghicitorii, cîți nu sînt niște șarlatani de rînd, sînt simple unelte în mîna zeilor, care se slujesc de ei pentru a ne deslușî voința divină. Tu din care categorie faci parte ?

— Mă tem că la această întrebare îți voi da un răspuns nu prea limpede. Eu fac parte dintre cei care știu ce se va întîmpla.

— Și sînt mulți ca tine în poporul cel fără de nume ?

— Toți sînt ca mine.

— Ce fericit aș fi să cunosc un asemenea popor !

— Nimic mai simplu : vino cu noi și te voi călăuzi într-acolo.

— Oare ai și uitat că ți-am spus cît de nevrednic călător sînt ?

— Eu cred că nu călătorii, ci călătoriile pot să fie sau să nu fie vrednice. Ori poate fericirea e un lucru atît de puțin prețuit de către voi, grecii, încît să nu-ți răsplătească osteneala unei călătorii ?

— Dimpotrivă, aș zice că fericirea e singurul lucru pe care îl prețuim cu adevărat. Sau cel puțin ceea ce credem că ar trebui să fie fericirea, căci eu unul n-am

întîlnit nici om fericit, şi nici vreunul care să ştie cu certitudine ce este fericirea.

— Atunci nu înţeleg de ce te codeşti.

— Dacă aş crede cu adevărat că există un loc pe faţa pămîntului unde toţi oamenii cunosc viitorul, bineînţeles că n-aş sta o clipă pe gînduri ca să primesc să mă călăuzeşti într-acolo, chiar dacă ar fi să înfrunt pe drum tot atîtea primejdii cîte a avut de înfruntat Ulise. Şi chiar dacă un singur om din poporul despre care îmi vorbeşti ar avea acest dar, tot m-aş încumeta la drum căci, pe Zeus, ce poate fi mai atrăgător decît făgăduiala că vei afla ceea ce tuturor muritorilor le este oprit să ştie ! Dar, oricît de slabă şi înnegurată ar fi mintea mea, nu e chiar într-atîta încît să ia simpla afirmare drept dovadă. Nu m-ai convins nici că tu ştii ce are să se întîmple, nici că altul ar deţine o asemenea ştiinţă, şi nici măcar că o astfel de pricepere e cu putinţă.

— Dar, bunule Socrate, oare nu tocmai felul tău de a pune altora întrebări pentru a-i ajuta să descopere ei înşişi ceea ce ştiu fără măcar s-o bănuiască, nu tocmai felul tău de a stîrni dialoguri este cel care pleacă de la ipoteza că totul există scris dinainte în mintea oamenilor, iar strădania ta nu face decît să-i îndemne să-şi amintească ?

— Mă bucură să aflu că maieutica mea are răsunet pînă şi la curtea principilor traci...

— Pot chiar să-ţi spun că cel care ne-a trimis ar fi nespus de bucuros să te cunoască, aşa încît dacă ai accepta invitaţia mea ai avea prilejul să te convingi tu singur cît de departe a ajuns celebritatea ta.

— Să ştii că la Atena linguşirea nu e privită de toată lumea cu încredere şi în nici un caz nu ţine loc de argument.

— Ba, din cîte am auzit, se mai întîmplă și așa ; fii însă sigur, Socrate, că n-am avut de gînd să ocolesc argumentele. Făcusem remarca — pe care văd că trebuie să ți-o amintesc — că tu însuți afirmi existența virtuală a tuturor cunoștințelor în cugetul fiecăruia. E adevărat ?

— Să nu crezi că nu observ încotro vrei să mă împingi cu insistențele tale. E adevărat că nu întotdeauna mă duce capul către firele ascunse pe care le urmăresc interlocutorii mei, dar de data asta prea e vizibilă urzeala. Vrei adică să spui că, de vreme ce sufletul le-a cunoscut pe toate în existența lui repetată, nemuritor fiind, așa cum susțin eu, pentru el n-ar fi nici o deosebire între cele întîmplate în trecut și cele întîmplate în viitor — și, în consecință, așa cum eu îi pot ajuta pe discipolii mei să-și amintească lucruri pe care ei cred că nu le-ar cunoaște, tot așa oamenii ar putea fi făcuți să-și amintească viitorul.

— Exact. Atîta doar că e necesară o altă metodă.

— Să zicem că ai dreptate. Să zicem că la mijloc nu e decît o deosebire de metodă. Ar însemna atunci să nu mai putem face nici un fel de diferențiere între spațiu și timp, ar însemna anume că timpul poate fi parcurs cu ușurință în orice direcție, la fel cum spațiul poate fi parcurs cu egală ușurință în orice direcție. Iar dacă timpul poate fi astfel parcurs în orice direcție, atunci ceea ce pentru mine este trecut pentru altul ar putea fi viitor și invers, tot așa cum ceea ce pentru mine e înapoi, pentru tine — care stai cu fața spre mine — este înainte. Mai mult, ceea ce într-o situație este trecut ar putea fi viitor în altă situație, pentru unul și același om, la fel cum ceea ce se află acum înapoia mea mi-ar sta înainte dacă m-aș întoarce în jurul meu cu o jumătate de cerc. Iar dacă între trecut și viitor n-ar exista nici o deosebire, așa cum pare să rezulte din ipoteza noas-

tră, atunci timpul n-ar mai fi ceea ce este — și n-ar mai exista nici trecut și nici viitor. Și poți să-mi spui în ce ar consta știința de a prezice un viitor inexistent ?

— Am impresia că nu greșesc prea mult potrivnicii tăi, Socrate, atunci cînd te învinuiesc că le tulburi în așa măsură judecata cu raționamentele tale, încît, precum sofiștii, i-ai putea oricînd convinge că e alb ceea ce ochiul percepe a fi negru și negru ceea ce se vede cît colo că e alb. Îi las deci pe alții să-ți țină piept pe acest teren și-ți propun o învoială.

— Cerul mi-e martor că, dacă mințile altora se tulbură în discuțiile lor cu mine, de vină e numai lipsa mea de pricepere ; căci, dacă eu aș izbuti să văd lucrurile mai limpede decît ceilalți, n-aș pregeta nici o clipă să le împărtășesc și lor înțelepciunea mea. Dar singurul lucru de care sînt cu adevărat sigur este că, neștiind nimic, mă străduiesc ca prin discuții să învăț cîte ceva de la cei mai pricepuți decît mine.

— M-am tot întrebat dacă această dorință a ta plină de modestie nu se contrazice cumva cu afirmația că oamenii nu învață, ci doar își amintesc...

— Vrei să spui că mă contrazic ?

— Sau că te prefaci, ceea ce ar fi aproape același lucru.

— Înseamnă că într-adevăr ți s-a tulburat judecata. Dar mai bine spune-mi ce învoială voiai să-mi propui.

— Eu mă angajez să-ți aduc la cunoștință ceva care urmează să se întîmple, în așa fel încît să nu existe nici o îndoială că pot cunoaște viitorul.

— Iar eu să mă angajez să primesc atunci invitația ta de a te însoți ; asta aveai de gînd să-mi ceri, nu-i așa ?

— Iată că ai și început să te pricepi la prezis !

— Ei bine, chiar de ar fi ca poporul tău să își aibă sălașul dincolo de Styx, te voi urma dacă îmi dovedești că știi ce ne aduce viitorul.

— Aș putea să-ți dezvălui ce se va întîmpla peste un an, sau peste mai mulți ; dar ca să te convingi că am dreptate ar fi prea mult de așteptat. Voi face în așa fel, încît să poți verifica numaidecît adevărul spuselor mele. În cetatea voastră trăiește un tînăr poet, autor de comedii, pe nume Aristofan ; adevărat ?

— Se pare că da.

— Ca toți confrații lui, el a pregătit desigur o nouă piesă pentru marile Dionysii ; din cîte știu, încă n-a sosit ziua predării textelor către arhonte, pentru alegerea celor care vor fi reprezentate.

— Așa este.

— Deci titlul și conținutul pieselor e cunoscut deocamdată numai de către autor. Din cîte știu, e un secret pe care poeții voștri îl păzesc cu strășnicie.

— Fără îndoială.

— Totuși, eu îți pot spune numele personajului principal al comediei pe care tocmai a terminat-o Aristofan. Ești de acord că, abia sosit la Atena, n-aveam cum să aflu această taină a poetului și că în nici un caz el n-ar încredința-o unui străin ?

— Eu n-aș face una ca asta, dacă aș fi în locul lui...

— Merg mai departe cu măsurile de precauție, și propun să-l căutăm pe Aristofan. Vei afla de la el dacă a suflat cuiva vreo vorbă despre piesă și, totodată, el va confirma pe loc dacă prezicerea mea este sau nu adevărată.

— Să-l căutăm pe Aristofan, conveni filosoful. Cred că la vremea asta, dacă nu e și el în Agora, îl putem găsi la *gymnasion*.

Lungul dialog al lui Chris fusese urmărit de tovarășii lui, care nu pricepeau o iotă, cu atîta încordare încît, atunci cînd porniră cu toții în căutarea poetului, Daniel nu se putu abține să-l ia deoparte pe elenist și, profitînd de gălăgia provocată de gloata tot mai numeroasă care se strîngea în jurul lor, să-l întrebe — cu riscul de a face eventual să se observe că limba pe care o vorbea nu prea suna a tracă — despre ce naiba parlamentaseră atîta și la ce rezultat au ajuns. Chris îi spuse eliptic că totul e în ordine și-l îndemnă să mai aibă răbdare întrucît se aflau pe un drum promițător. Vestea despre tracul care se încumetase să-l înfrunte pe Socrate și care pe deasupra mai pretindea că ghicește viitorul se răspîndi prin Atena cu iuțeală. Aristofan o află printre cei dintîi și, prinzînd de veste încotro se îndrepta alaiul, se grăbi să-i vină în întîmpinare.

— Să fii bucuros ! îi răspunse la salut înțeleptul cînd îl văzu. Tocmai pe tine te căutam.

— Am auzit. Am auzit desigur mai multe decît s-au spus cu adevărat, așa că mă simt nevoit să întreb ce anume doriți să aflați de la mine.

— Străinul acesta crede că știe ceva ce noi vom afla abia la marile Dionysii — adică numele personajului principal al noii tale comedii. Iar ca să dovedească fără echivoc că e un prezicător autentic, te roagă să confirmi chiar tu că pînă azi n-ai divulgat nimănui această taină.

Aristofan rămase o clipă descumpănit, apoi surîse ironic :

— Te asigur că n-am avut nici un motiv ca să comit o asemenea indiscreție... Dealtfel, tare mi-e teamă că ghicitorul nostru a fost cam neinspirat alegînd un lucru atît de ușor de dovedit ; alții, mai isteți și mai prevăzători, fac profeții pe care sînt siguri că nimeni nu

le poate verifica. Ori poate că la traci n-a ajuns zicala că nimeni nu poate fi profet în insula lui...

— Te rog să-mi ierți îndrăzneala, îl întrerupse Chris, dar pentru mine ar fi foarte important dacă ai accepta să juri că ești singurul care cunoaște numele personajului.

— Dacă simplul meu cuvînt nu ajunge, ei bine jur, jur pe tot ce am mai scump, pe credința mea în zei și pe înfricoșătorul Cerber ! Ești mulțumit, străine ?

— N-am vrut să te jignesc, fii sigur și mă iartă. Dar vreau să-mi respect învoiala, pentru ca și Socrate să și-o respecte pe a lui.

— Dar spune odată numele personajului, exclamă filosoful, ori ai de gînd să ne ții mai întîi un discurs despre virtute !

Chris rosti atunci cu o voce solemnă :

— Personajul se numește Socrate.

Lumea izbucni în rîsete.

— Îți arde de glume, tracule ! Ce zici, Aristofan ?

Făcînd fețe-fețe, poetul murmură :

— Are dreptate, înțeleptule, tu ești eroul comediei mele...

7

Era unul dintre acele ceasuri de amurg tîrziu de vară pe care Matthaus obișnuia să le petreacă în lungi plimbări solitare, adîncit în gîndurile lui, pe aleile liniștite ale unui parc secular. Cu mîinile împreunate la spate, cu privirile țintuite pe cîte-un trunchi noduros ori căutînd să deslușească pe boltă ivirea miraculoasă

a celor dintîi stele, rătăcea la întîmplare pe aleile așternute cu pietriș mărunt. Ca în atîtea alte rînduri, ideile i se depănau după o logică aparte, stăruind uneori îndelung asupra unui singur gînd, ca în cercuri concentrice, ori sărind cu repeziciune de la un subiect la altul, aparent fără nici o legătură. N-ar fi putut spune cu precizie cum anume ajunsese să cugete despre yoga ; poate că încerca să găsească analogii la ciudățeniile provocate de experimentul lor, sau — cine știe ? — poate că unul dintre marii inițiați îi transmisese de la distanță, pe cale telepatică, prin puterea sugestiei, îndemnul de a aborda o asemenea temă... Își zîmbi sieși, amuzat ca de o năstrușnicie. Își aminti discuțiile purtate în anii studenției cu prietenul său Silvester în jurul filozofiei yoghine.

Și-l imagină pe Silvester — care, dealtfel, renunțase la continuarea studiilor pentru a se dedica cu totul doctrinei tibetane — lungit pe spate într-o încăpere nemobilată, într-o obscuritate aproape deplină, încins doar cu o pînză în jurul șoldurilor și urmînd prin exerciții respiratorii, concentrare și meditație calea celor șase extazuri succesive, drumul direct al unirii cu Absolutul, trecerea în Nirvana. Se spunea despre yoghinii adevărați, despre puținii aleși, că erau capabili să-și abandoneze ființa fizică, ori să o facă nevăzută, să comunice cu orice spirit, să se deplaseze în orice timp și în orice spațiu sau să suprime pe de-a-ntregul spațiul și timpul. Din acest punct de vedere, traversarea unui nod spațio-temporal al rețelei care învăluise globul terestru ar fi putut trece foarte bine drept o manifestare a extazului de gradul al șaselea.

Desigur, extazul comuniunii cu Eul primordial, cu Brahman, depășea hotarele cunoașterii științifice ; ar fi fost foarte posibil ca el să nu reprezinte altceva decît

o iluzie, rod al autohipnozei, al unei tehnici perfecte de autosugestionare. Nu se întemeia oare yoga pe concepția prin excelență idealistă după care realitatea exterioară nu e decît aparență, un conglomerat de reprezentări făurite integral de către conștiința individuală, iar aceasta e doar o ipostază nedesăvîrșită a spiritului universal ? Iar dacă propria doctrină își limita cîmpul de acțiune la aparența de spațiu și de timp, de ce i-ar acorda știința certificat de trecere din lumea iluziilor în sfera realității obiective ?

Pentru el, pentru fizicianul care cunoștea foarte bine uriașa cheltuială de energie implicată în perturbarea configurației liniilor de univers, ipoteza că un yoghin ar putea provoca apariția unei singularități, a unor noduri spațio-temporale prin simpla concentrare a sistemului său nervos nici măcar nu intra în discuție. Astfel încît o asemenea dispariție, o pretinsă disoluție a persoanei fizice a inițiatului — interpretată subiectiv drept călătorie în timp — îi părea în cel mai bun caz rezultatul unei sugestionări efective, îndreptată fie spre sine, fie spre eventualul martor (efect cunoscut sub numele de sugestie negativă). Însă nu cumva fenomenele paratemporale semnalate după experimentul de la accelerator erau și ele pure halucinații ? Iată o întrebare care merita să fie luată în considerare !

Lui Matthaus îi veniră în minte speculațiile — rămase dealtfel fără rezultat — care fuseseră țesute în anii '80 în jurul unor observații extrem de controversate : reconstituirile operate conform mărturiilor unor persoane care susțineau că ar fi fost luate la bordul așa-ziselor farfurii zburătoare semănau în mod surprinzător cu viziunile provocate de anumite droguri halucinogene și cu trăirile relatate de pacienții recuperați după stări de comă prelungită. Cei mai realiști refuzau să facă ori-

ce analogie, punînd potrivirile pe seama unor întîmplări — dacă nu chiar pe seama unor încercări de mistificare. Alții, mai puțin sceptici, admiteau posibilitatea ca înseși semnalările de O.Z.N.-uri să fi fost urmări ale unor halucinații, iar atunci asemănările erau întru totul explicabile. Visătorii se întrebau dacă nu cumva vizitatorii extratereștri erau într-adevăr cei care provocau asemenea viziuni. Cît despre fanatici, ei și-i imaginau pe aceștia în chip de negustători de suflete, veghind oriunde o conștiință era pe punctul de a abdica și pregătindu-se să o ia în primire. N-au lipsit nici vocile alarmiste, care țineau să avertizeze lumea că Pămîntul a fost invadat de o emisie cosmică de unde hipnotice...

Trecu pe lîngă o bancă pe care, îmbrățișați, doi îndrăgostiți se sărutau. Specia își asigura perpetuarea, comentă în gînd fizicianul. Oare banca și cei doi tineri existau cu adevărat, sau erau o plăsmuire a propriului său cuget ? Pietrișul aleii, frunzișul arborilor, aștrii abia perceptibili ai înserării, întregul tablou al Cosmosului nemărginit — erau substanță sau aparență ? Realitate sau amăgire ? Nu reușise niciodată să ducă pînă la capăt opțiunea în favoarea uneia dintre cele două mari concepții filozofice care se înfruntau de la Democrit și Platon încoace. Solida lui formație rațională, de om al științei, al adevărurilor riguroase, întemeiate pe experiment, îl făcea să încline în mod firesc către gîndirea materialistă. Cum în privința postulatelor alegerea era călăuzită doar de intuiție, prefera să admită că Universul are o existență reală, de sine stătătoare, că apariția conștiinței este rezultatul unui proces istoric de autonomizare a reflectării, așadar că spiritul este o funcție a materiei superior organizate, că materia precede și determină conștiința. Pînă aici ideile lui erau clare. Teza opusă, după care doar spiritul ar avea realitate autentică,

investită cu atributele de primordialitate și de generare — materia nefiind altceva decît produsul ei vremelnic și degradat — nu putea să-l convingă.

Cum trecea însă de problema fundamentală (cum numeau filozofii această alternativă), lucrurile începeau să se încurce și, în ciuda perspicacității sale, nu găsea o soluție onorabilă pentru a evita impasul. În primul rînd, era necesară o definire clară a categoriilor în cauză — materie și conștiință. Dacă am defini materia doar drept ceea ce are existență obiectivă, cugetă Matthaus, atunci pe de o parte n-am realiza nici un progres față de răspunsul materialist la problema fundamentală, întrucît chiar el afirmă existența obiectivă a materiei ; pe de altă parte, am reduce contradicția dintre materialism și principala variantă a idealismului la o dispută scolastică de terminologie, la o divergență de ordin semantic, întrucît ar reieși numaidecît că ceea ce unii numesc materie ceilalți numesc spirit, idee absolută, conștiință universală. Fizicianul se vedea deci pus să se întrebe cum anume poate fi stabilită proprietatea de a avea existență obiectivă. De unde știm că ceva există independent de conștiința noastră ? Căci, în mod evident, putem aduce în discuție numai ceea ce știm...

Dar mai înainte chiar de a analiza modalitățile de cunoaștere a realității obiective, gîndurile i se poticneau de perifraza „independent de conștiința noastră" : oare pentru subiectul gînditor A, conștiința subiectului gînditor B nu are o existență obiectivă ? Și existența însăși a propriei sale conștiințe nu reprezintă cumva tot un fapt obiectiv ? Dat atunci care ar mai fi diferența dintre materie și conștiință, sub raportul existenței obiective ? E adevărat, ceva mai înainte opusese materia nu conștiinței individuale, ci unui spirit absolut, situat deasupra acesteia. Revenea, prin urmare, la a distinge cunoaș-

terea materiei de cunoașterea eului suprem, a ideii cu *i* mare.

La prima vedere, aici lucrurile se simplificau din nou. Căci în vreme ce despre materie se putea afirma că reprezintă acel ceva a cărui realitate poate fi certificată prin cunoașterea științifică, începînd cu treapta empirică, a experienței nemijlocite, a reflectării senzoriale, și sfîrșind cu enunțurile matematice abstracte, situate pe treapta cea mai înaltă a generalizării, tot ceea ce se putea ști despre existența obiectivă a unei conștiințe universale, absolute, se limita la căile mediate ale speculației pure, bazate exclusiv pe intuiție și revelație. Încă o dată, fizicianul înclina în favoarea concepției materialiste ; dacă exista o realitate obiectivă și dacă ea putea fi cunoscută, fără îndoială că instrumentele științei, verificate prin veacuri, ofereau garanția maximă a înțelegerii autentice.

În limitele științei clasice, alegerea părea a fi riguros întemeiată. Criteriul realității fizice (și, implicit, al materialității) era corporalitatea, ca sumă de proprietăți geometrice (poziție în spațiu, formă — ca și imposibilitatea a două corpuri de a ocupa același loc), sensibile (capacitate de a fi reflectată prin simțuri), de mișcare ș.a.m.d. Experiența macroscopică făcea posibilă reprezentarea unei lumi alcătuite din corpuri care își continuau existența independent de faptul că erau sau nu observate, iar poziția lor — determinată prin legile mecanicii newtoniene — putea fi oricînd supusă verificării cu deplin succes. Descoperirea prin calcule astronomice a existenței planetei Neptun rămînea un exemplu peremptoriu al concordanței dintre lege și experiment în descrierea științifică a realității obiective. Într-un anumit sens, recunoscu pentru sine Matthaus nu fără o undă de nostalgie, fizica clasică era, prin determinismul

ei simplu și prin certitudinile ei, o știință a oamenilor fericiți, generatoare de echilibru.

Căci, iată, secolul XX zguduise din temelii întregul tablou al Universului ! Atomii se dovediseră a nu fi cărămizile ultime, ireductibile, ale materiei — iar ceea ce descoperiră fizicienii dincolo de acest hotar nu se mai potrivea deloc cu vechiul criteriu al corporalității. Desigur, nici atomii nu puteau fi observați nemijlocit, nici chiar cu cele mai puternice instrumente optice, dar oamenii își puteau reprezenta intuitiv aceste părticele minime ale substanței, purtătoare ale proprietăților care se manifestă la nivel macroscopic. Deși invizibili, atomii erau corpuri fizice în deplinătatea cuvîntului, iar evidențierea prezenței lor nu constituia decît o chestiune de finețe a tehnicii experimentale. Cu totul alta era situația particulelor subatomice, a cărămizilor din care, la rîndul lor, erau alcătuiți atomii. La acest nivel, nici o reprezentare intuitivă nu mai era posibilă, căci simțul comun, ghidat de experiența macroscopică, își pierdea orice noimă. Corporalitatea făcea loc dualismului particulă-cuantă, transformărilor reciproce dintre masă și energie, iar determinismul îmbrăca o formă probabilistică. Drept urmare, cercetătorul opera cu procese, iar despre existența propriu-zisă a particulelor nu se putea pronunța decît în limitele experimentului ; în afara acestora, realitatea se manifesta doar ca posibilitate. Mai mult, conform relației de incertitudine, măsurarea precisă a coordonatelor de poziție ale unei particule făcea imposibilă stabilirea vitezei acesteia — și invers — astfel încît despre o traiectorie nici măcar nu putea fi vorba. O consecință dintre cele mai serioase consta în aceea că interacțiunea dintre subiect și obiect era implicată esențial în descrierea realității — fapt afirmat pe alte căi și de teoria relativității — ceea ce repunea în dis-

cuție însăși noțiunea de existență obiectivă. În fine, în fața marii diversități reîntîlnite în lumea particulelor zise elementare, unii fizicieni s-au întrebat chiar dacă nu cumva la baza existenței ar trebui căutat nu un element material, ci o relație abstractă, o structură matematică fundamentală, guvernînd transformările și conservările din microcosmos și, pe această cale, întregul Univers.

Gînditorii consecvent materialiști combăteau un asemenea reducționism, afirmînd cu îndreptățire că relațiile matematice nu făceau, în ultimă instanță, decît să reflecte și să generalizeze proprietăți și legi ale unor entități și sisteme fizice concrete. Faptul că încă nu erau cunoscute cauzele manifestării uneia și aceleiași naturi cînd în ipostază gravitațională, cînd într-una electromagnetică, sau în aceea a interacțiilor nucleare, susțineau ei, nu constituia un motiv suficient pentru a identifica ecuația supergravitației cu ideea absolută, cu un spirit demiurg de la care ar fi pornit totul. Tot ei mai spuneau, în legătură cu raporturile dintre subiect și obiect, că știința modernă făcuse desuetă disjuncția cartezianâ între *res cogitans* și *res extensa,* deschizînd și sub acest aspect calea unei înțelegeri dialectice a realității ca unitate de contrarii.

Tocmai aici însă Matthaus se poticnea de propriile sale limite. Ajunsese în mai multe rînduri să se suspecteze de o anume rigiditate metafizică, căci cugetul său cu greu putea împăca definiția noțiunii de obiectiv — ca determinare ontologică esențială a categoriei de materie — cu perspectiva impusă de mecanica cuantică și teoria relativității. Obiectivitatea existenței particulelor elementare trebuia interpretată doar în sensul, mai larg, că cercetătorul nu putea să le influențeze existența după bunul său plac — și nu ca o ființare întru totul inde-

pendentă de conștiința acestuia, întrucît era influențată implacabil chiar prin procesul observării. Desigur, nu mergea pînă la a crede că particulele erau astfel generate, era convins că ele existau mai înainte de a fi apărut făpturile inteligente, însă știa că despre o asemenea existență se putea vorbi numai în termeni de potențialitate. Iar atunci fie că lumea subatomică trebuia eliminată din discuție, fie că materia trebuia definită altfel decît drept ceea ce există în mod obiectiv, fie că obiectivul însuși trebuia definit altfel decît drept independență absolută față de conștiință.

Prima ipoteză părea să ducă de-a dreptul la idealismul obiectiv, după care materia nu e decît aparență sensibilă iar esența este de natură spirituală. În mod paradoxal, urmîndu-l pe Democrit, rațiunea ar ajunge astfel — din aproape în aproape, aprofundînd tot mai mult analiza lumii înconjurătoare și pătrunzînd dincolo de atomi — la adversarul său, Platon. A doua ipoteză, dimpotrivă, nu părea să ducă nicăieri. În sfîrșit cea de-a treia i se arăta lui Matthaus ca fiind cea mai rezonabilă — deși nu lipsită de capcane. Căci în mintea lui, de îndată ce, corespunzător raporturilor ontice dialectice dintre subiect și obiect, granița absolută a ceea ce era obiectiv ar fi fost ștearsă, delimitarea dintre ceea ce materialismul definea drept materie și ceea ce idealismul definea drept spirit universal își pierdea parcă orice reper, amenința să se dilueze pînă la destrămare.

Și dacă totul nu e decît amăgire ? Obsedantă, această întrebare i se insinua mereu mai insistent în cuget. Dacă toate incidentele provocate de pretinsele noduri spațio-temporale sînt pure halucinații ? Viziunea unui experiment yoga desfășurat la scară planetară reuși să-l fascineze pentru o clipă. Gînditor, cu un straniu surîs întipărit pe buze, fizicianul își continuă plimbarea mo-

nologînd în jurul marilor teme ale filozofiei şi făcînd pietrişul să-i scrîşnească prozaic sub tălpi.

8

Caleaşca se opri în satul Woolsthorpe, în faţa unei case din piatră cenuşie cu două caturi şi mansardă, cu acoperişul înalt flancat de două coşuri. Hara îşi potoli bidiviii cu o mişcare domoală a hăţurilor, iar Zeno sări greoi de pe capră şi, deschizînd portiera, anunţă cu o înclinare servilă a frunţii :

— Preacinstiţii mei stăpîni, sluga dumneavoastră are deosebita plăcere să vă anunţe că am ajuns !

Tobias şi Daniel se priviră cu tîlc, gata să izbucnească în rîs, amuzaţi de zelul cu care improvizatul lacheu îşi juca rolul. Coborîră, ajutaţi de impasibil-ceremoniosul Zeno ; îşi scuturară de praf faldurile veşmintelor şi făcură cîţiva paşi ca să-şi dezmorţească încheieturile înţepenite după atîta amar de drum. Cîteva orătănii — care, la sosirea caleştii, fugiseră speriate — îşi făcură apariţia dindărătul unui gard. Daniel zări un tînăr care trebăluia prin curte, costumat mai curînd în orăşean decît în sătean, şi-l strigă :

— Hei, băiete, vrei să vii puţin mai aproape ?

— Puteţi intra, răspunse flăcăul fără să se prea sinchisească, dulăul e legat...

— N-ai vrea să ne spui dacă aceasta e casa domnului Isaac Newton ?

— Chiar asta e.

— Şi e acasă maestrul ?

— Da' unde să fie ! Cu ciuma asta afurisită care nu se mai domolește, oamenii cu scaun la cap stau pe la casele lor...

— Fii bun atunci și spune-i că are oaspeți ! îl îndemnă Tobias pe nu tocmai binevoitorul lor interlocutor.

— Și, mă rog, cin' să-i spun că-i face așa onoare ? întrebă acesta vădit nemulțumit, măsurîndu-i pe străini printre pleoape.

— Un filozof aflat în călătorie prin Anglia, împreună cu prietenul său... Numele noastre îi sînt oricum necunoscute domnului Newton, n-are rost să-ți încarci memoria cu ele.

Prea puțin convins că face un lucru folositor, omul urcă totuși cele cîteva trepte și intră ca să-și anunțe stăpînul. După lungi minute se ivi tot el în ușă și îi pofti să intre :

— Master Isaac vă roagă să-l așteptați în salon. Zice că vine și el, numa' să-și termine experența.

Luară loc într-o încăpere mobilată rustic, căreia pomposul nume de salon i se potrivea tot atît de bine precum i s-ar fi nimerit arțăgosului argat titlul de valet.

— Dacă și stăpînul e tot atît de amabil, observă Daniel, misiunea noastră de astăzi nu e nici pe departe cea mai ușoară. În dumneata ne este întreaga speranță !

Tobias acceptase cu plăcere propunerea de a lua parte, ca specialist reputat în istoria fizicii, la expediția care urma să-l întîlnească pe Newton — cu atît mai mult cu cît el însuși, englez fiind, socotea o asemenea șansă drept o adevărată fericire. După opinia lui — și, desigur, după numeroase alte păreri — întemeietorul mecanicii clasice fusese geniul cel mai strălucit din cîte a dat omenirii arhipelagul britanic. Acum, cînd aștepta plin de emoție ca, dintr-o clipă într-alta, în ușă să se arate cel pe a cărui statuie avea să se scrie la Cambridge *„qui*

genus humanum ingenio superavit" *, în minte îi veniră faimoasele versuri ale lui Alexander Pope :

„Nature an nature's laws lay hid in night,
God said : «Let Newton be !» And all was light."**

— Fiți bineveniți în casa mea și Dumnezeu să vă aibă în pază ! îi salută savantul pe oaspeți.

Tobias tresări fără să vrea la vederea chipului care îi era atît de cunoscut : față prelungă, bărbie voluntară, nas drept, proeminent, o frunte bombată încadrată de plete blonde, dar mai ales ochii animați de o privire sfredelitoare și gravă, care exercitau o extraordinară fascinație. Ochii aceia dădeau tînărului de 25 de ani — care făcuse deja toate epocalele lui descoperiri — o figură de înțelept. Răspunse cuviincios la salut :

— Binecuvîntarea Domnului să nu părăsească niciodată această casă și pe stăpînul ei !

— Numele meu este Isaac Newton ; pe cine am cinstea de a găzdui, dacă nu-i cu supărare ?

— Tobias Sage, improviză fizicianul, într-o pronunție franțuzească. Prietenul meu, Daniel Traveler.

— Încîntat să vă cunosc... Mi s-a spus că sînteți călători ; dar cum de v-ați abătut tocmai prin acest sat ?

— Nu vrem să vă ascundem că am venit aici anume ca să vă întîlnim. Am auzit foarte multe despre uimitoarele dumneavoastră cunoștințe de filosofie a naturii. Știm că aveți un admirabil laborator și, cu îngăduința dumneavoastră, am dori să-l vizităm.

— Mă tem că veți fi mai curînd dezamăgiți... și-apoi, e cam dezordine acolo...

* „Cel ce prin geniu a depășit specia umană" Lucrețiu, citat.
** „Legi și natură ascunse zăceau în noapte deplină, «Newton să fie !» grăi Dumnezeu. Și totu-i lumină."

— Ordinea și dezordinea sînt aparențe care pot să înșele doar pe cei ce judecă pripit.

Newton își încruntă sprîncenele :

— Dar ce anume ați dori să vedeți ? Veniți de departe și n-aș vrea să vă refuz, dar vă rog să mă credeți că și timpul meu e foarte prețios !

— Vă referiți cumva la timpul cel absolut, adevărat și matematic, în sine și după natura sa, care curge egal fără nici o legătură cu ceva extern și care cu un alt nume se cheamă durată ? Ori poate la timpul relativ, aparent și comun, la acea măsură sensibilă și externă a oricărei durate determinate prin mișcare, care se folosește de obicei în locul celui dintîi ?

La auzul acestor cuvinte, pe care Tobias le parafrazase după *Philosophiae naturalis principia mathematica* *, tînărul amfitrion își stăpîni cu greu o tresărire și deveni mai rezervat.

— Urmați-mă ! le zise el ciudaților săi musafiri, după cîteva momente de meditație.

Laboratorul era, într-adevăr, în neorînduială. Pe mese, polițe și stative puteau fi văzute lentile, oglinzi, prisme de sticlă, cărți, manuscrise, caiete de însemnări, lunete, microscoape, creuzete, baloane, eprubete, flacoane, trepiede, instrumente geometrice, borcane cu acizi și cu felurite alte substanțe, hărți geografice și astronomice, planșe cu diferite diagrame, coli de hîrtie și multe alte ustensile și obiecte. Tobias văzu pe un raft *Elementele* lui Euclid, *Geometria* lui Descartes, *Optica* lui Kepler, *Filosofia ocultă* a lui Agrippa din Nettsheim, *De Metallis* a lui Agricola, două tratate de alchimie ale lui Lul-

* *Principiile matematice ale filosofiei naturale*, opera de frunte a lui Newton, editată abia în 1687, cînd savantul avea 45 de ani.

lius, o carte de Paracelsus. Trecu mai departe și, amestecate printre alte lucruri, zări o oglindă metalică concavă, încă neșlefuită, alături de o placă de cupru convexă, acoperită de un strat subțire de smoală, cu urme de cenușă.

— Ați și început să lucrați la telescopul-reflector ? se interesă el. Au mai încercat și alții...

— Știu : Caravagi, Cavalieri, pînă și Gregory !

— Instrumentul construit de dumneavoastră va fi însă cel dintîi care, folosind un sistem de oglinzi, va permite înlăturarea aberației cromatice.

Newton îl cercetă cu o privire stranie, dar nu zise nimic.

— Aș mai vrea să știu, continuă netulburat Tobias, dacă ați ajuns la vreo concluzie în privința fluenților...

— Fără îndoială, domnule ! Deși nu sînt sigur că ne referim la unul și același lucru.

— *„Data aequatione quotcunque fluentes quantitates involvente, fluxiones invenire et vice versa."* *

Era prea mult ! Cine putea fi, în acel an de grație 1667, străinul care cunoștea atît de bine descoperirile pe care le făcuse în lungile luni de izolare, de cînd, din pricina epidemiei, se retrăsese la țară ? Felul aluziv în care îi vorbea ba despre telescopul cu oglinzi, ba despre principiile de mecanică, ba despre metoda fluxiunilor — lucrări despre care nu comunicase încă nimic nimănui și la care mai avea de gînd să reflecteze înainte de a le face publice — dovedea fără tăgadă că omul știa mai multe decît spunea ; dar cum să le fi aflat pe toate ?

* „Dată o ecuație care conține oricîți fluenți, să se afle fluxiunile și viceversa" — frază (transcrisă cifrat în scrisoarea lui Newton către Oldenburg, din 24 octombrie, 1676) prin care savantul englez voia să-i demonstreze lui Leibniz că deține prioritatea în descoperirea calculului infinitezimal.

Gîndul că un altul ar fi putut ajunge concomitent la aceleaşi descoperiri, că ar fi putut chiar să i-o ia înainte, îl făcea să-şi piardă cumpătul. Ar fi fost o adevărată catastrofă să apară pentru posteritate ca un al doilea descoperitor, căci era fapt cunoscut că al doilea inventator nu are drepturi. Orgoliul îi şoptea totuşi, în pofida modestiei, că nu putea să existe în lume o inteligenţă egală cu a lui ; şi chiar să fi existat, aceasta nu explica deloc cum de era enigmaticul oaspete la curent cu preocupări pe care nu şi le împărtăşise decît sieşi ! Mai rămînea doar să-i pomenească despre teoria culorilor...

— Mai e oare nevoie să mă refer la observaţia dumneavoastră referitor la legătura dintre culoarea unei raze de lumină şi gradul în care este ea refractată ? întrebă Tobias surîzînd, parcă ghicindu-i gîndul. Sau la obţinerea luminii albe prin amestecul culorilor simple ?

— Constat, domnule, că nu curiozitatea v-a adus la mine, căci păreţi a şti despre cele ce se petrec în acest laborator mai multe decît ştiu eu însumi ! Deţineţi, desigur, puteri oculte, de vreme ce deslueşiţi cugetări înscrise doar în mintea mea, sau însemnate pe hîrtii care n-au părăsit încăperea aceasta — ori vreţi să-l cred în stare pe servitorul meu ignorant de a-mi copia însemnările în puţinele ceasuri cînd dorm, spre a le vinde !

— Nici vorbă ! Şi cam ce puteri oculte îmi atribuiţi ?

— Dacă îmi cunoaşteţi atît de bine preocupările, nu se poate să nu ştiţi că eu nu plăsmuiesc ipoteze ! *Hypotheses non fingo...* *

— Există totuşi o ipoteză care ar explica foarte simplu iscusinţa noastră : să presupunem că venim din viitor !

* Eu nu plăsmuiesc ipoteze *(lat.)* — aserţiune celebră a lui Newton.

— Imposibil !

— Să admitem, *per absurdum* *, că am veni din viitor. Între timp, maestre Newton, dumneavoastră v-aţi desăvîrşit cercetările, v-aţi publicat opera, aţi intrat în istorie. Viaţa dumneavoastră a ajuns să fie cunoscută pînă în cele mai mici detalii, căci sînteţi socotit unul dintre titanii spiritului uman. V-au fost dedicate tomuri întregi, v-au fost ridicate statui. Pentru mine, ca specialist în istoria fizicii, nimic nu e mai firesc decît să ştiu nu numai cu ce vă ocupaţi acum, la Woolsthorpe, ci şi cu ce vă veţi ocupa în anii următori, la Cambridge şi la Londra, să cunosc data la care vă veţi publica fiecare lucrare şi ce anume va conţine fiecare. Dacă doriţi, vă pot cita, căci cunosc pasaje întregi pe dinafară. Iată, de pildă, prima regulă de filosofie din concluziile cărţii a treia, *Despre sistemul universului*, a *Principiilor matematice ale filosofiei naturale*: *„Nu trebuie să admitem mai multe cauze pentru lucrurile naturale, decît atîtea cîte sînt şi adevărate şi suficiente pentru explicarea aparenţelor lor. Căci filosofii zic: natura nu lucrează în zadar, şi mai mult este zadarnic cînd mai puţin este de ajuns. Căci natura este simplă şi nu face lux cu cauze superflue ale lucrurilor“*. Mai departe, regula a doua: *„Şi de aceea, efectelor naturale de acelaşi fel trebuie să le atribuim, atît cît se poate, aceleaşi cauze“*...

— Ajunge ! exclamă tînărul savant. Sînt de acord că oamenii care vor trăi în viitor sînt în măsură să-mi cunoască opera. Admit că aceasta ar fi explicaţia cea mai simplă a iscusinţei dumneavoastră. Dar cum să cred că veniţi din viitor ? *Ego vero incerta certis miscere nolo !***

* prin absurd *(lat.)*.

** „Eu nu vreau să amestec lucrurile sigure cu cele nesigure“ *(lat.)* — o altă afirmaţie faimoasă a lui Newton.

— Afirmația mea poate fi verificată experimental.

— Cum ?

— Acceptînd să ne întoarceți vizita și să faceți împreună cu noi o călătorie în viitor.

Ce să spună ! O călătorie în viitor — și cu atît mai mult o întoarcere din viitor — îi părea cu totul neverosimilă. Ar fi însemnat altminteri că una dintre axiomele fundamentale ale mecanicii sale — după care există un timp *„absolut, adevărat și matematic, în sine și după natura sa, care curge în mod egal fără nici o legătură cu ceva extern“* — era lipsită de valabilitate. Căci a călători în viitor revenea la a parcurge timpul cu o viteză mai mare decît cea cu care curge el în mod obișnuit, iar a te întoarce din viitor era totuna cu a sili timpul să-și schimbe sensul curgerii — și atît una, cît și cealaltă ar fi dovedit că nu există timp absolut. Dar o asemenea idee se opunea atît de categoric tuturor fenomenelor naturale care îi erau cunoscute, încît ar fi fost inutil să-i atribuie realitate fizică ; călătoria în timp trebuia, desigur, pusă pe seama unor puteri oculte, ca și citirea gîndurilor ori aflarea celor nescrise încă.

— Călătoriile sînt o risipă de timp prea mare ca să mi le pot îngădui, se mulțumi Newton să remarce.

— Sînteți cumva mai puțin dornic de cunoaștere decît acel doctor care a acceptat pînă și să-și vîndă sufletul ?

— Vă referiți la legenda lui Faust ?

— Noi nu vă cerem nimic în schimb.

— Nu mă prea încred în filantropie...

— Dar în forța rațiunii credeți. De ce vi se pare imposibil ca peste sute de ani oamenii să descopere proprietăți ale timpului și ale spațiului pe care dumnea-

voastră nici nu le bănuiți ? Ce știa oare Ptolemeu despre sateliții lui Jupiter ?

— Sute de ani ați spus ?

— Întocmai. Noi venim din anul 2000. Lumea viitorului nu vă interesează chiar deloc ?

— Anul 2000... Sună apocaliptic !

Savantul rămase pe gînduri. Ar fi rostit un neadevăr dacă ar fi spus că nu-l interesa lumea viitorului. Într-o oarecare măsură, contribuia el însuși la construirea acelei lumi. Dar interesul lui nu era doar curiozitate — după cum în profețiile *Vechiului testament* el nu vedea un prilej de satisfacere a curiozității oamenilor, a dorinței lor de a-și imagina viitorul, ci o cale de demonstrare a concepției divine. Nu credea în miracole ; le socotea pur și simplu fenomene rare, care ar fi încetat să pară uimitoare dacă s-ar fi produs mai des, dîndu-le muritorilor posibilitatea de a le așeza în rîndul lucrurilor naturale, chiar dacă ei nu le-ar fi înțeles cauzele. Totuși, nu se putea decide să dea deplină crezare afirmațiilor lui Tobias și nici să dea curs invitației acestuia. Nu era o hotărîre care să fie luată cît ai bate din palme. Zise :

— Voi reflecta la propunerea domniilor voastre.

— Mă tem că va trebui să chibzuiți cu oarecare grabă. Nu ne putem prelungi prea mult șederea pe aici.

— Și vreți să spuneți că ați poposit în acest loc și în acest timp numai și numai pentru a-mi oferi mie o călătorie gratuită în anul 2000 ?

Ceva îi părea suspect în toată povestea, prea semăna a farsă studențească — însă cine s-ar fi ținut de farse în toiul ciumei ?

— Avem de îndeplinit o misiune. Dacă acceptați, vă vom spune despre ce anume este vorba.

Daniel asistase la întreaga discuție fără să intervină, convins că, în cele din urmă, Newton va accepta să-i însoțească. Iar convingerea lui se dovedi întemeiată.

9

Se lipise de el cu o blîndă înverșunare și l-ar fi strîns așa, cu brațele ei delicate și totuși puternice, pînă la ultima suflare. Era atît de mîndră de iubirea lor încît ar fi strigat-o în gura mare, acoperind acordurile muzicii. Ce stupide îi păreau prietenele ei, care își împărtășeau în mare taină măruntele aventuri, învăluindu-și confidențele într-un fel de sfială cu totul impudică ! La drept vorbind, ea nu simțea nevoia să încredințeze cuiva anume un secret — dimpotrivă, dorea ca povestea ei să se deruleze în văzul lumii, sub privirile pline de binevoitoare admirație ale tuturor, ca o sărbătoare a bucuriei și dragostei universale. Necazurile, supărările, durerea și suferința, nenorocirile și bolile trebuiau îndurate cu discreție, desigur, pentru a nu spori fără rost tristețea semenilor ; dar fericirea era atît de rară și ar fi fost păcat de neiertat să o ascunzi, văduvindu-i pe ceilalți de prilejul unei nobile contagiuni. Mai demult, ce-i drept, socotise și ea indecentă purtarea acelora care, de pildă, se sărutau pe străzi ori prin cîte-un autobuz. Nu-i judeca prea rău, însă își spunea că ea n-ar fi făcut una ca asta. Dar între timp în mintea ei se săvîrșise o schimbare, o răsturnare de logică, o neașteptată inversare a valorilor ; nimic nefiresc nu găsea acum în a se opri în mijlocul celei mai aglomerate piețe pentru a-i

sări lui Quintus de gît și a se pierde împreună într-un sărut prelung.

Amintirea atingerii fierbinți a buzelor lui o făcu să-și apropie obrazul, pînă îi simți răsuflarea. Dansa ușor, alunecînd fără efort în volute elegante pe suprafața lucioasă a pardoselii. Fascinat de strînsoarea plină de grație a Sarei, el o dirija parcă telepatic, neimpunîndu-i nici o constrîngere fizică. Evoluau într-o sincronizare deplină, vorbind limbajul Terpsichorei. Nu vedeau nimic altceva decît chipul celuilalt, ochii surîzători, gura întredeschisă a senină uimire.

Restul lumii îi apărea lui Quintus întocmai ca într-una din acele gravuri ale lui Escher, în care pe una și aceeași scară, mergînd în aceeași direcție, unii urcă iar alții coboară ; dar ceea ce la ingeniosul olandez era pur efect optic, datorat relativizării perspectivei și inversărilor reciproce dintre verticală și orizontală, pentru el părea a fi o consecință a concentrării întregului său univers în iubire. Ei doi formau o lume perfectă, suficientă sieși, și avea convingerea că nimic din ceea ce se petrecea în jur nu-i putea atinge — întrucît dețineau propria lor verticală, fără nici o legătură cu sistemul de coordonate al celorlalți. Oamenii puteau să se nască și să moară. Pămîntul putea să se scufunde în haos și tenebre — iubirea lor era mai presus de toate, suverană și invulnerabilă ! De-a lungul și de-a latul celor cinci continente, coșmarul capcanelor spațio-temporale se infiltra tenace în suflete, adăugînd dramelor individuale dimensiunea subconștientului colectiv — dar ce departe erau toate acestea, cît de abstracte, cît de ireale îi păreau ! Zăvorît în tăcerea lui, Matthaus traversa o criză de conștiință ; îl înțelegea, știa ce reproșuri își răsucea în minte, și totuși nu se simțise îndemnat să-i îndulcească singurătatea, așa cum în alte împrejurări mai

puțin dramatice încercase să facă. Lipsită de mesajele nenumăraților ei corespondenți, Hana evolua îngrijorător spre o cicăleală tiranică ; el prevedea urmările, dar se mulțumea să-i opună o rezistență pasivă. Abel însuși — care, în urma refuzului categoric al mezinului de a-l mai însoți la liturghie, îl declarase ateu și antihrist — oscila între accese de profetică mînie și duioase apeluri fraterne ; dezlegat de vechea lui strădanie de a ocroti echilibrul și liniștea casei, Quintus nici măcar nu-l lua în seamă. Colegii săi de clasă se agitau, comentau știrile difuzate în presă, se lăsau electrizați de cele mai fanteziste zvonuri, ori plănuiau expediții la curtea lui Nabucodonosor ; el surîdea impasibil și își vedea de treburi, de parcă ar fi deținut un secret, garanție statornică a calmului sufletesc și a înțelepciunii. Că era îndrăgostit nu mai reprezenta pentru nimeni o taină — dar explicația nu părea suficientă și a ajuns curînd să fie învinuit de înfumurare ori suspectat de scrînteală. Nu se sinchisea. Fanatismul pe care îl purta în sînge își găsise făgaș : dragostea i se înfățișa ca o oază binecuvîntată în pustietatea egoismului și alienării.

— La ce te gîndești ? îl întrebă ea în gînd.

— La noi, îi răspunse privirea lui.

— Aș putea să-ți cer o salbă din dinții de lapte ai urșilor din Betelgeuse ?

— Tocmai eram în drum spre Orion. Dar mi-e teamă că pe aici puii de urs nu și-au schimbat încă dentiția.

— Atunci prefer trei frunze de leac din Carbonifer...

— Fii atentă, căci descîntecele din alte ere...

— Alte sfere... Bine, am renunțat. Nu-ți mai cer nimic.

— Cere-mi !

— Ce ?

— Orice.

— O copită de drac. Nu, mai bine o rotulă de sfinx. Sau măcar o pană a lui Quetzalcoatl. Vreau o dovadă sigură că mă iubești. Mi s-a spus să nu mă încred în vorbe.

— Dar în vorbele celor care ți-au spus să nu te încrezi în vorbe de ce te încrezi ?

— Nu încerca să mă duci cu vorba. Unde-i pana ?

— Uite-o !

— Vrei să mă păcălești ? Asta-i o pană de quetzal.

— Ce te face să crezi ?

— Sînt expertă în ornitologie.

— Adevărul este că, în timp ce-l jumuleam pe Quetzal, Coatl a reușit să-mi scape și a fugit.

— Ești un lăudăros. Pleacă imediat în căutarea Sfinxului !

— Îl fac arșice ! Nu ți-e milă de el ?

— Vreau osciorul acela rotund...

— Apropo : am auzit că individul suferă de reumatism și că și-a pus genunchi de plastic. Rotulele lui autentice nu mai erau bune de nimic.

— Văd că te cam codești. S-o lăsăm baltă ! Mai bine spune-mi cinstit : mă iubești cu adevărat ? Și cum să te cred, doar așa, pe cuvînt ?

— Ar exista o cale...

— Care ?

— Una de inspirație aztecă : îmi extrag inima din cușca toracică și ți-o așez în palmă. Se zice că în felul acesta ai putea citi tot adevărul.

— O, dar nu e nevoie de o operație atît de riscantă ! Ar trebui să știi că eu îți citesc și așa în inimă ca în palmă. Bineînțeles că mă iubești !

— Chiar nu te îndoiești deloc ? Nici o făptură rațională nu contestă îndoielii drepturile ei.

— Un om care iubește îți pare o făptură rațională ?

— Deci recunoști că mă iubești și tu.

— Sigur că recunosc.

Dialogul privirilor celor doi îndrăgostiți s-ar fi prelungit așa, dans după dans, pînă la încheierea programului, dacă sentimentul acut că cineva o fixează insistent n-ar fi determinat-o pe Sara să-și întoarcă pentru o clipă ochii spre sală. Într-adevăr, un ins cu fața rotundă îi urmărea impasibil fiecare gest. Încercă să-și amintească unde mai întîlnise căutătura aceea rea, dar nu izbuti deîndată. Brațele nefiresc de lungi, nasul cît un cartof, lățit peste o gură lipsită parcă de buze îi deșteptau în memorie o stare confuză, dezagreabilă.

— Îl cunoști cumva ? îi șopti ea lui Quintus, atrăgîndu-i atenția asupra nefastului personaj.

— Am impresia că l-am mai văzut, deși...

— Știu ! exclamă ea, pălind brusc. Părul !

Îl identificară amîndoi pe tipul spîn care, dominînd din nacela podului rulant spectacolul de la *Trib,* o smulsese pe Sara de la locul ei și o parașutase pe scenă. Atîta doar că acum își garnisise țeasta lucioasă cu o perucă și, evident, renunțase la uniforma violetă. Amintirea penibilului incident o făcu pe fată să se lipească și mai strîns de pieptul ocrotitor al partenerului ei. Totuși, farmecul dansului pierise. Oare spînul se afla aici întîmplător, sau se ținea de mai multă vreme pe urmele lor ? Îi recunoscuse, ori își pironise pur și simplu privirea asupra ei, atras — ca și cu celălalt prilej — de frumusețea-i cu totul aparte ? Ce intenții avea ? Era singur, sau venise cu acoliții lui ?

— Hai să plecăm, mi-a pierit tot cheful...

— Nu-l lua în seamă, o îndemnă Quintus.

— Nu pot.

— Vrei să-l expediez ?

— Nu ! Poate că tocmai asta urmărește, să te provoace.

Își dădea seama și el că, pe de o parte, nu prea avea motive să se ia de spîn — nu făcea decît să-i privească, nu putea să i-o interzică — iar, pe de altă parte, că, dacă n-ar fi fost sigur pe situație, acesta nu s-ar fi apucat să-i caute gîlceavă. Lucrul cel mai înțelept era, într-adevăr, să plece : după cele petrecute la *Trib*, nimeni nu l-ar fi putut suspecta de lașitate, iar de data aceasta avea de apărat ceva mai prețios decît demnitatea sau onoarea. Ar fi fost o copilărie să insiste să rămînă dacă Sarei dansul nu-i mai făcea plăcere. Celălalt n-avea decît să-și aleagă un alt subiect de contemplație.

— Să mergem !

Trecură, ținîndu-se de braț, chiar pe sub nasul spînului, dar acesta nu reacționă în nici un fel. Luă de la garderobă jacheta ei și o ajută să și-o pună pe umeri. Afară era răcoare și, pe străzile iluminate cu zgîrcenie, puținii trecători se grăbeau spre casele lor. Făcură cîțiva pași ; cum el îi părea încă stînjenit, fata legă trei piruete și se opri într-o reverență plină de haz. Pricina îngrijorării rămînînd în urmă, vioiciunea și voioșia îi reveniră, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Quintus surîse îngîndurat — inerția stărilor de spirit era la el mai mare — dar ea îl aștepta cu brațele întinse și, cuprinzîndu-i tîmplele în palme, îi oferi o gură arsă de dor. Sărutul se depănă mai frenetic decît în alte rînduri, tulburîndu-i de-a binelea. Roși amîndoi de o febră fără nume, gustul buzelor înfierbîntate nu făcea decît să le sporească patima, cum gustul vinului doar întețește setea băutorului, în loc s-o ostoiască. Nepotolită, dorința

li se despletea în vine tot mai dulce, otrăvitoare, purtînd freamătul înfiorat al inimii pînă în hățișul ultimelor fibre. Nevoia de a-și contopi pînă la deplină identificare ființele era aproape o suferință, iar simpla constatare a faptului că își continuau existența individuală, în chip de entități distincte, le alimenta o permanentă stare de veghe, o așteptare confuză, vag dureroasă. Porniră încet, îmbrățișați, stăpîniți ca de fiecare dată de un tremur ireprimabil. În tăcere, potrivindu-și instinctiv pașii pentru a se deplasa ca într-o plutire, mergeau parcă abandonați unul în seama celuilalt.

Drumul știut îi purta în tîrziul serii pe stradele străjuite de șiruri maiestuoase de platani și de tei. Tocurile Sarei făceau caldarîmul să sune a pustiu. Un sărut, și încă unul... Era atîta seninătate în mersul lor, atîta visătoare pace ! Și totuși, un gînd neliniștitor se ivi în mintea ei : își aminti că rămăsese numai ea acasă și își imagină cu vădită neplăcere perspectiva de a-și petrece fie și numai o noapte singură între pereții aceia bîntuiți de inexorabilele bătăi ale unei pendule nevăzute. Zadarnic își repeta cu fiecare prilej explicația destul de plauzibilă pe care i-o dăduse fratele ei Daniel ; la auzul discretelor lovituri de gong, era asaltată întotdeauna de o spaimă superstițioasă, fără leac. Noaptea, mai ales, dacă nu apuca să ațipească (iar uneori chiar o trezea din somn), misteriosul orologiu o teroriza pur și simplu. De cînd tatăl fusese detașat la paza unuia dintre blestematele noduri ale timpului, mama și fiica dormeau în aceeași încăpere, pentru a se ocroti reciproc și a-și alunga urîtul. Cînd însă David își chema soția la el, dacă se nimerea să mai fie și Daniel plecat, Sara era nevoită să înfrunte singură tot coșmarul. Uneori înnopta la o prietenă — dar familia aceleia avea acum musafiri.

Desigur, l-ar fi putut ruga pe Quintus să rămînă cu ea peste noapte. Îi povestise de mai multe ori despre fantoma sonoră care le punea locatarilor răbdarea la încercare, și era convinsă că el ar fi înțeles-o imediat și ar fi acceptat. Nu i-ar fi păsat prea mult de ceea ce le-ar fi dat prin minte vecinilor dacă i-ar fi văzut intrînd împreună sau dacă l-ar fi zărit pe el plecînd în dimineața următoare ; dar nu era tocmai convinsă că părinții ei ar fi fost încîntați să afle așa ceva și nici că i-ar fi împărtășit întrutotul punctul de vedere. Era departe de a-și socoti tatăl un încuiat, însă știa că anii de serviciu în poliție nu-l îndemnaseră să-și facă cea mai suavă părere despre moralitatea tineretului și nu dorea să-l pună de la bun început pe alesul inimii ei într-o lumină atît de puțin favorabilă.

Îi păru ciudat cum de nu chibzuise din timp la toate acestea : doar știa de mai multe zile și că avea să rămînă singură, și că el avea s-o conducă acasă după dans. Ce s-ar fi întîmplat oare dacă și-ar fi petrecut o noapte sub același acoperiș ? Gîndul că i s-ar fi putut dărui o speria și o tulbura în același timp. Știa că de ea ar fi depins totul ; dar era ea oare pe deplin pregătită să devină femeie ? La asemenea lucruri, își zise, nu era foarte sănătos să cugeți prea mult. Altminteri, îi spusese ei cîndva o mătușă, riscai să rămîi fată bătrînă... Și totuși...

Se opriră în poartă pentru a-și lua rămas bun. Buzele li se întîlniră iar și iar. Zăbovi îndelung, cu fruntea plecată pe umărul lui; fără a se putea hotărî nici să-l cheme și nici să se despartă. Apoi observă în noapte o siluetă cunoscută : la cîțiva zeci de pași în urma lor, un ins cu brațe disproporționate părea să aștepte, supraveghindu-i. Fără îndoială, îi urmărise în tot drumul lor spre casă. Această nouă primejdie, foarte concretă, se

adăuga amenințării nelămurite care plutea în sunetele anapoda ale pendulei. Într-o străfulgerare, Sara simți că i se făcuse frică. Poate că spînul va continua să pîndească pînă cînd Quintus se va depărta suficient și va încerca atunci să pătrundă în casă; poate că, dimpotrivă, îl va ataca tocmai pe el de îndată ce îl va fi văzut singur.

— Rămîi cu mine, șopti ea.

Mai întîi el nu pricepu.

— Vrei să mai rămîn? Să ne mai plimbăm?

— Vreau să rămîi... mama e plecată... mi-e urît singură.

Își aminti istorisirile ei ciudate despre un orologiu care, deși nu se afla nicăieri în casă, putea fi auzit uneori bătînd. O simțea într-adevăr speriată și n-o mai întrebă nimic. N-o întrebă ce-ar spune vecinii sau ai ei — se va fi gîndit ea, de bună seamă, la toate. Fata descuie în grabă poarta și îl trase de mînă în casa scării. Apăsă apoi pe clanță și limba metalică trosni ușor, ocupîndu-și din nou lăcașul. Porniră să suie prima rampă, în deplină liniște, de parcă ar fi fost înțeleși. Ea era mereu cu un pas înainte, ținîndu-se cu o mînă de balustradă iar cu cealaltă strîngîndu-i ușor palma, ca pentru a-i da curaj. Își simțeau inimile bătînd cu putere — și urcaseră numai zece trepte, nu zece etaje!

Trecură de palierul parterului și se angajară pe o nouă rampă. Sara nu declanșase instalația de iluminat, iar în lumina difuză care pătrundea de afară silueta ei îi părea lui Quintus că iradiază o energie misterioasă, cum capetele sfinților se învăluiau uneori cu o magică aureolă în ochii credincioșilor. Secundele îi păreau nefiresc dilatate, iar învingerea fiecărei trepte dura un timp infinit, cerea eforturi secătuitoare. Degetele ei își slăbiră strînsoarea și se desprinseseră încet dintre degetele

lui ; în aceeași clipă, îl încercă sentimentul acut că, deși urcau în același ritm, pas cu pas, distanța care îi separa creștea pe neobservate, implacabil, de parcă spațiul însuși ar fi prins să se dilate. Realitatea atît de sigură și familiară pînă atunci se prefăcea sub ochii lui într-o viziune aidoma acelorași gravuri ale lui Escher : constata neputincios cum, cu fiecare moment, Sara se depărta tot mai mult de el, retrăgîndu-se cu groaza întipărită pe chip într-o însingurare fără speranță. Gîtlejul lui era neînstare să articuleze vreun sunet — iar ea părea a se strădui în aceeași măsură, disperat și zadarnic, să-l cheme în ajutor. Erau captivi în universuri incongruente, lipsiți de putința comunicării. Această stare dură o infimă fracțiune de timp, după care fata dispăru cu totul, destrămîndu-și imaginea în neant.

Singur pe scara abia luminată, într-o casă străină, Quintus privi mai întîi în jur, dezorientat. Se apropie apoi de locul în care, cu o secundă în urmă numai, se afla încă făptura ei plină de viață. Își trecu mîna pe balustradă și întîlni crîmpeiul care îi mai păstra căldura palmei. Se așeză pe treapta pe care se pierduse ultimul ei pas și se ghemui cu fruntea în palme, incapabil să realizeze adevărul că, rătăcită în cine știe ce capcană a timpului, Sara dispăruse poate pentru totdeauna din viața lui. Descoperise în mod nedorit că fericirea lor nu era invulnerabilă, că nu se găsea — cum își închipuise — la adăpost de agresiunile imprevizibile ale lumii înconjurătoare. Șansa de a fi fost pînă atunci feriți de tentaculele nevăzutei caracatițe pe care experimentele propriului său frate o stîrniseră din genunile firii era plătită totuși prea scump : iubirea lor abia îmbobocise, și nu putea accepta gîndul acestei înăbușiri stupide, ca o pruncucidere săvîrșită orbește, dintr-o neglijență.

Își mușcă în neștire buzele, încercînd să-și stăvilească prin durere fizică suferința pe care sufletul său nu era pregătit să o îndure. Poate că totul n-a fost decît o iluzie, pură halucinație, iar Sara a și ajuns acasă — poate că îl aștepta acolo, îndărătul ușii ! Se stăpînea cu greu să nu se ridice și, dintr-un salt, să fie în prag, pentru a o regăsi zîmbitoare, chicotind ca după o farsă reușită. Știa că ar fi bătut la ușă sau ar fi sunat degeaba — în cel mai bun caz, ar fi atras atenția vecinilor. Se pomeni spunîndu-și că ar fi fost dator să anunțe familiei, sau măcar la poliție, dispariția ei ; cuvîntul „dispariție" îl făcu să se înfioare. Nu era în stare să ia nici o hotărîre, nici să facă vreo mișcare. S-ar fi întins acolo, pe scară, și ar fi zăcut așa, inert, indiferent la curgerea vremii.

Ca prin vis, bătăile pendulei îi pătrunseră în auz. Se înălță, hipnotizat parcă, și începu să coboare treptele, una cîte una, cu mișcări lente, de ritual funebru. În piept i se căsca un gol dureros, ca și cum din trunchiul lui n-ar fi rămas decît o pojghiță din cheaguri uscate de sînge. Gîndul i se răsucea în loc, refuzînd să mai comunice cu realitatea. Voința lui de a fi se surpa încet, treaptă cu treaptă. În fața porții se opri și ezită cîteva momente să o deschidă. În adîncurile conștiinței, licărea poate o ultimă nădejde, de care nu cuteza să se despartă. Nici chiar speranțele cele mai nebunești nu sînt niciodată atît de absurde încît oamenii să le abandoneze de bunăvoie ; ci speranțele sînt cele care îi părăsesc pe oameni.

Quintus ieși în stradă. Merse la întîmplare minute în șir și nu se opri decît atunci cînd cineva îi bară ostentativ drumul. Privi în jur uimit, neînțelegînd ce voiau de la el arătările drapate în violet care îl împresuraseră.

Dar ele știau.

10

Ca și lordul Knowshire — cu care, dealtfel, purtase cîndva o copioasă corespondență — baronul von Kennengau era un călător pasionat. Spre deosebire însă de temerarul lord, baronul nu părăsise niciodată castelul singuratic în ale cărui încăperi, urmînd pilda unui lung șir de strămoși iluștri, își ducea zbuciumata existență ; călătoriile lui, deși imaginare, puteau rivaliza totuși cu cele mai spectaculoase aventuri ale istoriei căci, asemeni marilor exploratori, mereu noi tărîmuri i se arătau, dezvăluindu-și cînd exploziv, cînd cu zgîrcenie tainele. Citise încă din adolescență miile de tomuri legate în scoarțe groase, cuprinzînd jurnale, memorii, note de drum, rapoarte confidențiale și referate științifice, însemnări enigmatice și reportaje exuberante — tot ce cu mult sîrg adunaseră înaintașii, generație după generație, în rafturile monumentalei biblioteci a castelului. Manuscrise și incunabule, portulane și hărți, multe dintre ele complet necunoscute ori socotite iremediabil pierdute, completau această colecție unică, cu a cărei cercetare sistematică își făcuse ucenicia. Epuizase demult geografia reală, pe care o socotea lipsită de interes autentic, prea supusă hazardului pentru a satisface exigențele spiritelor alese. Desigur, jocul întîmplării nu mai avea pentru el ascunzișuri și îl amuzase într-o vreme să furnizeze cu anticipație organizatorilor de expediții menite să șteargă ultimele pete albe de pe glob descrieri minuțioase ale ținuturilor încă necălcate de picior de om alese drept țintă. Spre indignarea și stupefacția unor venerabili academicieni, descrierile lui erau confirmate pînă în cele mai mici detalii. Dar fie că puținătatea locurilor neumblate îl deprima, fie că faima de ghicitor ajun-

sese să-i displacă — în definitiv, el nu prezicea, ci știa — renunță curînd și la această preocupare. Explora acum teritorii închipuite. Lumile paralele, țările utopiei și orașele imposibile — al căror număr, de la Atlantida la Tlön, îl sporea neîncetat cu propriile-i născociri — îi călăuzeau ireversibil pașii cugetului spre visatul imperiu al armoniei desăvîrșite, unde legea era număr, iar geometria paradox. Se antrena asiduu, se pregătea de-o viață pentru marea, decisiva călătorie către Orașul Interzis, citadela sacră a Marelui Moeb.

Repetatele schimbări de atmosferă, de climă, de altitudine îi alimentau pofta pantagruelică : împresurat de pogoane de plăcinte, cirezi de crenvurști, chintale de bere, baronul înfuleca fără răgaz, dospindu-și metodic obezitatea și lărgindu-și la nesfîrșit baierele stomacului. Formidabilele lui aventuri se consumau între două halbe, între îngurgitări și regurgitări, acompaniate de sughițuri, clefăituri și rîgîieli. Temperament sensibil, von Kennengau reacționa violent la emoțiile lungilor sale peregrinări, le trăia din toate fibrele spaimele și desfătările, se resimțea mereu mai mult de pe urma primejdiilor înfruntate. Și într-o bună zi, chemarea perfecțiunii îl îndemnă din nou la drum, la cel mai riscant dintre toate.

Citise cîndva în jurnalul unui călugăr anonim că renumita capitală era alcătuită din mai multe incinte concentrice, comunicînd între ele prin porți monumentale cu streșini suprapuse, ca ale vechilor pagode budiste. Prima incintă, cea mai cuprinzătoare, înconjura Orașul exterior, sau albastru. Urma Orașul portocaliu, sau median, și Orașul interior, auriu, supranumit Orașul imperial. În fine, în centrul acestuia se afla Orașul interzis, Orașul sacru, unde nici un venetic nu pătrunsese încă. Călăuza îi atrăsese în repetate rînduri atenția asu-

pra zădărniciei încercării sale, dar nu avea de gînd să renunțe tocmai acum, cînd se hotărîse, în sfîrșit, să pornească. Va fi primul străin care va vizita Orașul sacru ! El, baronul von Kennengau...

— Prea bine, îi spuse atunci călăuza. Urmează-mă !

Străbătură prima incintă fără prea multe complicații. Străzile erau drepte, iar casele, din cîte își putea da el seama, reproduceau la scară redusă planul orașului, cu zidurile lui concentrice. Pînă aici totul era exact așa cum își imaginase. Trecătorii, care semănau între ei atît de mult încît numai după veșminte îi puteai deosebi, își vedeau de treburile lor, fără a-i arăta că l-ar băga în seamă. La următoarea poartă i se ceru să prezinte scrisorile de recomandare. Semnătura lordului Knowshire se dovedi a-i fi cunoscută ofițerului, care nu pierdu prilejul de a cere amănunte despre împrejurările în care dispăruse faimosul explorator.

— Eu l-am prevenit, zise baronul, mergea la moarte sigură...

Orașul median nu părea să difere mult de cel exterior, atîta doar că locuitorii lui se dovedeau încă și mai indiferenți la trecerea străinului. Intrarea în Orașul imperial, cu palatele și grădinile sale minunate, îi fu admisă numai după o lungă așteptare. I se făcea însă cunoscut, cu acest prilej, că însuși Marele Moeb îl va primi la reședința sa.

Ilustrul suveran îl întîmpină cu un ceremonial demn pînă și de trimisul unei mari puteri galactice. Fu servit un prînz întocmit din două duzini de feluri de bucate, gătite după rețetele celor mai rafinați gastronomi ai imperiului, intercalate cu tot atîtea soiuri de băuturi extraordinare. Îndelungatul antrenament îi îngădui baronului să înmormînteze cu seninătate în pîntecele său enorm o cantitate care pe orice alt muritor l-ar fi dat gata. El

urmărea însă bine dîspus spectacolul de pantomimă prezentat în onoarea lui de către un grup de actori costumați și mascați într-o manieră grotescă, iar la apariția dansatoarelor, care, în sunetele unei melodii stranii, începură un dans plin de grație, se aplecă la urechea interpretului și ceru în șoaptă încă o porție din penultimul fel de desert. Dorința îi fu numaidecît îndeplinită ; socoti momentul potrivit pentru a-și formula îndrăzneața solicitare.

— Desigur, desigur, încuviință Marele Moeb, urmărind cu imperturbabilul său zîmbet mișcările hipnotizante ale dansatoarelor. Oaspetele nostru nu va găsi supărător faptul că, în drum spre Orașul sacru, va mai avea de trecut prin cîteva porți...

— O, nicidecum, am început să mă obișnuiesc.

— Era de așteptat, continuă să zîmbească suveranul. Oaspetele nostru nu ne va lua în nume de rău faptul că, dată fiind cerința ca numai celor aleși — lăudat fie numele Zeului ! — să li se îngăduie accesul în cetatea sfîntă, la fiecare poartă i se va pune cîte o întrebare.

— Pare un lucru de înțeles, făcu baronul flegmatic, continuînd a mesteca.

— Și nici nu va socoti nedrept să-și ofere capul chezășie pentru corectitudinea răspunsurilor pe care le va da, conchise Marele Moeb.

Călătorul tăcu. Ceafa groasă îi înțepenise într-un fior de gheață.

— Oaspetele nostru se mai poate răzgîndi încă, îl cercă, zîmbitor, cel în puterea căruia se afla.

— Accept orice condiții, zise von Kennengau, ștergîndu-și cu palma slinoasă broboanele reci pe care teama i le scosese pe frunte.

Marele Moeb lovi ușor cu un ciocănel într-un gong de aramă. Îndată se arătară doi oșteni înarmați, care îl

însoțiră pe oaspete spre șirul de porți pe unde i se spusese că va trebui să treacă. Încadrat de o adevărată escortă, ajunse în fața porții de la care avea să înceapă cumplita încercare. Clădită din marmură albă, între ziduri de cărămizi smălțuite, ea era încununată de un triplu acoperiș, cu muchii răsfrînte. De sub olanele aurite, lucind orbitor în soare, își scoteau capetele căpriorii din lemn de pin acoperit cu lac roșu. Cele două canaturi, închise, ale porții erau turnate din bronz. În fața lor, așezat pe o rogojină, învești mîntat în alb, un bătrîn cărunt, cu barbă rară, îl aștepta surîzător. Chipul lui semăna uimitor cu acela al Marelui Moeb, al oștenilor, al interpretului, al călăuzei și al tuturor bărbaților întîlniți în această țară, dar baronul, persecutat de gîndul nerostitei întrebări pentru al cărei răspuns își pusese capul chezășie, încetă să se mai mire.

— Cîte porți te despart de Orașul sacru ? grăi bătrînul.

Oștenii își cumpăniră săbiile, gata să și le tragă din teci. Interpretul urmărea tremurul buzelor palide ale străinului, atent la fiecare sunet.

— Dacă aș răspunde, chibzui acesta cu voce tare, mi-ar rămîne, de bună seamă, cu o poartă mai puțin !

Canaturile de bronz se rotiră fără zgomot : ghicise ! Escorta îl urmă, printre ziduri de-a lungul cărora se desfășurau, în reliefuri joase, scene cu animale fabuloase. Culorile vii ale cărămizilor smălțuite îi plăcură. Zidurile erau înalte, urmau un contur sinuos și, din loc în loc, erau încununate cu turnuri de pază identice. După o oră de drum, pîntecosului baron îi pieri cu desăvîrșire interesul pentru inorogi și pentru culorile smaltului, înlocuit de o senzație de secătuitoare monotonie. Cînd ajunse din nou în fața unei porți cu olane aurite, vegheate de un bătrîn cu barbă rară, i se păru firesc să

constate că este întîmpinat cu același surîs enigmatic și de aceleași canaturi de bronz. De data aceasta însă, hainele înțeleptului care interpreta rolul de sfinx erau de culoarea purpurei. Dacă n-ar fi fost acest amănunt și drumul chinuitor pe care îl străbătuse, ar fi putut să jure că se mai afla încă în fața primei încercări.

— Ce te aduce la mine ? întrebă înțeleptul.

Oștenii se mișcară grabnic și se auzi sunetul lamelor de oțel lunecînd pe arama tecilor.

— Bunăvoința Marelui Moeb mă aduce, răspunse străinul.

Din nou se clintiră canaturile de bronz și din nou se pomeni călcînd cu teamă pe pavajul de piatră, printre ziduri smălțuite. Gîfîia șuierător, abia tîrîndu-și burduhănosul trup și jurîndu-și să renunțe pentru totdeauna la călătoriile lui de va scăpa teafăr. Se văzu pentru a treia oară și pentru a patra oară în fața unei porți și de fiecare dată găsi răspunsul potrivit la vorbele iscoditoare ale înțeleptului cu barbă rară. Uneori, sleit de puteri, se lăsa copleșit de o calmă disperare : atunci își spunea că n-avea decît să refuze a-și mai chinui mintea cu șaradele acelea, și călăii i-ar fi adus de îndată odihna definitivă — dar la vederea cumplitelor arme spaima îi da ghes. Și se văzu pentru a șaptea oară în fața unei porți, și tot așa pînă la zece. Și cînd, după un drum istovitor, adus încă o dată în fața porții de către vajnicii oșteni cu săbiile pregătite, un bătrîn în straie negre îi puse cuvenita întrebare, baronul se zăpăci într-atît, încît nu înțelese nimic. Oștenii traseră săbiile.

— Prin cîte porți ai trecut ? repetă interpretul, urmărit de privirea surîzătoare a bătrînului.

Săbiile se ridicau încet, sclipindu-și tăișurile.

— Prin zece porți am trecut, vorbi repede călătorul.

Canaturile de bronz rămaseră neclintite. Brațele înarmate ale oștenilor erau înălțate mult deasupra capetelor. Baronul von Kennengau se întrebă cuprins de panică dacă nu cumva ar fi trebuit să numere și cele trei porți pe care le străbătuse înainte de a ajunge la Marele Moeb.

— Treisprezece ! gemu el rugător.

Înțeleptul surîdea, mîngîindu-și barba rară. Și, în vreme ce oțelul zvîcnea, fulgerînd zise :

— De zece ori ai trecut, e drept, dar prin una și aceeași poartă...

Apoi ridică de pe lespezi căpățîna buhăită șiroind de sînge și o azvîrli peste grămada de tigve pe care veneticul n-o observase.

Partea a treia
JUDECATA

1

— Zici că n-a opus rezistență ?

— Dimpotrivă, părea foarte pașnic și docil. N-a făcut nici o tentativă de a scăpa din incinta nodului, de parcă ar fi știut că n-avea nici o șansă. Cînd am apărut în costumele noastre de protecție biologică, cu măștile pe figură, ne-a privit mirat, compătimitor parcă și, în cele din urmă, a urcat în duba sterilă fără să schițeze nici un protest.

— Cînd spuneai că și-a făcut apariția ?

— Ieri, la ora 11 și 28 de minute.

— Singur ?

— Singur și cu mîna goală. Doar cu hainele de pe el.

Comisarul șef îl chestiona pe David fără mare tragere de inimă. Dacă revenea asupra unor întrebări n-o făcea nici din meticulozitate, nici ca să-și verifice subalternul — îl cunoștea de prea multă vreme ca să mai aibă îndoieli cu privire la competența și conștiinciozitatea lui —, ci pur și simplu ca să evite a formula orice apreciere personală asupra celor întîmplate. La drept vorbind, s-ar fi lipsit bucuros de toată această încurcătură, care amenința să-i aducă o mulțime de complicații. De ce tocmai în sectorul lui ! se lamenta în gînd comisa-

rul-șef pe cînd accensorul cobora spre camera blindată în care intrusul urma să-și petreacă zilele de carantină.

La ieșirea din cabina ascensorului fură întîmpinați de doi medici care îi însoțiră spre încăperea cu pricina. În prag, rezemat de tocul ușii, stătea un polițist cu un halat alb azvîrlit neglijent pe umeri, peste uniformă ; la vederea superiorilor, își corectă ținuta și luă poziția de drepți. Intrară. În spatele unui panou dublu de sticlă incasabilă, într-un spațiu perfect etanș, individul pe care continuul spațio-temporal îl debarcase în nodul A-81 se plimba agale, cu mîinile la spate, cufundat în gînduri. Era îmbrăcat simplu, cu o rasă cenușie ca de călugăr și o manta neagră de stofă aspră, iar în picioare purta sandale împletite din curele, cu talpă solidă. Statura-i impunătoare, mișcările trădînd o forță și o agerime puțin obișnuite contrastau în mod frapant cu fața brăzdată de încrețituri, încadrată de barbă și plete cărunte.

— Ai reușit să scoți ceva de la el ? își continuă comisarul-șef seria întrebărilor, încercînd să nu lase să se observe că înfățișarea străinului îl impresionase mai mult decît se aștepta.

— N-a rostit nici un cuvînt... poate de cînd e aici...

— Nu, interveni unul dintre medici, continuă să tacă.

Îndărătul panoului de sticlă, ciudatul personaj își întrerupse plimbarea și îi privi cu un surîs blajin.

— Pare cu totul inofensiv, comentă David.

— L-ați percheziționat ?

— N-am găsit nimic. Nici un obiect. Nici măcar un act de identitate.

Cine era ? De unde venea ? Din ce lume, din ce timp ?

— Dar dumneavoastră ați ajuns la vreo concluzie ? se adresă comisarul-șef medicilor.

— Pacientul nostru este perfect sănătos, pare imun la bolile infecțioase curente și, din cîte am constatat pînă în prezent, nu este purtător de agenți patogeni. Ne putem pronunța cu mai multă certitudine numai după încă 48 de ore.

— Ceea ce apare limpede de pe acum, adăugă celălalt slujitor al sănătății publice, este că un asemenea organism nu poate fi produsul vreuneia dintre societățile care ne-au precedat pe scara istoriei. Nici noi nu sîntem capabili încă să asigurăm o imunitate atît de completă și stabilă.

— Credeți, așadar, că vine din viitor ?

— Exclus ! făcu David. Nodurile de tip A comunică numai cu trecutul.

— Dar nu există nici o contradicție : nimic nu-l împiedica să facă mai întîi o călătorie în trecut... dealtfel, pentru contemporanii lui, tot în trecut se află și acum, cînd îl vedem printre noi.

— Și hainele ? Hainele acestea de călugăr nu vă spun nimic ? se îndîrji șeful de pichet. O să ziceți că și noi îi echipăm pe membrii expedițiilor noastre în costume de epocă, iar dumnealui și-o fi ales drept țintă evul mediu. Foarte bine, dar atunci ce caută la noi ? Și dacă tot ne-a onorat cu vizita domniei-sale, de ce n-a binevoit să-și schimbe veșmintele cu unele mai potrivite ?

— Poate că a ajuns aici din întîmplare, o fi nimerit în nod din greșeală... Ori poate că în epoca lui așa sînt costumați călătorii temporali, sau — de ce nu ? — toată lumea se îmbracă așa. Sau toată lumea călătorește în timp. Cine știe ?

Comisarul-șef curmă discuția care amenința să ducă la o inutilă înfierbîntare a spiritelor :

— Deci sînteți absolut sigur că nici măcar în mod excepțional o asemenea imunitate nu putea să se manifeste în trecut ?

Medicul bătu în retragere :

— Foarte puțin probabil... un caz la un milion...

— Așadar, nu imposibil ?

— Vedeți ! exclamă David, triumfător.

Șeful îi făcu semn cu mîna să se potolească. Urmărise fără contenire comportamentul străinului și, cu toate că acesta nu reacționa în mod vizibil la replicile care erau schimbate, comisarul avea impresia absolut inexplicabilă că le înțelegea fiecare cuvînt. Ca și cum i-ar fi ghicit gîndul, intrusul cu înfățișare de patriarh îl fixă stăruitor cu ochii lui albaștri și, în aceeași clipă, fără ca acesta să-și fi clintit măcar buzele, cei prezenți auziră foarte limpede o frază :

— Sigur că înțeleg tot ce spuneți !

De fapt, a auzi nu era verbul cel mai potrivit, căci aerul nu vibrase și nici o undă sonoră nu le clintise timpanele ; mai curînd s-ar fi putut spune că o voce lăuntrică le grăise.

— Să nu vă mirați, continuă vocea, că vă vorbesc în acest chip, dar nu există altă cale. Limba mea voi n-o puteți pricepe și nici măcar n-o puteți percepe.

Cuvintele avură efectul unui șoc electric ; primul care își reveni din uluială — ca unul care, după lunile de serviciu la un nod spațio-temporal, se acomodase întrucîtva cu farsele neprevăzutului — fu David.

— Păi bine, omule, zise el redobîndindu-și prezența de spirit, dacă înțelegi ceea ce spunem de ce taci de atîta amar de vreme ? De ce ne lași să ne batem capul de pomană ?

Răspunsul veni prompt, însoțit de un zîmbet enigmatic :

— Trebuia să găsesc momentul cel mai potrivit, să vă las mai întîi să vă obișnuiți cu prezența mea. Chiar și așa, văd că această modalitate de comunicare v-a cam tulburat... și era firesc !

Comisarul-șef preluă inițiativa :

— Stimate domn, am dori să ne răspunzi la cîteva întrebări !

— Mai întîi, spuneți-mi voi ce rost are să mă țineți aici, închis, de parcă aș fi săvîrșit vreo infracțiune !

— De fapt, în raport cu legislația noastră, te afli de mai multe ori în culpă : ai pătruns pe teritoriul statului fără a dispune de vizele necesare ; nu posezi nici un act de identitate ; nu poți face dovada faptului că ai asigurate mijloacele de existență — și, la rigoare, ți-aș mai putea găsi și alte păcate. Suficiente pentru a obține fie expulzarea, fie cîțiva ani îndărătul gratiilor. Desigur, orice cetățean — fie el și străin — are dreptul la apărare, iar un avocat bun te-ar putea scoate basma curată. Dar nu pentru asta te ținem aici : pur și simplu din spirit de prevedere, în interes reciproc, pentru a preîntîmpina o posibilă contaminare.

Străinul rîse :

— Așadar, am dreptul să refuz a face orice declarație pînă la venirea avocatului, nu ? Parcă așa scrie în constituția voastră.

— Văd că ești bine informat.

— Cît despre contaminare, puteți fi liniștiți : natura mea diferă atît de mult de a voastră, încît este de-a dreptul imposibil să schimbăm între noi germeni. Mi se pare că rezultatele analizelor voastre o confirmă...

— Totuși, vrem să ne convingem singuri, pînă la capăt. Să avem conștiința împăcată, respectînd toate măsurile de precauție pe care le socotim necesare. Și zi așa, chiar ai de gînd să refuzi orice declarație ?

— Am glumit.. Doar n-aveți intenția să mă aduceți în fața tribunalului !

Încetul cu încetul, atît polițiștii cît și medicii se lăsară pe de-a întregul antrenați în conversația a cărei manieră insolită de desfășurare abia dacă o mai sesizau. Figura fascinantă a intrusului îi acaparase ; ochii lui păreau să iradieze un farmec căruia nu i se mai puteau sustrage.

— Vreți să știți cine sînt ? Am înțeles oare bine ?

— Numele, prenumele, data și locul nașterii, părinții, ocupația, domiciliul și toate celelalte...

— Numele ? Noi n-avem nume. Noi n-avem nevoie de nume. Ne știm. Ne cunoaștem. Sîntem unul în toți și toți în fiecare. Avem o singură identitate și infinite ipostaze. Noi înseamnă eu și eu înseamnă noi. Alții ne-au botezat, în fel și chip, crezînd că a numi înseamnă a cunoaște. Ce eroare ! Mă tem, domnule comisar, că această rubrică va rămîne albă în fișele voastre.

— Dar nu poți avea identitate dacă nu porți un nume !

— Găsiți-mi voi unul ! Sînt obișnuit.

— Bine, mîrîi nemulțumit polițistul, să trecem mai departe. Data nașterii !

— În ce coordonate ? În ce cronologie ? Cum vrei să-mi socotesc data nașterii eu, care alunec după plac dintr-o eră într-alta, din univers în univers ? Eu, care existam înainte de a se fi născut Pămîntul și care voi supraviețui întregii Galaxii ? Existența mea, deși finită, e nelimitată în timp și în spațiu, cum nelimitată este suprafața sferei. Nu știu dacă mă fac înțeles : mulți mi-au răstălmăcit cuvintele, răspîndind mai apoi știrea cum că aș trăi veșnic, că aș fi nemuritor : nimic mai fals ! Noi ne naștem și murim în fiecare clipă și în fiecare loc, fără contenire, fără odihnă...

— Mi-e tare teamă, şefule, rînji David, că o să rămînem cu multe rubrici necompletate. Individul ăsta se crede Dumnezeu.

— Cred că ai dreptate. Ascultă, domnule, nu cumva să-ţi închipui că dacă ai darul de a vorbi aşa, de-a dreptul, fără să-ţi mai osteneşti corzile vocale, îţi poţi permite să mă iei peste picior ! Încă nu s-a născut omul care să-şi bată joc de un comisar al poliţiei...

— Departe de mine gîndul ! Mai bine tac.

— Ba te rog să vorbeşti ! Şi fii mai explicit, ce naiba !

— Nu pot fi mai explicit, întrucît vă vorbesc cu cuvintele voastre, pe care le fac să răsune în cugetele voastre. Iar mintea voastră este limitată, e neînstare să cuprindă nemărginirea. Eforturile mele de a fi mai deslușit v-ar împinge pe un drum greşit, v-ar întări bănuiala — care de pe acum vă încearcă, vă dă tîrcoale — bănuiala că mă cred Dumnezeu. S-ar putea întîmpla ceva şi mai grav, aţi putea sfîrşi prin a crede chiar voi că sînt Dumnezeu ! S-a mai întîmplat, şi nu numai o dată, tocmai în urma unor strădanii, cu totul inutile dealtfel, de a-i face pe semenii voştri să priceapă adevărata noastră natură.

Străinul făcu o pauză, ca pentru a le lăsa timp să se familiarizeze cu ideile stranii pe care le debita. Apoi, continuînd să-i învăluie cu privirea lui scînteietoare, îşi reluă tirada cu aceeaşi fervoare :

— Dumnezeu ! Mintea omenească nu putea scorni nimic mai absurd decît acest mit despre o fiinţă imaterială, atotputernică, atotştiutoare, eternă, omniprezentă, demiurgică, suverană, supremă ! Dumnezeu nu există. Sper să nu mă suspectaţi că mă socotesc a fi ceva ce nu există !

— S-au mai văzut cazuri, observă unul dintre medici.

— Cazuri patologice, vrei să spui ; dar voi m-ați declarat perfect sănătos.

— Din punct de vedere fizic. Și apoi, rămîne să ne convingi că și crezi ceea ce spui.

— Că nu există Dumnezeu ? Dar tocmai vă explicam cum s-a născut mitul : existența noastră nemărginită (dar nu infinită !) a fost luată drept veșnicie, multitudinea noastră (căci sîntem miriade și populăm toate lumile, fie ele succesive ori concomitente) a fost interpretată drept omniprezență, capacitatea noastră de a ne deplasa în spațiu și timp, de a depăși hotarele universurilor paralele a fost înțeleasă ca imaterialitate. Sfidăm impenetrabilitatea... stăpînim gravitația... modulăm aparența sensibilă — dar sîntem alcătuiți din materie ; doar altfel structurată...

În vreme ce rostea aceste cuvinte, mai exact în vreme ce le făcea auzite pentru interlocutorii săi, intrusul își ilustră afirmațiile traversînd cu palma panoul dublu din sticlă incasabilă, de parcă ar fi fost un spectru și nu o ființă în carne și oase, ridicîndu-se apoi de pe pardoseală și plutind prin încăpere ca în stare de imponderabilitate și, în fine, făcîndu-se pentru cîteva secunde invizibil.

— Dumnezeule mare... murmură comisarul-șef la vederea degetelor trecînd prin geam și, simțind cum i se înmoaie genunchii, se lăsă să alunece pe un scaun.

Reacția însoțitorilor săi nu fu cu nimic mai palidă. Medicii se priviră reciproc, ca pentru a se consulta, ca pentru a se convinge că nu aveau halucinații. David își spuse că, de vreme ce individul pe care crezuseră că îl păzeau cu absolută strășnicie era capabil de asemenea performanțe, ar fi fost o biată naivitate dacă nu chiar nebunie să-l mai țină închis într-o cameră prin ai cărei pereți el se plimba nestînjenit ; și se mai întrebă, a-

mintindu-şi felul cu totul aparte în care le vorbea, dacă nu cumva ceea ce vedeau ei era tot o simplă iluzie, o închipuire stîrnită în minţile lor prin cine ştie ce alt vicleşug.

— Vă promit să vă scutesc pe viitor de asemenea scene, făgădui străinul de îndată ce îşi făcu din nou apariţia şi surprinzînd căutăturile speriate ale celorlalţi. Am vrut doar să vă sugerez cît de uşor pot fi luate drept miracole fapte care nu au nimic supranatural.

— În ce mă priveşte, zise David mai mult ca pentru sine, nu m-aş mira să fie minuni get-beget.

— Vă mai promit să nu plec nicăieri din această încăpere fără să vă anunţ, bineînţeles cu condiţia să ajungem la o înţelegere rezonabilă. Nu doresc să las impresia că aş nesocoti autorităţile sau legile voastre : vorba ceea, să dăm Cezarului ce e al Cezarului.

— Şi în schimb ? Ce ceri în schimb ?

— Discreţie totală. Misiunea mea trebuie să se desfăşoare fără zarvă şi publicitate. Un seamăn de-al vostru îmi va lua locul şi va declara presei şi oricui va dori să-l asculte că a nimerit din greşeală în secolul trecut, printr-unul dintre nodurile spaţio-temporale încă neidentificate, unul dintre cele instabile, care apar şi dispar de la o zi la alta, şi că, nemaifiind în stare să-l repereze, a revenit în prezent prin nodul Λ-81, ale cărui coordonate şi ecuaţii de transformare le cunoştea dinainte.

— Bine, dar oamenii mei te-au văzut pe tine ! observă David.

— N-aveţi decît să găsiţi pe cineva care să-mi semene.

— Atîta tot ? se interesă comisarul-şef, căruia noua turnură a discuţiei îi redase stăpînirea de sine.

— Am nevoie de un pașaport, care să-mi asigure un statut de deplină legalitate și să mă scutească de orice discuții.

— Ne întoarcem, așadar, la completarea fișei personale...

— Cea cu o mulțime de rubrici albe, sublinie cu umor David.

— Puteți scrie ce vă trece prin minte, mi-e indiferent. Trimiteți pe cineva să-mi facă o fotografie : dar să fiți atenți, deasupra capului o să-mi iasă o aureolă, va trebui să retușați nițel poza.

Rîseră cu toții, ca de o glumă reușită.

— Ei, facem tîrgul ?

— Să vorbesc cu șefii mei, zise comisarul-șef. Fără aprobarea lor nu se poate... Și ar mai fi ceva...

— Știu, i-o luă înainte intrusul, ai vrea să afli ce misiune am de îndeplinit. Regret, dar nu pot face încă nici o precizare. E mai bine să rămîn singurul care cunoaște acest secret.

— Mda, mormăi comisarul, voi vorbi cu șefii mei...

— Nu uita : discreție totală ! Dacă cineva începe să pălăvrăgească, stricăm înțelegerea ! Și fără urmăriri, fără nici un fel de șmecherii ! Altfel, vă promit un bîlci cum nu s-a mai pomenit pe Pămînt — și-mi mai chem și cîțiva ortaci, ca să fie distracția mai mare.

Cîteva momente tăcură cu toții. Apoi David exclamă :

— Degeaba ! Eu tot nu pricep — dacă vrei atîta discreție, de ce ai picat tocmai în nodul cel mai păzit ? Doar spuneai că poți călători prin timp ca pe bulevard ! De ce n-ai venit incognito ?

—Foarte simplu : din spirit practic. E destul de greu să treci neobservat prin lumea voastră. Aveam oricum nevoie de acte, de sprijinul poliției... Iar pe de altă parte, folosindu-mă de rețeaua voastră de noduri spațio-temporale am făcut economie de energie. Sau crezi că pentru noi nu contează ?

Se auzi un ciocănit în ușă. Polițistul care stătea de pază pe coridor se arătă în prag și zise fără a se întrerupe din mestecatul unei pastile de gumă :

— David este chemat la telefon...

— Cine mă caută ?

— Nu știu, dar e ceva urgent...

Șeful pichetului de la nodul A-81 ieși fără alte comentarii, cu gîndul la straniile întîmplări care, în ultimele 24 de ore, îi aduseseră destulă bătaie de cap. Dar oricît și-ar fi chinuit mintea, n-ar fi putut ghici nici cine îl sunase și nici ce cuprindea mesajul atît de grabnic care îi era destinat. Uimit să audă vocea soției — abia se despărțiseră în acea dimineață, după două zile petrecute împreună în garsoniera lui de la pichet — întrebă cu obișnuita lui maliție :

— Ce-i, dragă, atîta zor ? Ți-ai pierdut iarăși cheile ?

— S-a întîmplat... nu glumi...

— Ce s-a întîmplat ? își schimbă el brusc tonul, alarmat.

— Sara nu e nicăieri...

Glasul femeii suna deznădăjduit, a lacrimi cu greu stăpînite.

— O fi cu Quintus !

— Quintus e la spital. Stîlcit în bătaie. L-au găsit ieri, pe strada noastră.

2

Nenorocirile colective, oricît ar fi de grave, cugetă Daniel, ne impresionează mai puțin decît dramele individuale, mai cu seamă în cazul unor ființe care ne sînt apropiate ; oricît de altruist, oricît de receptiv la frămîntările vremii ar fi, orice om se dovedește pînă la urmă mai preocupat de propriul său destin decît de destinul omenirii. În răgazurile dintre călătoriile sale temporale, reporterul urmărea cu riguroasă conștiință profesională mersul lumii, chinuit de obsesia unei continue deteriorări a situației. Deși era evident că în difuzarea și comentarea informațiilor din această categorie se adopta o atitudine tot mai sobră, mai prudentă, menită de bună seamă să preîntîmpine sporirea panicii, imaginea generală a consecințelor — directe sau indirecte, unanim admise ori numai presupuse — ale experimentului de la superacceleratorul *Albert Einstein* căpăta treptat contururile unui cataclism de o amploare fără precedent.

Efectele nemijlocite erau parcă cele mai puțin îngrijorătoare — deși cheltuielile pricinuite de identificarea și paza nodurilor spațio-temporale atinseseră sume exorbitante, pagubele provocate prin dezorganizarea circulației și transporturilor terestre, navale și aeriene, ca și a telecomunicațiilor nu conteneau să crească, iar numărul total al persoanelor dispărute era considerabil. Dar acestui grup prim de incidente și accidente i se alăturaseră între timp altele, mai banale însă mult mai distrugătoare — incendii, inundații, cutremure, erupții vulcanice, ridicări și coborîri bruște ale scoarței pămîntești. Frecvența lor era prea mare pentru a fi puse pe seama unei intensificări întîmplătoare a activității tectonice, de pildă. Cînd un transatlantic dispărea cu pasageri cu tot

în cine știe ce cotlon al istoriei, te mai mîngîiai cu gîndul că, deși rupți timpului lor, oamenii s-ar putea acomoda noilor condiții, și-ar putea continua existența și — de ce nu ? — ar putea fi cîndva readuși în prezent ; pe cînd pe cei înghițiți de viituri, îngropați sub dărîmături și sub lavă era sigur că nimeni nu avea să-i revadă vii și teferi vreodată.

Cu toate măsurile de izolare luate din momentul depistării cîte unui nod, propagarea în prezent a marilor focuri ori a marilor epidemii din secolele trecute n-a putut fi complet zădărnicită. Cît despre mișcările tectonice neobișnuit de dese și de violente, geologi renumiți au admis drept plauzibilă ipoteza generării lor ca urmare a tensiunilor produse în structura Terrei prin modificările locale ale continuului spațiu-timp ; amploarea și durata acestor posibile consecințe secundare nici măcar nu puteau fi anticipate. Nimeni nu era în stare să prevadă cărei localități îi venea rîndul. Succesele obținute cîndva în predicția seismelor ori a erupțiilor vulcanice nu mai serveau la nimic.

Dar urmările cele mai grave, își zise gazetarul, erau cele din sfera psihologiei sociale. Ca întotdeauna în perioadele de restriște însă mai cumplit ca niciodată, pornirile irațională răbufneau, amenințînd să scape de sub orice control. Oamenii se zăvorau sub carapacea individualismului, întorcînd spatele avalanșei de vești terifiante și refugiindu-se în iluzorii paradisuri, al căror decor de mucava se prăbușea dealtfel la cea dintîi lovitură stihinică a sorții. În zadar se străduiau savanții să demonstreze că tot șirul catastrofelor avea la origine un experiment riscant al omului, că nici un fel de forțe supranaturale nu erau aici amestecate — încercările lor nu făceau adeseori decît să discrediteze și mai mult știința însăși, alimentînd torentul iraționalismului. Căci da-

că cunoașterea științifică nu era bună decît să aducă nenorociri — evident, binefacerile ei nu mai impresionau pe nimeni, ajunseseră să fie neglijate, dacă nu chiar hulite ca purtînd sorginte demonică — atunci orice demers al rațiunii trebuia anatemizat.

Pe măsură ce realiza acuitatea unui asemenea pericol, Daniel reflecta tot mai des la implicațiile misiunii pe care o îndeplinea în cadrul comisiei conduse de Ruben. Într-o vreme se gîndise chiar să renunțe la a mai participa la expedițiile temporale, pentru a se consacra, cu toată forța talentului său publicistic, campaniei salvatoare susținute în întreaga lume de cercurile progresiste, de către oamenii care își păstraseră judecata limpede în ciuda vitregiei împrejurărilor. Mai apoi ajunse însă la concluzia că, în caz de reușită, procesul cunoașterii imaginat de Ruben ar fi fost cea mai eficientă acțiune a campaniei de contracarare a obscurantismului retrograd. Cunoașterea achitată de către juriul marilor înțelepți ai tuturor timpurilor ! Acesta trebuia să constituie atuul decisiv...

Așa să fie ? Va putea fi oare disculpată știința ? Îi vor fi trecute cu vederea sutele de mii de jertfe, reale sau virtuale ? Și, chiar și atunci, cît va cîntări oare verdictul juriului în ochii celor atinși de morbul insidios al mileniului ? El însuși fu nevoit să admită că îi era mult mai ușor să se arate îngăduitor cîtă vreme participa la durerea colectivă doar din spirit de solidaritate, decît după ce propria lui familie fu năpăstuită de soartă.

Dispariția Sarei îi lovise ca un trăsnet din senin. Văzuseră pînă atunci sumbrele fantasme dînd tîrcoale altor case, semănînd jale printre necunoscuți și, uneori, mai rar, printre cunoscuți — dar, printr-o înțelegere tacită, superstițioasă, subiectul era evitat, ca pentru a nu atrage vreun blestem. Dealtfel, se întîlneau din ce în ce

mai rar toți patru în jurul aceleiași mese, iar atunci conversația era dominată de expansivitatea plină de haz a surorii mai mici. Cum atît David cît și el erau mai tot timpul plecați, mama și fiica își împărțeau săptămîni în șir singurătatea — fără prea multe vorbe și chiar fără exces de tandrețe, Sara simțindu-se mai degrabă inhibată cînd maică-sa o îndemna, cu o tipică lipsă de tact, să-i facă mărturisiri. Daniel se speriase cînd și-a revăzut mama, îmbătrînită parcă peste noapte cu zece ani, după pieirea fără urmă a fetei ; el însuși primise vestea cu sentimentul acut al neverosimilului, al absurdului, nevrînd să creadă și sperînd în secret ca totul să se dovedească pînă la urmă a nu fi altceva decît o confuzie, o farsă stupidă.

Îi făcu o vizită la spital lui Quintus și află de la el — în cuvinte puține, căci medicii nu-i îngăduiau încă nici cel mai slab efort — cum se petrecuse fatidicul incident. Se întoarse acasă și încercă o reconstituire ; îi ceru sfatul lui Zeno, specialistul în noduri spațio-temporale — dar elementele cunoscute erau prea sumare fie și pentru identificarea tipului de nod, și cu atît mai mici erau șansele de a determina spre ce timp se făcuse traversarea. Practic, orice încercare de a o căuta de unul singur prin lungul șir al mileniilor ar fi fost cu totul inutilă — chiar dacă, lucru puțin probabil, ar fi primit o autorizație în acest scop. Cît despre o cercetare sistematică, angajînd o echipă mai numeroasă, nici n-ar fi putut cuteza să o ceară : cînd zilnic se raportau în lume mii de dispariții și mii de dramatice decese, o asemenea solicitare ar fi părut complet lipsită de simțul măsurii.

Își aminti ultima lui discuție mai consistentă cu Sara : cînd mai mult ea l-a chestionat, pe tema profesiunii pe care el și-o alesese, și cînd a descoperit cu plăcută ui-

mire cît de mult crescuse sora lui în anii din urmă. Își făcuse atunci o sumedenie de reproșuri pentru că nu-și găsea niciodată timp ca să-și onoreze îndatoririle de frate mai mare și unic, își făgăduise ca pe viitor să fie mai atent la acest capitol. Numai că trecuseră săptămîni și luni de atunci, iar iureșul preocupărilor sale se înteța tot mai mult, nelăsîndu-i nici un răgaz. Acum în zadar și-ar mai fi înnoit reproșurile. Totuși, el încercă să-i convingă pe părinți să o considere cu toții pe Sara nu dispărută pur și simplu, ci plecată într-o lungă călătorie — din care n-ar fi fost cu totul imposibil să se întoarcă odată și odată. Apoi, le mai spuse el, poate că lumea în care ajunsese ea era mai senină decît lumea pe care o părăsise, ceea ce ar fi ajutat-o să suporte mai ușor despărțirea de familie, de prietene, de tînărul acela blajin de care părea să se fi îndrăgostit. Oricum — și David se declară de acord cu acest punct de vedere — ar fi fost o blasfemie să-și lase inimile înecate de doliu, căci, după toate probabilitățile, ea se afla în viață ; iar cîtă vreme ea trăia, nu era orice nădejde pierdută.

Dar cine putea ști dacă nu cumva sora lui a nimerit într-o eră de primitivism, dacă n-a căzut victimă fiarelor ori unor sălbatici ? Sau dacă nu cumva lupta să supraviețuiască printre ghețuri veșnice și nămeți ? Daniel își păstră pentru el temerile. Așteptarea, fie ea și cu o scadență nedefinită, era de preferat față de certitudinea ireparabilului. Țesea cu bună știință un miraj, în primul rînd pentru uzul mamei sale, și el era cel dintîi care trebuia să respecte convenția.

Toate aceste crîmpeie de gînd care îi trecuseră prin minte în cele cîteva minute de cînd pîndea sosirea lui Ruben îl făceau să oscileze între porniri contradictorii. Ba se lăsa tîrît de mînie împotriva „celor patru", singurii purtători nominalizabili ai răspunderii pentru în-

treaga serie de nenorociri, și atunci era tentat fie să se retragă din comisia care le pregătea absolvirea de orice vină, fie dimpotrivă, să răstoarne mersul anchetei, transformîndu-i pe neinspirații fizicieni în țapi ispășitori ; ba se trezea acuzîndu-se singur de subiectivism și, amintindu-și că Ruben însuși își pierduse unicul fiu într-una dintre inundațiile provocate de mișcările bruște ale scoarței terestre, își făgăduia să-și păstreze tăria de cuget ; ba aluneca în apatie, istovit de atîta zbucium lăuntric, abandonat de orice emoție și de orice aspirație ; ba reizbucnea în alertă, gata de acțiune, pentru a opri prăbușirea lumii în haos.

— Mă aștepți de mult ? îl întrebă în loc de salut Ruben, care, cu toată veghea gazetarului, apăruse fără ca acesta să-l fi observat. La ce meditezi atît de adînc ?

— La nemurire, bineînțeles.

— Ai văzut cu ce se ocupă prietenii tăi de la *Timpul ?*

— Nu...

— Fac campanie împotriva alcoolismului ! Auzi, dom'le, de ce le arde lor !

Daniel nu răspunse numaidecît.

— E și asta o metodă... abaterea atenției de la chestiunile arzătoare care tot nu pot fi soluționate...

— Dar e o diversiune iresponsabilă, se indignă șeful comisiei de anchetă. Cînd toate forțele ar trebui concentrate... Dar de ce-ți fac eu ție teorie, doar știi la fel de bine ca mine. Mai bine spune-mi, ce vînt te aduce ?

Intrară în birou și se instalară în cîte un fotoliu.

— Stau în cumpănă și nu știu ce hotărîre să iau. Știi, mi s-a întîmplat...

— Am auzit... Îmi pare nespus de rău !

— Îmi dau perfect de bine seama că nu sînt singurul într-o asemenea situație, că există necazuri și mai mari. Și cu toate acestea, cînd simți pe pielea ta...

— Crede-mă, te înțeleg întru totul, zise Ruben cu un surîs amar. Știu cît țineai la surioara ta. Dar nu există decît două soluții : sau să-ți continui misiunea, sau să dezertezi. Să zicem că noi ne-am putea descurca fără tine, deși nu ne-ar fi deloc ușor. Dar tu, te-ai gîndit tu ce ai face ?

Făcu o scurtă pauză, ca pentru a-i lăsa într-adevăr răgaz să chibzuiască, și continuă apoi pe un ton mai exaltat :

— Pare ademenitor și chiar nobil să te refugiezi în imperiul propriei tale dureri, dar știi ce capcane ascunde acest tărîm de nisipuri mișcătoare ? Cît timp ești viu, ai o datorie — față de cei răpuși, față de cei ce luptă, față de cei slabi care au abandonat, față de tine însuți — să nu te dai bătut !

O vreme, tăcură amîndoi.

— Ei bine, murmură Daniel într-un tîrziu, la fel mi-am zis și eu. Nu mă voi lăsa îngropat de viu, nu despre asta e vorba. Dar mă tot întreb dacă ceea ce facem noi e drept, dacă ne este îngăduit să încercăm a dovedi, peste hecatombe, că știința e mai presus de orice vină, că e fără prihană.

— Cine a spus că noi vrem să dovedim așa ceva ? Noi nu facem decît să anchetăm, noi convocăm tribunalul, citățm martorii... Alții vor rosti sentința, alții vor pronunța verdictul ! Cei mai competenți. Cei mai înțelepți.

Șeful comisiei părea ușor iritat, ca și cum vorbele reporterului ar fi nimerit un loc vulnerabil.

— Nu îți pare totuși că o condamnare a cunoașterii ar fi acum fatală pentru omenire ? îl iscodi Daniel.

— Eu cred în nevinovăția cunoașterii.

— Indiferent de ceea ce crezi. Admite că, cel puțin în principiu, s-ar putea întîmpla și așa ! N-ar însemna asta să-i lipsim pe partizanii raționalismului de ultimul lor argument, să-i izgonim din ultima lor redută ?

Ruben ridică din umeri, nedumerit :

— Tare mi-e teamă, bunul meu prieten, că suferința te-a adus într-un impas ; logica te îndeamnă să optezi pentru achitarea științei, spre binele omenirii, dar credința ta în justețea unei asemenea sentințe a ajuns să se clatine.

Îl privi pe celălalt drept în ochi, cu o umbră de ironie :

— N-ai încredere în obiectivitatea juriului ? Ți-e teamă că îl vom influența ?

— Ba tocmai această obiectivitate mă sperie. Mai exact, mă nemulțumește. O judecată atît de importantă trebuie cîntărită și cu inima, nu numai cu mintea.

Șeful comisiei protestă, agitîndu-și vehement mîinile :

— Ar fi împotriva oricăror principii de drept : fiecare inimă ascultă de legile ei, pe cînd legea rațiunii este una singură — iar justiția tocmai pe aceasta se întemeiază.

Și, după o clipă de reflecție :

— Dealtfel, sînt convins că nu acum ți-ai pus pentru prima oară astfel de întrebări, sînt absolut sigur că încă înainte de a accepta să faci parte din comisia noastră ți-ai și răspuns la ele...

— Sînt și întrebări la care nu există răspuns definitiv.

— Dragul meu Daniel, nu te lăsa copleșit de gînduri negre !

Reporterul închise ochii și rămase așa cîteva clipe, cu pleoapele strînse ; apoi, coborînd glasul, zise ca pentru sine :

— Dar ce vină avea Sara ?

— Și fiul meu ce vină avea ? La ce bun să ne zgîndărim sufletele ?

Evocarea ființelor dragi dispărute avu darul de a-i face pe amîndoi să se simtă mai apropiați, de parcă le-ar fi dezvăluit pe neașteptate o formă de înrudire. Daniel glăsui, pe același ton de confesiune :

— Uneori stau și îmi spun : poate că o penitență universală era necesară. Tu nu crezi ? Poate că trufia scientistă trebuia lecuită, îmi spun, și din umilință se va naște o lume mai bună, mai pură. Poate. Dar de ce să fie jertfiți cei inocenți ?

— Ca să-ți răspund în același spirit, aș zice că tocmai sacrificiul celor neprihăniți este cel primit. Să nu ne lăsăm însă contaminați de febra mistică a acestui hotar de mileniu. Măcar noi să nu atribuim nume divin hazardului.

Surîse amar :

— Recunosc că nu-i tocmai ușor...

Daniel se ridică și se apropie de fereastră. Afară se înserа. Era ora la care, ca de obicei, începeau să se aprindă firmele și reclamele luminoase, lămpile iluminatului public. Spre deosebire însă de imaginea cu care se deprinsese, strada era departe de a fi animată, trotuarele erau străbătute doar ici-colo de cîte-un pieton, magazinele erau aproape pustii. Trecea din cînd în cînd un automobil sau un autobuz, tulburînd pentru cîteva momente liniștea. Prin minte porniră să i se perinde frînturi din tablourile atît de diferite ale lumilor ireale parcă pe care le vizitase în periplurile sale temporale — Amsterdamul lui Spinoza și Parisul iluminiștilor, Atena

lui Socrate și a lui Platon, Florența lui Leonardo și Londra lui Morus, Berna lui Einstein și Berlinul lui Hegel... Se simți dintr-o dată bătrîn, îngrozitor de bătrîn, ca și cum ar fi purtat pe umerii săi vîrsta omenirii. Mai puternic ca oricînd îl năpădi senzația bizară, încercată în atîtea alte rînduri pe cînd se înapoia din cîte-o expediție, că se afla și aici tot în trecere, cu o misiune precisă, și că nu-și mai putea aminti cu exactitate cînd anume se născuse de-adevăratelea, cărei lumi îi aparținea de fapt. Nervii mei dau semne de oboseală, își zise el îngîndurat.

— Mîine îi prezint lui Oneida raportul nostru preliminar către Fundația Dourf ; n-ai vrea să vii și tu cu mine ?

Vocea lui Ruben îl readuse pe gazetar la realitate.

— Crezi că prezența mea ar folosi la ceva ?

— Altfel de ce te-aș mai chema ? Poate că vrea să ceară detalii cu privire la desfășurarea expedițiilor, ori poate că dorește să asculte o expunere mai amănunțită a proiectului tău de emisiune televizată cu personajele istorice...

Ideea nu era deloc rea.

— Unde vrei să ne întîlnim, și la ce oră ?

3

După multe ezitări, Abel acceptase să dea curs invitației de a reprezenta orașul la seria de procesiuni și slujbe religioase organizate la Roma din inițiativa Sfîntului Scaun. Adevărul era că își dorise de multă vreme să plece în pelerinaj la Cetatea Eternă, dar niciodată nu

i-ar fi trecut prin minte că împlinirea acestui vechi proiect al său avea să se săvîrşească în împrejurări atît de neobişnuite. O sumedenie de motive îl împiedicau să se bucure din toată inima — mai întîi de toate, credinţa lui fermă că, în asemenea vremuri de grea cumpănă, locul fiecărui preot este în mijlocul enoriaşilor săi ; apoi, unele îndoieli cu privire la necesitatea şi oportunitatea acelor manifestări ; o oarecare teamă la gîndul unei atît de lungi călătorii în condiţii nu tocmai sigure ; în fine, printre multe altele, o strîngere de inimă la ideea de a se despărţi de sora şi de fraţii lui (constatare surprinzătoare chiar şi pentru el, avînd în vedere că îşi impusese întotdeauna să nu facă nici o deosebire de principiu între familie în sensul restrîns al cuvîntului şi marea familie a credincioşilor). Totuşi, la insistenţele episcopului — pe care urma să-l însoţească şi care îi susţinuse cu multă căldură candidatura atunci cînd fuseseră întocmite listele de invitaţi — s-a văzut nevoit să accepte : unei umile feţe bisericeşti nu i-ar fi stat bine să împingă ataşamentul pentru cei păstoriţi pînă la nesupunere faţă de îndemnurile mai-marilor în rang. Disciplina continua doar să fie una dintre trăsăturile distinctive ale clerului catolic. Mai ales că, la urma urmelor şi cu toată modestia pe care se străduia să şi-o cultive, simţul disciplinei îi fusese stimulat de astă dată şi prin dovada măgulitoare a unei deosebite cinstiri, răsfrînte pe bună dreptate asupra întregii parohii.

Călătorind împreună cu episcopul, Abel avusese destule prilejuri să-şi expună punctul de vedere ; totuşi, se mulţumise să solicite lămuriri mai detaliate asupra obiectivelor pelerinajului. Află astfel că un conclav convocat fără prea mare zarvă hotărîse, la propunerea Sanctităţii-Sale, organizarea unei suite de manifestări menite să implore graţia divină, să ceară îndurare pentru su-

fletele dreptcredincioşilor. Nenorocirile care se abătuseră, în valuri concentrice, asupra Terrei tocmai la împlinirea a două milenii de la naşterea lui Hristos nu mai puteau fi ignorate de către capii catolicismului ; cu toate acestea, Sfîntului Părinte şi cardinalilor le-a fost destul de greu, pare-se, să convină asupra unei modalităţi de interpretare a evenimentelor, ca şi asupra atitudinii pe care biserica trebuia să o adopte.

Prima întrebare la care înalta adunare avea de dat un răspuns mai mult sau mai puţin limpede privea relaţia dintre şirul de catastrofe, anul 2000 şi textul atît de enigmatic al Apocalipsului apostolului Ioan. Mulţi dintre cei prezenţi făcuseră remarca oarecum îndreptăţită că, în faţa presiunii psihologice pe care proliferarea sectelor milenariste şi apocaliptice o exercita asupra masei de credincioşi, Biserică Romei era datoare să ofere o alternativă convingătoare. Unii se întrebau chiar dacă nu cumva ar fi fost cazul să se proclame apropierea sfîrşitului anunţat de profeţi ; după opinia majorităţii, însă, o asemenea poziţie nu numai că ar fi reprezentat o abatere de la tezele adevăratei credinţe — care condamnau orice încercare de a descifra pasajele obscure ale textelor sfinte — ci ar fi oferit o adevărată primă de încurajare ereticilor adepţi ai sectelor.

Pe de altă parte, o atitudine rigidă putea fi păgubitoare : repetarea atitudinii care în anul o mie se dovedise inspirată n-ar fi fost cumva o eroare în noile împrejurări ? Era nevoie nu de o consecvenţă formală, ci de una întru înţelepciune. Formula asupra căreia căzuseră cu toţii de acord deplîngea erezia plină de vanitate a celor care pretind că ar desluşi sensul dezlănţuitei mînii cereşti drept semn prevestitor al judecăţii din urmă, dar îi chema totodată pe toţi bunii catolici la o conduită exemplară, îi îndemna la posturi şi rugă-

ciuni, îi convoca la liturghii și procesiuni culminînd cu cele celebrate în incinta Vaticanului — de parcă în zare s-ar fi arătat, într-adevăr, cavalerii apocalipsului. Dogmatică în literă, enciclica adoptată pregătea biserica pentru orice eventualitate.

După informațiile pe care le deținea episcopul, punctul culminant al dezbaterilor fusese marcat de așa-numitul plan al învierii. Totul pornise de la cerința, susținută de un cardinal, de a se pronunța dacă trecerea în prezent prin nodurile spațio-temporale a unor personaje din trecutul istoric ar putea fi interpretată sau nu ca o înviere din morți. Argumentîndu-și intervenția, bucucașul cardinal arătase că, printr-o acțiune bine organizată, întreaga omenire, de la Adam și Eva, ar putea fi întrunită pe această cale, întocmai cum ar fi fost necesar pentru judecata „viilor și morților". Observația lui neortodoxă a stîrnit dezaprobări vehemente, dar — lucru semnificativ — nu a putut fi respinsă. S-a remarcat că o asemenea înviere nu avea nimic miraculos și că ea nu trebuia în nici un caz identificată cu biblica deșteptare din morți de la sfîrșitul lumii. Discuția scolastică s-ar fi prelungit probabil ore în șir dacă, în chip cu totul neașteptat, cuiva nu i-ar fi dat prin minte să propună ca, la manifestările plănuite, să fie aduși cei mai strălucițI părinți din istoria papalității.

În primele momente, în conclav se făcu o tăcere deplină. Toți cardinalii așteptau să vadă cum va reacționa papa ; acesta îl elogie pe cel care formulase formidabila idee, astfel încît toți își exprimară apoi entuziasmul. Fură dezbătute mai multe variante : să fie transportați în prezent toți papii nu era nici timp suficient pînă la data stabilită și ar fi fost, oricum, o cheltuială excesivă ; să fie ales cîte unul de fiecare secol nu era echitabil, întrucît marile personalități nu fuseseră distribuite uni-

form de-a lungul celor două milenii ; trebuia alcătuită o listă selectivă care să fie supusă în final aprobării conclavului. Cifra 12 a fost respinsă, pentru a nu genera impresia unei parafrazări a grupului de apostoli ; tot din motive de evlavie s-a stabilit să nu se coboare în timp sub orizontul anului 400. Au fost desemnate în cele din urmă 32 de nume care întruniră aprecierea generală.

Lista începea cu Leon I cel Mare, cel care l-a convins pe Attila să se retragă de sub zidurile Romei, salvînd astfel Sfînta Cetate de la distrugere. Urmau Grigore I cel Mare, căruia i se datorează liturghia și ritul gregorian, Leon al III-lea, care l-a proclamat în anul 800 pe Carol cel Mare împărat al Occidentului, și Grigore al VII-lea, unul dintre cei mai cunoscuți pontifi, rămas celebru prin umilirea, în 1077, la Canossa, a lui Henric al IV-lea, împăratul Sfîntului imperiu roman de națiune germană, ca și prin măsurile de întărire a disciplinei ecleziastice (celibatul preoților, printre altele). Mai figurau pe listă energicul Inocențiu al III-lea, inițiatorul celei de-a patra cruciade, și Sixt al IV-lea, al cărui nume îl poartă Capela Sixtină. Dar cel mai bine reprezentat era secolul al XVI-lea : strălucitul politician Alexandru al VI-lea Borgia, aprig dușman al seniorilor italieni ; Iuliu al II-lea, restauratorul puterii politice a papalității, protectorul lui Bramante, Michelangelo, Rafael și ctitorul dintîi al catedralei San Pietro ; Leon al X-lea, un adevărat Mecena al artelor, literelor și științelor ; Clement al VII-lea, cel care a refuzat să încuviințeze divorțul lui Henric al VIII-lea al Angliei ; Paul al III-lea, promotorul conciliului ecumenic de la Trento ; Grigore al XIII-lea, reformatorul calendarului ; Sixt al V-lea, reformator al ordinelor religioase, din îndemnul căruia a fost construită grandioasa cupolă de la San Pietro. În fine, mai apăreau, printre alții, Pius al VII-lea, încoro-

natorul lui Napoleon, Pius al IX-lea, cel de la care emană dogma imaculatei concepții și cea a infailibilității pontificale, Leon al XIII-lea, cunoscut prin umanismul său ca „papă al muncitorilor", și Pius al XI-lea, cel care a redat, la 1929, Sfîntului Scaun independența teritorială, întemeind Cetatea Vaticanului.

Pe măsură ce afla noi amănunte asupra programului și a pregătirilor, dilema părintelui Abel nu făcea decît să se adîncească : pe de o parte, era tot mai puțin convins că manifestările organizate la Roma se integrau într-adevăr spiritului propovăduit de dogmele religiei catolice, părîndu-i-se mai curînd că ele lăsau impresia unei acceptări tacite a tezei milenariste, că făureau imaginea unei grandioase întîmpinări a zilei de apoi ; pe de altă parte, nu putea să nu recunoască, cel puțin pentru el însuși, că șansa de a participa la acest fără precedent festival al catolicismului, de a vedea întrunită sub aceeași cupolă floarea bisericii de azi și a tuturor timpurilor exercita asupra lui o irezistibilă atracție. Într-adevăr, fusese invitată elita clerului de pe toate meridianele și, după toate probabilitățile, urmau să fie, de asemenea, prezenți — lucru cu adevărat extraordinar — cei mai iluștri succesori ai Sfîntului Petru. Conclavul hotărîse ca nici un mirean — cu excepția funcționarilor și a gărzii — să nu fie admis în acele zile între hotarele statului papal ; în schimb, rețelele de televiziune erau autorizate să transmită în direct desfășurarea manifestărilor.

Așa cum se decisese încă pe drum, își petrecu noaptea dinaintea deschiderii solemne a procesiunilor îngenuncheat în fața faimoasei *Pietà* a lui Michelangelo, sub bolta bazilicii sacre, cufundat în rugăciuni. Sufletul său simțea nevoia de a cere îndurare pentru tot ceea ce urma, de parcă ar fi luat asupra lui întreaga povară a răs-

punderii ; și mai simțea nevoia să implore iertarea divină pentru trufia de a avea o părere proprie chiar și după ce Sanctitatea-Sa se pronunțase. Știa dintr-o mai veche experiență că, în mod paradoxal, o noapte de meditație îl pregătea mult mai bine pentru cea mai agitată zi decît somnul oricît de odihnitor. Se adînci așadar în exercițiul metodic al rugii.

Viziuni stranii, ca într-o premoniție, îl însoțiră pe acest drum. I se arătă piața San Pietro inundată de sutanele negre ale preoțimii sosite din toată lumea catolică și, în mijlocul ei, coloana albă și violetă a papilor și cardinalilor purtînd sub baldachine statui și relicve sfinte către monumentala intrare a catedralei. Coloana avansa încet, plutind parcă, și un cîntec murmurat la unison se înălța din mii de piepturi, dens și diafan în același timp, precum ninsorile liniștite. Minute în șir, rugăciunile lui se contopiră cu această imagine mirifică, dîndu-i o indescriptibilă stare de beatitudine. Propriul său chip nu-l putea distinge în oceanul de capete, dar se știa stînd la locul care-i fusese desemnat, lîngă aripa dreaptă a colonadei construite de Lorenzo Bernini, nu departe de punctul de articulație dintre porțiunea rectilinie și cea eliptică.

După un timp, scena se destrămă și doar figura îndurerată a Mariei îi servi drept subiect contemplării. Restaurată în urma monstruosului sacrilegiu din anii '70, marmura stîrnea și acum, după aproape cinci veacuri, aceeași cucernică, nețărmurită compasiune. Pentru o fracțiune de secundă, Abel își imagină miile de așchii de piatră izbucnind sub loviturile de baros ale dementului atentator : statuia îi păru a sîngera. O ușoară neliniște se abătu asupra cugetului său, dar se îndepărtă la fel de repede cum venise. Continuă să se roage, de astă dată pentru a-și alunga vedeniile.

Se făcea că procesiunea luase sfîrşit şi, în faţa minunatului altar al bazilicii, cei treizeci şi trei de papi porniseră să oficieze recviemul. Aurul, perlele şi nestematele mitrelor şi odăjdiilor dădeau liturghiei funebre o nemaivăzută strălucire ; iluminată feeric, catedrala părea inundată de splendorile împărăţiei eterne. Armoniile subtile, împletite polifonic pe şase voci, ale inegalabilei *Missa pro defunctis* a lui Palestrina trezeau în înaltul cupolei centrale ecouri neverosimile şi întregul spaţiu vibra în acorduri de orgă. Partea a doua, *Kyrie eleison*, fu urmată de *Absolve, Domine ;* un licăr de luciditate îi îngădui să realizeze că, smuls cu totul rugăciunilor sale, nu se mai putea sustrage fascinaţiei dominatoare a acelei slujbe închipuite. Sufletul lui se lăsă purtat fără nici o împotrivire în vîrtejul arpegiilor celeste.

Cînd corul izbucni în *Dies irae*, Abel simţi un lung fior străbătîndu-i tot trupul : unul dintre preafericiţii pontifi se întoarse cu faţa spre mulţime, pentru a face semnul binecuvîntării, şi atunci, îngrozit, văzu răsărind dintre odăjdii un craniu cu orbitele holbate şi cu dinţii gălbejiţi rînjind sinistru. Doar o clipă, şi înaltul prelat se roti iarăşi spre altar. Fusese oare numai o nălucire, un crîmpei de coşmar rătăcit de diavol în atît de luminoasa pînă atunci viziune ? Cuvintele vechiului imn bisericesc îi răsunau în urechi avertizatoare. Un alt papă se întoarse pentru a binecuvînta : nu mai încăpea nici o îndoială, faţa era a unui craniu, iar degetele împreunate nu erau decît o articulare de falange descărnate !

Făcu uz de întreaga lui putere de concentrare pentru a se smulge de sub imperiul acelei vrăji nefaste. Cu fruntea acoperită de broboane reci, privi în jur încă năuc, ca revenit de pe un alt tărîm. Observă zeci de preoţi care, ca şi el, vegheaseră toată noaptea, purificîndu-şi spiritul într-o penitenţă voluntară. Numai eu,

nemernicul, își zise, mă las ispitit de Satana ! Începu să rostească în gînd, rar și răspicat, *Tatăl nostru ;* îi era frig, se simțea secătuit, respira cu greutate, de parcă nici aerul nu-i ajungea. Nu cumva sînt bolnav ? se întrebă. Ori să fie un semn de îmbătrînire ?

Genunchii rezemați pe dalele de marmură înregistrară o ușoară tresărire a pardoselei, ca și cum s-ar fi aflat într-o casă prin fața căreia, pe stradă, ar fi trecut un camion supraîncărcat. Brusc, o inexplicabilă stare de neliniște îl cuprinse : o pornire instinctivă îl determină să se ridice în picioare și să se îndrepte precipitat spre ieșire. Pașii lui tulburară liniștea bazilicii ; cîteva fețe se întoarseră mustrătoare în urmă-i. Aceasta fu ultima reacție normală. Cugetul lui se lăsă copleșit de tenebre, și iarăși nu mai fu în stare să deosebească halucinația de realitate.

Din depărtări, ori poate din străfunduri, răzbătu un vuiet strident, mai întîi ca un foșnet mineral, apoi ca un scrîșnet, tot mai tare, ca un urlet granitic revărsat din viscerele Terrei. Niciînd nu-i fusese dat unei urechi omenești să perceapă vreun zgomot mai înfricoșător : părea că toată înverșunarea adunată de milioane de ani în cristalele rocilor izbucnește într-o gigantică explozie sonoră. Pelerinii în sutane negre își întrerupseră mătăniile, înfricoșați ; unii cercetară nedumeriți obiectele din preajmă, neînțelegînd ce anume se petrecea, alții își înălțară privirile, cerînd indulgență din partea puterilor cerești, iar cei mai mulți o luară la fugă care-ncotro, cuprinși de panică. Abel nici nu-i mai vedea : singurul lui gînd era să ajungă mai repede afară.

În aceeași clipă, pardoseala începu să se unduiască, mai întîi lin, apoi tot mai aprig, porni a se smuci în toate direcțiile, dansîndu-i nebunește sub tălpi și făcîndu-l să-și piardă echilibrul. Căzu, se ridică, și iar căzu.

Zguduită din temelii, catedrala părea o biată jucărie în calea colosalei degajări de energie tectonică. Candelabre se balansau haotic, statui de sfinți se prăvăleau, ziduri se despicau cu muget, coloane trosneau ca niște vreascuri, bolți prindeau să se surpe, cupole erau pe punctul de a se prăbuși. Începură să cadă bucăți de moloz și un praf gros, înecăcios se răspîndi pretutindeni. Zgomotul infernal al construcției strivindu-se nu reușea totuși să acopere țipetele celor loviți de moarte. Cîți se mai țineau pe picioare alergau bezmetic, ciocnindu-se între ei, împiedicîndu-se în poalele sutanelor ori de cîte-un bloc de piatră, strigînd cu disperare după ajutor.

Abel mai avea doar cîțiva pași pînă la portalul monumental dincolo de care s-ar fi putut salva, cînd un om zăcînd într-o rînă îi răsări înainte și, cu mîna înălțată într-un ultim efort, îl imploră mut să nu-l abandoneze. Încă o secundă — și el ar fi fost dincolo de orice pericol. Dintr-un moment într-altul, întregul edificiu, zgîlțîit de convulsii mereu mai năprasnice, ar fi putut să se prăbușească. Șovăia. Se aplecă, îl ridică pe rănit și, trecîndu-i brațul teafăr pe după gîtul său, îl apucă de subsuoară. Îl tîrî așa, gîfîind din pricina efortului și a grabei, simțindu-l din ce în ce mai greu. Ajuns în prag, se opri o clipă pentru a-și trage suflarea. Trebuia să coboare treptele, să se depărteze cît mai mult de clădire. Cineva îl îmbrînci — poate că nu-l văzuse din pricina prafului — și toți trei se rostogoliră. O uriașă grindă de piatră căzu nu departe de el și urletele cumplite ale celorlalți doi îl paralizară. Țeasta îi fu sfîșiată de o durere ascuțită. Văzu cercuri negre și violete. Se ridică, ametit, coborî împleticindu-se celelalte trepte și se îndreptă șovăind spre obeliscul răsturnat din mijlocul pieții. Un nou zgomot, mai puternic, însoțit de sunet de cioburi și părînd a veni din toate direcțiile deodată, îl

făcu să se oprească și să se întoarcă : bazilica se năruise vuind, împroșcînd geamuri cu tîmplărie cu tot și trimițînd o impresionantă trîmbă de praf către cer. Palatul Vaticanului oferea și el imaginea dezolantă a unor dărîmături fumegînde. De jur împrejur, nu se zăreau decît ruine : în mai puțin de două minute, Cetatea Eternă fusese prefăcută într-o îngrămădire de gigantice mormane de moloz, animate ici-colo doar de flăcările cîteunui incendiu. Și în liniștea geologică, nefirească, apăsătoare care se lăsase, se puteau auzi gemetele răniților și vaietul fără speranță al muribunzilor.

Rămase așa, pustiit de orice gînd, contemplînd cu priviri înghețate dezastrul. Să fi fost doar o nălucire, ca în urmă cu numai un sfert de ceas cînd — la adăpostul catedralei — se credea ocrotit de mîna Celui de sus ? O idee prindea contur în mintea lui, o idee dureroasă, neprevăzută precum însuși cutremurul care se abătuse asupra Romei : Dumnezeul în care crezuse, Dumnezeul căruia îi închinase întreaga lui viață, Dumnezeul pe care îl slujise cu abnegație și deplină dăruire — și, ca el, îl slujiseră atîția alții, călugări și preoți, episcopi și cardinali, lungul șir al papilor — nu exista !

Se apropie de una dintre cele două fîntîni și își spălă fața. Rana din creștet nu-l mai durea, iar sîngele i se oprise. Cînd ridică iarăși ochii, în locul ruinelor regăsi imaginea cunoscută a pieței San Pietro. Neîncrezător, examină cu atenție fațada impunătoarei catedrale : reuși cu greu să o descopere, în lumina nefirească a aurorei... Piața era plină de oameni care, ca și el, cercetau cu priviri speriate clădirile Vaticanului, fără a îndrăzni să se apropie.

— Și dacă începe din nou ?... se auzi o voce șovăitoare.

Abel nu răspunse. Pentru el, existența Cetății Eterne își pierduse orice însemnătate.

4

— La ora asta mai ești în pat ?

Matthaus exagera : nu era atît de tîrziu încît, pentru un convalescent mai ales, situația să pară nefirească. În definitiv, la ieșirea din spital lui Quintus i se prescrisese să mănînce zdravăn și să se odihnească — iar cum poftă de mîncare nu prea vădea, s-ar fi putut spune că prelungirea somnului matinal constituia pentru el o îndreptățită compensație. Aceasta, bineînțeles, dacă ar fi fost vorba într-adevăr de somn ; dar Mat știa (mai exact, intuia) că mezinul, departe de a rătăci la acea oră prin lumea viselor, se mulțumea să zacă în pat cu ochii închiși, refuzînd parcă orice contact cu realitatea. Medicii puseseră dealtfel vindecarea surprinzător de înceată tocmai pe seama coborîtului tonus sufletesc, a absenței oricărei dorințe de cooperare din partea pacientului. Traumatismele fizice erau mai puțin grave, în cazul lui, decît răul care îl măcina pe dinăuntru.

Lipsa apetitului și stingerea interesului pentru o existență activă îi păreau fizicianului semnele cele mai supărătoare, mai flagrante ale stării îngrijorătoare în care se cufundase fratele său cel cu faimă de mîncău fără pereche și sportiv de elită. Quintus slăbise vreo douăsprezece kilograme și nu mai era decît o palidă umbră a atletului de odinioară ; își dăduse toată silința să-l îngrijească — și cît timp fusese internat, și după ce îl lăsaseră acasă — încercînd să țină, după priceperea lui, lo-

cul Hanei care, de cînd catastrofele ajunseseră să alimenteze fără contenire mulțimea năpăstuiților, se dedicase cu totul organizării acțiunilor de salvare, ajutorării supraviețuitorilor, și numai întîmplător mai putea fi văzută. Totuși, nu modestia performanțelor culinare erau vinovate pentru postul prelungit al frățiorului ; Matthaus se întrebă la un moment dat dacă nu cumva acesta își exprima astfel o atitudine, dacă nu cumva îl socotea pe el direct răspunzător pentru dispariția Sarei. Nu îl învinuise niciodată, nu auzise din partea lui nici cea mai vagă aluzie, dar oare strășnicia cu care evita subiectul nu se datora tocmai unei nerostite acuzații ? Alungase stînjenitorul gînd, oferindu-și ca argument constatarea că, îndeobște, comportamentul lui Quintus era lipsit de ostilitatea inabil travestită în politețe cu care pornirile acuzatoare se însoțesc de cele mai multe ori între oamenii constrînși să conviețuiască, dar și de generozitatea ostentativă prin care ele sînt sublimate între cei apropiați. Cu toate acestea, din adîncul conștiinței sale se ridica pe neobservate eșafodajul obscur al unui complex de culpabilitate la care suferința fratelui contribuise în mod catalitic. Trebuia să recunoască, așadar, că era și el cît se poate de puțin doritor să aducă în discuție incidentul căruia îi căzuse victimă Sara.

— Hai, fă puțină mișcare, altfel cum vrei să ți se facă foame ?

Quintus deschise, în sfîrșit, pleoapele și îl privi pe Mat cu ochi lipsiți de orice expresie, la fel cum ar fi privit imaginea unui crainic citind buletinul de știri pe ecranul televizorului. Acum, își zise, o să mă anunțe că peste zece minute vor fi gata ochiurile cu șuncă și cafeaua cu lapte, iar eu va trebui să mă scol, să mă spăl pe ochi și să mă așez la masă. Această perspectivă îl făcu să se reîntoarcă la discuția cu Daniel, pe care obiș-

nuia să o disece în minte în ceasurile lîncede ale dimineții. Era tema lui predilectă de meditație. Anume, cum ar putea s-o regăsească pe Sara. Fusese convins că fratele ei va îmbrățișa cu entuziasm ideea de a forma împreună o „patrulă a timpului", pentru a porni în căutarea fetei : îmbinînd experiența de explorator temporal a lui Daniel cu propria sa energie, nici un obstacol nu le-ar fi putut sta în cale. La nevoie, ar fi împins investigația pînă în preistorie. Dar reporterul, care cîntărise deja pentru sine șansele unei căutări de unul singur — deloc diferite, în principiu, de cele ale unei aventuri în doi — îl refuzase. La drept vorbind, nu respinsese categoric ideea, se mulțumise doar să-i pună în evidență dificultățile, începînd cu obținerea autorizației necesare și încheind cu probabilitatea practic nulă de a găsi în timp util orizontul temporal în limitele căruia cercetarea lor să aibă sorți de izbîndă. Făcuse tot ce-i stătuse în putință pentru a-l descuraja, îi relatase pe larg nenorocirile de tot felul care se abăteau în puhoi asupra Terrei — de parcă asta ar fi putut constitui o consolare — astfel încît tînărul pricepu cu toată limpezimea că mai mult decît asigurări repetate cum că ar căuta o soluție realistă, nu va obține niciodată.

Își dădea seama că ar fi fost nedrept și prezumțios din partea lui să-l suspecteze pe fratele Sarei de a nu suferi îndeajuns din pricina pierderii unicei sale surori, de a se fi resemnat prea curînd, ori măcar de a se fi putut împăca într-un răstimp atît de scurt cu gîndul dureroasei realități ; și totuși, compara fără să vrea sentimentele fratelui, atît cît le putea el descifra, cu propriile sale sentimente, întrebîndu-se dacă deosebirile trebuiau puse pe seama unei diferențe de natură dintre iubirea fraternă și iubirea care unește bărbat și femeie, ori pe seama firii, a vîrstei, a experienței de viață. Fără

să-l judece, nu putea să nu constate, cu regret și amărăciune, că Daniel, în al cărui sprijin își pusese atîtea speranțe, îl lăsase singur în fața grelei misiuni pe care și-o asumase. Și chiar dacă dreptatea era de partea judecății lucide, simțea cu toată ființa că înțelepciunea nu-i mai folosea acum la nimic, că ceea ce era în joc venea în atingere sau chiar se contopea cu tîlcul însuși al vieții sale, mai presus de raționamente și de logică.

De fapt, nici măcar nu se putea spune că își asumase vreo misiune : pur și simplu exista, și în virtutea acestui fapt prezența Sarei îi era necesară, precum aerul pe care îl respira. Fără ea, sufletul lui se asfixia lent, sufocîndu-i dorința de a se hrăni, de a se mișca, de a comunica, de a fi. Refuzul indirect dar neîndoielnic al lui Daniel precipitase subit procesul, proiectîndu-l spre apatică vegetare. Poate că la un om cu o fire mai puțin robustă instinctul de conservare s-ar fi împotrivit alunecării în vid, revoltîndu-se împotriva rînjetului ademenitor al neființei ; și poate că deplina pasivitate a lui Quintus era semn de tărie sufletească, semnul unei încrederi funciare, subconștiente, în propriile resurse de vitalitate inepuizabile, al credinței oarecum magice într-un deznodămînt fericit. Scînteia nu se stinsese încă sub cenușă și, sub aparența placidă, firul răsucit monoton în jurul aceleiași idei era capabil oricînd să detoneze, ca un fitil înfipt într-un butoi de dinamită.

— Ochiurile sînt gata în zece minute, se auzi iar glasul îndemnător al lui Matthaus.

Exact cum am prevăzut, își zise mezinul. Se ridică în capul oaselor, coborî din pat cu mișcări lente și se îndreptă spre baie, fără să-i dea măcar bună dimineața fratelui său care, se vede treaba, preluase — odată cu atribuțiile gospodărești ale Hanei — și o anume înclinație spre cicăleală. Ajuns în fața oglinzii își examină dis-

trat chipul, mai mult în virtutea unui reflex — nu se mai bărbierise de cîteva săptămîni, iar firavele tuleie blonde îi crescuseră în dezordine — și se întrebă într-o doară ce anume îl determinase oare pe unul dintre vecinii lui de salon să încerce a-l converti, tocmai pe el, la o sectă.

Omul îi vorbise în cîteva rînduri, în mare taină, pe cînd ceilalți pacienți își făceau plimbarea prin parcul spitalului, despre un fel de francmasonerie ciudată, o organizație pe care Quintus o găsise mai întîi ridicolă și în cele din urmă suspectă, ai cărei membri nu se cunoșteau între ei și nu se întîlneau niciodată, mulțumindu-se să păstreze legătura prin plata unei cotizații simbolice și prin lectura fidelă, o dată pe săptămînă, vinerea, a unei pagini a cotidianului teledifuzat *Deșteptarea*. Erau mulți ? Erau puțini ? Cel care își dădea silința să-l inițieze nu știa nici el, ori nu voise să-i spună, dar îl asigurase că erau oameni de încredere, unul și unul, aleși cu grijă, întrucît — și aici lucrurile începeau să se complice — misiunea sectei implica o mare, o extraordinară răspundere : ca singuri deținători ai adevăratei credințe, ei urmau, în zilele de grea încercare ale Apocalipsului (care, nu mai încăpea nici o îndoială, se apropiau cu repeziciune, dacă nu cumva și începuseră), să alcătuiască Oastea Domnului, legiunea triumfătoare a celor chemați să pună în aplicare poruncile celeste, să separe grîul de neghină, păcatul de virtute, și să adune mulțimile în fața tronului Judecății din Urmă. Deși ordinul de încetare a recrutării de noi adepți fusese dat — nu îi ascunsese acest fapt — semn că efectivul era complet și că semnalul acțiunii putea fi așteptat de la o vinere la alta, vecinul de salon fusese atît de impresionat de înfățișarea tînărului, de suferința lui, încît se încumetase să-i deslușească și lui calea Mîntuirii.

În alte împrejurări, Quintus ar fi pus repede capăt unei asemenea tentative de îndoctrinare, reacționînd în cel mai bun caz prin ironie la zelul misionar. Să fi fost numai inaderența lui la orice formă de fanatism religios, îndelung sedimentată în anii petrecuți sub tutela lui Abel, și încă ar fi fost îndeajuns — darămite cu ostilitatea față de orice grupări turbulente, copios alimentată de răfuiala cu cei de la *Trib*. Dar cufundat cum era în apatie, suportase fără împotrivire îndemnurile și predicile celuilalt, explicațiile lui înfocate, comentariile pline de patos. Luîndu-i tăcerea drept încuviințare și docilitatea drept supunere, omul se avînta în lungi incursiuni prin textele *Vechiului* și *Noului testament*. Spre surprinderea lui, Quintus constată acum că, deși nu dăduse nici un fel de atenție prelungitelor asalturi ale predicatorului, îndurîndu-le ca pe o ploaie de toamnă care te prinde în cîmp deschis, fraze întregi i se înregistraseră cu precizie în memorie.

La bucătărie, Mat acoperise ibricul cu un șervet gros și, îngrijorat de prelungita ședere a mezinului în baie, se întreba cum ar putea împiedica ochiurile să se sleiască. Se mai întreba totodată dacă ar fi trebuit ori nu să-i relateze fratelui mai mic ultimele știri difuzate de agențiile de presă asupra cutremurului care devastase centrul Italiei. Ce se întîmplase oare cu Abel, care se afla în pelerinaj la Cetatea Eternă ? Vor mai primi oare vreun semn de la el ? Scăpase teafăr din cumplita încercare, zăcea rănit într-un spital de campanie, ori își aflase mormînt anonim sub dărîmături ? Și cu cîtă greutate se hotărîse, sărmanul, să plece, de parcă ar fi avut o presimțire ! Matthaus își aminti că, la despărțire, îl surprinsese ștergîndu-și ochii pe furiș — pe el, slujitorul plecat al providenței, și care la moartea lui Xavier nu vărsase o lacrimă ! Poate că era mai bine, totuși, să

aştepte. Poate că primele ştiri erau exagerate, s-au mai văzut cazuri, şi proporţiile catastrofei nu erau chiar atît de mari. O va căuta neapărat pe Hana : cu întinsele ei relaţii printre responsabilii societăţilor filantropice, ar fi putut da mai repede de urma fratelui mai mare. Cît timp situaţia era confuză, n-avea nici un rost să-l alerteze pe Quintus. De ce să-i arunce în cîrcă o suferinţă, o nelinişte în plus ? Dar nu cumva o asemenea veste l-ar determina să redescopere realitatea, nu l-ar putea ea smulge din izolarea egoistei lui dureri ? Ar fi trebuit să consulte mai întîi un psiholog sau un psihiatru, nu se încumeta să ia singur o decizie. Totuşi, ce-o fi făcînd băiatul ăsta de-atîta vreme în baie ?

— Mai stai mult acolo ? Se răceşte mîncarea !...

Mat şi-o fi spunînd că dinadins mă port aşa, îşi zise Quintus, ca să-l pedepsesc... Ideea îi venise pe neaşteptate. Nu se gîndise niciodată pînă atunci să facă vreo legătură între dispariţia Sarei şi experimentul la care participase fratele lui. Pe de o parte, pînă în noaptea aceea de coşmar, cînd o condusese pentru ultima oară pe ea acasă, răspunderea lui Matthaus pentru nenorocirile declanşate de experiment nu-l preocupase cîtuşi de puţin : trăia într-o lume cu totul aparte, pe care o credea ocrotită de orice griji, supărări, sau tristeţi, şi nimic din ceea ce se petrecea dincolo de iluzoriile hotare ale acesteia nu reuşea să-i acapareze atenţia. Pe de altă parte, după implacabila, paralizanta despărţire, după ce luase în chip atît de brutal cunoştinţă de vulnerabilitatea enclavei lor mirifice, se zidise într-o cochilie încă şi mai îndărătnică, rupîndu-se cu totul de lumea dinafară. Revelaţia posibilului sentiment de vinovăţie al lui Mat îl găsi complet nepregătit, incapabil să adopte vreo atitudine. Ar fi fost în stare să nu facă nimănui nici cea mai mică culpă, după cum ar fi fost în stare să atribuie responsabi-

litatea întregii omeniri — ceea ce, în definitiv, era cam același lucru — dar să-și învinovățească propriul frate ? ! Nu, așa ceva i se părea de neconceput ! La gîndul că întregul lui comportament putea fi interpretat drept manifestare de ostilitate, dacă nu chiar un act deliberat dintr-o suită de represalii, se simți brusc rușinat. Își dădea seama că o explicație ar fi riscat să nu facă altceva decît să confirme suspiciunile și îi era teamă că, în starea în care se afla, nici măcar n-ar fi găsit cuvintele cele mai potrivite. O forță tainică îl îndemna fără greș să-și schimbe purtarea ; pricini secundare, uneori cu totul obscure, au curmat nu o dată fluxul unor hotărîri ce păreau de neclintit. Totul se petrecea ca și cum, ajuns la limita ultimă a suferinței, sufletul lui Quintus și-ar fi căutat un pretext pentru a tempera austeritatea sihăstriei pe care singur și-o impusese, fără a fi nevoit însă prin aceasta să admită că ar fi săvîrșit vreo inconsecvență. Se înfățișă așadar în bucătărie, fără grabă, dar și fără să mai zăbovească.

Sosirea lui îl găsi pe Mat adîncit în propriile sale cugetări — căci grijile menajului nu-l acaparaseră în asemenea grad încît să-și abandoneze preocupările profesionale. Pe măsură ce prelucrarea și interpretarea datelor furnizate de experimentul de la acceleratorul *Albert Einstein* se apropia de încheierea etapei preliminare, devenea tot mai evident că avusese loc un fapt crucial, un eveniment capabil să deschidă fizicii teoretice orizonturi cu totul noi, să inaugureze o altă eră în întreaga cunoaștere științifică poate. Cum dintre „cei patru“ tocmai el era omul teoriei, misiunea lui abia acum începea : să precizeze în ce măsură se potriveau noile date experimentale cu cadrul teoretic preexistent — în speță, cu ecuațiile supergravitației și cu dezvoltarea lor pentru interacțiile prezumate la nivelul energiilor gigantice puse

în joc spre descătușarea quarkurilor — și, mai ales, să formuleze (dacă era necesar) liniile directoare ale unei noi viziuni, care să țină seama de elementele neprevăzute puse în evidență prin faimosul experiment.

Cortexul fizicianului pulsa așadar sub tensiunea circuitelor nervoase suprasolicitate de țeserea funcțiilor matematice, a curbelor de distribuție statistică, a semnificației lor cuantice. În asemenea momente de hiperlucidităte — care se instalau uneori sau erau dizolvate cu o iuțeală extraordinară — Mat devenea de nerecunoscut : chipul său era marcat de o crispare stranie, ochii i se dilatau și căpătau luciri de oțel, iar buzele întredeschise lăsau să i se zărească vîrfurile incisivilor. Un soi de transă autoindusă îi suprima orice reacție la semnalele exterioare. Văzîndu-l, identificîndu-i starea, Quintus se feri să-l tulbure, își turnă o cafea și începu să mănînce în liniște.

Printr-o ciudățenie a mecanismelor memoriei, ori de cîte ori încerca să-și învie în minte figura Sarei, ceea ce i se arăta erau frînturi de imagini însorite, senine — obrazul animat de rîsu-i năstrușnic, după ce îl păcălise cu înotul, tremurul buzelor în căutarea primului sărut, privirile pierdute în vîrtejul dansului — și nicidecum masca aceea îngrozită cu care se depărtase de el, treaptă cu treaptă, înainte de a se dezbrăca cu totul. Sara îi rămăsese în amintire ca o făptură a luminei desăvîrșite, toată numai iubire, puritate, candoare. Acum, după ce făcuse primul pas îndărăt, către existență, o reacție de sens opus îl ademenea către abisurile populate de himere. Era tentat să refacă, minut cu minut — pentru a cîta oară ! — povestea minunată (însă, vai, atît de scurtă !) a fericirii lor, să retrăiască clipele nenumărate și totuși puține, cu generoasă neștiință risipite, ale deplinei lor comuniuni. Și, totuși, trezirea lui la realitate,

extrem de lentă dar ireversibilă, începuse : simțea nelămurit că trebuia să existe și o altă cale de a o redobîndi pe Sara, o alternativă la rătăcirea neputincioasă printre năluciri. Ca o lamă de oțel arcuită care, eliberată chiar în momentul care ar fi precedat frîngerea, zvîcnește fulgerător degajînd într-o clipită întreaga-i energie potențială, cugetul lui Quintus se concentră asupra acestei noi perspective, care prindea să se limpezească. Dacă Daniel se resemnase, el nu-i va urma exemplul ! Trebuia să găsească o modalitate de a acționa de unul singur. Îl va ruga pe tatăl Sarei să-i îngăduie să pornească în căutarea fetei chiar prin nodul pe care acesta îl avea în grijă. Disciplina de polițist nu putea fi pusă mai presus de sentimentele paterne ! Îl va conjura să-l ajute, chiar cu riscul de a fi silit apoi să demisioneze ! Dar dacă, la fel ca Daniel, David va stărui să-i desluşească zădărnicia proiectatei sale expediții solitare ? Şi dacă şansele unui singur om sînt într-adevăr nule într-o asemenea întreprindere ? Își dădea seama el însuși că, pentru a întruni o bună probabilitate a succesului, ar fi fost nevoie de o întreagă armată de exploratori. Şi pe cine interesa, printre atîtea nenorociri, regăsirea Sarei — bineînțeles, în afară de el şi de încă patru-cinci ființe apropiate !

O întreagă armată, acționînd ca un singur om...

Își repetă de mai multe ori aceste cuvinte, ca și cum ele ar fi conținut soluția problemei. O intuiție fulminantă îi tăie răsuflarea : soluția se afla într-adevăr aici ! Armata exista, iar lui nu-i rămînea decît să o pună în mișcare.

— Ia te uită, exclamă Mat, poposind pe Pămînt dintre ecuațiile lui, te pomenești că ai mîncat tot !

Quintus îi zîmbi conspirativ :

— Nu s-ar putea obține o aprobare specială pentru ca, în mod cu totul excepțional, să mi se acorde un supliment ?

— Ei bine, în sfîrșit, te recunosc !

Matthaus deschise frigiderul și îngrămădi pe masă unt, caşcaval, şuncă, fructe, piine. Să tăiem vițelul cel gras, își zise, căci fratele rătăcitor s-a întors printre noi...

5

— Și acum, stimați telespectatori, după mesele noastre rotunde dedicate filosofiei, cosmologiei, matematicii, biologiei, după convorbirile cu Euclid, Descartes, Copernic, Kant și Darwin, pe care sperăm că le-ați urmărit cu interes, seria emisiunilor patronate de Fundația Dourf se încheie cu un interviu acordat de către cel mai mare fizician al secolului XX și unul dintre savanții de geniu ai tuturor timpurilor, domnul Albert Einstein ! *

Pe ecran, alături de figura expresivă a lui Daniel, își făcu apariția binecunoscuta imagine a savantului din ultimii ani ai vieții — fruntea puternic brăzdată, încadrată de șuvițe cărunte rebele, gura umbrită de mustața albită și ea, ochii sclipitori amestecînd scînteia inteligenței cu melancolică și gravă meditație. În timp ce reporterul expunea succinta descriere a vieții și operei crea-

* *Autorul ține să menționeze că cea mai mare parte a frazelor atribuite lui Albert Einstein în cuprinsul acestui interviu televizat reprezintă reproduceri rearanjări sau parafrazări ale unor pasaje autentice din scrierile sau declarațiile marelui savant, preluate după monografia ALBERT EINSTEIN de B. G. Kuznețov.*

torului teoriei relativității, imaginile fotografice se succedau una după alta, ilustrîndu-i frazele : Albert la 6 ani, cu sora sa Maja ; Einstein la Aarau ; membrii „Academiei Olimpia" ; Albert și Mileva ; Albert și Elsa ; Doctor Honoris Causa al Universității din Oxford ; sosirea în Statele Unite ; în vizită la Observatorul Mont Wilson ; la Expoziția științifică și industrială New York 1936 ; casa de la Princeton ; la a 70-a aniversare ; pronunțînd un discurs împotriva utilizării armelor nucleare ; în fine, iarăși imaginea de la început, una dintre ultimele fotografii ale savantului.

— Să ne oprim însă aici cu scurta noastră introducere — dealtfel, superfluă, ținînd seama de notorietatea interlocutorului — întrucît în fața camerelor de luat vederi se află astăzi Albert Einstein însuși !

În aceeași clipă, locul fotografiei fu luat chiar de celebrul fizician, „în carne și oase".

— O primă întrebare : cum vă simțiți printre oamenii anului 2000 ?

— Ca să fiu puțin răutăcios, aș răspunde : la fel de îngrijorat ca și printre contemporanii mei.

— Nu v-a șocat perspectiva unui salt în viitor ?

— De ce să mă șocheze ? Eu sînt obișnuit cu călătoriile. Chiar și cu cele imaginare. Și-apoi, n-am contribuit oare chiar eu la ștergerea hotarului absolut dintre spațiu și timp ?

— Răspunsul dumneavoastră îmi servește de minune pentru a orienta dialogul spre teoria relativității, în legătură cu care circula cîndva un distih în completarea cunoscutelor versuri despre Newton ale lui Pope :

„Legi și natură ascunse zăceau în noapte deplină.
«Newton să fie !» grăi Dumnezeu și totu-i lumină" —

„Dar nu pe vecie, căci diavolul cel potlogar
Grăi : «Fie Einstein !», și totul e-n negură iar...“

Einstein lăsă să-i scape un surîs poznaș, dar se abținu să facă vreun comentariu.

— N-o să vă cer, continuă Daniel, așa cum vi s-a întîmplat cu un alt reporter, să rezumați teoria relativității într-o singură frază : totuși, cum ați prezenta-o cît mai scurt ?

— Dacă veți fi de acord să nu luați prea în serios răspunsul meu și să-l considerați doar un fel de glumă, aș repeta o explicație pe care am mai dat-o în ocazii asemănătoare. Înainte, se considera că dacă toate corpurile materiale ar dispărea din Univers, spațiul și timpul ar continua să existe. Conform teoriei relativității, însă, spațiul și timpul dispar și ele, odată cu corpurile.

— Se zice că Eddington — astronomul britanic care a propus și realizat verificarea experimentală, cu prilejul unei eclipse totale de Soare, a ipotezei că razele de lumină ar fi deviate într-un cîmp gravitațional — la afirmația că existau pe atunci doar trei oameni care înțelegeau teoria relativității, ar fi replicat că nu știe cine ar putea fi cel de al treilea. Mai optimist, Langevin a ridicat această cifră la 12. Ați aflat, desigur, că în prezent teoria întemeiată de dumneavoastră este predată în ultimii doi ani de liceu ; cum explicați totuși că ea a pătruns atît de lent în bagajul de cunoștințe generale ale omului mediu ?

— Aș preciza mai întîi că întrebarea are sens numai cu referire la teoria relativității generale. Teoria relativității restrînse ar fi fost creată chiar și fără mine, fără multă întîrziere, întrucît datele problemei pluteau în aer, situația era coaptă — de unde și ușurința mai mare a înțelegerii ei. Nu cred că la fel stau lucrurile și cu ge-

neralizarea teoriei pentru mișcările accelerate — așadar cu teoria gravitației. În această privință, contribuția mea a devansat, probabil, nivelul general al dezvoltării fizicii, iar tocmai acest decalaj a făcut mai dificilă însușirea noii viziuni. Totuși, încă studenții mei de la Berlin reușeau să înțeleagă foarte bine chiar și teoria generală a relativității.

— Știm însă că au existat cel puțin cinci mari oameni de știință contemporani cu elaborarea acestei teorii, care nu v-au împărtășit ideile : Mach, Poincaré, Lorentz, Planck și Michelson. Dacă i-ați fi întîlnit printre invitații noștri, ați fi încercat oare să-i convingeți ?

Einstein rîse :

— Nu, probabil că n-ar fi fost nevoie. S-ar fi convins ei singuri.

— Încercarea lui Flammarion de a ilustra teoria dumneavoastră prin povestirea științifico-fantastică *Lumen* — al cărei erou, deplasîndu-se mai repede decît lumina, vede istoria derulîndu-se de-a-ndăratelea — v-a produs o impresie nu tocmai favorabilă...

— Teoria relativității a demonstrat că viteza luminii este o mărime limită. E admisibil să operăm în minte cu lucruri care contrazic experiența de fiecare zi, dar nu cu nonsensuri. Convingerea că există o lume exterioară independentă de subiectul care o cunoaște stă la baza tuturor științelor naturii. După mine, menirea oricărei activități intelectuale este transformarea miracolului în ceva care poate fi înțeles. Tocmai de aceea nu pot fi de acord cu cei care, pretinzînd că lămuresc lucrurile, mai rău le încurcă.

— Scriați unui prieten că vă pare demnă de toată admirația credința fermă a lui Democrit în cauzalitatea fizică ; aceluiași corespondent îi făceați mai tîrziu mărturisirea că, permiteți-mi să vă citez, *„concepția despre*

realitatea obiectivă a naturii este considerată o prejudecată învechită, iar teoreticienii mecanicii cuantice transformă nevoia în virtute"...

Savantul îl opri pe reporter, cu un gest al mîinii :

— Din punctul de vedere al concepţiilor ştiinţifice, promotorii mecanicii cuantice şi cu mine ne situam la antipozi : ei credeau într-un Dumnezeu care joacă zaruri, iar eu în deplina legitate universală a existenţei obiective. Marile succese iniţiale ale teoriei cuantice nu m-au putut face nicidecum să cred că jocul cu zarul ar sta la bază. Vedeţi dumneavoastră, ideea că Dumnezeu ar fi creat o lume în care nu există nici o lege a naturii — pe scurt, că a creat un haos — mi-o mai pot imagina ; dar ideea că legile statistice ar fi legile finale şi că bunul Demiurg ar trage la sorţi fiecare caz în parte îmi este cît se poate de antipatică. Mi-am dedicat jumătate din viaţă lucrului la o teorie care să învingă misticismul probabilităţii şi abaterea de la noţiunea de realitate, în fizică.

— Aşa cum aţi aflat, această teorie unitară a cîmpurilor — supergravitaţia, cum o numesc pe scurt fizicienii noştri — a fost, în sfîrşit, creată, îndreptăţind întru totul eforturile dumneavoastră, în care prea puţini credeau în cel de al doilea sfert al secolului...

— Devenisem un bătrîn solitar, vestit mai ales prin aceea că umbla fără ciorapi... zîmbi cu nostalgie fizicianul.

— Şi fără bretele, îl completă Daniel.

— Şi fără cravată. Lucram însă şi mai fanatic, continuînd să sper că voi izbuti să rezolv vechea şi preferata mea problemă a teoriei unitare : credeam că îmi va fi dat, poate, să văd dacă am avut dreptate să cred în ecuaţiile mele !

— Iată că dorinţa vi s-a împlinit !

— Fizicienii mă credeau un prostănac bătrîn ; eu însă eram convins că, în viitor, evoluția fizicii va merge într-o altă direcție decit cea de pînă atunci.

— Și ați avut perfectă dreptate !

— Și da, și nu, căci teoria unitară nu a adoptat ecuațiile mele — iar acum este evident că datele experimentale erau mult prea sărace pe atunci. Au fost pentru mine ani de zbucium și de îndoieli. Nu exista nici o noțiune de care să fiu absolut sigur. Nu eram sigur nici măcar că mă aflam pe drumul cel bun. Contemporanii vedeau în mine un eretic și un reacționar care, ca să spun așa, și-a trăit traiul. Desigur, aceasta se datora modei precum și miopiei, dar nu era mai puțin adevărat că nu eram nici eu mulțumit. Însă, la drept vorbind, altfel nici nu-i cu putință, dacă ai o gîndire critică și ești onest, și dacă umorul și modestia îți creează un echilibru care nu e tulburat de influențele dinafară...

Reporterul ezită cîteva momente înainte de a-și continua șirul întrebărilor :

— Mă tem că am ajuns la un punct nevralgic al discuției noastre : ne-ar interesa ce opinie aveți despre experimentul de la acceleratorul care — nu știu dacă vă măgulește ori nu — vă poartă numele.

— Am înțeles că acest experiment urmărea tocmai să verifice ecuațiile supergravitației...

— Într-un anumit sens, da !

— E o chestiune într-adevăr delicată, care îmbină aspectul științific cu cel etic.

— Exact ceea ce a determinat constituirea comisiei noastre și inițierea anchetei în cadrul căreia a fost solicitat și sprijinul dumneavoastră ! Evident, nu dorim să anticipați asupra declarațiilor pe care le veți face în cadrul anchetei.

— Faptul cel mai stînjenitor este că numeroasele consecințe dezastruoase pentru omenire au fost generate nu de o aplicație distructivă a unor descoperiri, ci chiar prin evoluția firească a cercetărilor. N-ar fi imposibil ca fizicienii să fi atins o anume limită, un prag de creștere pentru a cărui depășire să fie necesară reconsiderarea radicală a întregului patrimoniu al cunoașterii. Este o situație paradoxală : pe la mijlocul secolului primejdia părea să vină, dimpotrivă, dintr-o utilizare în scopuri belicoase a științei. Consideram în acea vreme că descoperirea în sine a reacției nucleare în lanț amenința omenirea tot atît de puțin ca și inventarea chibriturilor, că trebuia însă făcut totul pentru eliminarea posibilității de a se abuza de puterea pe care această descoperire o reprezintă.

Într-un colț al ecranului fu proiectat un facsimil al faimosului apel Einstein-Russel împotriva utilizării armelor nucleare.

— Ați fost întotdeauna un antimilitarist și un pacifist convins. *„Cît de josnic și vrednic de dispreț mi se pare războiul !“* scriați dumneavoastră. Și continuați : *„Aș prefera să fiu tăiat în bucăți decît să iau parte la o treabă atît de abjectă. Dar cu toate acestea am o părere atît de înaltă despre rasa umană, încît sînt convins că acest strigoi ar fi dispărut de mult dacă bunul simț al popoarelor n-ar fi fost corupt sistematic, cu ajutorul școlii și al presei, în interesul politicienilor și al oamenilor de afaceri“*. Din păcate, frazele dumneavoastră nu și-au pierdut încă actualitatea. S-a discutat însă foarte mult despre tragismul situației în care v-a adus intervenția binecunoscută în luarea deciziei de a se trece la construirea primei bombe atomice..

— Vă referiți la scrisoarea către Roosevelt ?

— Da.

În colțul ecranului, scrisoarea lui Einstein către F.D. Roosevelt luă locul apelului.

— Eu am fost în realitate doar cutia poștală. Mi s-a adus o scrisoare gata redactată și eu trebuia doar s-o semnez. Și totuși, am trăit apoi mereu cu sentimentul de a fi apăsat pe buton...

— Ceea ce v-a determinat mai tîrziu să declarați unui ziarist că, dacă ați fi tînăr și ar trebui să vă retrăiți viața, n-ați încerca să deveniți savant ori profesor, ci ați alege mai curînd meseria de instalator.

Chipul celui intervievat ocupa acum tot ecranul. Ochii îi scînteiară pe cînd răspundea :

— Într-o oarecare măsură. Atunci am avut în vedere în primul rînd atmosfera creată în Statele Unite prin activitatea faimoasei comisii pentru cercetarea activității anti-americane. „Loialitatea" cetățenilor, în particular a funcționarilor publici, era supravegheată strict cu ajutorul unui aparat polițienesc monstruos. Cei care gîndeau independent erau întemnițați. Publicul era îndoctrinat în mod perfid prin radio, presă și școală. Aceasta m-a făcut să-i răspund unuia dintre cei persecutați, printr-o scricoare deschisă foarte vehementă.

— Dacă îmi îngăduiți, o voi citi, am aici o copie.

— N-ar fi deloc nepotrivit, încuviință Einstein.

Obiectivul camerei de luat vederi îl incluse și pe reporter în imagine.

— *„Problema cu care este confruntată intelectualitatea acestei țări este foarte gravă. Agitînd ideea unui pericol dinafară, politicienii reacționari au semănat în rîndurile publicului suspiciunea față de orice efort intelectual. După ce au reușit aceasta, ei au trecut acum la suprimarea libertății profesării învățămîntului și la concedierea celor care nu se supun, adică la înfometarea acestora.*

Ce trebuie să facă minoritatea intelectuală în fața acetui rău? Sincer vorbind, eu văd numai o cale — calea necolaborării revoluționare în sensul lui Gandhi. Fiecare intelectual care este chemat în fața unuia dintre comitete trebuie să refuze să răspundă, adică trebuie să fie gata să înfrunte închisoarea și ruina economică, pe scurt, să-și sacrifice bunăstarea personală, în interesul bunăstării culturale a țării.

Acest refuz de a răspunde la întrebări nu trebuie însă să se bazeze pe binecunoscutul subterfugiu al invocării amendamentului 5, privitor la autoacuzare, ci pe convingerea că pentru un cetățean integru este rușinos să se supună unei astfel de inchiziții, care violează spiritul constituției.

Dacă va exista un număr suficient de mare de oameni gata să facă acest pas serios, el va fi încununat de succes. Dacă nu, atunci intelectualitatea acestei țări nu merită ceva mai bun decît sclavia care i se pregătește".

Pe măsură ce Daniel citea rîndurile tranșante ale scrisorii deschise, pe fața savantului devenea tot mai vizibilă expresia unei surde înverșunări.

— Foarte mulți comentatori ai vieții dumneavoastră, i se adresă reporterul, au remarcat contrastul paradoxal dintre însingurarea spre care ați tînjit ca om de știință și verva angajării sociale de care ați dat nu o dată dovadă; ce explicație le-ați da?

— Năzuința mea arzătoare spre dreptate socială și simțul responsabilității sociale au contrastat totdeauna profund cu lipsa pronunțată a nevoii de a mă apropia de oameni și de colectivitățile omenești. Vedeți, eu sînt realmente un cal care vrea să tragă singur și nu m-am dăruit niciodată, cu toată inima, nici țării, nici solului natal, nici cercului de prieteni, nici chiar celor mai apropiați membri ai familiei; din contră, am avut tot-

deauna față de aceste legături sentimentul mereu viu de a fi un străin și am simțit nevoia de a fi singur. Idealurile care mi-au luminat drumul și care din timp în timp mi-au insuflat curaj pentru a înfrunta viața cu bună dispoziție au fost bunătatea, frumusețea și adevărul. Fără sentimentul solidarității cu cei care îmi împărtășeau convingerile, dar și fără preocuparea pentru lumea obiectivă, viața mi s-ar fi părut goală.

— Cum ați caracteriza idealul omului de știință ?

— Prin cuvintele lui Lessing : *„Să cauți adevărul este mai de preț decît să-l posezi"*.

— Totuși, ne aflăm astăzi într-un impas datorat tocmai acestei convingeri în îndreptățirea căutării fără de limite...

— E o stare temporară ; sînt sigur că ea va fi depășită, și că soluția va fi oferită tot de savanți. După cum se poate observa, am fost și am rămas un optimist.

Spunînd aceste cuvinte, fizicianul ridică din umeri cu o candoare dezarmantă.

— Atitudinea dumneavoastră față de religie a stîrnit numeroase controverse, unii socotindu-vă o personificare a ateismului științific, alții un adevărat mag al unei noi divinități extrapersonale de extracție scientistă, de felul celei postulate de către Spinoza : cauzalitatea obiectivă însăși, coerența globală, armonioasă, a Universului. Se povestește cum la întrebarea îngrijorată a episcopului de Canterbury dacă teoria relativității ar putea avea vreo legătură cu religia l-ați liniștit, răspunzîndu-i categoric : *„Nici una"*. Se mai spune că, exprimîndu-vă regretul că la Praga copiii dumneavoastră erau nevoiți să frecventeze o școală în care se preda și religia, ați fi zis în glumă că, în general, copiii ajung să creadă despre Dumnezeu că ar fi un fel de vertebrată gazoasă. Vi s-a reproșat de către unii detașarea ironică cu care făceați

adeseori referiri la Dumnezeu — ba că pînă și el ar lucra duminica, ba că ar fi rafinat, dar nu răutăcios, ba că el nu joacă zaruri. Dacă am evocat aici toate acestea, am făcut-o cu scopul de a vă aduce în cea mai fierbinte actualitate : loviți direct sau doar înspăimîntați de catastrofele care continuă să bîntuie în urma experimentului de la superaccelerator, mii și mii, poate chiar milioane de oameni cred astăzi în iminența Apocalipsului. Care este opinia dumneavoastră ?

Einstein cugetă cîteva clipe mai înainte de a răspunde. Își recăpătase însă întreaga vervă :

— Dacă m-am referit vreodată la „Dumnezeu" și la „religie", eu o făceam pornind de la o altă atitudine emoțională și psihologică decît Spinoza ; dar nu găseam cuvinte mai potrivite care să exprime convingerea în raționalitatea realității, în posibilitatea principială a cunoașterii ei de către rațiunea umană. Acolo unde această convingere lipsește, știința degenerează într-un empirism plat. Puțin îmi păsa că preoțimea ar fi putut trage foloase din asta, înregimentîndu-mă printre partizanii deismului. Am considerat întotdeauna că, în zilele noastre, singurii oameni profund religioși sînt savanții devotați cu trup și suflet ideilor materialiste. Eu unul cred că omul de știință autentic este pătruns de simțămîntul condiționării cauzale a tot ce se petrece în Univers. Pentru el viitorul este la fel de determinat și necesar ca și trecutul. Pentru el morala nu are în ea nimic divin ; ea este o problemă strict omenească. Religiozitatea omului de știință înseamnă admirație entuziastă în fața armoniei legilor naturii. Chiar și atunci cînd în realitatea înconjurătoare are loc o aparentă ruptură a ordinii obișnuite a lucrurilor, cum se întîmplă în prezent, și chiar dacă mecanismele acesteia nu ne sînt pe deplin lămurite, legitatea ei obiectivă e mai presus de orice îndoială. Opinia

despre credințele apocaliptice e cuprinsă în părerea mea generală despre religie, despre sufletul nemuritor, despre presupusa persoană divină care judecă binele și răul : eu nu pot admite această divinitate iluzorie care își recompensează și își pedepsește propria creație. Nu vreau și nu pot să-mi reprezint omul supraviețuind morții lui fizice ; sînt slabe spiritele care din egoism absurd sau teamă ridicolă nutresc asemenea speranțe.

— O ultimă întrebare, domnule Einstein : v-ar folosi la ceva dacă, profitînd de această călătorie în viitor, ați afla cu precizie cîte zile v-au mai rămas de trăit ?

Savantul zîmbi enigmatic :

— Mă simt în asemenea măsură parte a tot ce trăiește, încît nu mă interesează cîtuși de puțin unde începe și unde se termină, în această curgere a vieții, existența concretă a cuiva. Viața este un spectocol excitant și trebuie să recunosc că îmi place viața. Dar dacă aș afla că trebuie să mor peste trei ore, aceasta m-ar impresiona foarte puțin. M-aș gîndi cum să utilizez cît mai bine aceste ultime trei ore, apoi mi-aș pune, calm, în ordine hîrtiile și m-aș culca liniștit, așteptînd să mă sting.

Daniel își consultă discret cronometrul.

— Stimați telespectatori, să mulțumim împreună pentru amabilitatea cu care invitatul nostru a binevoit să ne răspundă. Cu aceasta, emisiunea noastră s-a încheiat. Vă mulțumim pentru atenție.

6

— Băiete, îți poruncesc pentru ultima oară, îți poruncesc ca un părinte grijuliu : vino cu noi !

David îi striga la ureche, încercînd să acopere zgomotul asurzitor al motoarelor elicopterului. Quintus clătină din cap a refuz.

— Ceea ce vrei tu să faci n-are nici o noimă, insistă bătrînul polițist, convins totuși că încercările lui sînt zadarnice.

Tînărul rămase neînduplecat. Se priviră lung. Brusc, David îl trase spre el și îl îmbrățișă. Pentru o clipă, acest gest neașteptat îl înduioșă pe Quintus. Era ca o binecuvîntare. Îi amintise, în chip nebulos, de un tată mirosind mereu a păcură, cu palme uriașe, cu unghii late, tăiate scurt. Înghiți, pentru a scăpa de strînsoarea nodului care i se pusese în gît. Șeful pichetului se desprinse din îmbrățișare, urcă la bordul elicopterului și îi făcu cu mîna semn de despărțire. Scara fu ridicată și aparatul se desprinse încet de suprafața terasei, ducîndu-i cu sine pe ultimii paznici ai nodului A—81. Era ordinul comisarului-șef ; acesta nu voia să-și vadă oamenii amestecați într-o situație al cărei control îi devenise evident că nu-l puteau asigura — ceea ce îl determinase să ceară intervenția armatei.

Quintus urmări cîteva secunde elicopterul, apoi se apropie de parapetul terasei și privi în jur. Pe o rază de un kilometru, ori poate chiar mai mare, îi era destul de greu să aprecieze exact, se întindea o mare de oameni înveșmîntați în pelerine albastre. După spusele lui David, erau peste două sute de mii, iar numărul lor nu contenea să crească. Își stăpînea cu greu repulsia la vederea acelei gloate a cărei înfățișare îi trezea în memorie halucinanta înfruntare cu purtătorii pelerinelor violete. Evident, această implicație psihologică o prevăzuse ; ceea ce însă nu prevăzuse atunci cînd — despărțindu-se de toate resursele lui financiare — comandase unui „specialist“ în programe-pirat pentru calculatoare inserarea unui text

apocrif de 50 de semne în ştiuta pagină de vineri a teleziarului *Deşteptarea („Căzu Babilonul : luni, şoseaua 23 km 736 nodul A—81")*, erau proporţiile adunării pe care o convoca astfel. Impresia lui era că secta în rîndurile căreia fusese ademenit să intre nu număra mai mult de o mie de membri şi nu se aşteptase să găsească luni la locul stabilit decît cel mult cîteva sute de adepţi. Nădăjduise să-i poată convinge pe o mare parte dintre aceştia să alcătuiască echipe de voluntari care să pornească în misiune pentru a readuce în prezent victimele dispărute ale anomaliilor temporale. Oficialităţile nu s-ar fi putut opune unei asemena iniţiative, socotise el, iar micul lui abuz, justificat de cele mai nobile intenţii, ar fi fost trecut cu vederea.

Ingeniosul plan eşuase în faţa acelui ocean de capete înfierbîntate, ale cărui talazuri vuiau de pe acum a surdă ameninţare : ar fi fost curată sinucidere să se înfăţişeze mulţimii drept autor (neautorizat) al ordinului de adunare, indiferent ce motiv ar fi invocat. Ştia foarte bine că simţul umorului este o calitate relativ rară şi că se manifestă la nivel individual ori, în cel mai fericit caz, în cuprinsul grupurilor mici. Cînd scăfîrliile încep să se numere cu miile, alte trăsături dobîndesc rezonanţă, şi nu dintre cele mai raţionale. Comportamentul esenţialmente imprevizibil al giganticului roi care deocamdată se mulţumea să zumzăie haotic îl făcuse pe Quintus să renunţe la orice încercare de a mai recruta voluntari.

Ajunsese la un punct de la care nu mai exista întoarcere. Dacă pînă atunci îl mînase înainte doar fanatismul propriilor sale sentimente, doar ideea că fără Sara viaţa n-ar fi avut pentru el nici un sens, doar credinţa, adînc înrădăcinată în fiecare fibră a fiinţei sale că fără speranţa de a o reîntîlni n-ar fi supravieţuit cu

nici un chip, dacă pînă atunci, aşadar, o voinţă de nezdruncinat îi dăduse încredere deplină în puterea lui de a învinge orice piedici, acum nici să-l fi ajuns gheara îndoielii nu s-ar mai fi putut răzgîndi. Înainte, însă, calea era liberă — David îi arătase strimtul culoar prin barajele concentrice din jurul nodului pe care, călcînd instrucţiunile, îl lăsase deschis anume pentru el. Traversînd nodul, s-ar fi pus la adăpost de orice consecinţe ale neinspiratei sale fapte : dar ar fi trebuit să pornească la drum de unul singur.

Quintus văzu în aceasta un semn al destinului. Se simţea chiar ruşinat, umilit, că nu avusese tăria să facă această alegere în mod deliberat, de la bun început, că — sub presiunea atîtor gînduri contradictorii — plănuise a-şi asocia oameni cu totul străini de arderea care îl mistuia, şi încă dintre cei robiţi credinţelor mistice, supuşi mentalităţii de turmă, vrednici de compătimire şi dispreţ. Un gînd nebunesc, a cărui iraţionalitate o sesiza totuşi, îl îndemna să creadă că — deşi şansele matematice de reuşită ale unei echipe numeroase ar fi fost, teoretic, mai mari — numai de unul singur îi putea fi dat să ducă la bun sfîrşit misiunea pe care şi-o asumase. Ca unui alt Tristan în căutarea Isoldei sale, îi fusese poate ursită o luptă solitară, în care intensitatea patimii să îi aducă miraculoasa izbîndă refuzată unor oştiri întregi.

Nu avea timp de pierdut. Coborî, îşi luă în spate raniţa cu provizii şi dădu să iasă din clădirea pichetului — părăsind pelerina pe care, cu un ceas mai devreme, o lepădase în biroul lui David. Se răzgîndi însă, sesizînd în ultimul moment însemnătatea uniformei care îi îngăduia să se deplaseze printre cei de afară fără a le atrage atenţia. Se înapoie lîngă scaunul pe al cărui spătar azvîrlise cu dezgust ţesătura albastră, îşi scoase povara,

se echipă, își sălță iarăși sacul în spinare și ieși, în fine, printre oamenii care, după atîtea ore de așteptare fără rost, începuseră să-și cam piardă răbdarea și dădeau semne de nervozitate.

— Mai e cineva înăuntru ? îl întrebă unul, într-o doară.

— S-au cărat toți, răspunse Quintus pe un ton plictisit.

Se apropie apoi fără grabă de turnul de pază pe lîngă care trebuia să se strecoare pentru a ajunge la nod. Cu aerul cel mai firesc, nearătînd nici cea mai mică ezitare, își continuă agale drumul prin unicul, invizibilul coridor de trecere ; nu se putu însă abține să remarce în gînd că, dacă nu reținuse cumva exact indicațiile lui David, aceia aveau să fie ultimii lui pași. Din fericire, memoria îi funcționa totuși cu precizie. Se auzi apostrofat :

— Hei, ia te uită !

— Ți s-a urît cu viața !

— Înapoi ! E minat !

Nu acordă nici o atenție glasurilor care, în mod ciudat, îi păreau de pe acum că vin de pe un alt tărîm. O tăcere nefirească se făcu. Lumea aflată în preajmă urmărea cu încordare mersul liniștit al celui care se încumeta să traverseze barajele. O femeie între două vîrste își înăbuși un țipăt.

— Sst ! făcu un tip pleșuv, ducînd arătătorul la buze.

Din aproape în aproape, toți cei masați în jurul perimetrului marcat cu semne de avertizare care delimita zona de pază a nodului observară incidentul și, părăsind orice altă preocupare, își focalizară interesul asupra bizarului exhibiționist.

— E complet nebun, murmură cineva.

Cu fiecare clipă, tensiunea sporea. Quintus nu realiză însă faptul că devenise, fără s-o fi dorit, eroul unui număr de echilibristică pe sîrmă : senin, desprins cu totul de orice contingență cu lumea exterioară, privea ca fascinat cercul alb care marca pe teren poziția exactă a nodului spațio-temporal. Mai avea cîțiva pași, apoi urma trecerea spre necunoscut. Dacă ar fi știut ce direcție să aleagă ! Neavînd nici un criteriu de opțiune, mergea drept înainte, la nimereală. Acolo, în centrul cercului, în punctul zero al nodului, de unde orice orizont temporal era în egală măsură abordabil, acolo se va afla cel mai aproape de Sara. Și-o imagină întrupîndu-se în acel loc geometric, așteptîndu-l cu ochi plînși, arătare blajină, neajutorată. Simți că îl podideau lacrimile și atunci, ca pentru a se elibera de povara blîndă a melancoliei, grăbi în fine pasul.

Un cor de exclamații făcu ocolul mulțimii cînd tînărul se făcu nevăzut. Deși cei mai mulți citiseră de nenumărate ori relatări ale unor incidente similare, ba urmăriseră chiar reportaje filmate cu asemenea prilejuri, deși știau cu toții foarte bine că nodul spațio-temporal în jurul căruia se aflau adunați era tocmai unul dintre locurile acelea stranii în care se consemnau astfel de dispariții și alte întîmplări de necrezut, acum, cînd le fusese dat să vadă cu propriii lor ochi cum se petrec lucrurile, oamenii reacționau ca în fața unui miracol fără precedent. Unii tăceau, palizi, înmărmuriți de spaimă ; alții discutau cu aprindere, istorisindu-și reciproc întîmplarea și contrazicîndu-se asupra amănuntelor ; cîțiva, destul de puțini în primele momente, sesizară însă adevărata semnificație a evenimentului abia consumat și, cumpănind faptele, încercau să pună în legătură prezența lor la locul cu pricina și gestul parcă simbolic al celui care se pierduse sub privirile lor în universul fără hotar al

timpului. Ideeea că adevărata misiune a membrilor sectei convocate în plen pentru prima și ultima oară nu putea fi alta decît de a se răspîndi în toate veacurile, ca niște veritabili oșteni ai Apocalipsului, pentru a-i aduce pe toți muritorii în fața apropiatei Judecăți de Apoi, această idee dătătoare de fiori nu întîrzie să fie formulată. Nimeni nu se întrebă cine anume îi adunase și nici de ce nu se află printre ei cineva care să își aroge rolul de conducător : erau obișnuiți cu absența oricăror structuri organizatorice și socoteau probabil firesc ca lucrurile să se petreacă așa. Ar fi fost destul de greu de spus în ce măsură erau convinși purtătorii pelerinelor albastre în acele momente de însemnătatea menirii lor, și în ce măsură se lăsau doar antrenați, precum gîștele sau oile, de hipnoza spiritului de imitație, de mirajul mersului automat, pe urmele altuia — sau dacă nu cumva dincolo de aceste mobiluri aparente se găsea, cel puțin la unii, motivația ascunsă a dorinței de evadare dintr-o lume bîntuită de nenorociri, fie chiar și spre o eră necunoscută a istoriei. Dar a fost de-ajuns o singură scînteie, pentru ca spiritele să se înfierbînte fără leac.

După minute de ezitare, un bătrîn mărunțel se oferi să facă el prima încercare de a repeta traversarea barajelor. Cum culoarul de trecere era folosit în mod curent, iarba era mai pipernicită în lungul lui decît în porțiunile neumblate și care, de bună seamă, ascundeau mine ucigătoare. Orientarea era deci posibilă și, de vreme ce un om trecuse pe acolo fără primejdie, încercarea avea sorți de izbîndă. În chip neașteptat, emoția privitorilor se dovedi de astă dată și mai acută — poate unde fiecare simțea că reușita sau eșecul îl privea nemijlocit. Ajuns la mijlocul drumului, voluntarul cu păr cărunt se opri cîteva clipe, dar nu pentru că ar fi șovăit, și nici pentru că și-ar fi pierdut reperele : inima îi bătea cu

putere și simțea nevoia să respire de cîteva ori adînc înainte de a merge mai departe. Nimeni nu îndrăzni să scoată o vorbă. Omul porni din nou, cu pași mai siguri și, ajuns dincolo de orice obstacol, ridică amîndouă brațele în semn de victorie. Lumea izbucni în urale.

Între timp, noutatea începuse să se difuzeze în tot mai largi cercuri concentrice, precum mișcarea apei pe oglinda ciocnită cu piatra a unui lac. Mai densă oricum spre centru, marea de oameni ajunse cu încetul să se adune tot mai strîns în jurul nodului. Aici se formase deja un șir care trecea, ca firicelul unei clepsidre, prin strîmtoarea dintre gardurile de sîrmă ghimpată și cîmpurile de mine, pentru a se dispersa apoi în perimetrul liber, alcătuind acolo o ceată proteiformă de indivizi surescitați, grăbiți să pătrundă în interiorul cercului magic. Nici unul dintre cei care își așteptau, ezitînd sau înfrigurați, rîndul la strungă nu întrezărise încă primejdia. Trecerea se desfășura în ordine, cu cea mai mare atenție : nimeni nu era dornic, totuși, să-l întîlnească prea curînd pe Atotputernicul...

Numai că procesul concentrării roiului sub atracția ideii pornite din centru se desfășura mult prea dinamic pentru a putea fi compensat de curgerea implacabil înceată a clepsidrei. Îmbulzeala creștea pe neobservate și, centimetru cu centimetru, oamenii erau împinși tot mai aproape de panourile purtînd semnul hîrcii. Se făcură auzite cele dintîi proteste, dealtfel neîntemeiate, întrucît cei cărora le erau adresate nu erau cu nimic mai vinovați pentru situația creată decît vecinii lor din prima linie. Degeaba ridicară și unii, și alții tonul, recurgînd de la un punct chiar la argumente mai concrete : presiunea creștea neîncetat, iar rezultanta centripetă era incomparabil mai mare decît forța individuală care îi pu-

tea fi opusă. Cei mai slabi de înger izbucniră în țipete, după care panica începu să se lățească.

Reacția cea mai firească fu accelerarea vitezei de trecere prin culoar : deplasarea nu se mai făcea în șir indian și la pas, ci în fugă și buluc, cîte doi-trei umăr la umăr. Strunga nu era însă supraelastică : vacarmul provocat de zbieretele nenorociților împinși irezistibil spre terenul minat și de urletele celor care preferau să se lase călcați în picioare fu acoperit deodată de bubuitul cîtorva explozii înlănțuite. Prin aer zburară schije, bulgări de pămînt. Pentru o clipă, se făcu liniște ca de mormînt, apoi plînsetele și strigătele izbucniră cu și mai mare violență. Un văl de fum ascunse vederii poteca salvatoare. Exploziile se înmulțiră, reducînd și mai mult vizibilitatea și aducînd panica la paroxism. Cum singura portiță de scăpare fusese practic desființată, nemaiputînd fi nicicum reperată, nemiloasa strînsoare aruncă primul val de victime peste limita fatală.

Mînați din urmă de alții, oamenii depășiră ultima barieră ; veneau acum din toate direcțiile, micșorînd cercul, pînă la limita marcată cu alb dincolo de care dispăreau care încotro, către cine știe ce ev de întuneric. Dar pînă și viteza cu care jetul mult mai consistent al noii clepsidre micșora numărul celor înghesuiți spre mijloc era încă prea mică pentru a putea face față situației. Nimic nu se mai opunea curgerii, nimic altceva decît propriul efect al acestei mișcări care, odată amorsate, părea să nu mai poată fi oprită. Efect constînd într-o asemenea creștere a îmbulzelii în miezul roiului, încît oamenii pur și simplu nu mai pridideau să ajungă la rîvnitul cerc alb. În fața acestei noi și neașteptate stavile, fluxul centripet își slăbi vigoarea și, în cele din urmă, se potoli.

În următoarele minute, printre norii sumbri care acoperiseră bolta își făcură apariția elicopterele grele purtătoare de desant, iar din depărtare începu să se audă uruitul carelor blindate.

7

Dacă bietul Mark ar mai fi printre noi sau, mai bine zis, dacă ar putea să ne vadă, gîndi Lucas, atunci desigur că, pus pe glume cum era el întotdeauna, ar spune ceva despre cei patru învățăcei care erau trei. Și, luîndu-l ca de obicei drept cal de bătaie pe Giovanni, i-ar șopti cu sinistru umor că binecunoscuta șaradă mai preciza și numele celor trei : Luca și Matei. Tot ca de obicei, Giovanni n-ar ști cum să riposteze, ar face fețe-fețe, incitîndu-l pe malițiosul său coleg să reia șarja cu și mai multă vigoare. Dacă...

Nu era pentru prima oară că șeful echipei se pomenea evocînd astfel, cu o mîhnire aproape duioasă, prezența celui care, plătind cu viața participarea lui la experiment, îi părăsise pentru totdeauna. Tocmai Mark, cel debordînd de vitalitate, de molipsitoare veselie, de vioiciune a spiritului ! Împrejurările morții sale erau destul de confuze : îl găsiseră fără suflare în camera aparaturii de înregistrare de la accelerator, unde avea de efectuat un control de rutină. La autopsie s-a stabilit că decesul se produsese prin electrocutare — dar era oare de conceput ca un desăvîrșit maestru al energiilor înalte să se lase răpus de o neglijență improbabilă chiar și pentru cel mai ageamiu dintre electricienii de duzină ? Să fi fost cumva un gest deliberat ? Să fi devenit povara răs-

punderii pentru atîtea nenorociri de neîndurat pentru un suflet care, Lucas o știa foarte bine, nu făcea decît să-și ascundă sensibilitatea sub zgomotoasa mască a umorului niţel cinic ? Nu, nu putea admite o asemenea ipoteză ; prefera să lase lucrurile așa cum erau, neexplicate. Fără să vrea, însă, gîndul i se întorcea iar la șugubățul Mark, a cărui lipsă o resimțeau cu toții.

— Pe scurt, conchise Matthaus trezindu-l pe șeful echipei din trista lui meditație, eșecul nostru pare să fie un mare triumf...

— Într-adevăr, exclamă Giovanni plin de entuziasm, ceea ce spui tu e formidabil ! Ca să fiu sincer, eu nu m-aș fi dus niciodată atît de departe cu gîndul. E formidabil ! Ce păcat că Mark...

Se opri : știau de bună seamă şi ceilalți ce anume ar fi vrut să spună. Lucas puse degetul pe rană :

— Un triumf plătit cam scump ! Iar ziua judecății încă nici n-a sosit.

Mat se întrebă dacă nu cumva viziunea lui oarecum optimistă asupra însemnătății științifice a rezultatelor experimentului era, în ultimă analiză, tot un reflex al complexului de vinovăție, o rezultantă a tendinței subconștiente de a justifica măcar în planul cunoașterii acel pas temerar. Și totuși, flerul lui de teoretician fusese prea îndelung verificat pentru a se mai lăsa acaparat de himere : concluziile pe care le formulase nu puteau fi decît juste. Fără îndoială, încercarea de a elibera quarkurile din capcana particulelor subatomice eșuase ; din acest punct de vedere experimentul fusese inutil — afară doar de cazul că s-ar fi acceptat teza utilității de a se demonstra definitiv imposibilitatea practică a acestei întreprinderi. Un asemenea folos era însă departe de a putea fi luat în considerare drept compensație a pagubelor produse. Iată, își zise fizicianul, nici pentru o clipă

măcar nu reușesc să mă desprind de privirea pragmatică asupra faptelor ! La drept vorbind, trebui el să recunoască, era și așa de mirare că reușea să se concentreze în starea de spirit alimentată de presiunea psihologică a incidentelor cotidiene.

Dar dincolo de aparența eșecului — subliniată de cvasitotalitatea curbelor de distribuție a probabilității de producere a evenimentelor înregistrate — din examinarea unor efecte cu totul neprevăzute (printre care apariția singularității de la accelerator și declanșarea întregii suite de anomalii temporale erau doar cele mai spectaculoase, nu și cele mai sugestive) reieșea cu destulă limpezime că fusese ciocnită o barieră dincolo de care ecuațiile supergravitației se dovedeau insuficiente pentru explicarea fenomenelor. În expunerea adresată celor doi colegi ai săi, Matthaus formulase — cu multă precauție, recurgînd tot timpul la modul condițional — ipoteza unui nivel și mai „fin" al structurii discrete a materiei decît acela al quarkurilor, care nu mai puteau fi socotite, așadar, ultimele cărămizi, indivizibile, ale Universului. În fond, același lucru se întîmplase, cu mai bine de un veac în urmă, în cazul atomilor și apoi, pe la mijlocul secolului, cu particulele numite pînă atunci elementare. De fiecare dată cînd oamenii au ajuns la convingerea că ar fi descoperit sistemul celor mai simple părți din care lumea e alcătuită, o dialectică buclucașă împingea în mod surprinzător subdivizarea mai departe, dezvăluind ochiului uimit al minții tabloul unei noi realități microcosmice. De fapt, surpriza savanților era din ce în ce mai mică, făcînd chiar loc tezei filosofice asupra inepuizabilității structurale a materiei, prin care acest drum fără sfîrșit către niveluri mereu mai profunde era teoretizat, ridicat la rang de principiu ; dealtfel, cu aproape două decenii în urmă, posibilitatea descope-

ririi unei structuri complexe a quarkurilor fusese imaginată de către unii fizicieni mai visători. Acum nu mai era vorba însă de o extrapolare, de un produs al imaginației pure, ci de o idee întemeiată pe argumente concrete, pe fapte științifice incontestabile.

Cei trei supraviețuitori ai „echipei de aur" căzuseră de acord asupra aprecierii noului pas drept cel mai radical de la răsturnarea concepției cu privire la indivizibilitatea atomului ; într-adevăr, noua ipoteză nu atribuia doar realitate unui model atomistic al quarkului (operație previzibilă) — străpungînd, așadar, încă un strat către miezul incandescent al cunoașterii —, ci marca o cotitură cu adevărat revoluționară în planul evoluției teoretice a fizicii. În lumea subquarkurilor nici teoria relativității și nici teoria mai generală a supergravitației nu-și mai păstrau valabilitatea ; se dovedea necesară o nouă teorie și mai generală, în cadrul căreia supergravitația ar fi ocupat probabil poziția de caz particular. La prima vedere, schimbarea putea fi caracterizată prin aceea că atît postulatul vitezei-limită a luminii, cît și relația devenită clasică dintre masă și energie își pierdeau sensul, astfel încît noile microparticule păreau să poarte energii și să se deplaseze cu viteze oricît de mari. De aici rezultau consecințe paradoxale : de pildă, avînd energie infinită, fiecare subquark era un univers potențial, în germene, fiind capabil să explodeze într-un *big-bang* cosmogonic ; mișcîndu-se instantaneu, aflîndu-se așadar pretutindeni, microparticulele împînzeau vidul cu o densitate fără margini. Ipoteza lui Matthaus oferea o soluție pentru toate aceste paradoxuri. Noțiunile clasice de dimensiune, poziție, durată, viteză, impuls — serios zdruncinate încă de mecanica cuantică — deveneau cu totul inoperante în lumea cea nouă, și aceasta pentru simplul motiv că înseși cîmpurile supergravifice, cele care

guvernau metrica întregului Univers, erau produsul interacțiunii dintre entitățile de dincolo de bariera quarkurilor. Vechile categorii de substanță, energie, spațiu, timp apăreau abia de la acest nivel de complexitate în sus — ceea ce explica totodată de ce anume nu putea fi izolat quarkul — iar orice încercare experimentală de a străpunge zidul invizibil care despărțea cele două lumi ducea la perturbarea configurației locale a liniilor de univers, provocînd cunoscutele anomalii spațio-temporale.

Lucas obiectase la început împotriva unei asemenea presupuneri, părîndu-i-se că ea ar introduce în fizică o viziune idealistă ; căci, spunea el, dacă substanța dispare, dacă spațiul și timpul nu mai au sens, atunci la acest nivel mai profund al structurii cosmice s-ar crede că materia însăși este cea care se volatilizează, pierzîndu-se în neantul iluziilor pure. Mat zîmbise, amintindu-și propriile sale ezitări, și îi răspunse că aceasta era, oricum, treaba filosofilor, n-aveau decît să-și bată ei capul, dar că în orice caz situația nu era chiar atît de gravă și nici măcar inedită ; după opinia lui, gîndirea materialistă avea să depășească în chip strălucit și acest nou examen, îmbogățind conținutul categoriei ontologice celei mai generale, al categoriei de materie. Marea forță a dialecticii nu stătea oare tocmai în capacitatea ei de a trage învățăminte înnoitoare din fiecare descoperire fundamentală survenită în domeniul științelor naturii ?

Cu totul altceva îl preocupa acum pe teoretician : aparatul matematic. În această privință, nici entuziasmul lui Giovanni și nici prudența plină de înțelepciune a lui Lucas nu-i puteau fi de vreun folos. Pentru el era limpede că ecuațiile supergravitației își încheiaseră cariera fizică, tot așa cum legile lui Newton fuseseră cîndva absorbite de teoria relativității. Și mai era limpede că noul formalism matematic urma să aibă tot atîta legătură cu cel

pe care îl înlocuia, cîtă avea geometria lui Riemann cu cea euclidiană. Dar unde anume, în ce direcție să caute, era peste puterile minții lui să discearnă. Dacă pînă atunci marile teorii ale fizicii beneficiaseră de regulă de un instrument matematic gata elaborat, care nu trebuia decît să fie adaptat destinației sale aplicative — matematicienii dovedindu-se astfel, de-a lungul veacurilor, neîntrecuți făuritori de unelte potențiale, în căutare de beneficiar — de astă dată nimic din arsenalul științei-surori nu părea să se potrivească cerințelor. Iar marele cusur al numiților meșteșugari ai abstracțiilor matematice era că nu se pricepeau să lucreze la comandă, lăsîndu-se mînați exclusiv de coerența internă a propriei lor cugetări, de frumusețea și de eleganța absolută a raționamentelor.

Matthaus intuia că, pentru a pune „în ecuație" noua realitate fizică, era nevoie de o revoluție și în gîndirea matematică. Așa cum geometria și algebra fuzionaseră pentru a da naștere geometriei analitice, fizica și matematica ar fi trebuit să se contopească spre a genera o știință paradoxală, menită să descrie legile nu mai puțin paradoxale ale lumii subquarkurilor. Aceasta nu putea fi însă o misiune pentru un singur om, nici pentru o echipă, ci pentru o întreagă generație de savanți.

Își scoase din buzunarul de la piept pipa și începu să o umple cu tutun dintr-o pungă pe care o pusese ceva mai înainte pe masă. Cîteva momente se arătă cu totul absorbit de această ocupație simplă. Aprinse un chibrit, trase cu putere prize de aer — făcînd flacăra să coboare către dopul compact de fire cafenii frumos mirositoare — și, după ce tutunul prinse în sfîrșit să degaje aromatu-i fum, își continuă cu voce tărăgănată șirul concluziilor :

— Întrebarea mea este dacă nu cumva triumful nostru conține și el un impas.

Întrebarea era de fapt o afirmație. Impasul era evident, și era dublu — privindu-i atît pe experimentatori, cît și pe teoreticieni. Cei dintîi își vedeau amenințată însăși existența, întrucît nu mai încăpea nici o îndoială asupra lipsei oricărei utilități a continuării experiențelor, cel puțin pe linia urmată pînă atunci, a sporirii energiei coliziunilor. Mai mult, o asemenea urmare era de neconceput, ea echivalînd — în condițiile date — cu o dezorganizare nimicitoare a civilizației terestre. Dacă un prim experiment se soldase cu consecințe atît de catastrofale, era de așteptat ca escaladarea cursei gigaelectronvolților să ducă la dezlănțuirea și mai cumplită a stihiilor. Pe de altă parte, însă, nici teoreticienii nu stăteau mult mai bine ; ei erau confruntați cu perspectiva puțin îmbucurătoare de a fi lipsiți de aportul vital al datelor experimentale tocmai într-un moment de criză, adică exact atunci cînd nevoia acestora ar fi fost cea mai acută, și încă în împrejurarea cu totul nefavorabilă că limbajul matematic abia trebuia să fie făurit.

Bilanțul general era, așadar, greu de caracterizat. Și totuși, cei trei fizicieni se simțeau stăpîniți de emoția tulburătoare, ireprimabilă, a marilor descoperiri. Animați de sentimentul înălțător de a fi participat la scrierea uneia dintre cele mai cutezătoare pagini din istoria cunoașterii, dar copleșiți în aceeași măsură de conștiința gravei lor răspunderi ca inițiatori ai unui episod extrem de dramatic, nu puteau să nu se întrebe cum va fi primită comunicarea pe care fuseseră chemați să o facă în fața comisiei de anchetă, a juriului și a forumului marilor personalități culturale, la audierea programată să înceapă peste cîteva zile.

8

Ușa era dată de perete. O casă cu ușa larg deschisă ar fi putut sugera în alte împrejurări atmosferă primitoare, ospitalitate, un îndemn adresat celui care se apropia de a trece pragul fără teamă, fără ezitare, fără sfială. În limbajul fără de hotare al arhitecturii, o ușă deschisă reprezintă îndeobște o invitație senină — poftește înăuntru, călătorule, fii bine venit, ești întîmpinat cu gînduri bune, cu voioșie, îți vei putea stîmpăra aici setea și foamea, vei găsi înțelegere și ocrotire ! Dar, deși Hana nu era un drumeț oarecare, întrucît casa cu pricina era chiar căminul drag, căruia îi dusese atîta timp dorul, felul cum stătea ușa nu-i plăcu deloc. Era și firesc să nu-i placă, în starea de spirit în care o adusese traversarea orașului. Plăti taxiul și, cu valijoara care o însoțea credincioasă în toate voiajurile, urcă cele cinci trepte de piatră din fața intrării.

— Ma-at ! Quintus !

Îi strigă mai mult ca să-și facă curaj. Nu îndrăznise să schimbe nici o vorbă cu șoferul și simțea nevoia de a-și auzi măcar propriul glas. Desigur, ar fi fost o adevărată fericire să-l găsească acasă pe vreunul dintre frații ei — dar intuiția îi șoptise din primul moment să nu-și facă iluzii. Și într-adevăr, casa era pustie. De bună seamă, nu primiseră telegrama prin care își anunța sosirea — altfel ar fi așteptat-o la gară. Iar ea le aducea vești bune : Abel trăia, scăpase teafăr din catastrofalul cutremur, participa la acțiunile de salvare.

Ar fi fost cu totul improbabil ca frații ei să lase la plecare ușa descuiată ; pînă și Matthaus, oricît ar fi fost de absorbit de ideile lui, avea atîta prezență de spirit încît să nu uite robinetele deschise, lumina aprinsă, ori

cheile în broască. Nu încăpea, aşadar, nici o îndoială că în absenţa lor cineva pătrunsese în casă nepoftit, iar apoi nici măcar nu se ostenise să încuie uşa la loc. Hana îşi lăsă bagajul în hol şi porni să inspecteze încăperile. Nu observa urme de jaf, lucrurile păreau a se afla la locul lor, nu se zăreau semne cum că mîini străine ar fi cotrobăit prin dulapuri şi sertare. Starea de agitaţie provocată de scenele pe care le văzuse din goana taxiului i se reinstala în suflet.

Iar aici, acasă, linişte. O linişte suspectă. Dacă ar fi găsit camerele răvăşite, oglinzile sparte, scrinurile răsturnate, Hanei i-ar fi părut desigur mai firesc decît ca totul să fie în ordine. Stăpînită de o vagă presimţire, urcă încet scara în spirală, spre a-şi continua inspecţia cu încăperile de la etaj. Iniţial avusese de gînd să lase propria ei cameră la urmă, dar se răzgîndi. Deschise uşa, aruncă o privire înăuntru şi rămase în prag, paralizată de furie şi de indignare. Nu mai putea fi nici o îndoială, inoportuna vizită tocmai pe ea o vizase.

Pe podea erau aruncate la întîmplare fîşii din ţesătura fină a lenjeriei ei intime. Cîteva piese sfîşiate numai pe jumătate ori lăsate întregi se aflau pe canapea. Uşa şifonierului din perete era întredeschisă. Sertarele fişierului în care îşi păstra corespondenţa rămăseseră şi ele pe jumătate trase, iar un teanc de plicuri desfăcute zăceau împrăştiate pe birou. O coală de hîrtie fusese rulată pe tamburul maşinii de scris.

Îşi aminti subit mesajul acela neruşinat, trimis prin poştă, pe care îl aruncase cîndva la coş. Fusese, de asemenea, scris la maşină. Ar fi fost în stare să jure că pe coala albă o aşteptau aceleaşi cuvinte triviale, şi că autorul — anonim — era acelaşi. Un obsedat sexual, desigur. Un satir. O brută libidinoasă. Un monstru dezgustător.

Era pe punctul de a izbucni în plîns. În propria-i casă, se simțea singură, părăsită, neajutorată, lipsită de ocrotire. Unde puteau fi frații ei ? Unde se aflau acum, cînd ar fi avut atîta nevoie de oblăduirea lor ? Abel, a cărui simplă prezență părea să fi avut darul de a feri casa de nenorociri, era la mii de kilometri. Dar unde dispăruse Lunul Matthaus, cavalerul ei din anii de școală ? Și Quintus, mai ales el, mezinul cu mușchi de atlet, care abia își încheiase lunga convalescență ? Hana se repezi la telefon, cu gîndul să dea cît mai curînd de urma lor, să-i cheme acasă ; ori, în cel mai rău caz, să anunțe măcar poliția, să ceară ajutor — deși se îndoia că acolo ar mai fi găsit pe cineva dispus să le pună locuința sub pază cînd întregul oraș fusese cuprins de vîlvătăile demenței. Nu izbuti însă nici măcar să încerce — cineva (cu siguranță intrusul !) se îngrijise să smulgă din perete priza telefonului cu fire cu tot.

Ar fi trebuit, poate, să încuie ușa de la intrare și să o baricadeze ; dar pentru cel care o mai descuiase o dată ar fi fost foarte simplu să își reediteze performanța, iar într-o măsurare directă a forței fizice avantajul nu putea fi decît de partea brutei. Regreta, evident fără rost, că nu urmase cursul de arte marțiale la care o sfătuise odinioară Mat să se înscrie. Să fi purtat acum centura neagră nu s-ar fi sinchisit prea mult de perspectiva repetării nedoritei vizite. Se și imagină neutralizîndu-l pe agresor cu lovituri de karate bine plasate. Își prelungi cu înverșunare acest exercițiu mintal, constatînd că îi făcea bine să-și defuleze astfel angoasa. Ceva mai stăpînă pe raționamente, chibzui ce avea de făcut.

O soluție ar fi fost să-și caute adăpost prin vecini, pînă la întoarcerea vreunuia dintre frații ei. Îi era însă destul de penibil să recurgă la sprijin din partea unor oameni cu care — în pofida faptului că locuiau gard în

gard de ani de zile — nici măcar nu se salutau. Cu atît mai mult cu cît habar n-avea cît timp ar fi urmat să-şi prelungească cererea de azil şi nici ce pretext să găsească : evident, nu era să le relateze motivele ei de a se teme că ar putea fi siluită de către un maniac. Le-ar fi spus doar că găsise casa descuiată şi că îi era frică să rămînă singură cînd străzile urbei continuau să fie bîntuite de talazurile violenţei. O bună parte a drumului de la gară cu taxiul îl făcuse cu pleoapele strînse, refuzînd să mai perceapă imaginile de Sodomă care se înlănţuiau sinistru în ambianţa scelerată.

Nu, în nici un caz n-ar fi fost în stare să mai traverseze o dată infernul acela — chiar admiţînd că ar fi găsit un taxi, fapt cu totul improbabil — pentru a se înapoia la gară ca să părăsească oraşul, ori pentru a-şi afla un refugiu, iluzoriu dealtfel, în vreo cameră de hotel. Îşi dădea seama foarte bine că între a fi hăituită de un singur descreierat şi a fi asaltată de gloata isterică nu exista practic nici o deosebire ; ca fiecare muritor, avea de apărat o singură viaţă, integritatea ei fizică şi psihică era unică, în egală măsură expusă riscului. Îi era totuna dacă pericolul se manifesta sub forma unei pînde deliberate, sau sub aceea a unei coliziuni accidentale — caz în care la hotel, în taxi, prin vecini, ori chiar acasă, şansele ei erau absolut aceleaşi. Pentru prima oară în existenţa matură gîndul i se îndreptă către providenţă.

Hotărî să rămînă acasă. Nu era în sufletul ei nici fatalism, nici urmă de resemnare : decisă să-şi vîndă scump pielea, să se apere la nevoie pînă la ultima picătură de sînge, pînă la cea din urmă suflare, descoperise resurse nebănuite de vitalitate, o energie debordantă, clocotitoare. Se îndreptă spre camera lui Matthaus unde, pe un perete, atîrna panoplia rămasă de la tatăl lor : o co-

lecție de arme de tot soiul, de la bumerang la cea mai precisă carabină cu lunetă. Cotrobăi prin sertare, în speranța că va găsi cartușe ; desigur, un automat bine garnisit i-ar fi furnizat un oarecare sentiment de securitate, dar s-ar fi mulțumit chiar și cu o armă de foc mai primitivă, în bună stare de funcționare. Nu izbutea nicicum să dea de urma cartușelor. Din fericire, într-un compartiment al biroului lui Mat dibui totuși un pistol gata încărcat. Era un revolver de calibru mic, cu bătaie scurtă, de folosit de la cîțiva metri. Îl examină cu atenție : în încărcătorul de forma unui butoiaș, se găseau șase cartușe.

În adolescență, Hana fusese o bună trăgătoare cu arcul. Luă din panoplie o arbaletă, tolba cu săgeți și, neuitînd nici revolverul, coborî fără grabă scările. Valijoara o aștepta încă în hol, acolo unde o lăsase. Ușa de la intrare mai era și acum larg deschisă. Se apropie gînditoare și o închise. Chibzui cîteva secunde, apoi o încuie și lăsă cheia în broască. Puse siguranța și împinse zăvorul. Deplasă masa grea, de stejar, din sufragerie pînă în hol și, de aici, o tîrî spre ușă gîfîind și opintindu-se. O potrivi în așa fel încît să se proptească exact într-o ieșitură a peretelui, împiedicînd astfel deschiderea ușii. Urcă apoi în camera ei, de unde se întoarse cu o bucată de cretă colorată, cu care desenă pe ușă trei cercuri concentrice și însemnă cu un rotocol vizibil, mare, centrul. Se așeză în sfîrșit pe treptele de lemn, la celălalt capăt al holului, înstrună arbaleta, instală o săgeată în lăcașul ei și ochi pe îndelete. Săgeata țîșni cu un șuierat sec și se înfipse vibrînd destul de aproape de mijlocul țintei. Hana zîmbi, întrucîtva ușurată. Străbătu cu vioiciune încăperea, se cățără pe masă și smulse săgeata din ușă. Se înapoie la scară, armă din nou arbaleta și repetă lovitura. De astă dată, nimeri exact în rotocolul central.

Abia acum constată cît îi era de foame. Găsi în frigider ouă și vreo trei sorturi de brînză, iar în cămară mai era ceva pîine nu tocmai proaspătă ; își prepară o omletă mare și o cafea. Îmbucă la repezeală, mereu cu auzul încordat, sărind în picioare la cel mai mic zgomot care îi părea suspect. Simțea nevoia să facă un duș, să-și scoată hainele cu care călătorise și să-și pună un halat de casă. La ea îi plăcea să se poarte cît mai comod, îmbrăcată lejer, fără lucruri de prisos. Șovăia.

Totuși, cît avea să aștepte acolo, în hol, în acea ținută? O oră, două, șapte ? Iar cînd i se va face somn ? Sau cînd i se vor isprăvi puținele provizii ? Nu era deloc pregătită pentru un asediu mai îndelungat. Poate că frații ei își vor face totuși apariția. Oricum, trebuia să se schimbe. Doar n-o să aștipească așa, în costum de oraș ! Își luă valijoara și porni precipitat spre camera ei. Vederea lenjeriei sfîrtecate îi stîrni din nou teamă instinctivă și revoltă. Își scoase trusa de toaletă, se dezbrăcă și, luînd un halat pe braț se repezi la baie. Se demachiă. Făcu cel mai rapid duș din cîte îi fuseseră date. Își puse halatul și, în papuci, coborî la postul ei de observație.

Se înserase. O toropeală blîndă îi invada cu încetul făptura, rezultat firesc al oboselii drumului, al emoțiilor percutante prilejuite de parcurgerea în diagonală a urbei, al abominabilei surprize care o întîmpinase acasă. Mută un fotoliu lîngă piciorul scării, își vîrî revolverul în buzunarul halatului și își pregăti arbaleta și săgețile să le aibă la îndemînă. Se adînci în fotoliu, cugetînd leneș dacă după lăsarea întunericului ar fi fost mai înțelept să aprindă lumina sau, dimpotrivă, să rămînă în obscuritate. În ambele variante existau și avantaje și dezavantaje. Folosirea unei arme presupunea o anume luminozitate, fără de care vizarea țintei ar fi fost de neconceput ; dar veghea în holul iluminat ar fi pus-o în inferioritate

tactică față de cel care ar fi dat tîrcoale casei, oferindu-i posibilitatea să o spioneze neștiut, pe fereastră, la adăpostul întunericului de afară. Pentru ea, care cunoștea cu ochii închiși fiecare cotlon, șansele de a manevra prin beznă erau evident mai bune decît pentru un străin care trecea pragul abia pentru a doua oară ; dar întregul plan defensiv se baza pe scoaterea din luptă a asediatorului de îndată ce acesta s-ar fi arătat, și nu pe șiretlicul retragerii dintr-o ascunzătoare într-alta. În ipoteza cea mai plauzibilă, că necunoscutul ar fi pătruns pe ușă, făcînd dovada unei forțe covîrșitoare — ceea ce ar fi presupus oricum să o spargă cu izbituri repetate, spre alertarea vecinilor — lucrul cel mai nimerit era ca el să fie pus pe neașteptate în fața unei lumini orbitoare, proiectate direct în față, iar ea să rămînă în semiîntunericul holului, practic nevăzută. Ferestrele de la parter aveau gratii zdravăn ancorate în zid, iar la etaj lăsase rulourile. Orice tentativă de a forța pătrunderea pe o altă cale decît intrarea firească ar fi cerut un timp și ar fi provocat un zgomot mult mai mare, atrăgîndu-i de îndată atenția.

Hana se îndeletnici cîteva minute cu improvizarea unei instalații alcătuite din două lămpi de birou orientate de la mică distanță direct asupra cadrului ușii, racordate prin intermediul unui triplu-ștecher și al cîtorva prelungitoare la o priză din imediata vecinătate a fotoliului. Lăsă lămpile aprinse și trase încet ștecherul din priză, atît cît era necesar pentru întreruperea curentului. Se așeză în fotoliu și verifică dacă putea, printr-o simplă apăsare cu vîrful papucului, să împingă ștecherul la loc. Lămpile se aprinseră. Întrerupse din nou curentul și, cu pregătirile încheiate, se tolăni pe perna elastică a fotoliului.

O cuprinse din nou toropeala și, aproape în aceeași clipă, ațipi. Un somn greu, letargic — asemănător celui care îl doboară uneori pe cîte-un soldat terifiat de groază la prima întîlnire cu focul — puse stăpînire pe mintea ei răvășită. Avu un lung coșmar. Mai întîi visă că, pe cînd ea stătea de pază, cineva încercă clanța pe dinafară, vîrî apoi o cheie în broască (și auzi în vis cum cheia pe care o lăsase acolo cădea cu un clinchet scurt pe pardoseală), ușa se deschise fără zgomot, masa alunecă lin de parcă ar fi fost dirijată dinăuntru și în cadrul ușii se ivi o siluetă întunecată, abia detașîndu-se pe fondul difuz al spațiului exterior luminat cu zgîrcenie. Hana dibui cu piciorul în căutarea prizei dar nu izbuti nicicum să o găsească. Tot mai speriată, ridică arbaleta, ochi silueta care începuse să se apropie și trase. Se auzi un geamăt, bufnitura surdă a unui corp prăvălindu-se inert pe podea și o voce cunoscută întrebînd aproape în șoaptă „De ce, surioară, de ce?...“ Sări din fotoliu, aprinse lumina și desluși în mijlocul holului trupul scăldat în sînge al lui Quintus, cu o săgeată înfiptă drept în inimă. Surîzînd, meziul se ridică, își scoase cu o mișcare delicată săgeata din carne și, astupîndu-și cu podul palmei gaura din piept prin care sîngele continua să se reverse, porni împleticindu-se spre bucătărie. „Mi-e sete, îl auzi, dă-mi ceva de băut“. Dar într-o frîntură de secundă imaginea fratelui mai mic se destrămă, volatilizîndu-se parcă și lăsînd în urma lui doar petele de sînge de pe covor.

Scena coșmarului se schimbă. Purtată pe umeri de mulțime sub un splendid baldachin de culoarea cerului, Hana conducea o procesiune în jurul unui templu ciudat, pe ale cărui ziduri spînzurau schelete clătinate de vînt, împodobite cu bijuterii fantastice. Simți că hainele începuseră să-i ardă și, spre marea ei uimire, pielea ei nu

înregistră nici durere, nici usturime, nici măcar fierbințeală. Flăcările o învăluiau din toate părțile, baldachinul luase și el foc, cei care o purtaseră o lăsară pe caldarîm și se traseră înspăimîntați în lături, iar pe ea o copleși un rîs în hohote, nestăpînit.

Era din nou acasă, la pîndă. Se trezise oare, sau încă mai visa ? O încerca sentimentul straniu al unei prezențe străine. Auzi un ușor zgomot de pași. Spaima o țintui locului. Pe unde intrase acela ? Nu cumva fusese tot timpul în casă, ascuns într-una din camerele de la etaj pe care nu le inspectase ? Dar de ce să fi așteptat atît ? Auzi treptele scîrțiind. Își strecură mîna în buzunarul halatului, pentru a-și pregăti revolverul. Buzunarul era gol. O sudoare de gheață i se revărsă prin toți porii. Întinse mîna după arbaletă, însă mai înainte de a o apuca o palmă asudată îi astupă gura și o răsuflare fierbinte, puturoasă îi umplu nările. I se făcu greață. Degetele unei alte mîini îi smulseră halatul. Se zvîrcoli ca mușcată de șarpe, biciuind întunericul cu mîinile și cu picioarele, fără a întîlni însă trunchiul căruia îi aparțineau acea palmă și acele degete. Se sufocă. Se trezi. Răsuflă ușurată.

Cu încetul, privirea i se acomodă cu obscuritatea holului. Era perfect calmă și de o luciditate neobișnuită, ca și cum somnul și coșmarul i-ar fi risipit pînă și cea mai slabă urmă de tensiune ori de epuizare. Revolverul, arbaleta și ștecherul se aflau la locul lor. Se întrebă cît putea să fie ceasul, dar nu avu răgazul să se dumirească : o cheie îndesată fără succes în lăcașul care fusese ocupat se izbi sunînd de treptele de piatră de la intrare. Porniră apoi bufnituri scurte, semn că ușa era forțată. Hana își așeză arbaleta pe genunchi și, pe pipăite, încordă arcul. Scîndurile începură să cedeze sub lovituri. Broasca zbură cît colo, urmată de lanțul siguranței.

Scoase o săgeată și o fixă pe suport. Masa fu zgîlțîită cu violență și ceea ce mai rămăsese din ușă pivotă liber, scîrțiind din balamale. Cu o mișcare scurtă a piciorului puse cele două lămpi în funcțiune și se ridică.

Orbit de lumină, agresorul — un individ mătăhălos, cu o față de boxer îndobitocit de loviturile primite pe ring — rămase în prag, descumpănit. Își îndreptă spre el arbaleta și ochi. Neînarmată, n-ar fi avut nici o șansă de scăpare. Săgeata slobozită nimeri la îmbinarea gîtului cu toracele. Cu un răcnet teribil, bruta se năpusti în casă, gata să sfarme totul în cale. După cîțiva pași, însă, se prăbuși pe spate. Hana se apropie încet, cu revolverul întins. Rănitul încercă să se ridice. Sîngele îi gîlgîia din grumaz. Acum, că o vedea pe Hana mai deslușit, rînji cu un soi de tandrețe grosolană. Efortul de a se ține în capul oaselor îl făcu să se schimonosească de durere. Puterile îl părăseau.

Nu simțea nici un fel de milă. La cel mai mic gest suspect i-ar fi găurit țeasta cu toate cele șase gloanțe din butoiașul cilindric al revolverului. Ura mocnită și tot dezgustul generate de vederea dezmățului dezlănțuit în oraș i se concentraseră acum în degetul de pe trăgaci. Rămase așa, în așteptare, urmărind cu o detașare aproape neomenească cum fluxul vital îl părăsea treptat pe unul dintre semenii ei. Pe unul dintre cei mulți și fără nume cărora le dedicase pînă atunci întreaga ei existență.

9

Toate cele aproape 50 000 de locuri ale uriașei săli erau ocupate. În primele rînduri, în jurul unui podium

special amenajat, se aflau reprezentanți oficiali a numeroase state, precum și ai unor organizații internaționale. Urmau apoi, în ordine, invitații de onoare — savanți, filosofi, scriitori, sociologi, fruntași ai celor mai importante domenii ale vieții culturale — trimiși ai agențiilor de presă, ai marilor ziare și reviste, ai studiourilor de radio și televiziune, delegați ai partidelor și organizațiilor obștești de toate orientările și tendințele din lumea largă, reprezentanți desemnați de către cetățenii mai multor națiuni. Operatorii rețelei de televiziune care obținuse din partea Fundației Dourf exclusivitatea transmisiei directe își instalaseră camerele de luat vederi în punctele-cheie și acum se îndeletniceau cu reglarea aparaturii. Fotoreporterii se deplasau fără odihnă printre rînduri, orbindu-i pe spectatori cu fulgerele impresionantului lor arsenal.

Pe podiumul central fuseseră pregătite vreo sută de fotolii și, pe o estradă mai ridicată, o masă lungă, impunătoare, cu treisprezece jilțuri înalte, flancată la cele două capete de cîte o masă mai modestă ; pe cea de a patra latură a estradei se găsea terminalul unui superordinator construit anume la comanda Fundației Dourf ; intrările și ieșirile erau afișate în limbile de mare circulație pe panouri electronice astfel dispuse încît să poată fi urmărite de către toți cei prezenți — și, bineînțeles, de către telespectatori.

Din vomitoriul cel mai apropiat își făcură apariția și urcară pe podium un șir lung de oameni în costume reprezentînd cele mai felurite epoci, din antichitate și pînă în contemporaneitate. După ce toate fotoliile fură ocupate, un grup mai restrîns se apropie de podium, călăuzit de către un bărbat între două vîrste, de statură mijlocie. După ce îi invită pe cei pe care îi însoțea să se așeze la locurile corespunzătoare de pe estradă, el se re-

zemă de pupitrul terminalului și, mînuind fără prea mare dexteritate claviatura, făcu să apară pe panourile de afișaj fraza : *„Vă rog să utilizați căștile instalației de traducere simultană !“* O mișcare vioaie se răspîndi în toată sala. După ce lumea se potoli, personajul situat în focarul atenției generale spuse pe un ton jovial :

— Doamnelor și domnilor, mă numesc Oneida și sînt reprezentantul Fundației Dourf, care are deosebita onoare de a fi susținut material această acțiune. Ați primit desigur documentele pregătitoare, astfel încît n-ar avea nici un rost să vă expun istoricul și obiectivele dezbaterii la care ați fost invitați. Aveți acolo o listă a personalităților care au fost audiate și aș vrea să vă anunț că o parte dintre ele au acceptat să fie prezente aici, în fotoliile de pe podium. Le mulțumim din toată inima !

În sală izbucniră aplauze.

— La masa din dreapta mea, continuă Oneida, au luat loc trei dintre membrii echipei de fizicieni care a realizat experimentul de la acceleratorul *Albert Einstein*.

Vorbitorul coborî vocea și rosti rar :

— Din păcate, cel de al patrulea, domnul Mark, nu se mai află printre noi... Propun să păstrăm un moment de reculegere pentru victimelor tragicelor întîmplări care au urmat experimentului...

Cu un freamăt surd, ca un vaier abia șoptit, miile de oameni se ridicară în picioare. Se făcu tăcere deplină. Trecură secunde lungi, parcă fără sfîrșit.

— Vă mulțumesc, zise Oneida cu o răgușeală abia perceptibilă în glas.

Lumea se așeză.

— La masa din stînga mea sînt prezenți membrii comisiei de anchetă, în frunte cu domnul Ruben, pe care presupun că nu mai e nevoie să vi-l recomand. În fine, la masa juriului se află doisprezece cunoscuți filosofi și

savanți ; lista lor ați primit-o, de asemenea. În numele dumneavoastră, al telespectatorilor, ca și al Fundației Dourf, permiteți-mi să dau glas bucuriei de a-i avea în mijlocul nostru !

Răsunară din nou aplauze, prelung. Oneida ridică mîna, ca pentru a cere liniște :

— Ar mai trebui, poate, să vă prezint încă un personaj — pe *Alfa & Omega,* super-ordinatorul nostru. El a băgat „la cap" toate materialele anchetei — datele experimentului, ecuațiile supergravitației, rapoartele preliminare, depozițiile martorilor, declarațiile personalităților audiate, analizele experților, cunoștințe de filosofie, morală, drept, matematici, științe ale naturii, istorie, pe scurt tot ce ar putea avea vreo legătură cu chestiunea asupra căreia juriul este chemat să delibereze. El ne va ajuta să ne amintim exact, să comparăm, să confruntăm, să optăm în cunoștință de cauză. Printre altele, el este autorul sintezei care a fost difuzată odată cu celelalte documente pregătitoare.

O vie animație se produse printre auditori.

— Și cu aceasta am ajuns la punctul nodal al introducerii mele : cine va conduce dezbaterile. În mod obișnuit, ca întotdeauna cînd este vorba de un juriu, ar trebui să apară și un judecător. Căci, așa cum a remarcat nu demult un ziarist, ancheta noastră, care se nimerește să se desfășoare tocmai în acest an 2000 cu atîtea semne apocaliptice, nu este deloc lipsită de asemănare cu Judecata de Apoi...

Izbucniră rîsete.

— Evident, e bine să ne păstrăm simțul umorului chiar și în situații dintre cele mai grave. Dar, ca să revenim la oile noastre, cine și-ar putea asuma acum misiunea dificilă de păstor ? Cui să încredințăm răspun-

derea de a prezida juriul, sceptrul de judecător la această judecată a întregii istorii a cunoașterii ?

Oneida făcu o pauză, ca pentru a sublinia însemnătatea acelei întrebări care nu era o simplă invocație retorică.

— Pe parcursul consultațiilor noastre în probleme de procedură, s-au conturat cîteva propuneri, fiecare ingenioasă în felul ei dar, din nenorocire, inacceptabilă. Există, într-adevăr, obiecții majore în desemnarea unei persoane anume. Ea sau face parte dintre contemporanii noștri, și atunci cu greu și-ar putea păstra obiectivitatea, sau dimpotrivă, e un personaj al istoriei, iar atunci cu greu ar putea să pătrundă toată complexitatea situației actuale. Și, mai presus de toate, cine oare ar cuteza să se declare competent în acest rol ? Poate purta un om o asemenea povară ?

Vorbitorul zîmbi :

— O să ziceți : „Dacă-i pe-așa, de ce-ați mai pus atîta lume pe drumuri ?“ Ca anecdotă, vă mărturisesc că a existat și sugestia de a încredința robotului nostru jilțul de judecător, de vreme ce nu se găsește un pretendent serios din rîndul oamenilor. Dealtfel, de aici i s-a tras și numele de *Alfa & Omega*. *„Eu sînt Alfa și Omega, cel dintîi și cel din urmă, începutul și sfîrșitul“*, ar fi putut el spune, exact ca în Apocalipsul lui Ioan. Bineînțeles, nimeni n-a luat foarte în serios o asemenea propunere, nici măcar cel care o făcuse. Ar fi însemnat, nu-i așa, să recunoaștem superioritatea mașinii asupra omului...

Ultimele cuvinte ale vorbitorului stîrniră rumoare. Acesta ridică iarăși mîna :

— De acord, de acord ! Iată-ne așadar în impas ! Nu ne rămîne decît o singură soluție : să renunțăm la judecător ! Juriul are la dispoziție toate înregistrările din

memoria lui *Alfa & Omega* și sîntem convinși că poate delibera în cele mai bune condițiuni, chiar și lipsit de serviciile unui președinte al completului de judecată. În ultima analiză, totul revine la a opta între patru decizii posibile. Prima ar fi să se atribuie întreaga răspundere pentru evenimentele tragice la care sîntem cu toții martori echipei de la accelerator ; a doua ar extinde vinovăția asupra statului care a autorizat experimentul ; a treia ar lega responsabilitatea de întregul proces al cunoașterii științifice, incriminîndu-i astfel pe toți cei care au contribuit de-a lungul veacurilor la progresul științei ; a patra, în sfîrșit, ar considera că vina o poartă în mod solidar întreaga omenire, tot lungul șir al generațiilor care s-au succedat pînă în prezent, ceea ce revine practic la a admite că nimănui nu îi poate fi atribuită vreo răspundere specială. Evident, juriul nu se va mulțumi să ia pur și simplu o hotărîre ; el o va susține aici, în fața noastră, cu argumente convingătoare. Cam așa stau lucrurile... Și totuși, dacă cineva din această sală are o altă părere, sau dacă există cineva gata să-și ofere candidatura pentru funcția de judecător, îl rog să poftească aici, pe podium !

Brusc, sala se animă din nou. Deși nu se aștepta să i se răspundă la invitație, Oneida cercetă cu atenție culoarele în trepte care convergeau spre centru. Atunci observă că, pe unul dintre ele, cineva cobora fără grabă, trezind curiozitatea celor pe lîngă care trecea.

— Iată-l și pe candidatul nostru ! făcu el un gest ușor teatral, trădînd o oarecare surprindere.

Uriașul amfiteatru își polariză atenția asupra individului impunător care se apropia impeturbabil de podium. Urmărit de zeci de mii de priviri, de fulgerele dezlănțuite ale aparatelor de fotografiat, el urcă pe estradă și se instală în jilțul din mijloc, mai înalt, de la

masa juriului — loc pe care ceilalți îl lăsaseră liber. Oneida îl examină descumpănit pe intrus, neștiind cum să procedeze. Era clar că fusese luat pe nepregătite. Necunoscutul își înălță fruntea încadrată de șuvițe cărunte și îl fixă cu un surîs mai degrabă rece pe reprezentantul Fundației Dourf ; deși ar fi putut jura că buzele neclintite ale proaspăt-autoproclamatului judecător n-aveau cum să articuleze vreun sunet, toți cei aflați pe podium auziră un glas sonor rostind răspicat :

— Declar deschisă dezbaterea !

În clipa următoare, cele trei cuvinte apărură în toate limbile pe panourile electronice de afișaj. Un licăr al intuiției îi spunea lui Oneida în acele momete că singura atitudine recomandabilă în situația dată ar fi fost să lase totul să se desfășoare de la sine, ca și cum nimic nefiresc nu s-ar fi întîmplat ; totuși, nu se putu abține să nu întrebe :

— Ați putea să ne spuneți și nouă, stimate domn, ce anume vă face atît de sigur de faptul că aveți competența necesară pentru a prezida această adunare ?

— Puteți defini în ce constă o asemenea competență ? veni pe aceeași cale, prompt și limpede, răspunsul. Accept să fiu supus la orice încercare pe care o veți socoti concludentă...

— Cea mai concludentă încercare e însăși conducerea dezbaterii noastre, recunoscu Oneida. Dealtfel, adăugă el cu umor, întrucît sînteți singurul candidat, nu văd cine ar putea să aibă ceva de obiectat...

În sală izbucniră rîsete.

— Cine dorește să ia cuvîntul ?

Oamenii aflați pe podium — mulți dintre ei, veniți fiind de prin veacuri apuse, și siliți să se adapteze lumii anului 2 000, posesori ai unei veritabile imunități la impactul celor mai uimitoare performanțe științifice și

tehnice — se și obișnuiseră cu modul de a comunica al proaspăt-acceptatului judecător ; cît despre cei din sală, situați prea departe pentru a sesiza mișcarea buzelor, ei nici nu observaseră că se petrecea ceva ieșit din comun.

Pe panourile de afișaj apăru numărul 132.

— S-a înscris la cuvînt ocupantul locului 132, anunță judecătorul. Îl rog să se prezinte !

— Mă numesc Jan Bohoda și sînt reprezentantul Republicii Socialiste Cehoslovacia.

— Vă ascultăm, domnule Bohoda.

— Doamnelor și domnilor, onorat juriu ! Mă aflu aici în calitate de observator și doresc să mă folosesc de acest prilej pentru a sublinia cîteva dintre ideile *Declarației cu privire la experimentul de la acceleratorul „Albert Einstein", consecințele lui și măsurile necesare pentru normalizarea situației,* declarație adoptată, cum se știe, cu ocazia întîlnirii miniștrilor de externe din unele țări socialiste. Este un fapt cunoscut că, în socialism, știința servește dezvoltării pașnice, progresului economic și social, și mai presus de toate omului, bunăstării sale materiale și spirituale. Noi considerăm că nici un program de cercetare nu poate fi judecat în sine, în cîmpul unei cunoașteri așa-zis abstracte, ci numai în raport cu aplicațiile sale. Nu este greu de ghicit cu ce intenții au fost alocate uriașele fonduri necesare pentru finanțarea experimentului cu pricina : prin eliberarea quarkului se urmărea de fapt crearea unor arme noi, terifiante, în slujba politicii imperialiste, agresive, de dominație a lumii. În numele acestei obsesii belicoase au fost neglijate orice precauții, și întreaga omenire a fost împinsă în mod irresponsabil spre confruntarea cu riscurile celei mai cumplite catastrofe din întreaga ei istorie.

Vorbitorul făcu o scurtă pauză, pentru a marca mai bine gravitatea afirmațiilor sale. Se aștepta oare să fie întrerupt ? Privi în jur și, constatînd nu fără satisfacție că lumea îl urmărește, continuă :

— Încă de la primele semne ale destabilizării continuului spațio-temporal, statele socialiste au luat măsuri ferme pentru prevenirea, limitarea și combaterea consecințelor. În enorma lor majoritate, cetățenii noștri au dovedit și cu acest prilej o înaltă conștiință civică, un deplin atașament față de cauza nobilă a socialismului, demonstrînd astfel încă o dată superioritatea orînduirii noastre, a idealurilor umanismului socialist.

Ajuns aici, Bohoda schimbă tonul, lăsînd să-i răzbată în glas indignarea :

— Daunele materiale au fost, cu toate acestea, apreciabile, și s-au înregistrat destule pierderi de vieți omenești. Considerăm așadar că au depline temeiuri acele voci, ale milioanelor de oameni cinstiți de pretutindeni, care cer ca răspunderile să fie stabilite cu toată rigoarea, iar vinovații să fie puși să plătească pentru faptele lor ! Ne opunem categoric încercărilor de a-i disculpa pe făptași, proiectînd responsabilitatea asupra tuturor oamenilor de știință, sau asupra omenirii întregi ! Sînt sortite dinainte eșecului strădaniile de a ascunde lumii adevărul, limpede ca lumina zilei, că vina o poartă monopolurile imperialiste, complexul militaro-industrial occidental, singurul care profită de pe urma cursei înarmărilor, a echilibrului terorii.

Cuvîntarea fu urmată de aplauze, semn că mulți dintre cei prezenți gîndeau la fel. Cînd președintele juriului făcu din nou înscrieri la cuvînt, numărul solicitărilor se arătă apreciabil. Gheața fusese spartă. Fură formulate puncte de vedere diverse asupra nivelului la care trebuia localizată răspunderea. Argumente greu de combătut se

înfruntară, în sprijinul unor teze ce păreau de neîmpăcat. Misiunea juriului nu era prea mult ușurată de evoluția dezbaterilor ; pe chipul, senin la început, al judecătorului începea să se citească o umbră de îngrijorare. Atunci, de pe unul dintre fotoliile de pe podium se ridică un bătrînel cu părul răsfirat în totală neorînduială — și lumea îl recunoscu, sub această înfățișare, pe Einstein. În sală se făcu brusc tăcere, de parcă hotărîrea de a interveni în discuție a acelui patriarh al fizicii moderne ar fi fost tocmai evenimentul așteptat de toată lumea.

— Vă rog să nu vă mirați că iau și eu cuvîntul, zise el cu un zîmbet șugubăț, dar mă simt obligat să justific într-un fel efortul deloc neglijabil care a făcut posibilă prezența mea la această adunare. Ne aflăm, prin urmare, în fața unui fapt în multe privințe remarcabil : experimentul „celor patru", cum îl numiți dumneavoastră, ne-a dezvăluit o limită, un prag ce pare de netrecut. Comunicarea domnului Matthaus este concludentă — goana după quarkuri nu mai poate continua fără riscul de a dezorganiza complet civilizația terestră. În același timp, de dincolo de această frontieră adie un iz ademenitor, de tărîm miraculos unde totul pare cu putință, unde legile fizicii cunoscute nouă nu mai sînt valabile. Cum să pătrundem în această țară a făgăduinței ? Iată adevărata întrebare !

Un freamăt trecu prin mulțime ; nimeni nu abordase încă problema din acest unghi. Savantul continuă :

— Părerea mea este că strădaniile noastre vor rămîne zadarnice cîtă vreme vor fi unidirecționale. S-ar părea că nimic nu poate fi socotit mai nobil decît pasiunea pură pentru cunoaștere, pentru scormonirea tainelor celor mai profunde ale structurii materiei. Numai că, vai, această obstinată căutare a noastră e departe de a-și fi păstrat puritatea. Căci ceea ce i-a asigurat în ultimul secol preeminența asupra altor obiective nu mai puțin importante

ale dezvoltării generale a umanității și chiar asupra altor direcții ale cercetării științifice, conferindu-i o creștere cu totul disproporționată, a fost impurul subtext militar. Cu toată parada de vorbe frumoase, noi, fizicienii, ne-am lăsat înhămați la carul războiului.

Einstein vorbea fără patimă, cu voce aproape șovăitoare, căutîndu-și parcă cuvintele. Și totuși, cuvintele sale purtau o ciudată forță profetică, ca smulse din cea mai adîncă scormonire a cugetului omenesc :

— Dar în oricare dintre direcțiile ei virtuale, cunoașterea este în egală măsură inepuizabilă și, după opinia mea, în fiecare dintre aceste direcții se va ajunge, mai devreme sau mai tîrziu, la o frontieră asemănătoare — ca și cum o sferă impenetrabilă ar delimita un anume spațiu cognitiv al existenței noastre. Venind dinspre centru, noi am și atins un pol al sferei, urmărind descifrarea structurilor tot mai fine ale materiei. La polul opus, mergînd spre înțelegerea structurilor tot mai complexe, dincolo de materia vie și de materia gînditoare, pe o treaptă și mai înaltă de organizare, se află poate o civilizație superioară, capabilă să acționeze la scară galactică. Cred că realitatea ei am fi încă și mai puțin pregătiți să o înțelegem decît realitatea lumii sub-quarkurilor ; și mai cred că una nu poate fi cunoscută fără cealaltă, și că nu vom putea dobîndi nici cunoașterea uneia, nici a celeilalte pînă cînd, precum un embrion iscat din nucleul oului, nu vom fi atins limita găoacei noastre pe întreaga ei suprafață. Am convingerea că abia atunci va putea fi spartă găoacea, abia atunci va începe adevărata istorie a umanității !

Semnele de îngrijorare de pe chipul judecătorului începură să se șteargă. Se pare, cugetă el, că pămîntenii se pot descurca și singuri cu dificultățile lor...

— Însă în nici un caz, își urmă vorbitorul șirul gîndurilor, una ca asta nu se va întîmpla cît timp oamenii

vor continua să se ucidă între ei, cît timp vor mai fi muritori de foame, cît timp va domni inegalitatea între indivizi și între națiuni. Pentru fiecare crimă, pentru fiecare fărădelege, pentru fiecare inechitate, pentru fiecare triumf al ignoranței omenirea este cea care plătește, prin amînarea fericitului ceas al ecloziunii. Mai presus de orice, să nu ne mai lăsăm orbiți și robiți de credința deșartă în viața de dincolo de mormînt ! Nu în numele unei divinități abstracte să înfăptuim dreptatea și să întronăm adevărul, ci pentru propria noastră bunăstare și fericire, aici, pe Pămînt, în această existență unică, irepetabilă, pe care urmașii noștri și urmașii urmașilor noștri ar putea să o ducă mai departe spre desăvîrșire !

Un asurzitor talaz de aplauze zgudui uriașul amfiteatru în clipa în care celebrul fizician luă din nou loc în fotoliu. *Gnóthi seautón,** își repetă în gînd Socrate deviza lui preferată, fără să se poată decide dacă era sau nu cazul să vorbească. Într-adevăr, ca membru al juriului, menirea lui acolo părea să fie mai degrabă de a asculta ceea ce spuneau alții ; pe de altă parte, discursul nu era genul lui, ar fi preferat dialogurile... pentru a-și desfășura *maieutica* avea nevoie de interlocutori... *Cunoașterea de sine* îl îndemna așadar să păstreze pe mai departe o înțeleaptă tăcere. Și totuși, la ce i-ar fi folosit omului să afle ce se găsește dincolo de atomi și de galaxii, dacă propria lui esență îi rămînea necunoscută ? Privirea înafară trebuia echilibrată de privirea înăuntru : numai conștiința propriei identități îi putea insufla omenirii forța necesară pentru a-și sparge găoacea — altminteri, puiul firav ar fi fost sortit să se sufoce în ou. Însă cu ce autoritate morală ar fi recomandat altora principiul autocunoașterii,

* „Cunoaște-te pe tine însuți" (gr.) — cuvinte înscrise pe frontonul templului lui Apollo de la Delfi.

dacă, luînd cuvîntul, ar fi dovedit că el însuşi îl nesocoteşte ? Tocmai el, care mai curînd s-ar fi supus unei sentinţe nedrepte, decît să îndemne prin exemplul lui la încălcarea legilor cetăţii ! Socrate îşi aminti cu un surîs ironic că, dintre toate dificultăţile întîmpinate în urma saltului său în viitor, cea mai mare i se dezvăluise la învăţarea înţelesului unui cuvînt — cuvîntul *compromis*.

10

Îşi simţi degetele alunecînd neputincioase dintre degetele lui ; în aceeaşi clipă, o încercă sentimentul acut că, deşi urcau în acelaşi ritm, pas cu pas, distanţa care îi separa creştea pe neobservate, implacabil, de parcă spaţiul însuşi ar fi prins să se dilate. Realitatea atît de sigură şi familiară pînă atunci se prefăcea sub ochii ei într-o viziune ca de coşmar : constata neputincioasă cum, cu fiecare moment, Quintus se depărta tot mai mult de ea, retrăgîndu-se cu groaza întipărită pe faţă într-o însingurare fără speranţă. Laringele ei nu era în stare să emită vreun sunet — iar el părea a se strădui în aceeaşi măsură, disperat şi zadarnic, să-i vină în ajutor. Erau captivi în universuri incongruente, lipsiţi de putinţa comunicării. Această stare dură o infimă fracţiune de timp, după care băiatul dispăru cu totul, destrămîndu-şi imaginea în neant.

Se pomeni singură, pe scara luminată de parcă s-ar fi făcut dintr-o dată amiază. Descumpănită, Sara privi în jur : era incapabilă să priceapă ce anume li se întîmplase, unde putea fi acum Quintus, cum era posibil ca, de la o secundă la alta, noaptea să se preschimbe în zi. Se apropie de locul în care se afla el cu numai cîteva

clipe în urmă. Păşea cu teamă, ca şi cum ar fi vrut să se convingă că totul fusese o simplă iluzie optică, ori poate o vrajă care nu aştepta decît intervenţia ei pentru a se destrăma. Se răsuci în loc, dezorientată, nemaiştiind încotro să se îndrepte. Coborî în fugă treptele, şovăi o clipă, apoi ieşi pe poartă. Lumina puternică a Soarelui o obligă să-şi apropie pleoapele. Privi roată : strada era pustie şi îi păru cumva străină. Porni iarăşi să urce treptele, una cîte una, fără să se poată gîndi la nimic precis. La uşa apartamentului zăbovi puţin, căutîndu-şi cheile. Înăuntru se auzeau voci. Apăsă pe butonul soneriei. Uşa se deschise şi în prag se arătă maică-sa, îmbrăcată ca pentru a ieşi în oraş.

— Fetiţa mea ! izbucni ea într-un ţipăt dureros, întinzînd mîinile spre a o îmbrăţişa.

Sara i se strînse la piept, tulburată, intuind că în casa lor se petrecuse ceva nespus de trist, fără să bănuiască însă că ea era subiectul acelei întîmplări apăsătoare. În vestibul apăru şi Daniel — emoţionat, surîzător, cu ochii lucind de o bucurie nestăpînită. O îmbrăţişă şi el, o sărută pe frunte şi, depărtîndu-i umerii cu braţele, o examină radios.

— Nu ţi-am spus eu, mamă, că o vom revedea !

— Dar ce s-a întîmplat ? întrebă Sara.

— Tu să ne spui ce ţi s-a întîmplat... În atîtea săptămîni de cînd lipseşti de acasă...

— Dar eu...

Lipsise săptămîni de acasă ? Doar venea direct de la dans ! Oare în momentul acela, dintre noapte şi zi, să fi trecut atîta amar de vreme ? Nu făcuse decît un singur pas. Traversase oare un nod temporal ?

— Nu mi s-a întîmplat nimic. Aproape nimic. Vin de la dans. Quintus m-a condus acasă. Nici măcar n-am

rămas pînă la capăt. Am început să urc scara și, deodată, de la o treaptă la alta, s-a făcut lumină...

— Dar să intrăm în casă, o întrerupse mama ștergîndu-și lacrimile cu dosul palmei. Avem tot timpul să ne povestești.

— De fapt, asta-i tot, zise fata după ce închiseră ușa. Am coborît scările în fugă, dar Quintus nu se mai zărea nicăieri. Apoi am urcat și am sunat. Și mi-ați deschis.

Daniel urmărea cu o expresie de cunoscător relatarea surorii sale. Își dădu seama că, de la dispariția ei, nu mai auzise deloc pendula aceea misterioasă. Nu încăpea nici o îndoială, Sara trecuse prin unul dintre nodurile efemere ale liniilor de univers : nu era unul de tip A, și cum ea se deplasa pe un plan înclinat, era posibil ca saltul să se fi făcut nu în trecut, ci în viitor. Oare cum de nu se gîndise pînă atunci ?

— Ei, zise el, totul e bine cînd se termină cu bine. Dacă vii de la dans, înseamnă că ești frîntă de oboseală. Ar trebui să te culci.

— Nu vrei să mănînci ceva ?

— Nu mi-e foame... La drept vorbind, nici somn nu prea îmi este. Văd că erați pregătiți de plecare : unde mergeți ?

Mama și fratele schimbară o privire.

— Tatăl tău e la spital. Nu-i nimic grav...

— Dacă zici că nu ți-e somn, vino și tu ! O să se bucure grozav bătrînul !

— Dar ce are ?

— Știi, pe aici a bîntuit un fel de isterie în masă, tot orașul a fost devastat... poliția n-a prea făcut față, au fost mii de victime !

— Și tata ?

— A scăpat cu cîteva arsuri. Nu se dă el bătut cu una, cu două, bătrînul ! Hai schimbă-te, fă un duș, repede !

Dar Quintus ? Ce s-o fi întîmplat cu Quintus în tot acest răstimp ? În baie, în timp ce se freca cu prosopul și, mai apoi, pe cînd se îmbrăca, Sara își răsucea prin minte chinuitoarea întrebare pe care nu cuteza s-o formuleze cu voce tare. Încercă să-și imagineze starea lui de spirit după ciudata lor despărțire, în lungile săptămîni cît ea fusese socotită dispărută. O, dacă ar fi avut înțelepciunea să o aștepte ! El ar fi trebuit să știe că ea va reapărea într-o bună zi ! Ar fi trebuit s-o simtă. Și dacă, totuși, plecase în căutarea ei ? Unde s-o fi căutat ? Ar fi fost în stare, desigur, să plece pînă la capătul lumii, îl știa ea bine. Oare ce s-ar fi făcut ea în locul lui ? Mai mult ca sigur, n-ar fi suportat gîndul unei despărțiri definitive, iremediabile. Nu, ea n-ar fi putut supraviețui...

Porniră. Spitalul nu era departe, iar drumul traversa una dintre zonele cele mai crunt lovite de furtuna violenței. Rănile erau încă vizibile la tot pasul : vitrine sparte, vehicule eșuate, arbori dezrădăcinați, dărîmături, moloz, gunoaie, ziduri pîrjolite, capete de funie atîrnînd... Imagini dezolante li se perindau prin fața ochilor ; șocată, fata se rezema de brațul fratelui ei, iar îngrijorarea-i nu făcea decît să sporească.

— Daniel...

— Spune, surioară.

— Știi ceva despre Quintus ?

Era întrebarea de care se temuse. Nu putea s-o mintă.

— Te caută.

După dezastrul de la nodul A-81, Quintus nu se întorsese acasă, nu se afla printre răniți și nici nu fusese identificat printre morți. Tot ceea ce știa despre el, de la David, era că rămăsese în clădirea pichetului, cu intenția

de a porni în expediție de unul singur ; ca un Făt-Frumos pe alt tărîm, după a lui Ileană Cosînzeană.

— Unde mă caută ?

— Noi toți te credeam rătăcită undeva în trecut... Mă tem că te caută acolo unde n-are cum să te găsească.

Daniel era la curent cu evoluția rețelei de noduri : faza critică fusese depășită, fenomenul intrase în involuție, în tot mai multe locuri nodurile se pulverizau, se dezmembrau, situația părea să revină cu încetul la normal. Fundația Dourf organizase în grabă zeci de expediții, pentru a-i reda timpului lor pe cei aduși în fața juriului, mai înainte de închiderea tuturor culoarelor de trecere. Nimeni n-ar fi putut să prevadă însă cu precizie cît timp va mai dura procesul, și nici măcar ordinea în care nodurile aveau să-și încheie existența. Cîtă vreme nodul A-81 continua să se mențină, mai exista o șansă, Quintus ar fi izbutit să descindă în prezent ; dar cu fiecare zi, cu fiecare ceas, cu fiecare secundă, această posibilitate se îngusta, reîntoarcerea lui devenea tot mai improbabilă.

Defilau în tăcere prin fața magazinelor pustii, ocolind cîte un stîlp prăbușit al instalației urbane de iluminat nocturn. De ce l-ai lăsat să plece singur, ar fi vrut Sara să-l întrebe pe fratele ei, de ce l-ai lăsat ? Știa însă că n-ar fi avut nici un rost, faptele oricum nu mai puteau fi schimbate, printre atîtea alte nenoriciri ar fi fost lipsit de simțire și de modestie să-și etaleze neliniștea, atîrnînd de gîtul altora povara unor inutile reproșuri. La drept vorbind, ea nici nu realiza încă adevăratele proporții ale primejdiei, nu era pe deplin conștientă de riscul cel mai mare, acela ca iubitul ei să rămînă captiv pentru totdeauna în cine știe ce eră tulbure a istoriei.

Gîndurile reporterului o luaseră între timp în altă direcție. După vizita de la spital urma să se întîlnească cu Ben, un coleg de breaslă care îi promisese să-i împrumute

o carte. Îndată după Judecată, văzîndu-l în holul sălii, acesta îi vorbise cu mult entuziasm despre cartea cu pricina, un roman pe care-l descoperise întîmplător în depozitul unei mari biblioteci, scris în urmă cu douăzeci de ani de către un tip obscur ; titlul lui — *2000* — nici măcar nu era original, avînd în vedere că apăruse la mai bine de zece ani după lucrarea lui Kahn și Wiener, și la cîteva decenii după romanul lui Orwell. Ceea ce îl șocase însă atît de tare pe colegul său era coincidența extraordinară a evenimentelor descrise în acele pagini de literatură *science-fiction* cu cele petrecute într-adevăr în acest an ultim al mileniului. Dacă ar fi fost să dea crezare tuturor afirmațiilor lui Ben, potrivirea era perfectă, mergînd pînă în cele mai mărunte detalii — apărea chiar și el, gazetarul de știință antrenat în lucrările comisiei de anchetă și participant de bază la expedițiile temporale. Încît s-ar fi putut presupune că autorul însuși a traversat una dintre punțile deschise prin timp, a luat cunoștință nemijlocit de cele petrecute și, întors în vremea lui, a așternut totul pe hîrtie.

Desigur, o asemenea eventualitate era greu de admis, știut fiind că rețeaua de noduri se afla sub un control foarte riguros și că — pentru motive lesne de înțeles — toți cei care, venind din trecut, au fost restituiți timpului lor, fuseseră mai întîi supuși unui tratament psihic menit să le șteargă din memorie orice urmă a faptelor trăite în anul 2000. Era mult mai simplu să se considere că — în acord cu teoria viitorurilor multiple a lui Lucius, conform căreia, după scurgerea unui număr de ani suficient de mare, orice predicție coerentă avea șanse să se adeverească cel puțin într-una dintre infinitele variante paralele ale viitorului — coincidența dintre evenimentele anticipate în roman și cele petrecute în realitatea unui anume univers particular era perfect posibilă. Și totuși, cu tot

fundamentul matematic solid al teoriei lui Lucius, potrivirea faptelor nu devenea mai puțin senzațională : căci posibilitatea unei coincidențe nu era totuna cu necesitatea acesteia, și nimeni nu susținuse vreodată că și reciproca era adevărată — că, adică, pentru fiecare eveniment real, trebuia neapărat să se găsească în trecut o predicție mai mult sau mai puțin exactă. Dimpotrivă, numărul unor asemenea întîmplări nu putea fi decît extrem de mic, avînd în vedere că timpul se ramifica doar într-un singur sens, în curgerea lui dinspre trecut spre viitor. Situația era cu atît mai vrednică de interes cu cît intervalul care despărțea momentul prognozei de momentul realizării fusese relativ scurt ; cu cît potrivirea depășea nivelul trăsăturilor generale, cu cît pătrundea mai adînc în amănunte, cu atît faptul putea să pară mai surprinzător. Din acest punct de vedere, teoria lui Lucius explica mult mai mulțumitor coincidența dintre anul 2000 și evenimentele sale. Reporterul ardea de nerăbdare să ia cartea în primire : avea toate motivele să fie dornic s-o citească cu cea mai mare atenție.

Intrarea la spital se dovedi ceva mai complicată decît se așteptau : saloanele erau supraaglomerate, iar direcția hotărîse să suspende orele de vizitare, cu excepția cazurilor mai grave. Fură îndrumați spre medicul de gardă, pentru a obține o aprobare ; dar ce motive să invoce ? Un fiu reîntors în urbe după ce își îndeplinise mandatul putea să mai aștepte pînă la ieșirea părintelui din spital, avînd în vedere că acesta mergea spre vindecare. Cu atît mai mult o fiică regăsită — n-aveau decît să-i comunice vestea cea bună printr-un bilet. Cît despre soție, ea îl mai vizitase la spital, și nu numai o dată. Daniel îi plasă portarului un bacșiș care avu darul să țină loc de derogare.

Îl găsiră pe David întins în pat, rezemat în perne, bandajat din creștet pînă în tălpi ; avea două deschizături

înguste în dreptul ochilor și una ceva mai amplă care îi permitea să respire și să deschidă gura pentru a mînca și a vorbi. La vederea fiicei sale, buzele lui schițară un surîs dureros. Sara îi sărută mîna prin fețele albe de bumbac și, lăsîndu-se în genunchi lîngă pat, își culcă obrazul în palma care se odihnea pe cearșaf.

— Bine-ai venit, fata tatii...

Glasul lui cobora parcă de pe alt tărîm.

— Taci, tată, nu te obosi, sînt aici, sînt teafără.

— Aveți niște scaune... așezați-vă...

Daniel aduse trei scaune lîngă patul părintelui său. Vecinii de salon urmăreau în tăcere această scenă de familie, atît de obișnuită într-un spital.

— Cum merge grefa ? întrebă reporterul. Cînd vor începe să-ți scoată bandajele ?

— Încă nu mi-au spus.

— Te-ai ținut tare !

Zîmbi. Își ridică puțin capul de pe perne :

— Soiul rău nu piere...

Sara se așeză și ea pe un scaun.

— Vino aici, lîngă mine...

Ascultătoare, fata se mută pe marginea patului. David își lăsă încet capul spre spate și, fără să o piardă din ochi, rosti în șoaptă :

— Am pentru tine un mesaj.

Mama interveni, pentru a-l scuti de efortul unor explicații :

— Tatăl tău e ultimul care l-a văzut pe Quintus. Înainte de... A plecat chiar pe acolo, prin nod...

Sarei îi veni iar să strige „de ce l-ai lăsat !“, dar își mușcă buzele și se abținu. Ochii rănitului se îngustară, ca și cum el ar fi luptat cu o durere abia suportabilă. După cîteva secunde deschise larg pleoapele și șopti :

— *Dacă se întoarce fără mine,* mi-a zis înainte de a ne lua rămas bun, *spune-i că am pornit în căutarea Sfinxului ! Așa să-i spui...*

„Cere-mi !" „Ce ?" „Orice !" „O copită de drac. Nu, mai bine o rotulă de sfinx... Vreau o dovadă sigură că mă iubești..." Dialogul privirilor și al gîndurilor îi era proaspăt în memorie, căci pentru ea nu trecuseră decît cîteva ceasuri de cînd încă mai dansa cu Quintus. *„Spune-i că am pornit în căutarea Sfinxului !"* Brusc, Sara pricepu că pentru ei totul se isprăvise, că nu avea să-l revadă niciodată. Niciodată. Și, cu întreaga-i suferință izbucnită în hohote de plîns, se chirci la pieptul tatălui ei, abia reușind să îngaime printre lacrimi :

— De ce l-ați lăsat ! De ce l-a-ați lă-sat... De ce... De ce... de ce l-a-ați lă-sa-a-at...

SFÎRȘIT

Cuprins

Partea întîi
EXPERIENȚA
5

Partea a doua
RĂTĂCIREA
97

Partea a treia
JUDECATA
203

Lector : MARIA GRACIOV
Tehnoredactor : GHEORGHE POPOVICI

Apărut 1982. Bun de tipar 6.01.1982. Coli tipar 19.

Tiparul executat sub comanda nr. 5726
la Întreprinderea poligrafică Galați
B-dul George Coșbuc nr. 223 A
Republica Socialistă România

Este pregătită oare omenirea pentru impactul
pe care îl va provoca avalanșa marilor descoperiri
științifice promise deceniilor viitoare ?
Responsabilitatea cea mai gravă se deplasează astăzi
de la natura aplicațiilor la direcționarea
investigației ; chiar știința în sine — socotită
cîndva nici bună, nici rea, și în orice caz pozitivă
ca valoare absolută, ca mijloc de cunoaștere —
ar putea să devină nocivă într-o lume lipsită
de preocupare pentru armonie, și în primul rînd
pentru echilibrarea componentelor contradictorii
ale personalității umane în cîmpul dramaticelor tensiuni
de la cumpăna a două milenii.

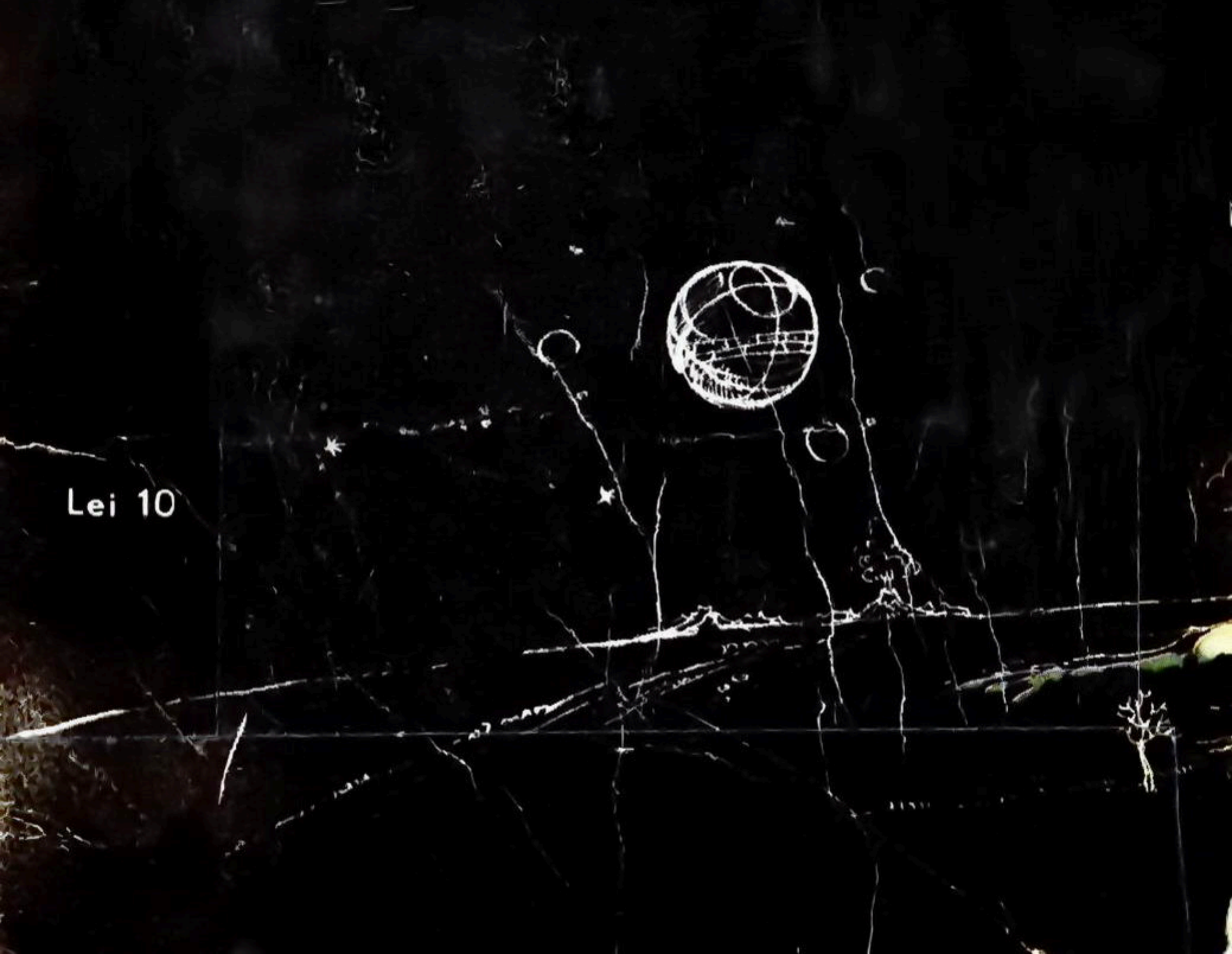

Lei 10